

P A R A S Z T I
M A J O R S Á G.
F O R D Í T T O T T A
V A N I E R B Ő L
B A R Ó T I
S Z A B Ó D Á V I D.

M Á S O D I K K I - A D Á S,
M E G - J O B B Í T V A.

Printed by
GOLDSMIDT & CO.

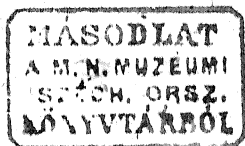
K A S S Á N,
M É S K Ú T I L A N D E R E R M I H Á L Y
B E T Ű I V E L . 1 7 9 4 .

Illud vetus est, & Catonis: Agrum pessime multari,
-cujus Dominus, quid in eo faciendum sit, non
docet, sed audit Villicum. L. Jun. Moderat. Co-
lumella. L. I. Cap. II.

Receptum

~~Eltul~~ van állapotja azon Józsignak, melynek az
Ura nem Tanítója, hanem Tanítványa a' Majo-
rosnak.

E L Ö - S Z Ó.

Melly nagy híre neve légyen VANIER - nek a' Tudófoknál, nem szükséges itten, mint nyilván - való dolgot, bizonyságokkal támogatnom. Mire nézve senki nem szegezgethet rajtam, hogy nem jeles Író't választottam. - Ennek a' Parafzti Majorságról kötött beszédben - szerzett xvi. Könyvét, ugyan azon Deák mértékre - vett Verseken, rész szerént 1779dik, rész szerént 80dik esztendőben közre botsátottam vala. - Mi tagadás benne? felette hamar történt a' kiadás: mint - egy kényszerített a' fiettetés, melly miatt nem érkezhettem akkor a' ki - simogatásra. - Idő' járttával, a' többi *Költeményes Munkáimnak* meg - egyengetése után; újlag ki - dolgozván, csak - nem egészenn, új köntösbe öltöztettem. - Nem jártam ugyan olly szorofs korlátbann, hogy néha bátorságot ne venniék magamnak némelly Személyek' meg - változtatására, 's egy más aprólékos ki - rándulások' ki - hagyására; de a' mi a' dolognak velejét illeti, híven követtem VANIERT. - A' ki a' Gazdaságnak törvényein kívül jám -

---

bor erköltsök körül-való szorgalmatoskodást, elmés költeményeket, 's ártatlan enyelgéseket is kíván olvasni, mind fel-talállya itten mester-ségesen öfzve-szerkesztetve. -- Tudom, hogy némelyek inkább gyönyörködnének valami nagy Vitéznek, 's hartznak le - festésében; fokaknak pedig kellemetesebbenn hangzanék füleikbenn, ha Szerelemről éneklenék: de talán mások más-ban találják kedveket. Szabad légyen a' vá-lasztás: a' Költők' Fejedelme Virgil' sem har-fogtatott mindenkor trombitát: a' Föld-mivelők-höz-is le - ereszkedett; a' Szerelemnek gyújto-gatóji pedig, az az: a' jó erköltsöknek meg-döglelőji, úgy-is elegen vannak. -- Fáradttsá-gimnak; 's feles ízbéli költségeimnek az vólt leg főbb oka, hogy más szükséges foglalatos-ságaimtól ürefs óráimbann magam-is mozdítta-nék, a' mint lehetne, anyai nyelvünk' előme-netelénn. Ezt én olly szent kötelefségemnek tartottam lenni; hogy tellyesítetté nélkül Ma-gyarnak magamat nem-is merném mondani.

V A N I E R' H A L Á L Á R A E K L O G A.

Méris, Titirus, Tirzis.*

T* Méri, mezönk' fő díszre, setét Tölgy-fának alatta
Még most-is vig énekeket fúhatsz-e? - furugtyád'
Élejtbet' d-e szokásod-ként örvendetes hanggal,
Titire? -Hát mikoron zokogással megy-le Garumna,
Ti ketten viszonyos dal köz'tt lejtöket ugráltok? -
Ah! öröm-éneketek fordúllyon jajra; tegyen-le
Illatozó koszorút fejetek; bú váltsa-fel édes
Vigságtok': jaj, kínos eset! szállalni nem enged
A bánat! -vagyon a' könnyek, van nyelve; keservem'
Oh könny,szó nélkül mondd-meg.M. Mi kesergeti szíved?
A' pásztor-kalibák égnek? fene farkas emészti
Gyenge gédóinkat? villámok omoltak-e kedveltt
Fúh-nyájunkra! tejes gabonánk' el-verte talántán
A' jég? vagy veteményinket le-tiporta Garumna,
Öbléhöl ki-lövellkedvén? -hadd értsük ezen nagy
Búdnak okát.T.* Nem nyájam, utánm' tsordálnak öle mbe
Könyveim: a' kunyhók épek: biztattya reménnyel
Gazdáját az, ugar. Dafnis, jaj! Dafnis örökre
Bútsút vett tőlünk. M. Dafnis, faku' gyámola, népünk'

A 3

* T. Titirust, T* Tirzist fogja jelenteni.

Disze, major' védője, bátor' eggy éke, hideg föld
Gyomrában fekszik? jaj, fájdalom! T. Ötet balomba
Hogy' vághatta Halál? ah, hogy' mert Atropos ö'r'
Ollót fogni? tehát nem verte-le Fēbus' haragja? -
Isteni Márónak bődög követője, Hazánknak
Tüköre, szüz Múzsák' kedvesse, le-döntöbete, Dafni,
Tégedet a' vadHalál? kinek enged már meg utánnad? -

T* Ab, valakik vizit isszátok Permeffzus' hegyének,
Lantotokon keseregjétek Dafnisnak balálát.

M. Sirjon az erdőség: a' kö-szál sirjon, hasadgyon
E' kinunkra, 's panaszt, jaj-szókat, az égig emellyen.

T.A Tudományi sereg, gyönyörű versekkel ha gondlo;
Bús esetenn ha meg-indúlhat; Dafnisnak el-estén
Sirni fog, és az egész szent hely zokogásra fakadni.

T* Méri, te kezd, első te fogod könyvezni szerettem
Dafnist: a' pástör-siponn ö-tölle tanultál:
Fájdalmunk' te talán meg-könnyebbitted; ha versek
Illy keserűségen valamit tágitanni tudnak.

M. *El nem győzöm, ha nem nyújtand segedelmet
Apollo.*

T* *Nyújtani fog: Vers-szerzőknek kegyes Istene;
bűnknak*

*Meg-felelő szomorú dal-készítéshez erőt ad;
A mikor énekeled Dafnúst, énekeled Apollót.*

M. *A mint hánya magát Mávóval Mántua, szint' úgy
Hányta magát Dafnissal imént a' Frantzia Föld-is;
És oda-lett! ah, még sem vólt bozzája kegyesség!
Mellyen bús Acheron' vize meg-könyörülne, haldos
Gombolyagot-tekerő Clótó, lanttyára nem bajtott.*

T. *Hát szemeid' bé-zárta Haldl? hát sírba rekedtél,
Lelkemnek fele, Dafni? te bát Istennek haragját
Emberség, Jó-szíviűség, szűz hóhoz hasonló
Erkölt, Jámborság, Versnek tsuda dísze, további
Itt-maradást nem lelt a' mord Párcának előtte?
A' dühödött ollót nem tudta ki-vernü kezéből?*

T* *Ab, jut eszembe; ki-vólt e' bánat előre jelentve:*

A Varjak szomorú jelt adtanak e' nagy esetről :
Büsongván párján, a' Gerlitze régi nyögését
Változtatta : Kutyaíknak ki-futott vala hírek ,
Hogy szürkületkor komor ordittásokat üznek :
A Bagoly, ház' tetején bubogást újítja sok ízben.

M. Illyen bért ada néki tehát a' drága borostyán ?
A' ki mezőt szeretett egyedül ; ki nagyobbra nevelte
Pindus' hegyét ; ki fejét laurussal övedz'te ; ki böltsenin
Oktata Föld-mivelőt , 's mesterségekre tanítta ;
Ah, örökös kárunkra meg-bal! -- De fog élni szerentsés
Verseiben ; Onokáinknál soba híre ki nem vesz ;
Ambár teste szerént el-esett, neve fenn-marad : a' nagy
Költök' scr'gében fő rendet foglal örökké.

T. Elsőbb' kút-fejéhez téríti Garumna folyását ;
Tös-töböl ki-feszített elsőb' 's földhöz ver az erdőn
Lágy. Zefir agg Tölgy-fát ; hamarább fog gyenge
meleggel

Fárni fagyot-lebelő Boreás ; hamarább fog egekben
Hal repdesni ; Madár tengerben költeni ; hogy-sem
Dafnisnak gyöngy Versit idő ki-töröllye Világból.

T* *Úgy nem tört árnyékre Barom ; nem szaggata
Bárány*

*Úgy zöldes rétekre ; virág-koszorúkra nem bajt úgy
A' méz-gyűjtögető Mébetske ; nem annyira kapdos
Meg-fáradtt Ökör a' folyamonn, a' mennyire kaptak
Dafnisnak dalainn a' föld' Mivelöji, midönné élt.*

M. *Melly gyönyörű módon szállal vala sípja Ga-
lambról !*

*A' Madarak' természetivöl melly kellemes hangot
Terjesztett ! - Mester-renek , a' mit előre-botsátott
Mint-eggy zsengéül : első ditséretet hozna
Márótól-is , ha mostonság folyának az el-múltt
Század-idők ; vagy Apollónak tsupa finom arannyal -
Forgó napjaibann hozatódott volna Világra.*

T. *Permesszus' forrásit iván , elméje leg-ottan
Új tsuda-tételeket követ-el : bámúlva tekénti
A' Tudományi Kar : érdeminek bért adni parantsol :
Zeng az egész Vdras' nyelvén Dafnis' neve : rézbe
Metszi betses képét a' Múzsák' éke , Menalkás , **

'S öt a' Frantzia' Vers-költök' seregébe fel-trja.

T* Frantzia Vers-költök, szóllallyatok - öszve, 's
Menalkáft

Égig emellyétek; dítséreték, hírek, ha kedves
Nélatok a' Lanton gyönyörűn-bangzóknak. M. Ha-
tárnak

A' kik örültök, ezen felső rendbéli Poétát

Tfíllaggal - ki - rakott Égnél fellyebbre vigyétek:

A' mellyet minap éneklött, a' Póri Majorság

Melley javatokra vagyon! T. Most bé-visz kertbe Paréjat,

És nevedni segétt elegendő nedvvel itatván;

Most ki-megy a' meg-nyíltt termékeny batára, 's
tsirázó

Búza-vetéft gyaporodni tanítt. T* Most Vizi lakosnak

Hálót vet; most férjül-dé Szöllőnek Alás-fát;

'S azt, ha felette buján terjed, meg-nyíri kázzal

Vékony karjaiban; 's mint vigyázz Borra, tudósítt.

M. Ö minden dolgokra le-száll: magyarázza, mi-
képpen

Lás Nyájhoz, plántály Fákot, szoktassad igáboz

Tulkaidat, nyess Gallyakot-el, Fát 's Barmokat őrizz
Döglettől, 's gyűjtbe's feles asztagot őszve batárról.

T. Házi szelid Madarat táplál; Méb' dolgait írja;
Erdőből félénk Szarvast val-kertbe le-szállitt.

T* A Természet az ő gyönyörű lanattyára meg-indúl:
A Vadak hallgattyák; a Farkas, jámbor, előtte;
A Kan, bevültt mérget, az Oroszlány tészti dagallyát;
A Nyúl bátorodik, 's füleit mulattya dalával.

M. Mint emez Amfion, síppal kö-szirtokat inditt;
Meg-mozditt lanittal, mint második Orfeus, erdőt:
Tornyos bástyákkal környül lett volna kerittve
Sokkal elébb ő hírjainak zengésire Téba;
A fene Tigrisbenn hamarabb lett volna szelidség.

T. Ah! gyakran láttunk, mikor ő forgatna nyivettyüt,
Vagy pedig bárfájdmu ideget pengetne, ki-terjedtt
'S zöld árnyékot-adó Tser alatt ugrándani rendre
Könnyű Faunusokat, 's vadakat; kristályi folyókban
Nájadeket; Pindus' tetején Múzsákat; homályos
Erdők' öbleiben szép Nápéákat örülni.

T* *A' vizbenn az Halak mint fitzkándoztanak ! immár
Farkokkal veregettek habot ; már fürgé szökéssel
Fel-löttek magok' a' levegő' kebelébe magassann.*

M. *A' réten szökédtsel az Ib , 's billegtetí lábát
Lanattyának szózáttya szerént ; Bárányok örömmel
Meg-telvéen , puba pázsfuton játéknak erednek :
A' szép Páva magát el-hívén : forog erre , meg' arra ,
'S tfillagozott farkát ragyogó kerekékre feszítti :
A' Kakas begykén jár : a' Tyúk büszkélkedik : ás , vés
A' földnek derekán a' Rétxe : zenegtetí szárnyát
A' Lúd : a' tsevegő Madarak meg-szüntetik hangjok' :
Gyengén játszodoxik Zefir' a' víg pásztori síppal ,
A' mikor a' követsen le-folyó patakotska panaszszal -
Yárná szokott vizeit tsak alig mozdíttya-ki helyből.*

T* *Verszeivel Dafnis nem-tsak Parnasszusi laurust
Érdemlett : Fébus' mesterségére nevendék
Kort szorgalmatosform oktat , 's dél-szinre ki-bozza
Szent Helikon' titkát. Ha-ki gerjedez erre fel-bágni ;
Tsúszós oldalain jobb kézzel emelgeti , 's óltya ,
Lankasztó szomjúságát a' Kasztaí kútból.*

M. *Éltél volna tovább! fel-verted volna hatalmasb
Számra nagyon-tetsző munkáid', Dafni! ki-végzett,
Szörnyű tétel! idő-nép előtt a' Párca Világból!*

T. *Gyilkos Halál! fene Párca! midönn egy Dafnis
el-esnék,*

Hajdani Rómának nyelvét melly sévelem érte!

T* *Húsz esztendőnek gyönyörű szorgalmait egy nap
El-ragadá! jaj, füstbe-repült ezer-hafsznot adandó
Dús Szó-tárja! M. Mit említteisz? 's hát úgy ki-
szaladt-e*

*Elmédből Koridon? * Koridon Parnasszus' hegyének
Éke, Ki több ízben a' bölts koszorúra leg-első,
Helyt foglaltugyan ott, azhol** Ifjakat oktat ezennap?*

T* *Dafnisnak jeles irásit szedd-össze leg-ottan,
'S nyomtattasd, Koridon: te reád vár e' dolog; anyyi
Munkáknak fényt adni, ne késs: a' Frantzia népnek*

Melly örömet szerzessz! Dafnisnak drága nevével
Tei' neved-is ki-repül minden részére Világnak.

T* Óh áldott Vers-költőnek nagy Lelke! botsáfs-meg,
Hogyhatsekely, 's rebegő nyelvem nem nyújthata néked
Illendő ditséreteket; 's bő könyveket ontván,
A' milllyent ada Virgilius Dafnisnak haláldán;
Olyan verset, azon búban, nem tudhatok adni. --
Engedd még-is ezen szavakat sírodra fel-trnom:

Koporsói Vers.

Itt fekszik Dafnis, Latziomnak tüköre: hogy te
Kebledben (zületett), Blittera, van, mit örülly.
Lantos Apollónak titkát ki-fejezte; mezőnknek
Tellyes verseiben meg-magyarázta betsit.
Munkáját, Virgil', magadévá tenni szeretnéd;
Örvendnél, ha tiéd volna nagy éke, Tibull'.

A'

PARASZTI MAJORSÁGRÓL

ELSŐ KÖNYV.

*A' mezei Főszágnak meg-vétele, és jó
rendbe - szedése.*

Fel-ragad a' szép név-keresés Parnasszus' hegyére
Engemet-is : követendem ezen gyógyúlni tudatlan
Gerjedezést, Költői nevet szomjúzva keresvén,
Melly a' sírba le-szálltt 's meg-némúltt pornak-is hírét,
Tsak-nem imádtatván, fel-alá hordozza Világonn.

Am de nehéz fegyverre ki nem mérészlem erőtlén,
'S gyenge mivekre szokott kezeim' terjesztteni: kettős
Árva Hazánk', Magyar- és Erdély-Országának ezernyi
Válogatott deli Bajnokiban tág udvar adattván,
Fűzhetnék fok ezer laurust a' vérbe-borított
Ütközeteknek helyinn, 's gyászos sír-halmok alatt-is
Meg-tisztelhetném azzal diadalmas Atyáink'.

Lenne kivált bő tárgyam, Hazánk' kegyes Anyja Theréza,
 Ellenség' félelme, fáját hív népe' szerelme;
 A' ki minap Mársnak mezejét Prusz vérrel itatván,
 Tartandó kofzorúra jutott. De felette fokaknak
 Nyomdokitól porosúlt ez az út: 's bár költsön akár-mit
 Kedve szerént a' Vers-szerző; nem költhet ez annyit,
 A' mennyit ki-talált örökös javainkra Theréza.
 Sem kedvem nintsen paputsot, * sem vonni szekernyét; **
 Hogy nevetéft tegyek a' nép köz'tt, vagy bánatot hintsek:
 Sem (mivel úgy-is elég epedéft nyújt mostoha forsom)
 Sírnit tanúlt Alagyátskákkal bát újra nevelni
 Nem keretek; sem más' neviben, zabolátlan haragra
 Gyúladván, szegezö verssel sérelmet okozni.

Nálam leg-gyönyörűbb a' külső Póri Majorság:
 A' minek örvendnek szemeim, versekbe kötendem:
 'S hogyha Poétának nem szánt-is tenni kis elmém
 Engemet; a' szeretet 's természet r ája segített.

Segítségül - hívás. ***

Isteni Lételnek tsupa színlett képe, *Lyée*,
 Távozz messze; *Ceres*, távozz: egy nálam ez Isten,
 A' ki Világnak egész környékeit éri hatalmas
 Karjaival, 's feles áldásit terjeszti mezőnkre.
 Emberi Nemzetnek szent Attya, Királya, nagy Isten!

* Vig játék' jele.   ** Szomorú játék' jele.

*** A' pappiros' szélyének szük volta nem engedte az
 ily jegyzéseket, szokás szerént, oldalaslág tétetni.

A' nyavalyát, és mérges halált meffzebbre ki-zárló
 Szép Édenbe Te bé-szállítottád hajdan az első
 Embert, hogy bódog kebelében kedves időket,
 Ártatlanságát meg-tartván, töltene; míglen
 Régi viseltt tetemin kényyre fel-adna, 's el-únván
 Él'te ki-nyúlását, fel-váltana földet Egekkel.
 Eggynek vétke miatt e' forsból ime ki-hültünk!
 A' tilos almának káros meg-evése gyümölts-fánk'
 Ékeit el-ragadá: már önként búza, bor, a' föld'
 Keb'léből nem ferked; hanem gyom, tüske, vadóttzal
 Meg-szállotta komor színét, és eggyre-segétti
 R'ánk gyúladtt haragod': fejet hajtunk, 's néked Atyáink'
 Bűnös tételekért kész engedelemmel adózunk:
 'S nem kívánnjuk, hogy a' föld drága gyümölttseit ingyen
 Öntse nekünk, 's mí nem látván a' terhes ekékhez,
 Termeffzen gyakor afztagokat; vagy az emberi népnek
 Régi szerentséjét fel-emellyed: ha-nem tsak, hogy annyí
 Sok nyomorúságinn könyörülly; 's a' mellyeket hajdan
 Nem tuda Természet, vidd eszközők által előbbre.

Az Egéssz Munka' Foglalattya.

El-kezdem, Te velem lévén, vizgálni helyeknek
 Természettjeiket: Munkáft majorokba vezetni:
 Nyájhoz látni: dologra Tinót szoktatni: szelíd, és
 Vad Fálkkal földnek kebelét bé-vooni: Mezőkhöz
 Látván majd azután, aratáshoz, 's többi dologhoz,
 Mellyet az esztendő meg-vár; Veteményre beszédem,
 És Szöllőkre, Borokra, le-száll: szép rendbe szedettvén

Már az határ, majd házi szelíd Madarakra (Galambra Föképp') jó versem: méz-gyűjtő Méhek; ezeknek Házaik, Országjok, meg-fognak rendre jelenni: Végre Halas-tóval bé-fog vezetödni Vadas-kert.

Ajánlás.

Erdély', és Magyar édes Hazánk' Fő Naggyai, kikben, Mint értz-ofzlopiban, vagyon helyheztetve reménye Kis Népünknek, ezen munkát Tí-néktek ajánlom. Hajdani Nyelveteken jelenik-meg elöttetek, a' melly Hogyha ki-vész, ki-veszünk Magyarok, 's hírünk-is alig lessz!

Mire kellyen a' Telek' meg-vételében vigyázní.

Birjon más, nagy számra-menő, 's el-messze ki-terjedtt Hóld-földekkel, az hol százakra nevellyen ekéket. A' ki derék-jófszágot ohajt, azt ejtse-meg, a' melly Bö hafznot, nem terhet hozand: nem elég az határnak Tsak színét vizgálni; vizét-is nézni, felette Szükséges; nem igen fokot hajtván arra: mi-némü. Furtsa lövelléft tesz, 's mi magassann ugrik; hanem mint Nyújt kerteknek italt, 's mint adgya mezőre magát ki.

Levegő. Helyheztetés. Termékenység. Egészség. Vizek.

Kellemetes legyen a' Levegő, 's többnyére melegre, Mint-sem szélre, menő: gyengén dél-tájra hajollyon A' Telek: el-rekedett völgyben ne heverjen: hegyeknek Fel-ne legyen darabos rögitől tserepezve; se fertök', Vagy porványos helyek' mérges gőzére ki-téve.

Éjtzaknak-feküvő hegyeken gyakor hartzokat üznek
 A' szelek : el-fúlafzt gabonát a' sína mezőbenn

A' víz' árja : Majort meg-fofzt völgy' mélye derültt Ég'
 Képétől; álló tavak el-rongálnak : az öfzve-

Torlott gőz a' nyirkofodott felhőbe szorúlván,

A' vetemény' fzemiben, 's szöllőkben, károkat indítt.

Nagy vágyódással, 's egyy-két látásra ne vedd-meg

A' Telket : fokakat gyakrann a' vízre vízf ennek

Külső színe : ha-mit kívánfz meg-szerzeni, jól meg-

Nézzed elébb. A' gyér gabonák, alatonra-tfirázó,

'S fonnyadozó vesszők a' földnek hibájira vízfnek.

A' levegő' posvadtságát bizonyíttya kivált-képp'

A' ritkább vén kor, nehezebb lélekzet, hibás szem,

Ép színből ki-rekedtt artzák, és testi vajudttság.

A' gyengén le-folyó Víz egyyezzen-meg az Égnak

Ép levegőjével : leg jobbnak látfzik az, a' melly

Sok köveken gördül; ez után a' kúti nyer itt helyt.

Harmad' az efső-víz, melly lomha menettel határnak

Keb'lénn által-fúrja magát; de ha végre meg-álland

A' sás köz'tt; ha meg-ülepedik; tsak az olyan ohajtsa,

A' ki meg-úntt él'tét méreggel akarja le- tenni.

Ízt, fzagot, a' vízben ne kerefs : Angolna ha nyájjal

Úfzkál benne; ha Juh' fzáját nem fzinli fzederjes

Festékkal, zákányt az edény-oldalra nem aggat,

Könnyen forr, könnyen főz borsót, vagy babot, ofztán

Gyorsann hül (mint az, melly a' kö-fzirtos hegyeknek

Öbleiből-eredő, könnyü, 's mefzzebbre-futással

Vékonyodott) testet, 's elmét nagy erőre segé c ez.
 És ki-vezettetvén, szomját el-vé fzi mezőnek,
 'S háladatos kebelét sűrűn bé-vonnya kalá fzal.

Ékefségek. Jövedelem. Út. Épületek.

'Az' jószágba ne kapj, a' mellynek me fze-helyekről
 Nagy költségekkel bé-vitt vize terhbe keverné
 A' majoros Gazdát. A' mesterségi ne légyen
 Annyira kedves dísz, mint a' természeti. Mellyet
 Tsermelye, szép erdők, bőséges rétek ajánlnak
 (És nem ezer munkák ékítnek, s' mel ynek, az ő r'á
 Tétendő költség, könnyen meg-emészti gyümö ltsét)
 Végy olly - féle Majort; mellytől tartatni te kívá nsz,
 Azt ne te tartsd: a' bé - vehető jövedelmeket, annak
 Afztagiból, 's teli hordajiból kell, nem pedig lsten
 Tudgya minő nagy vó lttából számlálni, 's betsülni.

A'. Termést egyedül nem elég meg-tudni: teké ntsed
 A' Költséget-is, és mi marad-meg végre belő lle.
 Mindeneket ki-keresgélvén, kérdezd-meg elő fször
 A' jobb Gazdáktól: ké mleld-meg, ha tuz e-való fát,
 'S Házra Gerendákat nyújthatnak-e fok fzor az erdők:
 A' rétből kívá ntt legelé f várhatnak-e barm' id:
 És ha folyó - viziből állandósággal ihatnak
 A' kertek, vagy kankarikon szü kség-e merít ni.

Út könnyű van-e, mellyenn bé-vitetődik z élet
 A' Városba: 's ha nem ferkentget-is, hogy fi-rugafzkodg,
 Szépségére teké ntvé; le-nem tartó zrat-e vallyon
 Háta'ho fozja, vagy híg kátyója, ki-menni ha-kívá nsz?

Reggeleken ki-menet-, vagy dellest vissza-jövetkor
 Érjen-e szem közbenn a' nap; kinn kellemes hajlék
 Légyen-e, mellybe le-száll; nem kell azt nézned: ezerfzer
 Jobb az az épület, melly mind a' téli hidegnek
 Elment áil, mind a' napnak meg-gyözi sütését'
 Izmos kö fal'ival, 's vékony költségbe kerülend:
 Mint-sem az, a' melly nagy bőséggel, 's régi piommal,
 Eggy-némelly árkoltt, 's tornyoltt hadi várhoz hasonlitt.

A' Telkenn ha ki-téfzen az Ház, nagyságra tekintve;
 A' vólit Gazda' bolondságát fogod üzni; 's köszönnöd
 Kel'etik, hogyha reá még többet költeni nem fogsz:
 Mert gyakran meg-látogatod, kelleetlen-is, a' fok
 Vendég' kedvéért, ki, magát mulatni, belé-fzáll.

Hogyha ki-nints a' föld munkálva; ha vefzni hagyódott
 A' szöllő; ha gyömmölstelenül lótt, 's bódorog a' víz
 A' tsak gyom nevelő kertben: az femmi; ne tsüggedgy;
 Mind ezekenn eggy esztendő' szorgalma, fegéthet.

A' Termékeny földnek jelei.

Ollyat végy, mellyen könnyü jobbítani; mellybenn
 A' mi ki-nőtt, mind ép, eleven, termékeny; holottan
 Nagy, sűrű vefzöt nevel a' föld' zsírja; ki nem fogy
 Tél' idején nyers-zöld leve éből a' fa; holottan
 A' jó-teftü föld eggy kis pihenéssel előbbi
 Karba teendi magát; kebelét meg-nyittya; ki-fejtü
 Zöldellő hanttyát, és könnyenn enged ekének;
 Sem nem igen nyirkos, sem hevek repedésre nem hozzák.

A' földnek külső színénn hogy meg-ne tsalódgyl ;
 Áfs mélyebtre : mivel , valamint a' kór anya kised
 Magzattyába faját nyavalyáját óltya tejével :
 Szin én úgy a' föld dohot árafzt néha magából ,
 Mellyet-is a' vetemény gabonák' , és fá gyümölsök'
 Ízetlenségek ki jelentnek az ínynék eléggé.

Eggy - mástól távol - eső Jószágok.

Eggyenlő levegő' , 's eggyenlő fzelnek alatta
 Több számú Telked ne legyen : szép , fzedni tsomóba
 Többet , ugyan ; de majorságod' fzívelled-e függni
 Eggy történettől ? ez ugyan nem volna tanátsos.
 Olykor az Úr-is helyet fel-akarna tserélni ; fzeretne
 Más levegőnek alatta-valót-is kémleni ; 's nem tsak
 Eggy úton járkálni , 's tsak eggy fzínt látni szemével.

Várasnak , Folyó viznek , szomszédsága.

Roppant Várashoz , faluhoz , vagy terheket-hordó
 Vízhez , ha-tsak módgyát teheted , közelíttsen határod :
 Mert a' könnyü terh-vitel a' Majorosnak igen nagy
 Hafznokat hajt : Munkás a' föld-mivelésre jelen van ,
 'S minden egyéb fzerfzámoknak kádár'i , 's kováttfi :
 Könnyen kapsz eledelt : nem messzire léfzen az Orvos ,
 A' ki ha meg-betegülsz , veszedelmed' el-üzze leg-ottan ;
 Vagy leg-alább vígasztallyon. Várashoz azonbann
 A' major úgy légyen közelebb , hogy fzüntelen' a' fok
 Hívatlan vendég-fereget ki ne hívja nyakadra.

A' Katonai Útról.

Fő-képpen mellőzted azon tágasra ki-metszett
 Útakat, a' mellyek gyakor ízben porzanak a' Márs'
 Bajnoktól: fokkal kevesebb félelmeket áraszt
 A' nyomorútt porságra, jeget-, vagy mennykövet-hordó
 Felhőzet; mint-sem mikoron lát kelni Gyalogság'
 Lábaitól por-fellegeker: 's nem-is hívja Majorné,
 Szemlélvén a' körmös ölyüt lesködni, tíféjít
 Öszve nagyobb gonddal; 's inkább nem féltheti nyáját
 A' Pásztor, mikoronn a' farkas orozva közelget:
 Mint mikor a' lovakat nem meífze-nyerítteni hallya,
 'S a' remegő fegyver-fénytől tfillogni tekénti
 Mind az egéfsz útat: mert lopnak, rólla ki-tsapván,
 A' Katonák; vagy erő-szakolon zsákmányokat üznek.
 A' nyomorú Szántót eke' szarvától-is el-húzván,
 Száz, meg' ezer rettentés köz'tt haza kergetik; és, hogy
 Kézfíttsen szekeret, fogjon, vontatni siessen,
 Eggyre-riasztgattyák, 's ha magát vonogattya, botozzák.
 A' Feleség sír, jajgat uránn; a' gyermek az attyánn,
 Azt vélvén, hogy az oltor helyett puskát fog ezentúl
 Hordani 's kardot az ügye-fogyott, és el-megy örökre.

A' Jó, és Gonosz Szomszédról.

A' Szomszédnak is erköltsit fel-venni, tanátsos:
 Mert szükségtelenül rossz ágyat vetni magadnak;
 A' szomszéd tolvajjal örök pert tartani; 's végre
 Még-maradékikat is galibákba vegyítteni, józan
 Elméhez nem férne; mivel szemlélni fogod, már

A' vizet a' szomjú fütől más részre vitetni;
 Már, ellen-töltés által, posványba merülni
 Rétedet; a' termést el-gázoltatni; vagy a' vég'
 Széllyei tsonkúlván, 's az határ-kő régi helyéből
 El-tünnén, horpadni le sze'tt földednek az öblét.
 Már szabadon mennek más' barmai rétre; 's tiéd;
 Hogyha közös füből tsípdelnek-is ollykor; ha némelly
 Fára, határ' kétes karaján, fejszédet eresztet;
 Per támad, mely a' Bíró' jövedelmire fordul;
 'S barmod elébb oda vész, hogy-fem meg-nyerjed az ügyet;
 Hafznosb vólt, soha vaktában nem bántanod a' fát:
 Eggy kised nyereség olly nagy galibával határos.

Itt nem szóllok az el-rablott szöllői gerezdről;
 Alma-, dió-fákban tett kárt; annyokkal orozva
 Több ízben el-sikkasztott bárányidat itt nem
 Említtem; nem üszöd', borjad'; mely veszni találván,
 A' szomszédra fogod vesztét; mivel eddig az háztól
 El-nem tévelyedett, 's nem vólt, bújdosni, szokása.

Vaj! mi bajos napokat fog ezen fors szülni fejedre:
 Hafznos minden helyem az igaz szív; hafznos az hív társ,
 Főképp' a' külső majorokbann, a' ki beszéddel
 Únalmid' könnyítse; viszont szöllítson ebédre;
 És vele-tett szívefséged' meg-tudgya betsülni.
 E' jókból ha-talán ki-szorúl a' Póri Majorság;
 És tsak az énekelő madarak' tsevegéseit hallod;
 Vagy tsak ugar, fá, 's vadon mesgyék vetemednek elődbe;
 Hogyha kívül nem lessz magadat mulatni, ki-vévén

Oftoba béresidet : majd meg-fogod únni meződöt ;
 'S ott-hagyván , haza-jössz a' várasbéli lakásra.
 A' földnek pedig annyi hafzont fo ha femmi nem haj hat ,
 Mint-sem az Úr' fze ne hajt ; tsak kiñ a' munka' gyümöl tse
 Meg-tesék , 's nem az eggy vígság , és lajha henyéllés ,
 A' tsergő patako ska körül a' fának alatta.

A' meg-vett majornak javítása.

A' mint hát ki-telik , 's majorodnak mostani forsa
 Meg kívánnya ; javítsd a' tett hajlékokat , hafznos
 Részekkel töldvén : ültets jó fákat előffzör :
 Házat , akolt, ólt, építne d később'-is időd leffz.

Fogj hozzá , 's az-előbbi Geréb ha-mit hoszvas időkig
 Félbe-hagyott , üsd azt te magad jobb karba serényen :
 Me t a' föld , melly bennünkrt táplálgat , örökre
 Fenn-tartván ifjúságát , vénségbe vegyülni ,
 'S bö termékek után meddölést érzeni nem tud ,
 Könnyü mivvel erőt kapván , 's nemzésre-való dízt:
 Mi pedig ellenbenn öreg esztendőket el-érvén ,
 Már mindenkor alább-izállunk , és sírba hanyatlunk.

A' Szántó-földet kötől meg-tisztítani.

Sás-, 's gyomtól, kö-, 's perjétől tisztítsd-meg határod':
 Perjétől , babot ültetvén , szabadítani , tsekélység :
 A' Sás , és gyom , ekét kíván ; kéz , szedgye halomra
 A' köveket , vagy mély árokba temesse. De fokszor
 Tsonttya k - húzattván , meg-tsallya reményeket a' föld
 Szorgalmas munkássainak ; tán arra-való nézt :

Hogy kövitől meg-fosztattván, már néki-keményül,
 's meg rekedett nedvét szükebben közli nevendék
 Termésével; avagy, mivel a' kövek a' napi sугárt
 Vízra - szököltetvén, fejedelmet szerzenek a' kis
 Hajtásnak, 's forró n elejét mértékre szorítyák.

A Rétnek meg-újítása.

Hogyha moh, és meddő giz-gaz Rétekre ki-terjedt,
 És ez okért szénája talán csak femmire-kellő:

Hamvat, vagy trágyát hordatni reája paransolly.

E' fejedelmet ha már későnek arányzod; ekére

Nyújtsd kezeid; 's Réted' szánts-d-fel gabonának alája.

Hogy pedig ezt a' föld' első hajtáfa ne verje

Kárba; kövérségét bab-, 's répa-vetéffel előzd-meg.

Hogyha pedig fel-verte nagyon jóízágod' az erdő;

Irtani kell akkor, 's meg-változtatni kaláffzal

A' makkot: mivel alkalmas, gabonának azon vaj,

És miveletlen határ; ha ki-vágván fájit, ezentúl

Szántó-földre fogod, 's fel-forgatod éles ekével.

A Fáknek helyre - állittatások.

Fákra pedig szükséged ha van; Plátánokat ü'tess,

Árnyékos Tölgyet, Jávort, 's Gyertyánnal Alás fít.

A' hi-vezett termő-fákat pótol-d-ki: ha meddő

Egy-vasamelly köz'ttök; vagy nem-jó fajta-gyümölts'it

Hozna; helyet foglalni ne hagvd: vagy vágd-ki tövéből,

Vagy le-metéltt rossz ág'i helyett jobb ágakat ólts-bé.

A Tónak ki-száríttása.

Poshadtt Tótsa miatt gabonád ha ki-fonnyad; ha földed
Nem nyelhet minden levét el, melly rajta meg-állott;
Sem közelebb-lévő folyamatra botsátani nem tud.
A' Tavak húzd-le, határ' közepén mély árkot eresztvén,
'S ezt, az hol a' fővenyes föld el-foly ostromolva, takard bé.
Hogy pedig a' víznek rekedése ne tégyen halasztást
Bé-, 's ki-felé-folyasmattya-bann: két végire köből
Lábakat állítván, ezekenn pallókat emelly-fel.

Hogy ha meg-ejtheinéd módgyát, hogy drága mezőből
Kártékony tavakat ki-veszefsztvén, Égnek alatta
Új Szántó-földet nyerhefs, oh! vaj-mi nagy hasznot
Vennél rólla; mivel zsíros már a' fok iszaptól,
És ki-heverte magát, tudgy' Isten, melly fok időkig.
Nézd Bliterát! mellette minő termékeny határra
Jár az Ekés, az holott csak hajók járkálnak hajdan.
Mert a' Római Nép, mellynek nagy hatalma Világonn 1)
El-terjedt vala, hogy ne-talán el-vesztene némelly
Részét az' ugar-földből, mellynek még nem vala mássa
Birtokibann; útat véselt egy tágas hegy' allyánn.

1) A' Romaiak nem messze Blitera' várasától egy fa-
lu mellett, mellyet Isten' hegyének neveznek, a' fer-
tőt ki-szárazították; és a' víznek által-vezetésére
keresztül-fúrták azon hegyet, mellyet azután az
halhatatlan emlékezetű Rikvet, a' Királyi víz-árok-
nak szerzője, ki-ásatott; hogy a' föld alatt a' gál-
lyáknak útat nyitana.

És a' reft tóságot azonn folytatta kereszül :
 Nagy dolog! a' mellynek fenn van m... mostan - is hafzna
A' Királyi Viz - árokról , És annak szerzőjéről , Rikvetről.

Megy vala mélyebbenn a' víz nem láfzatos útonn;
 Végre midön a' két tengert új mesteri friggyel
 Öfzve-kötő víz-árok az hegy' kö-fzirtra-keményültt
 Gyomrábann ki-verettetn'k , vezetése ki-tetfzett ;
 'S elkezdett munkánk' ellen Rómának hatalma
 Hajdani munkájit szegezés , meg-győzni reménylvén
 Itt leg-alal b , hírbenn névbenn a' Frantzia népet :
 Ám de ki-tettünk mi Rómánn a' mesteri mivbenn.
 Ő posványt közlött , annak békájival egyyütt ,
 A' közelebb-tengerrel ; utólb a' Frantzia szép ész.
 Egybe-szegődtetvén két tengert , addig hajóktól
 Nem-látott útat vezetett a' földnek alatta ; 2)
 'S mostan azon gallyák (mellyek , nagy bóltozat' hátán

2) *A' Királyi Viz-árokna a' többi tsuddji között , a'
 melkódásra kivált három méltó , és egy - mástól nem
 tdvül - eső dolgokról vagy on itt emlékezet. Előbb-
 ször ugyan a' kereszül-folyó vizet fel-dlittott hűla-
 konn eresztik - által a' viz-droknak vizeit. Azutánn
 az' által-fürtt hegybe bé-hatnak ; el-végre ritka tfindl-
 mányú gdtokkal zaboláztatnak-meg a' sebefs vizek ;
 nogy a' urhes hajók az hegyről könnyen le-eresz-
 kedgyenek.*

Függő hab közepett, ide nem nagy-mérféze repültek
 Néha naponn az ürefs levegőben félve; hogy, a' r' int
 A' maga-hitt Ikarus; valahogy le-ne hullyanak onnan
 Fellyülről) a' földek alatt, látzatnak evezni
 Plútó' barna taván: de midőnn a' földi gyomorban
 Pozsgó tenger-habon majd által-keltek, az hol nagy
 Tornyokat Égnek emel, 's ki terített nézésre mezőket
 Búrtera: vidámság' gyönyörű lakozása, szerentsés
 Éliziom tetszik környül szem elej'be, vetődni.

Am de sem Ég' vig színe, sem a' sík r' ti tekintet;
 Meg-nem tölthetik a' meg-ijedtt gályákat örömmel.
 Minthogy rettenetes zajjal fordul-le magas hegy'
 Óldaliról a' víz; valamint kö-fzirtos helyek kö'zt
 Égig-emeltt havafokról nagy záporral öregbült
 Tsergetegek zúdúlnak, álól mesgyékb' tsapódván.
 Függ az hajó meredek tsúfzónn, a' mellyet az harsány
 Hangzat-adó víz-gördülés tartóztat ijesztve.
 Még-is az honnan elébb nem tudtak volna le-szökni
 A' vadonabb ketskék; ugyan ott (nagy mérférei munkák
 Által, több ízben egy-forma magasnyira vévén
 A' vizet) a' gályák könnyenn eregelnek aláta.

A' Te találmányod, 's ditséreted ez, Riket; önnön
 Kíntseit, és díszét Bliterának vára Te-néked,
 Mint Polgárjának, méltánn hálállya: Tiéd az,
 A' mit ez Országban, nagy méltóságra, 's hafzonra
 Névezve, kiváltképpen tarthatni jelesnek. Hogy a' víz
 Szót fogadott, változtatván ő régi menését:

Hogy két részre futott a' kö - hegy ; nem fog el-halni
 Alcides' neve. Meg-vagyon ő győzöttve hatalmas
 Elmédől, mikor ony tsuda nagy meffzére vetődött
 Két tengert így öfzve-tsatolfsz. Bólts munka valóbann!
 Hogyha Világ' dolgán kapnál, még most-is az Égből
 R'a függeszthetnéd' fzemeid' bámúlva ; hanemha
 Inkább kívánnád a' földön nézni szerelmes
 Egy Onokád', kit igen jelesen készítettnek, akár Te
 Nyomdokaidnak örülljön, akár Márs' fegyverit üzni
 Vággyon ; akár Püspök-süveget tel-tenni fejére

Vizek.

Ellenbenn ha vizek nélkül szükölködik a' föld ;
 És bizonyos jeltől lappangó nedvet arányozfsz,
 Melly vak rejtekiből szabadabb levegőnek örülne :
 Vedd-fel odójából ; de hogy itten meg-ne tsalódgyál ;
 Nap-vezető hajnalkor az Eg' tűz-ültte határit,
 Földre borúlva, vegyed fzemeid' tzirkalmira : hogyha
 Lántandassz könnyű felhőt fel-kelni, vagy ottan
 Gyér fustöt fel-verni magát : kezdgy ásni ; vizet lelsz.
 Ezt a' nedv-szerető Moh, gombolyagokba tekergő
 Sok Szúnyog, Füz-fák, Sás ; és Bolhák' füve, 's más több
 Édes lév-szívó tsemeték, bizonyítani fogják.

(A' vizeknek keresőjéről.)

Illy jeleket, 's nem jós vesszöt, követ ám az-is a' víz'
 Fel-keresésében, ki, midön lappangani földbenn
 Éfzre-vefszen valamelly eret ; hogy tsuda mesteri móddal

Érzi-jelen-létét, fennyen meri mondani; mint-ha
 A' magyaró-veffzöt a' föld' kebelébe le-rejtett
 Víz, le-felé tudná görbíteni, 's ilyen erőt a'
 Szem' láttára-menő folyamát nem tudna viselni.

Igy az Blöl-mondó, horgas bottyával az Égnek
 Öbleit el-járván, 's madarak' reptére tekintvén
 Hajdani Rómában, már a' mit előre kí-szagiott
 A' dolgok' folyamattyaiból; r'á-fogta, hogy annak
 A' madarak' járása fzerént, meg-keélene lenni;
 Többet híven a' nép nékik, mint önön ezének.

A' mikor egy Víz-, 's p' z-kereső, izinspÉgig emelne
 Tsalla talalmánnyát hangos tsevégéffel előttem;
 'S számtalan embereket már majd há óra vezetne:
 A' melly pénzre talált egy-némelly fűnek alatta,
 En-is azon pénzt mindenek láttára le-tézfem,
 Mintha nagyonn álmélkodnám, az előbbi helyére;
 'S hogy tsak az ő kezitől hajlott vala, nem pedig önként
 A' veffzö, meg-kívánván bizonyít'ni: midönn ő
 Félre-teként, az aranyt el-tsípem: fogja megintlen
 A' veffzöt, 's hajlattya, kezét ingadni nem hagyván;
 'S azt állattya, hogy a' magyaró-hajlás' oka nem más
 Vóit, hanem a' vonfzó, 's ott-lévö titkos arany-péNZ.
 Úgy-e? de már, mondék, az arany nints ottan: szombam,
 Hogy rókán rókát fogtunk, katzagásra fakadnak
 A' környül-állók: ő meg-némúlva tovább áll,
 Artza-pirulással, mit nyom tudománnya, jelentvén.
 Még-is ha függöben vagy, víz' Nyomozója; ha még-is

A' fellyül-nevezett fok jel, kétszeges előtted :
 Ás kút-forma gödröt : nyers téglát, gyapjat, olajból.
 Gyúltt lámp st, tégy-bé, vagy kádat benne borítt le,
 Kinn pedig a' száját fodd-bé deszkákkal erőffenn.
 A' gőz, oldalait, sűrűn ha meg-üli ; ha nyirkos
 A' gyapju, 's téglák puha-földdé váltanak ; ottan
 Már a' víz bizonyos. Még kételkedni találván,
 Gyújts rá: mert ha, ködös fiitt-ként, fel-emelkedik a' ned,
 A' földből, jele lesz némelly tág érnek ; hanemha
 A' Télnek leve mélyre belé ment volna talántán.

Immár a' Földnek némeit vizsgál-meg : ha krétás ;
 Kelletlen, 's vékony vize lesz : a' barna, derékebb
 Ízüt ígérend ; de szegény ere nem fokot ön-het :
 A' követes, nagy bőséggel nem bíztat : azonban
 Főbb édefségü forrása van : annak az érnek,
 Mellyet vörhenyeges kövek adnak, haszontalan hinni :
 Közbe metéltettvén, folyamit más részre tsavarja.

A' Kútaknak eredetéről.

A' melly víz seprőjéről le-van húzva fővenytől :
 Dásb érből születik, 's gyomrunknak erőt szerez : a' domb'
 Allyárol leg-egéfszégesb ; a' zsiros határról
 Leg-nehezebb : a' nagy folyamok pedig a' nagy hegyekből
 Származván, ifzonyú zúgással omolnak : akár be'
 Odvaik' a' forró nap' hevétől végre meg-olvadt
 Hó' leve ; vagy dagadott felhőből földre le-gördült
 Efsök szállják-meg, mellyekből Kúták erednek

Mint egy fészekből, más féle folyókkal: akár a'
Tenger ezen fő.dnek derekát környösleg ölelvén,
El-fedezett helyekenn az határ' színének alatta
Sziintelenül folyon, 's hab habot tafzigállyon előre,
És rejtett-útonn az hegyek' tetejére ki-nyomjon:
Mint szint' a' le-felé gördülő, 's ónba-tsapódott
Víz fel-ugrik; 's a' mennyire fel-tartotta fejét az
Hegy' derekánn első fakadáfakor, annyira tolyya
Völgybe le-fzálttakor, és az ürefs levegőbe lövelli.

Végre, miként a' fel-forrott bor' vék'nya fífaknak
Hültt tetején fel-akasztya magát, 's tseppekre tsumózván,
Meg'-ki-szivárog: azon módomn a' földi gyomorban
Meg-rekedett vizet (a' mellyet, majd végtelen-öblü
Réz üst-ként, bé-véfszen az hegy' tág udva magába)
A' tűz meg-melegitti, 's magasb részekre ki-hajtya
A' nedves füstöt; melly a' hideg hegynek el-érvén
Ódal'it, a' sűrű párák harmatra fzedődnek,
'S a' kövek izzadván, bolygó könyvekbe borúlnak.
A' folyam imen ered; melly a' fenn-hegynek ölébenn
Öszve-szoríttatván, nyírást keres itt-is, amott-is,
'S a' lejtős derekonn alaton rétekre le-rándúl,

(A' föld alatt - való tűzekről.)

Hogy Föld' gyomrában gözt-nemző katlanok égnek:
A' meleg erre, tanónk, melly a' feles hónak alatta
Fát, füvet, épen tart; és a' tűz-gombolyag, a' melly
Oly gyakran ki-nyomúl, és mennydörög Etna' hegyéről;

Vérbe kever levegőt; 's le-szakadván, számos határnak
Lapját szirákkal-ropogó tengerbe borította.

Vess ide még ezer orvosló forrásokot; annyi
Földi kementzében buzogó feredőket; ezernyi
Bányászát, 's mellyet főz a' Természet hegyeknek
Udvaiban, bőséges aranyt; melly emberi kéznek
R'ája vetett mesterségit mind füstbe-repíti.

Olly hévség lakik ottan álló; hogy az értze üregbe
A' ki le-száll, pokloknak hevét gondollya hogy érzi;
'S olly tehetős a' kénkő-tűz, hogy földet emelget
Sarkaiból, hegyeket le-ver, és kö-szirtokat el-szór.

A' millyent rendítve ki-hány egyszerre sok ágyu,
A' föld' gyomrából olly tűz ordítta fülünkbe:
'S nem valamely új mái *Promet* gyújtotta Világonn
Ezt meg, az égi sebefs lángból vesztünkre le-lopván.

A' földben-lappangó tűz ki-jelenti magát még
Nereus' Országábann-is; 's nem régi napokbann
A' tenger közepett szigeteket származni, tsudálva
Látott India; mellyet azon föld nemze, repedvén,
És a' mélységből ki-felé kö-szirtokat hányván.
Füstölgő vizivel buzdúl vala széltibe Neptún'
Birtoka; 's a' kik ezen véletlen esetnek hódallyal-
El-fedezett okait fürkészní siettek, hajójok'
Vesztéivel érzették a' bel' lángoknak haragját.

Már az hegy' udvábann a' mindég újra-jövő víz
Szüntelenul buzog a' tüztől: a' pára ki-repdes
A' felső boltokra; 's midön le-sikamlík azoknak

Ódáliról, patakot t' maszt, melly lejteni kezdvén,
'S döllt helyeken szágúldozván, tengerbe futíttya
Végre vizét, mellyet költsön-vett annak-elötte.
Innen azért könnyebb, 's hafznosb víz jö-le hegyekről:
Mert vékony gözből ered, és a' tiszta porondonn
Által-szűrödvén, seprőjét benne le-téfi,
Mellyel az első víz meg van keveredve; mivelhogy
Ámbár ez vékony párák' módgyára, magassán
Fel-vonatódik az hév naptól) a' földi motsokból
Számos részeket húz; 's meg-lévén vesztve miriggyel,
A' gallyánn az Hajóst vég' szomjúságra szoríttya.

Major-építés.

E' közbenn hányd-vesd eszedet, melly részre tegyed-le
A' Major-ház' temető talpát; hogy, tágas, egélség'
Nem-bontó, szépen-feküvő legyen a' Telek; és ő
Díszét nem költség, nem mesterségek; hanem zöld-
Árnyékü liget, a' réten fok-részre bolyongó,
És örökös nedvet-nyújtó folyadékok ajánllyák.

A' ki-tsapó szomszéd-vizeket mellözzed, az Ország'
Úttyaival; ne-hogy a' tolvaj' keze, 's víznek özönnye
Kába vigyék sík réteidet. De kerülni motsárt-is
Szükséges; mivel ez nyavalyát és mérgeket áraszt,
Téltre-rakott eledelt meg-ront, a' póri szerekben
Rosdát ejt, meg-veszt gabonát, fok-féle bogárnak
Gaz fülánkjaival dagadást hoz az emberi képre,
'S a' békák' feregét szittyóból fel-veri, mellyek'
Tsúf rekegése miatt ofzol a' tsend, 's kénzatik a' fül,

Mély völgy köz'tt fe legyen majorod le - temetve;
tanátsosb

Ezt nagy Atyáinknak módgyok-ként felleget-érő
Hegy' tetejére rakatni, 's szelek' reptére ki-tenni,
Mint-fem 'tél' idején közel-hegynék alatta havaktól
S víztől forvasztatni; 's vízfont-nyár' folytakor (ott-fenn
A' kutya-tfillagzat sütvén) a' napnak bevétől
Égettetni, hidegb szélnek legyezései nélkül.

Olly helyt fogj-fel azért, mellyet fel-nem veszen a' víz,
Mély völgytől szabados lévén; fem szüntelen-hangzó
szél nem ví fenn-léte miatt; fem zápor' esése
Parttyaiban nagy erő-szakofon nem szaggat; hanem vagy
Úgy hever a' völgybenn, hogy nyíltt levegője leheffen;
Vagy dombonn úgy ül, (hogy más szomszédos hegyektől
Óltalmaztattván, mentt légyen az éjtszaki szélnek
Ostromitól; 's úgy nyújtódgyék - ki laposra, hogy ofztán
A' vizeket könnyen le leheffen rólla vezetni.

Majd az holott fel-domborodik, 's dél-tájra hanyattlik
A' föld, 's a' patakok nem meffzire tsergenek; ottan
Helyheztefs épületeket: pintzékre, szobákra,
Itállókra, 's egéfsz ház' tájékára lemezzel
Vess-ki barázdát itt; 's ne-talántán hirtelen ésszel
Kárba vigyed magadat; kéfszitts munkára való-szert
Már az előtt, mellyről vélléd valamelly okos ember,
Efstendőnek alatta, szorofs ítéletet hozzon.

Építésre szerzendő Kő, Fa, Mész, Tégl.

A' bel' Jófzázhoz külsőt kell adni: vizont a'
 Külsőhöz belső Telek-is szükséges: az házad
 Eggyezzen-meg határoddal; mert nem-de viselni
 Nagy dolgot ditséretesebb, mint kezdeni? mennél
 Gögösben kezdődik az ház; a' félbe-szakasztás
 Annival éktelenebb: hogy azért építeni könnyű
 Módođ adassék, 's hasztalanúl ne lohasszad az erzfényt;
 Ély az ajándékkal, mellyet terem önnön határod.
 Nyújt földed falaidra követ; nyújt házi fedélre
 Fát ingyen ligeted; más számtalan átsi mivekre
 Nyújt rufakat, rözset, zöld 's aszú gallyat, hogy azzal
 Ége-hets meszet, és téglát. Áshatni porondot
 Vagy földből; vagy szomszédos folyamatra öléből
 Hordathatni tsigés lovakonn. Mind kéz legyen addig,
 Míglén az építést kezded, már jóval előre.

Tél' idején ne hevélyen, hanem követ hordgyon
 az ökröd:

A' közelebb bártzen Tölgyet szedgyen-le tövéről
 Fejszéd és Plátánt, száraz munkára felettebb-
 Jó Fenyvet, 's Gyertyánt, Nyár-fába pediglen harapjon
 Már hól' fogyta-felé; de midőn már béle közel van,
 A' vágást mélyebbre ne vidd: hagyđ állani lábánn;
 Hogy fel-nyíltt ereinn roffz nedvét adgya-ki fogytig,
 'S így, tartós fáját, több esztendőkre viheffe.

Hogyha kövér a' föld, 's követ épületre nem ad; a'
 Téglá-vető fíkeres krétából (eztet előbbízör

Vízben áztatván, azután mintára lapítván,
'S el-vernén a' nap ak hevén bel' nedveit ott-kinn)
Téglákat veslén, 's azokat lángollya-ki tüzzel.

Kezdgye pedig dolgát vagy nyárnak fogytakor; üzvén,
Míglén az Ősz végére nem ér; vagy téli fagyoknak
El-menetén, mikor a' kikelet már fejtí virágit :
Téli nap' a' téglák meg-nem szikkadnak eléggé;
'S meg-fognak repedezni vízszint a' nyári melegtől.

Három négy napot adgy a' Méz-kályhának hogy égjen
Szüntelen, a' míglén fenekén meg nem reped a' kö,
És úntig ki-nem önti magát a' fűtbe vegyültt láng.

A' Könek neme, fok, mellyből több-féle haszonra
Égethetsz-ki meszet: falakat síkárli, lágy, jó;
Épületre, kemény kova, jobb. Jó-féle fővenynek
Azt tartsd, melly tífkorog kéz köz'tt, és semmi petsétet
Nem térszen, mikor hó színű köntösre vetődik.

A' Ház' Alapja , Tekénete , Ablakai.

Mind ezeket mikoron meg-készítetted; az Háznak
Vess temető-talpat, jó tartós földre találván :
Hogyha pedig derekas feneket mélyebbre sem érnél :
A' falnak negyedik részét le-temetned, elég lesz :
Tölgy-fából lehet illy esetenn b verni karkat,
És süllyos köveket bőven rakogatni hegyekbe.

Délre legyen fordítva szobád; hogy melege el-hágván
Nyárbann ódalló sугárrival, érje-me, a' Nap

Ablakidat némelly ideig, 's házadra ne hozzon
Nagy meleget: de midőn közelitt a' földre, 's az úttyát
Fagyba-szorútt Göntzöl' szekeére tsavarja; fokáig
Érdesvén, a' tél' hidegét enyhítettse tüzével,

Most, valamint a' várasbann, úgy szinte kívül-is;
Építvén némellyek; hogy a' nap' fényve tetézve
Bé-döntheffe magát; olly sűrűn 's nagyra hagyatnak
Ablakokat, valamintha falon sem heverne, hanem csak
Ofzlopokonn a' büfzke fedél, 's a' fényes üveg köz'tt
Nem tudnák bolygatni derek, szél, 's nyári me'egség.

Mert ugyan-is, bé-ront a' fok sугárral az hőség
Nyár' idején; 's ha vizont el-kezd fűtyölni szelekkel

A' vad Tél fagyos éjtszokról: a' nyílatos házat

A' fityegő fergék' fokasága nem óvja hidegtől.

A' Nézők' szemeiknek imígy kedveznek az hívság-

Kedvellők; 's hogy szépeknek láttassák ott-kian

Házaik, a' számos galibákra nem hajtanak ott-benn.

Újabb módi szerént építtetni, nem tilos a' nagy
Várafokonn, az holott egy-más köz'tt a' szelek annyi
Hartzra ki nem kelnek, mint a' térséges helyekbenn.

Ósid' nyomdokiból ki-ne térj, és a' major-házba

Apr. bb ablakokonn nyífs nap' sугárinak útat.

Arra ne nézz, hogy nagy forral láttassanak egyre-
Nyílni szobáid; hanem szabadon ki leheffen azokból

Járni; hogy a' felefebb Vendég nyugodni beléje

Költözvén, egy-más' álmát hortyogva ne rontsa,

Paraszti Ház. Istálló. Konyha.

Házad ha meg-készült, eregeis más-féle vagyonnak
 Új hajlékokat: a' nyirkosb hely bornak adafsék:
 Az, melly délre teként, olajat fog tartani: tétesd
 A' telelő körtvélyt 's almát a' száraz helyekre
 Polyvázott defzkázatokonn: hogy az éjtszaki dértől
 Rántz ne legyen benne, 's a' déli szelekre puhulás;
 Lággy tüzzel fagyokat, 's ártalmas nedveket üzd-el,
 'S a' mellyben hiba van, gyakran vedd kézbe, 's törölgesd:
 Mert ha reves valamellyik, el-hat másokra penéssze,
 És az egéssz póltzot szörnyen meg-veszti rövid nap'.

Jártasd-meg szabadon teli tsüröd' az éjtszaki széllel;
 Am de *Notus* vizenyős szárnyal közelebbre ne jöjjön.
 Némellyek pedig házok előtt mély vermeket ásván,
 A' gabonát oda rejtegetik; 's nem tartanak attól,
 Hogy nedves levegő kárt ejtsen benne, vagy eső.
 A' Zsuzfok a' gabonát meg-kezdvén veszteni, felső
 Részeket ül: vele jószágod' meg-dögled, hogyha
 A' ki-kotortt magot a' teli tsür' közepére ki-szórod.

A' Majoros, tágasb házat foglallyon: adafsék
 Béresnek különös szoba, 's úgy Páfsztornak-is: eső,
 Melly meg-ront falat, és barmok' körmére veszélyt hoz,
 'S több szomorú nyavalyát nevel, Istállókba ne tsapjon.
 Bena füstös lámpás ne legyen fel-akasztva, vagy a' vak-
 Ablak köz'tt el-rejtve: mivel rettentí világa
 A' barmot. Kenyeret távól kell, bóltnak alatta,
 Sütni; ne-hogy, padlást érvén, ki-rohannyon: z égés.

A' Majoros jó-bő Konyhával birjon, hogy abba
 Meg-melegedni kemény télben bé-férjen egélfiz ház
 Estve-felé, 's ki-pihennye magát a' nappali terhből,
 És folytassa rakott tűznél végére nem hajtott
 Munkáját; mert éjjel ha-mit végezhet ez által
 A' Majoros, szük tél' idején nappalra nem hagyja.

(A' Paraszt Tselédnek késő estvéli munkájáról.)

Étel után tél-túl ülven, itt szülas Ekés; ott
 Borzas Páfztori ketskének 's birkának; amottan
 Nagy, tenyeres-talpas Béres: bő-vállu Kapás ott,
 Fel-kötözik, vagy morzfellyák a' tengeri búzát;
 Vagy fonnak szijos vitlát kofarakra, 's hegyeznek
 Szöllő-töre karót. Vígabban, mint-fem ezenkor,
 A' pór Lyányoknál fo-ha nem perdülnek az orsók.

Mert mihelyest a' Gazda ki-ment marhájihoz: ottan
 Ez, agy amaz, valamintha nagyon lángolna szerelme
 Eggy bizonyos, de bahó Béreshez; hamiskodik, és azt
 Mézes szózatival le-kötöztvén, annyira birja,
 Hogy ki-jelentse vizfont titkosb indulatit hozzá,
 És rekedett torkát faragatlan dálnak eresztvén,
 Mintha ditsírtetnék, a' nagy katzagásnak örülljön;
 'S a' keferü tráfik köz'rt még fajdítani se tudgya,
 A' mikor artzáját a' tintalan Erzse korommal
 Bé-tzirmollya. Van a' falukonn illy-féle botor nép,
 Máfok' tsúfa, bolondgya; kivél, mint tanya barommal,

Úgy bánnak, már öklözvén, már félre-taszítvan;
 Ő pedig e' tsúfságokat- is tapfolva fogadgya.

Állíts színt Tölgy-olizlopokonn, hogy alája-viheffe
 A' Majoros, szekerét; 's kereket, téslákat, ekéket
 Készítsen, mikor elsőben más mire nem érhet.

Vendég - fogadó.

Ország-út mellett feküvén Jófzágod, ha fok nép
 Jár, 's kél arra-felé: Vendég-fogadóra fietve
 Tégy módot: de szegényt tenn' hajlékodba fogadgy bé.
 A' Szállás-névről hívták a' Régiek hajdan
 Mennynek földnek Urát; 's mikor a' fene barmok-is álmok
 Ön' rejtékjekben végzik, künn-há ni nem hagytak
 Embereket; sőt vendégül szállásra vezettek.
 Nem tudgyák vala még ezek azt, hogy az árva szegénység
 Ronggyaibann hozzánk jó fokszor az Isteni Felség,
 'S a' nyomorúttakkal-tett jók mennyekbe vitettnek.

Szérő.

A' Szérő ne legyen majorodtól messze; hogy arról
 Félbe-ki-vertt gabonád' bé-ránthasd ízibe, terhes
 Felhőből ha nyakadra rohan véletlen' az első.
 Ponkos helyet, 's fáktól tisztát válassz-ki, hogy a' szél,
 Nem lévén akadály, magát szérődre vehesse:
 Jól meg-kell pedig azt elsőbb' döngölni; vagy apró
 Kövel (örökkétig tartand így allya) ki-rakni:
 Mert a' tsép-hadarók által fel túratik a' föld,
 'S a' magot el-nyeli, vagy lög-alább por-szennybe vegyítti.

Első-víz fogó hely. Ganéj-ely.

Tó, kettő légyen: vészöt áztasson az egyik;
 A' tisztább, könnyű fzerrel marhákat itasson.
 Ház' és istálló' szemetét, az otromba szelektől
 Földre le-vertt gallyat, ki-tsapott folyamatra iszapját,
 Házadtól messzebbre, vizes gödrökbe, temesd-bé.
 Így sikerefségben maradand a' trágya; 's ki-veszvéen
 Nedve között, a' mag nem fog rossz gyomra tfrázni.

A' Telek'. fel-osztatása.

Kerti gyümölts, és kerti virág, és a' mi fzemeknek
 Tisztos, és ragadó kezeket kiszthetne, majortól
 Távólabb ne legyen. Ligetet vész éjtszaki részről
 A' zúgó szélnek, melly ennek el-állya haragját;
 És zöld üstökkel, mellyet kikeleire megintlen
 Fel-tészzen, deret ellenzen, gyengítettse teleknek
 Vadságát, 's az heves nyárnak dél-táji sütését.

Nirkos vápa paréjt kedvell, fenn-dombok olaj-fát;
 Térségen vagy sárga Ceres, vagy gyenge virágok'
 Tfillagival-ragyogó rétek foglallyanak helyet.
 A' szőlő távuló-hegyekenn terjedgyen-el, és a'
 Téren-járónak szemet édesgeffe magához.
 Mennyi darab földet fordíts rétekre, verésre;
 Mennyit szánny olaj-, és szőlő-kerteknek? ar nyozol
 Munkádból, 's nyereségedből: tudn' illik az hasznod'
 'S költségid' fel-számolván, azt nézzed: hogy a' nyertt
 Pénz mire ment légyen, nem mennyi tereni-meg határona.

Gabona ald- való föld.

A' melly föld gabonára- való, meg- várja, hogy ötet
Gyakran forgassák az ekék; 's költsön- veszen ismét
A' magból, mellyet fizetett; de hitével azonban
Játszik néha, midőnn az idő fok nedveket önt- ki;
Vagy meg' igen száraz; vagy meddőségre vetődött
Már az ugar; vagy jég- efső rongállya vet' snek
Szárait, és szemeit szanaszét omlasztva kalászból.

Szőlő-, 's Olaj kert.

Sok költségek után a' Szőlő mind meg- emészti
Olykor termését: az Olaj- fák' forfok- is éppen
Nem bizonyos; 's ámbár kevesebb munkába kerülön,
Hogy gyaporák legyenek; még- is meg- szottak hidegtől
'S nagy forróságtól meddőlni, 's le- hűllnek az ágról
A' köd' mérge miatt kikeletkor gyenge virági.

Rétok.

Menttek az illy veszedelmektől a' Rétek: akár- mint
Terheltefsenek a' ködök-, és otromba sze ektő,
Meg- vetik a' szomorú hideget; 's hévségre sem hajtnak,
Mellyet az ök kebelekre le- vontt patakotska meg- enyhített.
A' Rétnak füvéhez nem kell nagy szorgalom, hogyha
Hajtani kezdett már, gond nélkül önti gyü nöltsit,
És Gazdájának számos jövedelmeket hoz b';
Mert szénát ad télre, 's egész esztendei tartást
A' mives ökröknek; göbolyt nevel; és az határnak,
Illatozó gyönyörűséggel, mind el- lepi szinét:

Vagy mikoronn harmatba-borúltt füve tarka virágok?
 Rendeiben mosolyog; vagy ezenek görbe kaszától
 Földre-terültt felymén kínál heverészni; vagy a fel'
 Helyről tsergedező patakot kebelébe fogadván,
 Új baglyákba-menő kinttsét termeszti szünetlen.

Hogyha tehát Réted ponkosban fekszik; ha nem kap
 A' vízből eleget: termékeny Ló-here, Rosnok,
 'S több ilyen jó fü-magokat kell vetni beléje,
 Es örökös folyományt valahonnan vinni reája.
 Más, mikor önként-is zsírosb ing'vannya füvet szül;
 Mint-hogy az illy földnek nintsen szüksége vizekre.

Azt pedig én, jobb lessz-e vetést, jobb lessz-e gyü-
 mölts-fát,

Vagy szöllöt jószágidban termesztened? itt ki-
 Nem fejezem: láfsad, mit tettek az hajdani Gazdák:
 Mert hogy minden föld mindent meg-nem terem, agg szó.
 Me'y ő kút-fejénél bányákat lát az hegyeknek
 Mélyre ki-vájt értz-keb'lekben nagy-messze hasadni,
 'S olvasztot vastól kohokat villámní; Garumna,
 Zsíros föld közepett folyván, ki-nyomattni tekintget
 Már fajtót, már termékeny fát forra fel-állni;
 Majdan búza-kalongyáknak nagy rendi vetődnek
 Mind két parttyairól és szöllő-fürtök elej'be.

Erdők.

Dolgod akár-hogy' lessz; jószágod akár mi reménnyel
 Biztasson; kérlek, ne botsásd a' régi Ligetnek

Bántására szabad fejszéd': jaj, mennyi hegyeknek
 Tar minden rézfüről tetejek! melly szüke vagyon ma
 A' fának! még szalma tűzünk sem léssen, ha mind ig
 Fognak az Erdőben k zeink le-teríteni mindent.
 Adgyon ugyan tengerre hajót; konyhára tsutakkal
 Tsög-bögöt; házra gerendákat, 's eke-szerre való fát;
 De magad-is, mellyet még Dédösöd ültete, lábán
 Fenn-tartván, Onokáidnak nyújtsd által örökbe.

A' Kámpániai Erdőnek siralmas ki-irtatása.

Oh, hol van fáradtt elménk' hajléka! hová-lett
 Hajdani Tölgy-erdők, mellyet Kámpánia töllünk 1)
 Nem meffzére nevelt! most-is könyveznek utánna
 Bús szemeink, 's Vendéginknek mutogattyuk az áldott
 Régi helyet, melly a' majorunk' berkével határos
 Lévén, zöld sátort ereget vala; most pedig, oh nagy
 Fájdalom! el-pufztúlt! a' gaz bé-fonta töviffel!

Olvasván ezeket, vallyon keferegni ki tilthat
 Engemet? és mivel ott múlatnom nem szabad immár;
 Rá leg-alább emlékezmem? mert látni magamban
 Képezem a' romlott erdőt lábára fel-állni;
 'S Tárfaimat sétálni megint vígságos ölébenn.
 Rejtekes árnyékbann, az Egek' törvényeit ezekben
 Forgattyák, fel-alá-járván, némellyek; azoknak
 Nyelvek imádságban fárad: más, Tölgynek alatta
 Uldögel; a' madarak' tsevegéseit hallya, 's visszontag

1) A' J. T. Tolócai Majorja.

Hallotik ö töllök, gyönyörű hangokra fakadván,
 Vagy pedig hárfáján pengetvén vers'it; az álom
 Másnak meg-nehezült szemeit meg-lopja; Tekére
 Kelnek imitt; más-más játékokat üznek amottan:
 Itt könyvek vétetnek-elő; bár légyen az erdő
 A' süllyosb munkák' könnyítettékre születve.
 Vers-ízerzöt valahol közelebre nem ihlet Apollo:
 's a ki beszédével fel-akar gyúlafztani népet,
 Néma Tserek köz'tt erdőnek nyugalmas ölében
 Készül mély dolgot fessegetni, 's ijeszteni bűnöft.

Vaniernek Bardttyai: P. Klerik.

Láttalak itt téged', Klérik, veregetni szerentsés
 Hárfádat, 's bölts homlokodat nagy laurus ölelvén,
 Mennyei verseidet gyakrann énekleni; mellyek'
 Szépségére foká bámúla; 's ezüsttel arannyal
 Nem gyözvén elegendő-képp' tisztelni Tolóza, 1)
 Bé-veze ett a' nagy Költök' feregébe, hogy azt te
 Ítéld-meg, kiknek kellefsék adni jutalmat.
 Vaj mi figyelmetesen, melly szomjúhozva, 's örömmel
 Vigyáztam szavaidra, midönn a' barna ligetbenn
 Olly jelesen tudnád versfeddel el érne Szofokles'
 Fenn-járó tüzes elméjét; vagy alábbra le-szállván,
 Frantz nyelven, mint-egy vetekedve, követni Terentznek

---

1) Tolózában az Akadémia' tagjává rendeltének, a'
 kik három jutalmat vettek. P. Klerik azzal már
 nyóltzadik ízben tiszteltetett-meg.

Tréfájit ; 's ékes szóllás-folyamattal előznél
 Gyors patakot , mikor Ófz' közepénn a' népnek az ígét
 Fejtendyén (valamint-ha mezőt ki-fogyasztana minden
 Dífzeiből már hire-futott szavaidnak hatalma)
 A' meg-ürültt váraft meg-tömnéd újra lakoffal.

Ah ! jut eszembe , velem melly vígan jártad az erdőt ;
 'S melly örömeft ültél agg Gefztenye-fának alatta
 Forrás-kút' fejinél ; az hol a' szellötske , lehegvén ,
 A' remegő hüs árnyékot , vén Gefztenye' szörös
 Tokjait , és madarak' feregét , (mellyekkel inogtak
 A' leveles fákuak tetejék ,) kristályi vízébeun
 Úgy ábrázta , hogy azt vélnéd , hogy benne születtek
 A' fák , borzadozott a' víz , és benne repesttek
 A' madarak , 's nem az árnyékjök futa rajta kereftül.

Itt , mikor olvasnám munkám' zsengejit előtted ,
 Ösztönözöm , 's vezetöm te valál ; hogy verfeim' újra
 Rendbe vegyem , 's meg-igyengessem , gerjesztetni szoktál.
 A' te neved , mellyet felséges Iantod örökké
 Fenn-tartand ; ha tsekély , 's kormányzáfodnak alatta-
 Költt könyvetskémbeől ki-maradna ; ki tartana lenni
 Hál-adatos lelket bennem ? kedvell'ni magam' sem
 Látzatnám , ha barát. ságom' , melly kiseded időmben
 Már te veled vala , nem vágyom' ditsekedve meg-írni.

P. Kampifztron.

Lelkemnek fele , Kampifztron ! nagy lenni Világonn
 Itten kezdettél magad-is : neved híred initt nőtt

A' Tser-fák' árnyéki között olly annyira, hogy már
 Mostan akár lançot veregetsz kezeiddel, akár a'
 Síp-fúvást próbálsz, akár lábadra szekernyét
 Vonysz-fel, akár paputsot; vagy Római,'s Frantzia nyelven
 Írsz, 's szóllasz; nints, a' ki reád bámálva ne nézzen.

P. Belot. P. Mourgues.

Tégedet én, ki Tanítványod most lenni szeretnék;
 E' Ligetek köz'tt oktatlak vala gyenge korodban,
 Kedves Bélótom; mikor a' Parnasszusi Karnak
 Szentelvén magadat, minden tudományra szerentsés
 Elméd olly kézsnek látszott, hogy arányzani fenki
 Nem tudhatta, magad' főképp' mire kellene fognod,
 Hogy nevedet fő dítsőség' tetejére lövellyed:
 Mert akar a' népet, tehetős szavaiddal, hevítéd
 Szent helyekenn; akar a' Múzsák' feregébe szegődvén,
 Pallyát futni velem gyönyörű vers'iddel akarnál:
 A' Váras falapolt, 's dalod' örvendezve fogadta,
 Szint'úgy, mint mikoronn a' Doktori székbe fel-ülvén,
 Fényességre derített Hitünk' mélységes homályit;
 'S annyi Tanítványid (kiknek már számok egészenn
 Öt-százig fel-verte magát) bölts nyelvvvel Hazánknak
 Oktatván, példájiddal jóságra vezérléd.
 Oh, víg sétáló helyek! oh, hova lettetek érdönk'
 Satori, mellyek alatt illy Férjfiak éltenek hajdan!
 A' gyönyörű Szálasra midőn már szinte ki-kele
 A' vég' nap, jaj, melly szomorú panaszokra fakadt volt

Parnasszus' szent bértze! de nem menthette kegyetlen
Fejzékttől komor ének'ivel; tsak he' sba kefergett
Hárfáján; tsak hafzontalanúl ontotta haragját.

Murge: meg-adgya magát a' már verfekre nem-hajtó
Tölgy-fa; de meg-jajdúl a' fejze' tsapásira, 's a' mint
Engedi szép testét környül-vett mély febe; minket,
A' kiket oly gyakran bé-vett vala sátora, nyögve
Hí nyavalyás, és kér, hogy védelmére siessünk.
Meg-jelenünk; 's valamint a' szörnyü hartznak utánna
A' Tábor-vezető, 's ezeres Kapitányok el-húllván,
Ifszonyodunk, mikoronn az alutt vér-leptte, 's le-taglott
Testeket, és nagy-tágra ki-nyíltt szájaknak odóját
Szemléllyük: szint' úgy remegünk, a' régi, de mostan
Fejzékttől le-terültt Tölgy-erdőt szerte heverve;
Gallyakat ágaktól, ágat le-metélve deréktól,
És az emészto' tűz' torkába ki-szabva, tekéntvén.

A' Liget el-vefzvén, melly dízt vesztett-el határunk!
Millyen homályba borúlt, Kámpánia, hajdani fényed!
A' melly, szép 's messzére ki-nyíltt erdönknek ereszté
A' le-verő kezeket, 's hadi készületre, hajókra,
Eordíttá Majorunk' ékét; a' mostoha szükség
Nem fokot aggódván a' külső színnel, ugart tett
Földéből: eke jár most ott, az hol éig emelte
Tornyait a' roppant épület: sárga kalászkok
Habzanak ott, az holott tölgy-fák állnak vala hajdan.

A' szöllő-hegyek' oldal'i köz'tt hozzára ki-terjedtt

Utakat egyy-mástól egyyenlő-messze palántáltt
 Szil-fák ülték vólt; most minden dífzek az egyy hant:
 'S hogyha talán némelly tókék fenn-vannak-is eddig;
 Vagy történetből fakad-is még fátska tövökről:

Bús szívünk' keferü fájdalmait újra tetézi,
 A' ki-veszett árnyék' vóltt képit előnkbe szakasztván.

Pufzpángnak, pulya körtvélynek, nints üftöke metszve:
 Rend nélkül, fel-alá, szanafzétt futamodnak az ágak:
 Lónak szüli fovánny zabját már mostan azon kert,
 Mellyben gyenge virág, 's vetemény kele néha napokban.

Már a' víz tsavarogva bolyong, melly annak előtte
 A' levegő' kebelébe magát játszodva lövellte:

Akkor foródott az Orofzlány', 's tengeri borju'
 Szájából; most nemtelenül nyalogattya faszulyka',
 És káposzta' tövét; 's a' tengeri borju', 's Orofzlány'
 Torkábann legyeket fogdos fonalára hafas pók;
 Vagy féfzket vertek madarak, 's tojománnyokat ülik.

Árokban járt néha-naponn a' bódog határnak
 Keb'lében született folyamat; 's kedvünkre hajóztunk
 A' zöld rét' fatsaros karaján, vagy az éhes halaknak
 Ál falatot vetvén; vagy víz' hidegével, homályos
 Árnyék köz'tt, szabadok lévén a' napnak hevétől:
 A' játszó ladik-is már, gondolom, el van adattva;
 'S mint a' Tölgy-fa, kementzékben tsupra hamvat ha-
 gyott-fen:

'S a' baboson-festett Písztráng-is, melly, mikor ülnék

A' partonn, hozzánk közelítvén, gyenge gyümölsöt,
 'S lágy kenyeret remegő farkkal koldálni szokott vót;
 Vagy hi-vezett, vagy kellemeteseb folyamatba felfűdött,
 A' zánkányos helyet rekegő Békáknak eresztvén.

El-pufztúlt a' Páva; bűdös Tyúk foglal-el udvart,
 'S Lúd, Rézével; hasonlóképp' a' tiszta Galamb-is
 Hármás váraiból el-enyészett: Baglyok völt'nek
 A' márvány-oszlopra rakott, 's most pufzta toronyban.

Mink-is el-indulnánk; de hová? mert most is elej'be
 Allíthattya magát minden szomszédos határnak,
 Bátor alá-fzállott legyen-is, Kámpánia régi
 Díszében: mert szépségét nem tudta le-vetni
 Annyi veszélyek után; és a' mit rólla le-húzott
 Emberi kéz, a' Természet'keze rája ruházza.

Illyen veszni-hagyott díszü majorokra tegyen szert
 A' szeme-nyíltt, 's elmés Vévő, mint mellyek igen jól
 Helybeztettek; örök-forrású vízzel itattnak;
 'S földi kövérségből termékenységre menendők.

A'

PARASZTI MAJORSÁGRÓL

M Á S O D I K K Ö N Y V.

*A Szolgáknak Választások, és a' major-
kodásban különös munkájok.*

Már meg-fejtem, hogyan válassz munkára Tselédet ;
'S minthogy az alkalmasb munkás több halzno-
kat hajtand ;

Tégy leg-előbb'-is szert jó-tsontos, 's mostoha-képű,

Am de szelíd kezeket-vifelő nagy-szálas Ekésre ;

Kit nem roffz erkölttse, hanem vad termete tégyen

Ökr'id előtt félelmesé ; ki dologra ne hajtsa

Ostorozással, hanem zordon szózattal ijessze.

Szántó.

A' Szántó, ha magafsabban nőtt teste, lemezzel

Könnyebben darabol gyepet, és a' tágas ugarinak,

Ökreinél fellyebb-érvén, vég' széllyire tárgyaz ;

'S kis közben kanyaríthat ekét, ha találna heverni

Úttyában valamelly akadék, a' mellybe tsapódván,

Meg-sérülne nyakánn az Ökör, vagy szarva ki-törnék.

A' szántás' idejét, 's a' földnek tudgya mi-vóltát,

'S óvjon ekét vagy igen szíraz, vagy nedves ugartól :

Mert a' nedv el-enyézik, ha meg-mozgattatik a' por ;
 'S a' rög egész eftendőben meg-nem törik, hogyha
 Kormányod vizenyős földet nagy tagra hasábol.

Juhász.

Többnyire do'gaibann az Iház az Ekéshez hasonlitt ;
 'S jóllehet egy dolgon ritkánn egyezzenek ; ámbár
 A' Szántó, fütöl- szabadultt földeknek örüllön ,
 A' Birkás pedig, a' bokrot messzebbre kerülván ,
 Pázfintal bé-vontt he yeket kedvellyen : azonbann
 Így-is azon fő-tárgyra tekint munkájok : az egyyk
 Szánt, és vet ; juh trágyával gazdálkodik a' más :
 Használ földnek az Ih ; de vizontag az Iznak-is használ
 A' ki-virultt föld' színe : nem-is vidúlnak határok ,
 Sem Juh-nyáj , ha-tsak egy-másnak nem nyújtanak ételt.

Hajdani Rómának Fő Naggyai, hogyha-mi földet
 Nyertek fegyverrel ; nem akarván bizni Tselédre,
 Ön' magok intézték mívelését : Róma nem egyszer
 Vett-fel Föld-mívelőt leg-főbb tiztségre, tsorofzlyát
 Vélle le-tétetvén : ki miként kívánta Hazája'
 Ügye, kevés ideig kormányonn ülne ; 's le-szállván
 Fényes hatalmából, ugarához látna megintlen.
 A' kinek had-vifelő fok nemzetek harttzal alája
 Vettettek ; már annak, mint Szántónak, az Ökrök
 Vigann indultak szavainn ; 's metzfettni szeretvén
 A' termékeny határ illy méltóságos ekétől ,
 A' Mívelő' kívánságát meg-győzte gyümölttsel.

Az hajdani Páfztori életnek méltósága.

Ám de ha bé-nézünk a' Szent Könyvekbe, 's ezünkbe-
Vesszük az el-múltt száradakat; díszesb vala nyáját
Őrzeni, mint-sem más munkát végezni mezőkön:
Mert mikoronn, e' régi Világ még gyenge-korú volt,
A' Páfztor-páltzát (országlás' tzimere volt ez)
A' Nemzet' Fejedelmeinek Magzattyai hordván,
Júh-jámborsággal kezdttek kormányra tanulni,
Attyóknak keziből a' majd-majd rájok hagyandó
Nagy Népen; nem egész gyapjú' módgyára le-vonni
Minden-féle vagyont: tölgyet meg-fejni; de gyengénn
Illetvén ezt is, 's nem vért elegyíteni téjbe.

A' Földnek környéke midön még-ritka lakosnak
Adna helyet; vad pusztákban ez lhászok alá 's fel
Nyájok után járván, 's felhötelen Égnek alatta.
Vig napokat töltvén, ki-tanúlták, nem-tsak hogyan kell
Látni mezőnn a' júh-nyájhoz; 's melly fűbe harapván
Veszthet egészséget; 's melly használhatna leg-inkább
Néki: hanem nézvén az egek' forgásit-is, első
Vették-észre, miként támadna, 's megintlen enyészne
A' Tfillag. Tengelyt, melly által-batolna Világnak
Kellős pont' közepénn; és kettős: éjtszaki, 's déli
Sarkakat állattak; 's a' Nap' járása vezetvén,
Kétszeres-hat jeleket számláltanak annyi nevenként;
'S úgy tetfzett nekik, hogy valamint Kos volna vezére
A' nyájnak; Tfillag-köz'tt-is Kos lenne leg-első;
'S melly, Égnek nyitt esztendőt, az nyitna kosárnak.

Ábrázván ezek a' malarak' tsevegéseit, elsők
 Fúvtak kellemetes dalokat, 's metfizettenek hangos
 Sípokat; és ragadós enyvvel, vagy gyenge viaffzal
 Öszve-rágasztgatván, próbáltanak hangzatot adni
 Újjokkal lyukainn, és szabtanak éneket hozzá.
 Mái nap'-is kötözött ígéssel, 's Pásztori sípjal
 Élünk Vers-költök, mellyenn vígságos idöket,
 'S mulattságos határt dalolunk, és tiszta szerelmet.

Nézz'd az idök' fordúltt kerekét! a' régi szokástól
 Mostanság melly messze vagyunk! im' a' mi Királyi
 Vólt hajdan, 's nagy Fébushoz méltó dolog, az ma
 Nemtelenebb szolgákra jutott: most durva parasztra
 Bízatik a' juh-nyáj, a' melly tiszta annak-elötte
 Tsak jelefebb vérből-eredő nagy magzatoké vólt.

E' nép' fepreiből valakit válassz-ki Juhászúl,
 A' ki magát nem testtel, hanem jósággal ajánllya;
 A' ki, kitfinységtől kezdvén, ekkédig Ihokhoz
 Jól-látott, értett: és várasbéli mivekhez
 Gyermekek-létében nem vólt szoktatva, 's el-érte
 Ifjúságának derekasb esztendeit immár.

Vén se legyen: mert nem birván már lábai többé,
 A' közelebb hanton furkós bottyára le-dölvén,
 Vagy puha pázfinton feküvén, a' gyáva Juhoktól
 El-fordította szemet, mikoronn vígyáznia löképp'
 Kellene, hogy valamellyik utól ne maradgyon azokból,
 Vagy ne siessen-elő, vagy nyajtól el-ne szakadgyon,
 És ne-talán az oroz farkas r'á rontson, azonnak

Meg-kapván füleit, 's vervén farkával utólyát,
 Vagy pedig ált-vetvén hátán, erdőbe ragadgya;
 A' mikor ez, távól-esvén Örzője' szemétől,
 Ótalmat szomorú bégéssel haszontalanul hí.

Ketskés.

A' ki fereg-ketskét kö-fzirtos hegyeknek eresztget;
 Hótól, szél-, efső-, 's dértől rettegni ne tudgyon,
 'S kö-fziklás hegyeken dúdolvá köveffe gedójit.

Artzáját, 's indulatait mordságra szoríttya
 A' vadon hely, 's még nyelvét-is le-tanított befzédrről.
 Arra ne hajts, hogy tsúnnya, 's paraszt a' Páfztor: elég az,
 Hogy víg, nyája, 's fefzes tölgygel jö-vissza hegyekről.

A' Júhoz jól-látni, 's megint jól-szántani földet,
 Olyan két dolog, a' mellyet két farknak alajthatfz

A' jószág' mivélésében. A' többi miveknek,
 Mellyekről majd énekelünk, ki-szabása leg-inkább
 A' Majorostól függ, hogy munkáfsára, tekéntvén
 Hajlandóságát, 's erejét, fontolva ki-mérje.

Mert valamint egyy férjfi ki-gyöz más férjfiat, és nints
 Egyyes erő mindnyájokbann, és egyyes egéfszég:

Úgy az határ' mivélésének több módgyai vannak.

A' mesterséget, 's az erőt tedd-öszve: de még-is:
 Több tudomány, mint-fem munkás, kívántatik egyre;
 Másra temérdek erő fziükséges, másra meg' elme.

A' nehezebb dolgokra kiket gyengéknek alajtassz,
 Fel ne fogadd: mert femmi haszon nem lészzen, ha lustán

Munkályák a' földet ; ha bé-nem hatolnak ölébe ;
'S tsak felső szinét fogják kartzolni kapával.

Kertész.

A' vetemény, szorgalmas, erőfs Kertészre hagyafsék,
A' ki magot minden földhöz mértékleni tudgyon ;
A' ki kezét folyvást ásóra, 's kapára ki-nyújtsa ;
Táplállyon fiatal tsemetét ; újabbra tegyen szert ;
El-ne pazérollyon valamit ; nagy névre ne törjön
Máfok előtt, 's tsak az eggy kertnek szaporítsa gyümölsit.

Vesd-meg az olly Kertészt, ki magát fel-tartya, 's
vadonna-

Új mefferségit szóval, nem haszonnal ajánlván,
Máséban gántsot keres, és mindenhol hibát lét,
Mindent fel-forgat, 's kárt szül a' kertre, nem hasznot,
'S önnön Urát hi reménységgel táplállya mivébenn.

Majoros. Gonosz Majoros.

De mint semmi remény nints a' viadalhoz, akár-melly
Nagy-szívű, 's-számú fereg álland-is ki, ha népét
A' próbáltt Tábor-vezető jó readre nem osztya :
Úgy te kevésre mehetfz a' föld' mivelésével, hogyha
A' Munkás' kezeit nem fogja vezérleni némelly
Értelmes kalauz. A' rossz Majorosra ne bízzad
Jószágod' : zsírját végtére ki-szívja ; kegyetlen
Fejzével berkekre rohan, 's erdökre ; soványon
Tart juhót, és Pásztorot ; szanaizétt nyárgalnak az ökrök
Réteiden ; gabonád le-tiportatik ; és az határban
Dúlásnál egyebet nem látfsz : prédálni fog olly'-is,

A' ki meg-örzőül vala rendeltetve: gyümölcstöt
 El-kaparítt nagy-orozva : felesb magot ír-fel Urának,
 Hogy-fem vetni ki-mért : a' tsürbe kevesbet arat-bé :
 A' költségnek ürüggyével védelmezi vétkét :
 A' nevedék fákat víz' el-rekedése ki-veszti :
 A' fiatal Plátános helyett már nedve-ki-fonnyadt
 Pózna van : hervadván le-hajol ; vagy gyenge korábann
 A' gyámol nélkül hagyatott gyermek-fa tekeretses
 Gúzfokat ábrázol , vagy meg-van sértve szelektől !
 Ezt szemléli , -nehéz 's görbültt tetejével inogni ,
 'S barkos lombjaival majd földre terülni ; 's azonbann
 Hozni segíttséget restell a' femmire-kellő ,
 'S kötni karót melléje , hogy így védőre talállyon ,
 'S a' zúgó fúvalmaknak mellözze haragját.
 Söt, ha foká maradand , el-vész a' kút-is alatta :
 Veszti-re tér a' rét : fok földeket el-mos az első ;
 'S végre felesb ideig majorod' zsákmányra botsátván ,
 Hafznok helyett pert hagy nyakadoñ , és tsúnya tzivódáit.

Jó Majoros.

Böldog azon jószág , mellyet régólta meg-ismért
 A' Majoros , 's gyorsan ki-mivel nagy-falka tseléddel ;
 'S kit , mi nagyobb , hebehurgyává fiatal kora nem tesz ,
 Sem vénség alamufztává : mert jól-lehet inkább
 Illik szürke-hajú fő-hoztta parántsolat , és nyers-
 Ifjú kéz a' földeknek miyelésire ; még-is
 Szóra nem hajt az otromba tseléd , ha vezére vagy aggott

Vagy nevedék korban-lévő; mivel az nem igen jó
 Rendet szab; 's ez henyéll: mert többet tészzen az intők'
 Példájok, mint-fem szavok; és ha határi mivekbenn
 Tudni fáját Gazdájánál a' szolga talántán
 Többet akar, kötelefségét roffzúl viszi véghez.

A' Majoros' Hívatála.

Vigyázzván szorgalmatofann erköltsre, 's dologra
 A' Major-ember, egész ezftendőbéli folyáshoz.
 Rendeli munkájit; 's mit kell tselekedni naponként,
 Bé-szürkület-után mind rendre fel-ofztya Tseléd köz'tt.
 Végső megy le-fekünni, midőn meg-nézte, ha vallyon
 Ajtaji kóborlók ellen bé-vannak-e zárva,
 És van-e barmainak mértéklett étel az hofzú
 Éjre fel adva: kakaszt nem vár, hogy szóllyon utóbbfzor;
 Félbe-fzakaszt álmat: szolgát heverészni nem enged:
 Költ, 's nógat mindent, valamint-ha ki kellene menni
 A' viadalra; 's szemét forgatván tétova, sürget
 Mindeneket; meg-fedd túnyákat; nagyra magafzta
 Dolgofokat; 's szép szót adogatván, annyira bírja
 Őket, hogy a' közel éj, 's munkájok, ezekbe fe tűnnyön.
 Hogyha dolog közben valakit meg-nyomna betegség;
 Hozzá-lát, /s haza-küldi: mivel jobb adni tselédnek
 Eggy-napi meg-pihenést; mint-fem, r'á nem fokot hajtván,
 Meg-fektetni szegénykével több hétig az ágyat.
 Ételtől le-nem-húz, és azt a' munka' neméhez
 Szabja: boros poharat vízzel meg-nem kever; és nem

Szenved korpa-tzipót asztalra hozatni ; temérdek
 Illetlenségnek tartván , meg-vonni tselédnek
 Szájától az határ' jövedelmét , mellyet azonnak
 Izzadttsága keres : szolgájival egyy-italonn van ,
 'S egyy-ételt eszik : és ámbár szüksége tanátsra
 Nintsen-is ; ezt , vagy amazt meg-kérdezi néha , minő mag
 Jobb a' földbe , 's mi mód kívántatik erre , vagy arra.

A' Majorosnak Erköltsei.

Hogyha' parantsol , igen kegyesen jártattya beszédét :
 Fel nem hevül minden dologert ; vereségre nem indul ;
 És inkább van azonn , hogy bűnre ne menyer ek , hogy-fem
 Vétek után érdem-képpen büntesse tselédit.

Némelly roffzat ijesztéffel ; leg-többet igaz , szent,
 Istenes él'tével gyógyítt : a' teltteket üzven
 Miv-tételre , gonofzságtól a' lelkeket örzi.

És innen vagyon , hogy mellynek még híre fem hallik
 A' falukonn ; a' Városban fok-féle gonofzság ,
 Mint dög-halál , terjeszti magát ; mivel ott az henyél'és
 Fészket vert : a' munka vizont jóságra vezetvén ,
 Ártatlan mulattságot vet elej'be Parafztnak.

A' Majoros gyönyörű példával előre megy : üzik
 Nyomdokait minden szo'gák , mint annyi tanúji
 Mivre-szokott 's igaz él'tének ; nem rofzra-fegéttő
 Eszköz'i , mint a' Várafokon láthatni naponként.

Még akkor fem akarja ferény munkájit el-hagyni ,
 A' mikor a' zápor nem ereszt szabad égre tselédet :

Hordókat ki-mofatni, majort szebb rendbe szedetni,
Tisztítgatni gazos gabonát; istrángot, ekéket
Újítatni; darab-fát ékeztetni karónak,
És más-több hasznos dolgot tétetni parantsol.

A' Majoros ritkán megy a' Várasba.

Ritkán megy' Várasba, 's tsupán szüksége jovalván:
Tudn'illik gabonát, meg-vénültt Ökröt; hiános,
'S már ki-vető Juhot, és gyapjút áruba vetendő;
Hogy télnek tsípös deritől óvhaffa tselédit,
'S hasznos köntöffel Feleségét újra ruházza;
Hasznoffal, mondám: mivel ezt nem akarja pipezni
Sorfa felett, pénzetskéjét jobb-félire szánván,
'S a' Váras' finnyás puhaságát meslize kerülvén,
'S más egyebet, mellyel meg-vefztegetődik az erkölts.

A' várafi mértéktelenségről.

Mert el-mérgesedik, mikor hallya, hogy annyi ta-
karmány,
Annyi vetés, mellyet száz föld-föld gyöz vala szülni,
Egy Affzonymságnak nem elég tzifrájira: főképp'
Bámúl, 's ifszonyodik, szemlélvén a' fok Arákat,
Annyi Leányzókat fel-alá-sétálni nagy-hegykénn
A' Váras' jeles utszájin, puha, fel-nem övedzett,
Szerte-folyó, bő köntösben: ki-feszíteni keb'lek';
'S mellyet az el-vefztett szüzefség' el-takaráfa-
Végett a' szabadosb erkölts gondolt-ki; negédes,
Dús, fel-tzifrázott szoknyájok' végtelen-öblü

Kávákonn hordozni; miként hordókra szokott ő
 Nyár-, 's magyaró-fából otthonn abrantsokat ütni.
 El-fog egéssz utfát egyy lepkes Dáma: ha kettős
 Ajtaja fel-nyíl-is, nehezen vonhattya magát-bé
 Fel-duzmadtt köntöffe miatt: tengernek hasítván
 A' nagy hajók, fzelek így szoktak fel-fúni vitorlát.
 Hogyha motsokba kever fő Méltóságokat a' nagy
 Várasbann-futosó hír: hogyha pironkodik a' Férj,
 Hogy fokszor keveset gondol Felesége, hitével;
 Vagy fájlallya, hogy a' pénztét játékkal emészti:
 A' nagy Urak' dolgát nem gyözi tsudálni, hogy a' kik
 Kormányoznak egéssz Váraft, uraságra fel-hágni
 Házoknál nem tudnak; hanem nevek, értekek, hírek
 Mind Feleségektől függ! -- A' Pórokra tekintve
 A' szent Házafság nem imígy természeti gyömölsét:
 A' jámbor Feleség Férjét hallgattya; 's ha néha
 Kényne szerént indul; ha tsalárd szót bé-veszen: híre
 Nem nyargal szanaszétt; a' pert ki nem hordgya vidékre;
 A' mint bünteti gyermekeit, némellykor ha vétnek.
 Tette miatt hitves társát dorgállya, de titkon:
 'S kézzebb lenne gonofzságát meg-elözni veréffel,
 Mint-fem hibájáért tsúfsággal el-üzni magától.
 A' Férjeknek hatalma, falunn a' tiszta szemérem'
 Hív örzőjének gondoltatik, és az-is; ámbár
 A' Váras' szin-népē merő butaságnak alíttsa:
 A' Lelkedre! minő szemeket fordíttana némelly
 Pór az hites társakra, botor Férje' re, ha látna

Hegyke nagy Affzonyokat pompás asztalhoz, ebédhez,
 Űlni magán, 's hajadon fővel frázszálni körülök
 Férjfiakat; kezeket- törölő kendőket utánnok
 Tartani; szolgák-ként udvarlani; szerzeni drága,
 Válogatott étket, tsemegét; 's azt nyerni, hogy abból
 Háta-megett talponn-álló Férjének az Affzony
 Szánakodás-képpen nyújtson részt olykor? az ilyen
 Vendéglésekből eledelt vesz az Affzonyi dölfös
 Gögöfség, 's szarvat nevel a' szépségi kevélység:
 És önként szolgálni midönn szemlélik az Hölgyek
 Férjeket; azt tartják egyedül végtére felöllök,
 Hogy rab-szolgákul vannak melléjek adattva.

A' Majoros, bár nem fokát hajt a' várafi hírre,
 'S Tárfaítól tsak az életnek tudakozzà divattyát,
 Kik faluról gyakran bé-hordanak hol-mit el-adni:
 Azt még-is meg-kérdi: miként apríttana karddal
 A' Húfzár kontyos Törököt, vagy sózna-le Burkuft;
 Hogy jeles újsággal múlaffa tselédgyeit otthonn.
 Majd azután kö-sót, 's mellyből ki-feneiffé kováttsal
 A' lemez' el-váfott fogait, nádolni való-vas't,
 Szápolyt, görbe kaszát, farlót, irtásra-való kéft,
 'S fejszét vásárol. De piatzról nem veszen olly szert,
 A' mit határának meg-termeszt keb'le, 's magának
 Ön' maga kézzíthet: kofarát maga fonnya szironyból:
 Pénzét sem kender-, sem len-váfzonra nem adgya:
 Mert a' Gazda vagyont árúlva nevelheti kinttsét;
 Mindeneket máftól vévén, táskára szorúland.

A Majorosnak Hívsége az Urához.

Bár írást nem tud, sem számot vetni; gyakorta
 Sok pénzt hord az Urának bé, 's nem pufzta papíroft :
 A' lelk' isméret soha sem vádollya, hogy egybenn,
 Vagy másbann henye vólt, vagy földes Urához hitetlen.
 Díszes rend vagyon házában : kinn mindene tsinos :
 Göbolye, szép; szép, nyája : mezön nints újra ki-nyitva
 Rés, nints új ösveny : kertét bő nedvek itattyák :
 Vig a' Rét ; vig a' Vetemény : bé-vagynak határi
 Vouva sövényekkel, 's mélyenn árkolva : ki-hívja
 Földes Urát bátran minden részére mezőnek ;
 És mikor hallya, hogy az dítseri, 's fzemére nem hányhat
 Feslett erköltsöt, sem tolvajságokat, örvend :
 És ámbár Ura táborig, vagy peri dolgokat üzzön ;
 A' Földnek mivelésébenn mind-úntalan hív ő ;
 'S mintha jelen látná, szint'olly-képp' sürgeti dolgát.
 Az mikor otthonn nints, el-pufztíttatni Fijától
 Drága keresményét, 's rossz társakat abba vitetni
 Látván, mint-hogy nem mer-előtte panaszra szakadni :
 Belső-képp' szomorog, 's könyvez ; 's nem vetne talántán
 A' jószágra szorosb lakatot, mikor házra csoportos
 Ellenség zendülne, hogy azt fel verje tövéből.

Így mikoron, ki-keleptzélvén fok ezernyi bajából,
 'S bé-lopván Itakába magát amaz híres Uliffzes,
 Mint idegen, bé-menne saját házába, 's tsudálva
 Kémlelné ki-raboltt hajlékait : annyi veszély kö'ztt
 Egy maga vólt *Eumé*, ki határt gyakorlna, 's Urának

Távól-létében tsak-nem meg-epedne, hogy a' föld'
Zsírját a' ragadó Nőfzők' fokasága ki-szivná,
És nem az Úr venné kereltett jószáginak hasznát.

A' Majoros könnyen nem kér, hogy tölle fe kérjen
Szomfzédoffa: magát mások' dolgába nem ártya:
Szokta tsupán tsak azon marhát, melly önnön Uráé,
Vélni magáénak: másét nem bántya: fajáttját
Őrizi: 's olly igazat-szerető, hogy akár-mi perekhez
Szóllyon, mint Bíró' szavain, meg-nyugfzik egéfliz nép.

A' mezei Gazdák' szerentsés életéről.

Póri majorságát, az az áldott Gazda, szereffe,
És gyakorollya, ki nem szokván a' nyalka lakáshoz,
És meg-elégedvén kisededke vagyanny'ival; a' bús
Gondoktól, 's hi reményektől nem emészteni szívet.
Nem keres ez feje-szédítő fel' póltzot, hogy inkább,
Máfutt kívánnyon, mint-fem-maga kedves határin
A' nevedék fák' ágainak törvényeket hozni:
A' kintsnek nem örül, a' pénzt fok ezernyi veszélyyel
Nem szaporíttya rakáfonként: nem szokta meg-ütni
A' göggel-járó tudomány' szele, tudni hogy inkább
Kivánnyon valamit, mint-fem jól-látni baromhoz,
A' földhöz jobb tsillagokat szép renddel eszébe
Mind fel-róni, szelek' forgáflait érteni, 's együtt
Azt az időt, melly a' gabonát sarlónak ereizti.

Nintsen iriggye; vizfont nem irigy: héjázni magaffan
Nem vágy, és le nem hull véletlen' porba: gonofz nyelv

Fel-nem kapja nevét, és nem mutattatik újjal:
 Nem tart kétséges partól: bírói hatalmat
 Bátran néz: sem másoktól, sem felni magától
 Nem tud: mindég víg: a' bú, gond, meffze-kerüli:
 Nem szerez a' lakozás émelységét néki, 's tsömörlést.

Üzi majorságát; ki nem áll a' munka kezéből:
 Szánt, vet, arat: mentt a' nyavalyáktól: semmije sem fáj:
 A' gyönyörűségből-eredő közsvényi betegség
 Lárait, és kezeit nem szokta hasítva tfigézni.
 Jobb ízünn' esik étke tehát, a' mellyet az hofszas,
 És izzadtságot ki-verő nagy szorgalom, és terh
 Fű-szerezett: azután ha le-dől a' pázsitos hantonn,
 Mindgyárt kéz álomra talál, a' mellyet arannyal
 Bé-vontt ágyában a' Gazdag haszontalanul hí.

A' Természet' okos rendét meg-bontani jobb-e;
 'S mellyet az Ég földtől el-metszett, gyenge hajótskán
 A' Tengerre fel-ülni; vagyont, és életet adni
 Zúgó fúvatagok' vak járására, 's Világnak
 Más Naptól-hevesültt részit vizgálni madár-ként,
 'S lótni galád nyereségek után nagy lelki vezérllyel?
 Méltóbb fors-e, lakást Városban szerzeni, 's ottan
 Híres névre nagyon törvén, járkálni hatalmasb
 Házakat, és még nemtelenebb Inafoknak-is ott-kinn
 Hízelkedni; magát rúf szolgálattal ajánlni
 A' szem-fény-vezető tífztségre, 's magasbra vitetni?

Ügyéfszeggel hamis pénzért lelkét-is el-adni,
 'S egygy nyelvvél vétkeft, vétketlent, menteni, jobb-e?

Vagy törvény - tudományt mélyen ki tanulni ; perekbenn
Bírálnodni ; magát majd-majd el-vonni magától ,
Hogy mások' versengéit békére vehesse ?

Eggy szóval , véres zsákmányt jobb lessz-e le-vonni
Másról Más' gyilkos mezejinn , és gyűjteni kintset
Másnak Egekbe-ható zokogásával , hogy-sem határnak
Minden erő-szak-, 's bűn nélkül szedegetni gyümöltstít ?

Virgilius , gyöngy verseiben , bóldognak alíttya
A' Majorost , ha szerentséjét meg-tudgya betsülni :
Am de , hogy a' Tfillag-tudományhoz lásson , akarja ,
'S a' Természetnek mélységes titkait értse.

Vidd-el ez' elme-törést , mellybenn örömére-teremtett
Dolgokkal kedvét szegné , 's a' tfillagok' úttját
Nagy gondal nézvén , valamint hadbéli Vezér , az
Égi szövetnekeket külömb feregekbe fel-írná
A' szorgalmas Határ-mivelő , mikor éjjel azoknak
Verellő ragyogási szemet bé-töltik örömmel.

Ez , ki-derültt nappal nyáját járkálni mezőkön
Nézi ; 's az ékes határ' nevető színére tekintvén ,
Él 's vidúl : üveget fog amaz látásra segédül ;
'S mellyet nints-is mód más-képp' fajdítani , parányi
Férgetskét keres hóltt-testben , vagy gyenge virágbann.

1) *O fortunatos nimium , sua si bona norint ,
Agricolae . . . .*

*Me vero primum dulces ante omnia Musæ
Accipiant ; cæliqae vias , & sidera monstrant.*

Vagy le-terül a' víz' ki-virúltt parttyára , nem aggván,
Semmit azonn : mi , hogyan , 's hol légyen néki valódi
Kút-feje földek-alatt : mint folyon ; tenger-e , vagy más
Titkosb ok nemzöje ; hanem tsészére meg-hajtya
Két tenyerét , szomjúhozván : vagy-is hasra le-fekvén ,
Kedve szerént ifzik a' vízből : meg-elégedik azzal ,
Hogy ki-tanulta , miként kell azt kertekbe vezetni ;
'S a' közelebb záport mi jelek terjesztik elej'be.

Ő , bátor nem tudgya , miért gyötör emberi testet
Már az hideg , már ezt fel-váltván , éget az hőség .
Tudgya , betegségén mint kell orvoslani ; 's bár az
Orvos , erét meg-váogatván , és mályva-levetskét
Véle fel-hajtatván , súlyos nyavalyájira többet
Eggy könnyen-készültt szernél nem nyújt-is elej'be :
Ő hafznos gyökeret fzedvén , 's jó-féle fűvetskét ;
Meg-gyógyítt hideget , meleget : szájának epével
Gyötrelmet nem okoz ; nem erefzt gyomrába le mérget.

Majorosné.

Oh , Majoros ! melly bődög vagy ; be nagy a' te
szerentséd ,

Hogyha meg-áldattál ollyas Feleséggel az Égtől,
A' ki hasonló-képp' dolgát el-végzi serényen,
Nem lévén bor-ifzák , alufzékony ; 's a' kit okofság,
Szép jámborsággal , 's fiatal deli korral-is , ékítt.

A' köz hafzont itt a' Feleség , a' Férjfr meg' ottan
Öfzve-tsatoltt szívvel keresik : kell vinni fzetekkel
Férjfinak , és hideget , meleget fzenvedni ; mivel-hogy ,

Ő tart mindenben kormányt, és r'á van hagyatva
 A' földnek mivélése. Vízont Felesége ki-vígyáz
 Háza körül, 's könnyebb munkákat végbe-visz ott-honn.
 A' gyors Férjfi mezönn, házban szab rendet az Aíszony :
 Az külső munkákra ki-küld szolgákat; ez étket
 Föz munkálsainak : szánt, vet, 's gabonát nevel a' Férj,
 'S jókor bé takaríttya ki-nyúltt tsürébe kepéjit ;
 A' Feleség ott-honn szemefen meg-védi vefzélytől.
 És mivel hív örzést a' félelem ön' maga támaszt :
 Őt a' Természet félénkké tette; de Férjnek
 Bátor szívet adott, 's azt nagy munkára születte.
 Így egy a' máfik nélkül szükölködik, és így
 Egy - más köz'tt tsend, és szeretet gyarapíttya va-
 gyonnyok'.

A' Majorné az ő házátt házi eszközzel fel készítti.

Szalmával fedezett házátt takaríttya Majorné :
 És ámbár alátson, 's majd mez'telen a' fala, még - is
 Tízta szegénységét kedvelteti háza szemekkel.
 Nintsen arany, 's elefánt-tetem a' menyezetre ki-vésve :
 Lóg az helyett szöllő : nem függnek edények ezüstből,
 'S nintsen arany-rámában kép a' falra ki-téve :
 Am de van ón tányér; van üvegből bögre, kerekded
 Szép tálatska; vagyon sík-tál, a' mellyet elé-vefz,
 Hogyha jeles Vendég fordul hozzája; vagy ékesb
 Tízteletet kíván valamelly nagy sátoros innep;
 Vagy mikoronn a' Birtokos-Úr jószágba ki-rándúl,

'S egy két óráig ki-rekesztvén gondgyait , ott-kinn
 Konyhát ütni , 's major-tálhoz méltóztatik ülni.
 Itt Sertéseknek ki-feszített hátaik ; ottan
 Nagy-számú kofzorúkba kötött Fok-hagyma , vereffel ;
 Itt rántzos Szöllők tsüggnek füst-fogtta hiábann :
 Inkább kívánván illy-féle határi javakkal
 Táplálgatni kitűny magzattyait a' Major-afzony ,
 Mint-sem azok' -feszett képit tüntetni szemekbe.
 Este hideg télben tűz-helynek előtte vet asztalt ;
 Nyár' idején pedig a' tüztől messzebbre terített-meg ,
 Vagy pitvár közepett , vagy zöld árnyéknak alatta.

Eleséget szerez.

A' gyors Gazd' afzony mit nem vizsgál' végbe , hogy ételt
 Óltsóbban készíthessen ? már Őszre hajolván
 A' kerek Esztendő , mint gyűjt-bé Téli napokra
 Minden-féle Paréjt , Veteményt , és fái gyümölcsöt ?
 Húst füstöl ; Káposztát több hordókra gyalúztat ;
 Kertébenn Almát , Szilvát , Körtvélyel , aszaltat.

A' Disznó-hús' bé-sózásáról.

Disznójit , mikor a' makkról haza-jönek , az ólba
 Bé-zárván , nem eresztí tovább habarékra ; nem hagyja
 Moslékkal 's vízzel jól-lakni , ha majd nem ölettnék :
 Hogy fok nedvekből meg-ürüllyön az által az húfok.
 A' Sertvényesnek , mikoronn öletésre fogódott
 (Hogy mentt légy közförültt agyarától) szája keményen
 Öfve-szoríttatik , és torkát úgy metszi hegyes kés.

Környül-áll, 's a' vér-patakonn meg-döbben az apró
 Gyermekek; 's a' Disznót szótól meg-fosztva heverni;
 Még is lábbal hasát sűrűn veregetni, tsudállya.
 A' fertét kéz tépi, reá forró vizet öntvén;
 Vagy r'á-vitt, 's gyújtott szalmának perzseli lángja;
 És azután fel-bontszolgat bel' részeket a' kés.
 Tíz napig a' Disznó-hátat bő sóval itáffad,
 R'ája követ tévén teherül: fel-kelletik osztán
 A' sódort kormos fákonn aggatni, 's szalonnát
 Ott, az hol a' közelebb tüztől fuft, és meleg éri.

A' Majornének mezsei munkái.

Napjait a' békés háznál így tölti Majorné;
 'S hogyha talán fogadást nem tett bútsúra ki-menni
 Eggy valamelly szent helyre; magát honn tartya: vidékben
 Nem tekereg, másutt idejét nem tölti mesékkel,
 Nem könnyen megy-el házából: némellykor ha szükség,
 Hogy, guzfalyát tévén, fogjon markába gereblyét;
 El nem ijeszti hideg, meg-nem gátollya melegség.
 A' mi nagyobb: terhes lévén, 's már nem sok időre
 Várván-is, nem tudgya magát kímélni: vetés köz'tt
 Rossz füvet irt, 's kérébe kötöz; 's úgy fogja határona
 A' munkát, hogy Férjének véletlen' az' helyben
 Szüli-ki magzattyát; mellyről azt hidgye magábann,
 Hogy nem szülte, hanem valahol sétálva találta.

A' Paraszt Gyermekeknek fel-nevelése.

A' szük, és szalmás házbann, oh, vaj-mi szerentsés

Módon vesz nevelést a' kised Pór-fi! nem enged
 Anya gyanús vendég-emplöket nékie fzopni:
 A' téjjel maga szép erkölts't akarja beléje
 Önteni, 's házánál mindég szemlélni; hogy ötet
 Tsókolhaffa, 's vizzontag az-is neki tsókokat adgyon,
 'S munkáról késönn haza-jött Attyára nevelsen,
 Annak karjai köz'tt fel-áá hordattni fzeretvén.
 A' nagy Nem' tsemetéje pedig, nagy - tzifra szobábaan,
 Udvarbann született GyermeK, jaj! tiltatik Attya'
 Házától, mint számkivetett; 's a' fő nemes Affzony
 Ménének teherét tévén, nem akarja, mi légyen,
 Meg-gondolni: Fijatskáját el-küldi magától,
 Hogy barmok' bögéfi között, jó-meffze majorbann,
 Isten tudgya, minö feslett gaz dajka nevellye.
 El-telvén feles esztendök, el-hozattya szegénykét,
 Már meg-rontva: mivel görbülttek, lábai; púpos,
 Háta; 's nem ismervén r'á, mint idegenre, tsak úgy néz:

Ellenbenn a' Pór affzony kedvelltte szülöttét
 Mindenkor szem' előtt hordván, maga tartya tejével,
 Mellyet kétszeresen nyújt jó természeté néki.

A' kis GyermeK, akár - hova megy, vele mégyen örökké;
 Karjai köz'tt lebeg, a' tsóktól artzája pirúlván:
 Könnyitt a' bajos út' teherén, mint drága fityölék;
 Munka között, hever a' földön; sírásra nem indul,
 El-türvén hideget, meleget már gyenge korábann.

A' Természetnek nyelvét hallgattya Majorné;
 Láttya, miként sírattya Madár a' mostoha kéztől

Félszékéből ki-fzedett fijasait ; mint bögi Tehén-is
 El-vesztett borját , mint lőt-fut epedve határonn :
 És mikor este-felé haza-jő ; szemléli , hogy a' köny
 Szüntelenül gördül szemiből ; hogy tiszta folyamból
 Borja miatt nem iszik , 's nem eszik szép gyenge füvekből.
 Hallya , mi-képpen bég futkosva , 's idézi magához
 A' Juh meffze-maradtt Báránnyát ! láttya , minő víg
 Efte , ha tölgyénn tsügg ! mint bámúl végre , hogy annya ,
 Oly igen eggy-képü , -szörü , 's -korbéli ; tömén fok ,
 'S eggyenlő-nyelvü bárányok köz'tt-is azonnal
 Ismeri gyenge fijasát , 's szint' úgy a' kised-is annyát.
 Illy példákra midön néz álmélkodva Majorné ,
 Mit gondolna , ha meg-győzetztnék eggy okos Affzony
 A' magzat' nevelésébenn a' kába baromtól ?

A' Pór Gyermekek idő nap előtt dolgozni tanúlgat :
 Lábai még tsak alig birják , 's forgatni gereblyét
 Már is akar , 's Attyát , valamint tudhattya , követni.
 Jóllehet , a' dolgot még el-nem gyözi ; de még-is
 A' munkáfok köz'tt forog , és a' póri miveknek
 Látásból ki-tanúlgatván folyamattyait ; Attyát ,
 Hogyha talán nem vólna jelen , fel-váltya ; 's ha karja
 Még nem bir vele , szóval fog munkára tselédet.

Földének mívelésében mire nézzen előfför ,
 A' Fit azon közbenn oktattya beszéddel az Apja :
 Inti kivált , hogy az Egnek Urát , ki mezőkre le-küldi
 Efsőjét , 's gabonát gyarapítt , tisztellye , szeresse :
 Szent Óltárához tisztán járúllyon : határon

Kormányt tartson ugyan; de határ' Felséges Urának
 Mindenkor térdet, 's fejet hajtson; tölle reménylen
 Kedves időt; Ünnepe napokat szenteljen; azokban
 Ökre se vonnyon igát; hanem a' rétekre tsapattván
 'S meg-pihenést nyervén, erejét újítsa dologra.

A' szomszéd Gazdákkoz igaz szeretettel hevüljön;
 Hogy szükség' idején réttyével 's ökrivel ök-is
 Jót-tegyenek, 's védelmezzék, rablókat el-űzvé.
 Fuffon irigységtől: szomszédgya' határa ha termőbb,
 Mint-fem övé; gyorsítsa kezit, 's jó móddal előzze.
 Perre ne vesse magát; mivel a' perbeli tzivódás
 Mind nyertes, mind vesztő félt károkkal adóztat.
 Mindennel jót tégyen ugyan, mint engedő forsa;
 Ám de barátságot ne szerezzen kötni fokakkal.
 Mint-fem az emberbenn, inkább helyhezze reményét
 Szántó-földeiben: ezeket munkállya, javítsa.
 Dítsérjen nagy széllyes határt; kisedednek örüljön:
 Jól-ki miveltt kis ugar felesébb jövedelmet hoz, úgy mond,
 Mint-fem száz hold-föld, mellyet trágyázni nem enged,
 'S, a' mint ké'ne, tsorofzlyával forgatni, szegénység.

Távofztafs idegen mivelést; új útra ne térülly:

A' mi szokásban van, jobb azt tselekedned: határban
 Jártassd vágyódásid': nagy kintsre ne kívánd
 Verni magad; se szegénységtől le-nyomattni ne haggyad:
 Kárt tesz az erköltsbenn a' pénz' gyűjtése; viszontag
 Ösztönöz, és gyúlaszt fok-féle gonofzra, szorúltság.
 Járj te közép-úton: ne legyen falu néked irigyed

A' vagyonért; nyomorúságban kínlódni fe szánnyon.

Földeidet pénzen-fogadott munkással arattasd :

Hogyba kalákat hívsz (tudgyák a' Székelyek eztet
Eggy-más köz'tt folytatni) kevés órára fokot téfz.

Több Bérest ne fizess, mint-sem fziükséges az házhoz;

Hogy, valamint az ebek szoktak, ne tziwódgyanak egygyütt.

Tsendefeket válassz; de ne végy-fel többet az olyan

Nemzetből, a' melly maga félszket tsak-nem imádván,

'S tsak maga-féleivel tartván, másokra tör, és így

Rézfze-való hajlást, és villongáfokat indítt.

Menny példákkal-elő: szolgálid tartsanak inkább

Drága magad' vifelesétől, mint darva szavadtól :

Hogy kedvelltetsél töllök, mint véridet, őket

Kedvellyed, 's bérek' le ne vond : hogy szüntelen' hívák

Légyenek, hidgy nekik : a' felefebb vígyázat okot nyújt

A' ragadó kéznek fok-féle lopásra. Tseléd köz'tt

Mindent tudgyon az Úr ; de fokot dél-színre ne hozzon :

Hajtson egészségest munkára ; betegre tekéntszen :

Eggy nyavalyás ha-mi jót véfzen, vigadva fogadgya

Mindenik : a' szeretet, 's az Urának tetszeni vágyó

Szív, főbb öfztönözés vólt, 's lessz a' munka-fogásra.

Igy oktattya Fiját ; 's bár még-alkalmas erőben

Birja magát korosodván-is, 's jól tudgya ki-szab :

A' rendet, 's dolgát végezni : de még-is azonban

Inti, Major lévén fő-képp' mire nézzen ; hogy a' ki

Házat, határt, majd-majd maga fog kormányzani ; hallván

Élemes Attya' szavát, az' mesterségre tanulyon,

Mellyet ezer mások nagy hibákkal tudnak elérni
 Így el-készülvén az Inas, kezd látni dologhoz
 Attya helyett, melly olly jelesen megy-véghez, hogy annak
 Távol-létében nem látzík hanyattlani semmit.

Paraszt Leány.

A' már Férjhez adó Lyányzó sem tölti szobában
 A' napot : Annyával gyorsan munkálkodik ott-kinn :
 Szégyennek nem tart ásót forgatni , 's gerbelyét :
 Nints vendég-haja ; nints bárkony-'s más drága ruhája ;
 Nintsen szem-ragadó bontzok kerekítve nyakára :
 És ámbár szépnek kíván-is, az affzonyi mód-ként,
 Mások előtt látszatni mezőn ; nem akarja szemérmes
 Artzáját kendőzni : magát ékitti virágos
 Rétekről-fzedetett gyönggyel , mikor innepi nap van ,
 'S a' kristály víz' tük-rében szab rendet hajának.
 Együgyúséggel vagyon a' feje , nem pedig hegykén,
 Fel-titfázva : pirosságot nyújt néki szemérem ,
 Nem pedig ál festék : első helyt nyerni dologgal ,
 Nem szépséggel akar , 's illy-képp' tész Férjre szerentsét.

Annak menyegzője.

Mert mikor a' szerelem sebet ejtvén rajta, jövendő
 Házassága felől kezd gondolkodni ; Legénynek
 A' mikor ő , 's ő-néki Legény meg-tetszik ; hogy együtt
 Szóllani módot , időt , könyebben lellye nek : egy helyt
 Nyár közepett aranyos-szárú gabonákat aratnak ;
 Vagy később' egy helyt fzedik a' szóllói gerezdet.

Sarlóját, mintegy kalaúz, a' Lyányka ragadván;
 Hogy kedvét jobban tölthesse Legénynek, elől megy,
 'S meffzire-hagy más dolgofokat: Szeretője, tekénti
 Gyors kezeit, 's innen fakadott örömevel alig bir,
 Hogy, bár váltig utánna van-is, nem gyözi követni.
 Néha panaszt teízen, és mit t'eggy meg-feddi Kegyefsét,
 Mintha hevefségből tél-túl fok szálat el-hagyna;
 Hogy meg-forcúlván a' Lyány, ő r'ája tekéntsén.
 Étél utánn, a' több Aratók álkmba merülvén,
 Ők kettenn az időt víg ízók között töltik; előre
 Már-is el-intéztvén, mint fognak látni mezöhöz,
 'S melly rend-tartással fogják kormányzani házok'.

E' szerelem mikoronn az Atyáknál tudva van; és úgy
 Látfzik, hogy egy-másboz méltók: kezet adnak az Attyok
 'S Annyok előtt, 's magokat le-kötik szent öszve-kelésre.
 A' Faluból a' fok vérség, és régi barátok,
 El-jönek, 's kis ajándékkal meg-tisztelik a' párt,
 'S készülnek vidám lakadalmat tenni közöttök.

A' vártt nap majd délre jöven, és a' Pap el-útván
 A' r'ájok-tett várakozást, valahára hazólról
 A' Nőzők-is el-indúlnak, mély térdeket hajtván
 A' háznak küszöbén: mind a' két résznek az Attya
 Jő; könyvekbe-bo-últt szemeit meg-törli; 's az Égre
 Fel-fogván kezit, áldást mond a' Lyányra, 's Legényre.
 Már a' Templomhoz közelítt a' tarka galanttal-
 Fel-készültt-kalapot-vifelő Férj, és az alangyár
 'S földre szemét le-vető szüz-Lyány; és izzad az új, 's szebb

Köntös alatt : a' Szent Óltárnak előtte meg-állnak
Végre , bizonyosságul híván a' mindenek' Attyát ,
'S holtiglan magok' Házafság' kötelébe rekefztik ,
Eggy másnak kezeket nyújtván , melly a' nap' hevétől
El-feketült ; de ki-van korpával mosva motsokból.

Füftölög e' közbenn a' konyha : terített az asztalt :
Étel elég vagyon a' Vendég' számára ; de nintsen
A' Vágó-székéből : hízott Gödölyéket , Ürüköt ,
Mellyek az éhséget leg-előre pihentetik , önnön
Nyájok adott ; 's régolta nevelt jó-számmal ezekhez
Tik-fakát , Lúdat , Réztét e' násra Majorné.
Alma , Dió , Körtvély adatik tsemegének helyette.
E' lakozást élelfti pohár tele-töltve borokkal ,
Síp , hegedü , lejtő-járás , darabokra törödött
Kantsók , vig katzagás ; itt énekek , ott puha tréfák.
A' Nép öszve-nyomúl : ki-repül a' lakzinak híre :
Rolla befzéli ki-ki , 's így szólítt nagy örömmel Eget-meg :
Áldafsék meg hafzonra-való magzattal az Új Pár !

A'

PARASZTI MAJORSÁGRÓL

HARMADIK KÖNYV.

Öregebb Barmok.

Bérefeket nem elég az határi mivekre fogadni:
Még ide szükséges, Barom-is, melly melle lemezzel
Fölkéidet, 's meddüségek' trágyával el-üzze.

Ló.

A' ki kotsinn, hosszabb útat kedvellene tenni,
Vagy vér-ontó Márs' mezején viadalra ki-menni;
Lóra tegyen szert az; két három füre menendő,
Ép-, 's jó-fajta Tífkót vévén, gyakorolva tanítsa,
Lábait hogy földről szaporán szedegesse, 's ügetvén,
Kellemetes futamattya legyen; 's a' rajta-Lovagló,
Kényne szerént tartván száját, 's két részre taréjjal
Órdalait bökvén, vagy sík réteknek ereffze;
Vagy rántván zabolát, nyargallyon velle karingóft;
És, ha meg-adta magát, gyengébb lépésre szorítsa.

Ökör.

Ökröt szükséges más-féle haszonra nevelnünk,
Melly a' száraz ugart vassal meg-törje, 's keverje;
Vagy terhhez szereket vonnyon, járomba fogattván,

Tulkokat olyanokat válassz, melyeknek igen nagy
 Testtek, tsúnya fejek, terebélyes szarvok, eléggé
 Terjedt, 's fél-görbültt orrok, vaskos nyakok, és tág
 Szügyök, nagy-szörű homlokjok, 's két lábok; hoifzan-
 Nyúltt; 's lógó toka-bőrök; erőfs, és öfzve-tömödött
 Tagjok van: de szelíd indulat lakjon ezen rát
 Durva tekintet alatt: bár tsúf - is, ha jámbor, elég szép:

Üszö.

Szebb homlok, puha bőr, rövidebb köröm illik Üszökhöz
 'S kisded szár: más-külömbenn pedig izmos Ökörre
 Üfsön tagjaiban: légyen nagy teste, ki-terjedt
 Szügye, magassan-költt nyaka, bő nátrája jövendő
 Nemzésekre: lebegjen-alá lepenyegje: bokáig
 Nyúllyon farka; szarut szép homloka nagyra-nevellyen:

Ökör.

Ostor, 's Béresi fző tégyen félelmet Ökörbenn;
 Más zörgésekkel keveset gondollyon; akár-mi
 Útra se rémüllyön; 's erejében annyira bízzék,
 Hogy, bátor, közelebb hallyon; vagy lásson-is hol-mit;
 A' Várasba ne rettegjen bé-menni terület;
 'S a' zökögő hídakra, 's zajos folyamokra ne hajtson:
 Zöld erdők közepett szabadon járkáltak az Ökrök
 Régen, nem tudván a' jármakat annak előtte,
 Mint-sem még vadat emberi kéz fogdosna ligetbenn;
 És hoifzas mesterséggel munkára tanítva:
 A' Nép még ön' karjaival munkál vala földet:
 Nyers-ereju Tulkot bé-fogni szekérbe, meg-ülmi

Gyors Paripát, Ebet udvarbann oktatni, szokásban
 Nem vólt, vagy Borjút eledelre le-vágni : hanem mint
 Mi keresünk Nyúlat vendégségünkre, 's leg-ízesb
 Erdeit, és Őzet, Szarvast, a' barna ligetbenn :
 Ökröt, Ihot le-lövén nyílakkal, az hajdani nemzet
 Friss konyhákat ütött, 's nyers börrrel fedte magát-bé.

Az Ökör' meg-szelidítése.

Vad természeteket le-teszik más állatok, hogyha
 Ifjálloba rekefztettnek : valamennyire mindég
 Fenn-maradand az Ökör' szilaj indulattya ; 's-ha lágyabb
 Kis-edségében mindgyárt meg-nem töröd, ofztán
 Késő lefiz ; az igát soha fel-nem ereszti nyakára.

Szokja-meg a' Borjú tsak hamar Gazdája' reá-tett,
 'S ötet simogató kezeit, 's engedve yifelni
 A' szarvára-kötött burkot ; szomorú jelit annak,
 Hogy később' hamarább' nyaka terhes igára szorúland.
 Harmad' szüret után elsöbben, mint-sem határnak
 Gyenge füvit nyelvvel kikeletkor kezdgye tarolni ;
 Meg-kell törni nyakafságot ; mert annak-utánna
 Semmi fenyítettéknek déltzeg forrója, vagy undok
 Lufia mi-vólt, vagy el-fásúltt vénsége, nem enged.
 Tölle szilajságot díznó-zsír, és bor, el-hajtand ;
 'S a' ki haragra szokott embert gerjeszteni ; tsendes
 Jamborságot hozand italával, *Bacchus* Ökörnek.

Bort, 's eledelt nyújtván, 's jól-bánván velle, ha feñit,
 Vagy keveset lágyúlna szelid tett'idre ; kötözd-le,

El-tiltván a' jáfzoltól, és minden italtól :

E' fene vadságból hozzabb éhséggel alább-hagy.

Mord szemeket vetvén, mikoron urkokba le-tsatlott

Szarvvaival fel-alá-hadaráz ; és hafztalan' önti
Széhe hiú mérgét ; hozzája tsak óva közelgefs :

Mert ha ki-rug, 's valamelly módon méfzerebre tafzittand ;

Fel-fúván a' bizadalom ; tétetni nyakára

Meg-nem fzenved igát ; készül öklelni, kapál, fú,
Hánnya farát ; és lábaival dúl-fúlva ki-rugdós.

Fel-vévén az igát egyszer ; már semmi dologtól

El-nem ij d, 's szörnyü lévén (erejének hatalmát
Hogyha ki-nézhetné) gyerkötze' f zavára meg-indúl ;
Nyelvvel, 's kezzivel rettentí kis Ostoros ötet.

A' bérlett *) járomba midön bé-haggya fogattni

Már a' pár Tulok hegyke nyakát ; némellyék utána
Tartván a' kötelet, ballagjon - előre Tanított ;

Es ösztönt fogván ; együtt - jártassa : de velle
Gyenge tehert vontasson elébb ; a' nedves homokban ;
Vagy ki-miveltt földön metfzven (de kittinyre) barázdát ;
Hogy ne-talán mindgyárt eleint' el-ijeffze tudatlant,
Vagy valamelly gyengébb tagját meg-rontsa dologban.

Hogyha pedig tekereg-fatsarog ; 's rángattya tsorosfzlyád'

A' déltzeg Tulok ; ezt a' már munkára-tanított

Izmos Ökör' jármába fogasd : a' régi nem haggya

F 2

*) Bört vonnak a' járomra ; hogy meg - ne sertsék
gyenge nyakokat a' Tulkok.

Lépni febeffebbenn; únfzollya, ha lusta; taníttya,
 Mint kellyen más' lábaival mozdíttani lábát,
 'S jární parantsolatinn a' Béres-inasnak; akár mint
 Fújjon az orrából gözzel levegőre ki-mérget,
 Hánya magát, 's mesterkedgyék meg-rontani jármat.

Nem lévén az erő-fzaknak foganattya, ha fortélyt
 Kezd fel-venni, 's magát meg-kötvén, végre le-fekszik;
 Ostorral, tüzzel, ne tfigázd: jobb lészzen urokba
 Vetned lábait, hogy földön fanyarogva heverjen:
 És nínthogy kitkit maga kára hoz-észre leg-inkább;
 Munka között máffzor nem fog le-feküdni, meg-intvén,
 A' mellyen tsak imént ment-által, az húzomos éhség.
 Más mesterséghez nyúl még a' Béres: ekébe
 Együtt három Ökröt fog-bé: két régi-között húz
 A' Szilaj, és nem fok nap alatt, a' r'ája parantsoltt
 Dolgot minden ütés nélkül-is végbe-viendi.

Eggy-erejü 's idejü legyen a' járomba-fogott pár:
 A' gyengébb az erőfs mellett ki nem állya fokáig;
 Vagy (mivel a' Barom-is gonofz indulatra hanyattló)
 Munkáról könnyen le-tanítt a' lomha, ferényt-is.

Fenn-tartván fejek', hogy szebben ballagjanak együtt
 Ökreid, és hantot könnyebben szellyenek; őket
 Köttesd-meg, de nyakon, vék'nyabb iltráanggal igához,
 'S nem szarvon: mert így több terhet gyöznek el-húzni,
 Mint-sem szarvaikonn, 's fejekenn: így tellyes erővel
 Nem nyújtóznak-elé, könnyebbítések adattván.
 Öfzve-potyoltt bőrök' ne felejtse meg-hűtteni néha

A' gondos Béres, szük jármok' előre, meg' hátra-
Vonván; hogy meg-füлт nyakokat meg-mentse febektől.

A' mikor Ökreiről az igát estére le vészti,
Fogjon-el ő-töllerök, míg izzadottságok el-álland,
Minden italt, 's ételt; súrollysa-le szal na-tekerttsel
Izzódó nyakok'; oldalok'-is dörgöllye hason-képp'.

Az Ökröknek Barátságok.

Együtt-dolgozván, egy-máshoz szoknak az Ökrök,
'S ritka barátságának, melly hosszú időknek alattok
Egy-máshoz le-kötötte, jelit láthatni közöttök.
Nemd' együtt élnek, 's járják a' réteket? együtt
Óltyák-el szomjúságok' folyamatnak eredvén?
Étel után feküvén, nemd' együtt rágnak-e kéröt?

Ámbátor viadal végeit jó-fegyveres homlok
Van Természettől az Ökörnek nyújtva; 's ligetbenn
Szerte-kalandozván, vagy szállásfokra verődvén,
A' Barmok nehezenn alkuszna, 's férnek - el egy helytt,
'S szarvai vizketnek még Júhnak-is hartzra: tsatázní,
Ölve-szokott Ökrök, nem szoktak; ritka szövetség
Van köz'ttök; sőt még tsókokkal is illetik egy-mást:
És mikor a' fáben fáradt létekkor hevernek,
El-kezdnek vígann enyelegni; 's ha vizketeg éri,
Egy-másnak testét nyallyák; ha dologra vitettnék,
Együtt-mozdítyák, ki-feszültt járomnak akasztván
Fel-törlött nyakok', a' szekeret teherével helyéből:
Azt vélhetni, hogy egy-másnak kedveznek; hogy egyik
A' másik' kötelelségét el-akarja viselni.

A' koplaltt Farkas, mikoronn az Ökörre rohanván,
 Ennek meg-ragadott hátát martzangja fogával;
 A' máfik, fel-serkenvén bögéfire, töftént
 Arra nyomúl, 's neki-bödülvén, szarvával ijeszti
 A' latrot : veszedelmit ez-is szaladáffal előzi.

Eggy-máftól pedig el-válván éretlen halállal;
 A' még életben-maradott mind egyre fohajtya
 El-vesztett társát, szomorú bögéffel hasítván
 A' levegöt : dagadott szemeit könyvekre fakasztya;
 'S bújábann helyt nem lélvén, nély gondba merítti
 Gazdáját, ki nagyon retteg, ne-hogy ezt-is el-ölyye
 A' keferü bánat, 's ételnek itálnak el-úntta.

Vén Ökör.

Járomból a' vén Ökröt szabadítsd-ki, hogy a' fűn
 Néki-kövéredgyék; 's a' melly, feles hafznokat hajtott
 El'tébenn az ugarlásban, Vágónak adattván,
 Végre halálából fok pénzzel tömje-ki zatskód'.
 Ah, fene fors! te veled dolgozván hosszas időkig,
 Míg tsak birta magát; aggott létére miként jár!

A' szolgálatból ki-fefeltt Ökör a' puha rétet
 Éli; 's tsudálkozván, hogy már munkára nem úzik,
 A' fűben meg-valtagodik, 's örvendez, előre
 Nem látván, hogy majd fel-száll a' fejsze fejére.

A' ki Szerentsének fel-van fúvattva szelétől,
 Jégre-vivő gazdagság köz'tt így gerjed örömré;
 'S tsalfa reménységben bizván, föbb tiztre tör, és föbb
 Póltzokat álmadozik, fel-emelvén ellene karját

Már az Halál, hogy lábairól le-kaszálja, 's el-ólván
Éltét, farkaiból ki-feszítse világi reményit!

Számár.

Tál-esvén az Ökör' dolgánn, Öszvérré, 's Számárra
Fordítsuk szavainkat: ezek sem henyélnek; ekétől
Nem szoktak rettegni; nyakok' nem félytik igától;
A' földet keverik; fzekerekben terheket húznak.

A' Szamarat könnyű szerezni tarthatni: ki-győz ő
Mind dolgot, mind éhséget: fa-levéllel ebédli,
És tavi sáffal hasát: a' gallytól, tűpke-bokortól,
'S polyvától szépséget nyer, sőt bízik-is: a' melly
Más öregebb marhát gyötör, ezt nem bántya betegség:
Mindenüvé hajtyák: Várasba, 's majorba teherrel
El-megy: néki-fzokott már oldala, 's háta verésnek.

És ámbár ő-rajta csak a' nép' sepreje jár, 's kel;
Affzony-is el-ballag, melly a' múltt bődlog időknek
Eggyűgyűségét még nem szégyenli: de zab'lát
Nem téfszen szájába, hanem fordíttya, kezébe
L'gy hutyorót fogván: az ezüsttel, aranyal el-öntött
Szerfzámiban rá-tartya magát, 's teherének alatta
Örvend a' Tsatfi, 's nagy füleit ki-löveli magassan.

Néha felejtí magát, 's nagy-pajkoskodva le-fzégvén
Görbe nyakát, gonofz hátúllját fel-rántya sebesfenn,
És a' r'ája fel-ülttet mély potsolyába terítí;
'S tsúfúl ordítván, a' népet az útra ki-hívja,
Hogy tudn' illik azont a' sárban úfszni nevesse.

Néha meg' a' Váras' közepénn a' r'ája fel-ülöt
Tartóztattya ; gypenn rágódik , 's füz-fa-levéleonn ;
Ösztönözö szavakat nem akarván érteni , 's mellytöl
Mind két oldala kong , a' görtsös botra nem hajtván.

Öszvér.

Öszve-kevertt vérböl (tudn' illik lusta Szamártól ,
'S Kantzától) fajzott Öszvér , attyára fokakbann
Üt , 's annyára : dolog-gyözö , 's mellette kis-étkü ,
Gyors-menetü ; terhes málhát hátánn-is el-hordoz.

Eggy pár válogatott Öszvér több földet hasából ,
Mint-fem hat izmos Ökör , tsak igen nagy erőre ne légyen
Szükség a' mivélés közben ; mert femmi nehézség
El-nem ijeszthetvén , neki-döl az ekének az Öszvér ,
'S meg-fzakad , hogyha kemény a' föld , 's engedni tudatlan.

Illik az ő hátára nyereg ; nem botlik , iramló ,
Tsenddel jár , vígánn hordoz . Kevefebbre betsülvén
Szépet az hafznosnál Spanyol-Ország , 's régi szokását
Fenn-tartván ež időbenn-is ; Paripákkal az hartzbann
Élvén , Öszvéren lovagol , 's ő tsúnya fejével ,
És hosszu fülivel nem gondol femmit ; elégli
Lába' ferénységét , 's tsendes lépéseit annak ,
Látván hogy tartása tsekély , és hízik otsúnn-is.

Hát mi mái napon jeles hajdani Frantzia népünk^o
Attyainak szép példájit melly módra követtyük ?
Öszbe-vegyülvén ök ösz Öszvérekre fel-ülni ,
Szégyennek nem tartották , 's úgy menni Tanátsba :

És valamint el-járt egy Szolga, Szakátfi, Lovászi,
 's több ilyen tisztbenn; a' gyors Öszvér-is azon-képp'
 Más szolgálatoikat végzett: vólt szekszena rajta;
 Vólt ismég nyereg; a' melly hát Urat hordoza, zsákot
 Horda, 's nya'ábba-kötött fákot. Nem kinttsel előzzük,
 Mellyet tobzódás meg-emész, Ófinket: hanem csak
 Fel-duzmadtt gögöfséggel: nints semmi javunkra
 Szolgáink' fokasága, hanem pompára: ha fegyvert
 Forgatnának ezek, vagy szántani, vetni mezőre
 Mennének, jobban tselekednék, mint-sem hogy ilyen
 Restséggel-töltsék idejek', 's erfzénnye miattok
 Napról napra gyalázatosan le-lapúlljon Uroknak.

Már nem elég, hogy az Istállók több pénzbe kerülnek,
 Mint-sem az asztalaink; hogy Urat, rengetnek aranyba-
 Vontt Hintók, és Úrfiakat tzifrával - előző
 Tszatlófok két oldalról mellettek inálnak:

*) Az' kötelefséget, melly egygy lovat illete, szolgál
 Végzi: nyakánn embert hordozgat az ember az utfzán;
 Barm'i miwet nem szégyenlvén tselekedni, 's az Isten'
 Kellemetes képét tsúfságos módra gyalázni.

Am de heába minek bajlódom az emberi szívnek
 Tsúnya fekélyeivel? Szaparább fog lenni, ha számba
 Véendek Barmokra-jövő nyavalyákat, azoknak

F 5

---

*) Ezen boldogság-is be-férkezett talán némelly Or-
 szágokba.

Gyógyító szereket nyújtván. Példánk legyen arra
Itt az Ökör, mint kellelsék orvoslani mást-is.

Az Ökör' Nyavalyáji.

Sokszor el-ún ételt az Ökör, 's a' réti lapátzon
Sem nem kérődik, fem gyenge füvekre nem ügyel,
Sem nem nyallya magát; hanem a' pázsinttra terülvén,
Nagy-szomorún forgattya fejét, és egyre tsavarja
Farkát; a' levegőt böféffel tölti; gyakorta
Fel-jő gyomrából böfögés; ki-mered szeme; könnyvez;
Korrog béle, 's ki-hajtó szert vár Gazda' kezéből.

Emésztetlenség.

Vagy nyers ételtől eredett e' kínos aléltság;
Vagy, melly, béleibenn már meg vagy on aszva, ganéjtól.
Fájlalván a' Gazda határt szántatlan' heverni,
'S meg-szánván nyavalyás Ökrét; a' meg-nem emésztett
Ételt leg-tehetősb orvofságokkal azonnal
Készüllyön meg-gyözni, 's gyakor böfögéfit el-üzni,
Illy szükségre, 's esetre-szedett jó-féle füvekkel.
A' favanyó Borbaun ázódot Sajt, Buga, 's Tzipros'.
Öfzve-törött bingyója, gyomor-rágásokot el-ver.

Hideg - lelés.

Ökröt-is el-lel hideg, 's erejét ki-fogyasztya: jelenti
Ezt ő két szeminek meg-apadtt tzirkalma, sohajtás,
Köny-tsepegés, és fej-le-sütés, ételnek el-ántta,
'S belső részeiből nehezen-vett lélek. Ha rajta
Ér-vágás fem fog: végy hal-zsirt, egybe-metéltt nyers

Káposztát, olajat; főzd ezt mind öfzve; fatsard-bé
 A' torkába, 's virúltt szöllő-levelekkel ofzoltasd
 Gyomrából, mellyet nem kóftol, az étel' el-únttát.
 Hogy pedig a' nyavalyáft r'á-bird, hogy bé-vegye könyen,
 Gyógyító szeredet, 's valahogy ki ne rugja kezedből:
 Néki, gerendákat rakván eggy-másra keresztül,
 Korlátot kerekítts: így el-rekefzelve, 's magaffan-
 Fel-lévén feje köttve, meg áll; és végtire, kellyen,
 Vagy nem, az orvos-italt torkába botsáttya, 's meg-iffza-

Sántálás.

Némellykor sántál az Ökör, 's nem láttya sebének
 Semmi jelét a' fzem: de ha kéz meg-kémleli szárát;
 Nem türvén a' fájdalmat, ki-jelenti bibéjét
 Ön' maga, 's ott tudn' illik, az hol roffz-vére tsumóba
 Gyülvén, meg-rothadtt: hafználó vasra ne kéfsél
 Kelni; keléséből szabadítsd-fel velle: há lába'
 Alsó részében tályag gyült volna, metéld-le
 A' körmét, valamig nem jöffz elevenre: ki-tífttúl
 A' gonofz év a' kés-, 's a' szívó szöfzre belölle:
 Kösd írrel lábát azutánn; pólyába tekerd-bé,
 'S a' roffz nedvektől légy védelmére sebének.

Rüh. El-száradds. Daganat. El-nyeletett Naddly.

Vifketegét Tenger-vízzel gyógyíthatod: hogyha
 Meffze vagy a' Tenger-parttól, sós vízzel azonképp',

Vagy fok-hagymával, dörgölvén bőre' fekélyét,
Söt olaj' ally' bann ofzlott kénkövel-is, élhetfz.

Még terhesb inségre szorúl, mikor izzad hevített
Tagjaiban, 's az hideg levegő véletlen'-el-hűtti,
'S már számlálni lehet tsonttyát bőrének alatta.
Főzz-ki Borostyánból levét: Ökröd' napra vezesd-ki:
Kend hátát; hozzá bor-, olaj-lepröket-is adván.

A' mikoron meg-sértődött nyaka, szügye, dologbann;
Vágattasd-meg erét: ha dagadni találna középben
Meg-rontsoltt nyaka, mesd-meg mind a' két fült; és ha
A' vér-serkedezés hafznot nem tenne; meg-olvadt
Szurkot, 's marha-velöt kenegesf r'á, 's ketske-bak-háját,

Hogyha Nadály akadott torkán, 's le-taszított kézzel
Nintsen mód: tátsd-fel száját, 's fújj abba palafzkát
Vékony tsivetskén; 's úgy perzfeld tüzzel, hogy e' büz
A' nyavalyás Ökröd' torkába le-haffon egésszen-
Meg-rekedett részét e' füstnek hatalma ki-nyitván,
Bár még éh, önként ki-fog esni Piótza belölle.

Kígyó-murás. (A' Ruta-füröl.)

Meg-nyom Ökör mérges Kígyót véletlen esetből,
A' sűrű fűben feküvén: a' nagy teher eztet
Fel-lobbantya: gonofz fogait bőrébe meritti;
És a' mérég ama' testét el-futtya leg-ottan.
E' sebet hogyha talán sajdítottad adgya fzerentse;
Élly Ruta-fűvel: ez a' testből a' mérget el-üzi.
Ezt Orvos nem lelte; ki-nem gondolta Machdon:

Pufzta nevét árulgattyák fok-féle füveknek,
 Burkoknak, 's tsemetéknek ezek: gyógyítani jobban
 Tudgyák a' Barmok magokat természeti-képpenn.

A' Majorost a' réti Menyet' példája taníttá
 Néha-naponn, a' Kígyóktól-éjtett febek ellen
 A' Ruta-fü melly nagy foganattal birna. Ki-híva
 Eggy Kígyót történetből viadalra Menyetke.
 Ez, valahányszor amaz testét meg-marta, leg-ottan
 A' tehetős Ruta-füre sebefs nyargalva szaladván,
 És ahoz értetvén sebeit, 's már helyre-hozódván,
 Mint az előtt, a' Kígyóval táborba ki-szálla.

Ponkos helyena ülvén a' Pásztor, látta tsatájok':
 Néki-megy a' jegyzett fünek; ki-szakasztya tövéből,
 'S im'! kis-ido' múltván, a' Kígyó-martta Menyetke
 Fel-kezdvén puffadni, szemét örök éjnek ereszté.
 Mert mikoron fel-alá szaladoz, 's visgállya reményét;
 Már az ölö méreg belső részére szivárgott.

Bé-fedezett erejét fok-féle füveknek ha tudnók,
 Mennyi veszélyekből szabadíthatnók-ki magunkat!
 Mindeneket meg-próbálunk, hogy el-érjük eszünkkel,
 A' mit természet-képpen tud az Oktalan állat.
 A' gyógyításbann Ember' kalauzza, Barom volt:
 Elsobbenn ada-bé kristélyt a' Gólya magának
 Nyúltt orrával, az orvosló fü' nedvivel élvén:
 Elsobbenn metizette hegyefs szittyóval erét a'
 Vízi nevet vett Ló, hogy meg - gyúltt vére lehadgyon:

Elsőbbenn az Eb orvoslott ételnek el-únttán ;
'S a' fünek titkosb erejét ő hozta világra.

(A' Kígyó - kőről)

Nap-keletet-néző földről barnátska, 's felette-
Könnyü kö jöve hozzánk. Kígyó-kő, neve. Hogyha
Melletted vifeled, bátran kezeidbe rekeszthet'd
A' Kígyót. Az ezen gonosz állat-martta tagokra
Tétettvén e' kö, kis idő vártatva, magába
Szi minden mérget, mellyet ki-fog adni megint, ha
Gyenge meleg vízbenn, vagy téjbenn áztatod. A' mi
Sokkal több : e' kö febeket meg-tisztogat évtől,
Mind addig tsüggvén azokonn, míg a' fok italtól
Szédülvén, önként le-nem hull a' szívta febekről.

Dög - halál.

A' Dög-halál' siralmat-hozó nagy kárait itten
Mit számlálom-elő, melly szántó-földet Ökörtől
Egyszeriben meg-fofzt, 's vég' pusztulásra hanyaltat?
A' zöldültt réten szanaszétt el vesznek ekédnek
Gyors vonzóji, 's ki-szállítanak levegőre mirígyet :
A' mellyek, mikor a' Majoros jászlóra kötözné
Este-felé, még épségbenn látszattak, az' Ökrök
A' tele jászolnál reggelre vonoglanak immár.
Meg-történik az-is, 's tán többször, hogy a' mikor együtt
Szántanak, hirtelenül el-vész a' Kajla, le-rogyván
Terhes igájábann ; 's a' búsültt Szöke, midönn bög
Illy nyomorültt ese én, 's az határ' vég' széllyre voanya

Dög-testtét ; maga sem gyözvén , mellette csak el-dől ,
'S fagyba-merültt szemeit végetlen homálynak erefzti.

A' szomorú Szantó , fogván a' földnek akasztott ,
'S már kedvetlen ekét , mind két Ökrének el-estét
Jajt-okozó hírül vízfi : meg-telik háza panasszal :
A' szomizéd Majorok borzasztó gondba merülnek.

A' mikoronn hát a' Dög-halál el-határozik ; azt , a'
Meilybe mirigy még bé-nem hatott , erdőre ki-vervén ,
M nrs-meg egézségeft ; betegest áldozz-fel Halálnak ,
'S gyógyittáfa felöll a' gondot tedd-le. De nem kell
E' közbenn el-vetni reményt Embernek : hatalmas
Gyámola van Szent Rókusbann a' döglet ellen.
Ez még él'tekor-is meg-védélmezte Hazáját ,
Istenhez kezeit nyújtván ; ezután-is az Égből
R'ánk kegyesen le-teként , és el-fog verni mirigyet.

Az Arvernici hegyeken legelő Tehenekről.

Hogyha kevés a' rét ; az Ünöt ismérned ; elég leffz ,
Jó Majoros : számot meg-elöz Arvernia' bértzenn
A' Gulya , 's a' téjben vajban bőség van örökké.
Tél' idej'nn az Ünök pajtákba rekednek , az hótól
Minden határ le-borítottván , 's a' Göboly az hosszas
Tömlöztbe n fel-adott szénán kérődzik azonbann.
Am de midönn a' gyenge szelek' fúvalmi ki-nyittyák
A' bértzek' tetejit , 's majd-majd , a' régi fagyokból
Fel-szabadítottván a' föld , puha felymeit önti :
Akkor , mint mikoron jelt ád a' trombita-szózat ,
A' váraft , 's falut ott-hagyván , egyszerre meg-indúl ,

'S öfzve-tsoportozik a' Katonák' fokasága, 's mezöbe Száll: az Üfzö-fereg-is fzikös jáfzlójit el-ünván, Égbe-lövelltt bértzeknek ered; 's mellyekre fzikott vólt, Megy kalaúz nélkül azon ösvényekre fietve.

A' füves hegy' tetejére fel-hat, 's örvendez az ékes Hantonn a' Gulya, kedve fzerént járkálva legelvén A' Nap-el-húnyásig: de midönn ki-terítti homályos Sátor'it a' komor Éj; hogy az éhes Farkafok ellen, Mellyek az hegy'derekán fzanafzét lefködnek az apróbb Borjak után, jól fel-legyenek kézfzülve, 's reájok Bödülvén, azokat mérges fzarvokkal el-üzzék: A' puha pázfinton tábor' módgyára fekfzfznek, Vévén Borjaik' a' kögnek kézepére; farokkal Öfzve-verik környül magokat; viadalra pediglen Szarvaikat ki-felé-fzegezik, 's álomba merülnek, Nem félytvén magzattyaikat; 's a' Borjak-is annyok Mellé férkefvén, nem tartnak femmi vefzfélytöl.

Már meg-virradván, távöl kullogni ha Farkaft Lát valamellyik Ünö; bögéffel hasíttani kezdi A' levegöt, és lármát üt: mind öfzve-futanván A' Tehenek, fel-zendülnek, 's valameddig az Orvot Meffze ki nem verik a' nyájtól, nem kapnak az étkenn.

Ámbátor pedig a' Gulya kinn, kényhére hagyattván, Mindenüvé tsavorog: mihelyeft tengerbe le-fordúl A' fietö Nap, elő-feregel ki-fejésre: vízfzontag A' téjért söt nyútt a' ráfztor, hogy eñek után'is

A' ki-fzabott szállásra megint meg-térjen ajándék' Kedvéért ; 's tölgyét önként engedgye fejteni.

A' Páfztor-kalibát az Ünő környül-vezzi reggel:

A' mellyet közelebb kíván ki-fejésre jövelni;

Meg-fzöllíttya nevénn , 's az edényhez idézi Fejője.

Szót fogad az, 's mindgyárt megyen a' fajtárhoz : az első

Korty a' Borjúnak számára van hagyva ; hogy annya ,

Őt meg-elégítvén , az edényt fellyebbre tetézze.

Már ki-fejettettvén , mikoronn tzaamangani kezdnek

A' Tehenek réttyekre megint ; a' Páfztorok óltót

Adván a' téjnek , nyomják kezeikkel az ordát ,

'S r'á követ állítván , ki-fatóllják velle favóját.

A' mikoronn meg-nézni Gulyát az-hegyekre ki-mennek

Várasból az Urak levegő' kedvének okáért ,

'S hogy forró nyárnak melegén tágíttanak a' zöld

Erdők' ernyeivel ; fel-alá-sétálni mi-képpenn

Örvendnek puha pázlinton ; fel-jegyzeni számát

A' ki-nyomott fajtnak ; nézgelni Gulyára , 's Gulyásra ;

Járjon akár szabadonn a' nyáj , fű-kíntset eméztvén ;

Vagy kéröt rágván , heveréffzen ; akár pedig annya'

Tölgye körül legyen a' Borjú lebelegve , vagy hantba

Félénk foggal harapjon ; akár a' tölgyet edényre

Fejje Gulyás , 's neki-türődzvén nyomdoffon az óltott

Téjből fajtót ; akár hozzája vonódgyanak hegyről

Társ'i Vasárnapokonn , együtt ő-velle borozni.

Még 'a' főbb Urak-is fel-fzokták váltani téjjel

A' bort egyy ideig ; 's orvosló szerre kelendvén ,

Meg-vetik a' gyönyörű kút-forrást, mellybe leg-hafznosb
 Nedveket ad a' föld; 's mikoronn reggelre ki-hudgyák
 A' Tehenek magokat, kantsókat tartnak alájok :
 Dolgokat a' Páfztor fej-tsóváltatva nevetvén ;
 'S a' Borjak sem irigyelvén e' kortyot Uroknak.

Majd mikor éjtzakról *Boreás* meg-kezdi szakállát
 Rázni, 's az Esztendő pihes hóval Téltre hanyattlik,
 A' Göboly le-felé-szándékozik a' füves hegyről,
 'S éjjel-nappal hasát tömögetvén, útra ki-kézfül :
 És, ámbár haza-térését nem nem erőltetik, hofszú
 Bútsút mond az hideg bértznek, 's önként-is alá-száll,
 'S más kegyesebb tífllagzat alá megy verni lakó-helyt.

Így mikoronn el-száll tollünk a' kellemetes Nap
 Mefzebb tájra tüzes lovainn, és faggyal ijefzti
 Földünk' a' mord éjtzaki fzel; el-távozik háztól,
 Mellyet imént vígságra hozott, a' Fetske, 's egyébütt
 Választ már ezután levegőt szállásra magának.

Így a' Fil'mile, melly reggel kies éneki szóval
 A' kék égre-jövő Napot áldva közönti, fetétes
 Éjtzaka' meg-némúl, mikoronn a' Baglyok halotti
 'S gyáfzos üvöltéffel döbbsentik az Emberi szívet.

Így azonHáz, a' melly most pompás, kintses, hatalmas;
 A' fok látogatók' számának kised : ha szélvész
 Szenved; ha vóltt fényességét el-veszti; leg-ottan,
 A' kiket hízlalt vólt, el-ofzolni tekénti Barátit.

A'

PARASZTI MAJORSÁGRÓL

N E G Y E D I K K Ö N Y V .

A p r ó b b B a r m o k .

A próbb állatokat mondgy már, oh Múzsza, fel-adván
Naggyából az öreg Barmon: 's magyarázd-meg
előbb'-is

A' Gyapjas marhára miként terjeszse-ki gondgyát

A' Majoros: mivel a' Természet az emberi teltnék
Hafznosbat Júhnál nem adott, nem adott az határnak.

Júh.

Ö Bárányt ell: húsával vendégeli testünk';

Öltözetet nyújt gyapjából; sőt azt-is hihetni:

Hogy régen Latziom' nyelvén a' pénz' neve Gyapjas

Marhától eredett; Rémuossal Rómulus, úgy-mint

Pásztor iker-gyermek, mikoronn nap-fényre születvén,

És nyájhoz látván, olly gazdagságokat ért-el,

Hogy Rómát fel-emeltt fallal környösleg övedzné,

'S fegyveritől hódolttt népnek törvényeket írta.

Minden Barmai köz'tt főképp' kedvezzen Ihának

A' Majoros; mést, gyáva szegény, 's vigyázni magára

Nem tud: az Ég tsak kintset adott ő-nékie, semmi

Mást egyebet; fegyvert nyújtván más-féle Baromnak.

G a

Ellenséget Ökör szarváltt homlokkal ijeszthet ;
 Ló , ki-rugó két lábaival ; körmével Oroszlány ;
 A' Tigrift harapás , a' Rókat menti ravaszság ;
 Kéz az Eb el-vitsorútt foggal viadalra ki-kelni ;
 A' Szarvált veszedelmeiben gyors lába fegettí.

Ellenben pedig a' Juh , melly védetlen , erőtlen ,
 'S egygyű! lafsú lábbal , 's bátortalan éffzel
 Farkasnak tseleit nem tudgya kerülni , 's fogakkal
 Védelmezni magát : mikoronn rút barna lepellel
 Bé van az Ég borogatva , 's reá már könyvet-is húllat ;
 Sem vetné szaladásra magát , ha-tsak ötet az Örző ,
 Villongó bottal , 's mord zajjal r'ája rohonván ,
 A' nagy zápor előll alkalmas helyre nem üzné.

Bár minden más Barmok előtt fel akarta ruházni
 A' Juhot a' kegyesen-bánó Természet ; hidegnek
 Által-ható tsipős mérgétől húllni fog , hogyha
 Dél' melegebb abronttfa felé nem fekszik az ak'lya ,
 És az Ihász száraz perjéből nem vet alája
 Ágyat , hogy így tisztább 's lágyabb fekvésre talállyon
 Mind maga , mind fija : mert a' Juh ámbátor az erönn
 Szín nélkül-is erőfs derekenn állhatna , 's szelekkel
 Nem gondolna nagyonn az-elött ; az akolra fogattván
 Meg-gyengült : 's mennél többet fárasztjuk eszüinket
 Védelmére , nagyobb nyavalyák környékezik ötet.

Főképp' a' Bárány kíván szorgalmat : alig jó ,
 Anyjának poklájából ki-feselve , világra ;
 És töftént fel-keel remegő lábára leg-elsőbb'

A' tsetsből ki-nyomott frifs téjjel meg-keni száját.
 A' Birkás, hogy bé-vévén a' kellemes ízlést,
 Ön' kéjénn ezután élelmet szívni tanúllyon.
 Elsőbbenn pedig a' fets-téj, Örzője kezétől,
 Földre szivárogon; mert, mint gyengének, ezen nedv
 Ártalmára lehet, 's többes nyavalyákat okozhat.

Bárány.

Annyostól Bárányt azután egy helyre rekefztés,
 Hogy vígan mülaffa magát az gyenge fíjával;
 És ez-is eggyfzer'smind annyát ismérni tanúllya.
 Két nap után engedgy zöld árpát a' fias lhnak;
 Válaszd-el pedig a' Bárányt; 's az akolba rekefzd-bé,
 Bár külön-fogatása miatt mind-úntalanúl bég.

Majd, ha nagyotskább leffz, a' rétre, kövesse Szüléjét,
 'S játék-ként, késértse fogát a' gyenge füvekbenn.
 A' mikoronn pedig a' fzeretet már köz'ttök alább kezd
 Szállani, 's a' nevedék Bárány, annyának, ez annak
 Távól-léte miatt kevesebb panaszokra vetődik;
 A' fias lh járjon ki megint a' rétre legelni:
 A' kis lnas pedig a' Bárányt kergeffe mezőre,
 Hogy vetemény-gabonák' zöldes sűrűjit arassa.
 Hogyha pedig (munkát adván) vele jární nem hagyná
 Ötet az Apja; ha van még otthonn gyenge Leányka,
 Bátyját váltsa-fel, és legyen a' Bárányi feregnék
 Páfszturnéja, ki-keltt sűrű gabonákra vezetvén.
 Jól-tartásfok utánn nem kell haza-hajtani mindgyárt,
 És bé zárni; hanem várjon, 's engedgye, hogy a' frifs

Pázfintonn ; ugrándozván , játszódyanak együtt ,
Míg guzfalyán lene tart , 's perdültt orsókra le nem száll.

Illy él'tet , jó Lyányka , foká folytatni ne kívánný :
Hajdani szüzeknek nem vólt meg-tíltvá , midönn folyt
Még az arany-század , 's Szatirust lappang'ni ligetben
Nem vólt látni , hanem tsak Ihok' játékira nézni.

Este midönn az Anyák teli tölgyeket hoznak határról,
Zárataffanak-öszve velek Bárányok-is : ofztán

A' téjtől el-tíltattván , a' többi fereggel
Járjanak a' gyepékenn , 's vele légyenek egyes akolbann.

Am de foká köz'ttök nem tart az előbbi szövetség:

'S melly a' Várafokon fok Férjfi-fzemélyeket el-veszt,

A' szerelem Gyapjas marhákat-is ostromol : a' kis

Bárányok tsak alig kezdik még érzeni szarvok' ,

'S már el-nem győzik tüzeket : meg-vínak az hantonn ;

Vérzik törtt fejeket , némelly jerkének utánna ,

Mellybe bolondúltak , majd-tsak-nem halálra kotzódván ,

Hogyha herélő vas nem fog tüzet óltani benne ,

Kos.

A' magnak-maradandó Kos nagy testre terüllyön :

Sűrű , 's tiszta-fejér gyapját kelleffe szemeknek :

Hátát , vagy nyelvét feketéllő pontok el-ülvén ,

Tarkáló-szörű Bárányt fog nemzeni . Jól meg-

Lepje fejét , derekaval , hasát , sőt lepje fzemét-is

Bő gyapjú : két szarva nagyonn orrára hajollyon :

A' fel-emeltt türkők , más nőző társba kötődök :

'S homloka' fegyvereit meg-sejtvén a' Kos , azonnal

Majd meg-fúl az irigységtől, 's másokkal örökké
 Hartzot tart. Gonosz erköltsét így hozhatod helyre:
 Táblátskát apró szeggel verj-áttal: hegyével
 Fordítsd bé, 's kösd szarva közé: majd a' Kos, imígyen
 Fel-lévén fíakolva, megint viadalmakat újít:
 Elsőbb' hátra-farol; szem-közbe rugalzkodik ofztán,
 'S öfzve-tsap homlokkal: de magát maga sebbe kevervén,
 Nem kíván tükölni tovább, és bajra ki-menni.
 Leg-jobb lefz a' szarvatlan Kos, nyáji vezérnek:
 Békében marad ez, 's meg-tűr suta homloka társat.
 Kos mellé vagy igen fiatal-, vagy vén Jubot adni
 Nem kell: mert az Öreg fok időt ki nem élhet; az Ifjú
 Ellenbenn fokszorta nagyonn meg-tsallya reményed'.

A' közelítő efsőnek jelei.

Szállástól nyáját az Iháfz ne vezesse legelni
 Távúlabbra, midönn a' Darvak' tábora, 's Varjak'
 Öfzve-tsatoltt fokasága kering, zeng, 's károg az Égens,
 'S záport hí földekre; vagy el-terjesztik az Ökrök
 Orrokat; és nyakokat fel-emelvén, szaglalni kezdik
 A' levegő' nehezét; vagy börbe tüpészkedik a' Légy;
 Vagy felhök' tetejénn a' Gém villogva repülvén,
 A' föld' páráját efsőnek elötte kerüli.
 Kétséges felhőzet az-is: mikor erre, meg arra
 Játszván, a' könnyü levelek sodródva forognak;
 Es a' láng több ágra szakad, 's tekeregve megyen-fel;
 'S a' színes kegyelet bólt-hajtást tüntet elönkbe,

Föképp' Nyár' idején, az Egek' palotája dörögvén,
 És hullván a' földre Varas-békákkal az első ;
 Verd Juhaid' rekeszre : mivel több kárral-határos
 Méreggel soha fintsen mód meg-vezteni szájok' :
 És még-is (vallyon ki ne szánna szegényeket ! óvni
 Nem tudván magokat, mételyt szedegetnek határonn.

Legelő mezők.

Tarkázott színnel-nevető Kikeletkor-is ak'lyon
 Légyen egész nyájad, valámig a' zúzmará' gyönggyit
 A' Napnak sugára le-nem nyalogattya füvekről :
 Majd mikor a' Kutya-tfillagzat több lángot okádand,
 Két ízben étesd Juhaid' ; mikor hajnal hafadttánn
 Édesbenn esik a' pázsint ; Nap' el-húnyttakor ismég :
 Mert mikor a' forró Nap dél' ponttyára fel-hágott,
 'S már fejeket csak alig birják a' gyenge füvetskék :
 Akkor az árnyékozó völgyben Tölgy-fáknak alattok
 A' Nyáj, és az Iház az hevet gátollya magától.

Vettefsék az Ihek mellé jó-féle Komondor ;
 Hogy mikor a' réten fel alá járkálva legelnek,
 Mellettek legyen, és éjjel vigyázzon akolra ;
 'S Tolvajokat, vagy Farkasokat kergessén, ugatván.

A' Birkás Juhait tündes-léptetve vezesse
 A' füves oldalokon ; sürgetvén restet előre,
 'S gátolván fietőt : a' nyájtól messze-tsavargót
 Térengesse, süvöltéssel vagy zajjal ijesztvén.
 Eggy-valamelly csak imént ellvén, lábára ha földről
 Fel-nem emelhetné testét ; ö-tölle ne szánna

Vállait; egyfzersmind kebelébe fogadgya fiját-is,
Enyhítvén, 's beteg annyával nézette gyakorta.

A' nyavalyák' ok'ihoz, gyógyíttáfokhoz, azonképp'
Réti legellöhöz, 's Ég' külömségihez értsen:

A' gyapjat mi dolog betsesítti; mi tégyen az Ilnak
Húsában jelefebb ízt; annak az étele' rendét;

A' nyírés', 's itatás' ideit, jól tudnia, szükség.

Birkájit nap' nyugtta felé mozdította-le reggel;

Dellest ellenbenn a' nap' ke'etére tsavarjon

A' Bojtár; mivel a' nyájban kárt tézzen az hőség,
Hogyha fejét forró napnak fordította legelvén.

A' nyáját gyaporább rétekre ne verje; holott az
Addig eszik, míg éhségét el-fojtya: szerelle

Inkább a' szikkadtt dombot: jobb gyap' adand ez

A' Júhnak, 's a' balzfam-fü-szálaknak evése.

Ősznek elő deritől maga félvén, nyájra ne fogja

A' Birkás, hogy igen bádgyadtt; és Égnék alatta
Tsípösb éjjeleken kinn-hálni, ne tartsa tehernek;

Mert a' Juh' trágyája, 's meleg fekvése mezönknek

Keb'lét többre-menő termékenységre fakasztja,

Mint-fem ha rá más-féle ganéjt dombokra vitetnének.

Hogyha sietne talán a' Tél, 's komorítottani fogná

A' levegöt véletlen hideg: Birkákat heverni

Fagyba-rekedtt hanton nem kell engedni, 's kapálni

Már hervadtt füveket lábokkal az hónap alólla.

Ledneket illy korban jászlóra fel-adni, tanátsosb,

És gallyat, 's szénát; ne-hogy el-rongálja nagy éhség,

Es ebből-eredő ruh tagjait öfzve-futossa.

Ez mikoronn bőröbe ragad; vagy fába tífzollya
Óldalait, vagy szarvaival kartzollya, vagy, a' nagy
Vízketegyet ki-nem állhatván, meg-vérzi fogával,

Es ki-terül a' tályag egéffz testére szegénynek.

Fel-nyitván fagy' lánttzaiból kikeletkori szellő

Földünk', a' Birkák ismég Rétekre ki-mennek:.

A' Kos előll vezetőjök: ezen kalaúznak utánna

Vígan ballagnak, 's dállják a' kellemes hantor,

Tölle seholt el-nem válván, akar, a' nap enyészvén,

Hajtsa kosárba megint Pásztorjok; akár pedig Égnek

Der'káról nagy-heven sütvén, hús völgynek; akár zöld

Árnyékbann heverő rejteknek; akár pedig apróbb

Árkoknak, 's folyamoknak; akár komp-hídnak ereffze.

Olly követök pedig a' Juhok, hogy mikor a' vezető Kos,

Nékie-görbítvén testét, levegőbe fel-ugrik:

A' tér földön-is fel-szökdétselnek utánna.

Ürü.

Egy vezetőt az Ürük szint' ilyen módra követnek
Rétre ki-men'tekbenn: ez nintsen téve vezérül,

Mint a' többi közül jelesebb, 's gyapjára tekintve

Kellemetesb, 's él'tére korosb, vagy mintha tanulttabb

Vólna: hanem valamint az Urak kedveznek, amaszt, vagy

Ezt fellyebbre-vivén, más méltóbbakra! nem hajtván:

A' Bojtár szint' úgy teszen egyet nyáji vezérnek:

Ez megy-elöll; 's valamint ételre, 's italra vezérel

Máfokat; úgy vízzen a' Vágó' székehez ölésre.

Ah! nem szánnya fáját népét árulni: szerentsét
 Tárfai káraival koldulván; mert haza-térvén,
 A' Birkás tsemegétskével vendégli, kenyérből
 Eggy, vagy két falatot, 's édeske kömény-magot adván.

Bak.

Kö-fzirt oldalakon ketskéket előre vezetned,
 Bak, te közöd; de te közvénnnyel töltt lábád' aliglan
 Vonhatván, nehezen billegsz az anyáknak utánok.
 Így fizet a' bujaság, mellyet gedelyétske-korában
 Már üzött: állann tsak alig tsügg még le szakállka;
 Homloka még tsak alig fakadoz szarvakra ki: már-is
 A' titkos szerelem' tüze belső részit hevíti;
 'S el-veztvén erejét, meg-fonnyad időnek előtte;
 El-vénül, 's minden testét el-fogja betegség:
 És így a' nyavalyás, nem kellvén femmire, nyáját
 Rusnya bűdösséggel, 's levegőt, meg-döglel egészzen.

Ketske.

Nem szeret eggyenlő helyben Juh, 's Ketske, legelni:
 Partoknak, 's közfzirtnak örül a' Ketske; meg-éri
 Sík rétekkal az Ih; nints kedve bokorra; mivel-hogy
 Meg-kartzollya tövis testét, 's el-tsípdeli gyapját,
 Mellyből a' repeső madarak puha félszkeket hordnak.

Melly bé-von bak-börökkel, 's így tsipke-bokortól
 Véd Juhokat; lágyabb gyapjával bir Spanyol-Ország;
 És valamint elztendőt állt' a' rétebe kszája
 Kétfzer harap; két izrombann víz Ihára fel-ollót.

A' Legelő mezők' külömbsege.

Egy azon élelmet tsak el-ún a' Nyáj-is idővel;
 És valamint nemes asztalokon nem tetsznek az étkek,
 Hogyha tsak egy-azonak, 's nem változtattnak azon-
 képp'

A' Juhok-is magok' el-vonnyák a' zsiros határtól:
 És tsemetek' zöld ágaival verik azt az el-únást,
 Mellybe kövér rétnek füvitől estek vala főképp'
 A' tájban, mikor el-tünvén a' téli komorság;
 Meg-nyíló kikeletre megint füves hegyre vitettek.

Juh - nyírés.

Gyapját Nyár' idejénn a' Juh vígadva le-tétfzi:
 Lábat a' Birkás ö-néki keresztsbe kötözvén;
 A' bal hátulsót a' jobb elsővel; azonképp'
 A' más kettőt-is fel-füzi; ki-fejti temérdek
 Gyapjából: ő nem rugdal, nem bég: az akolbann
 Nints más hang, tsak az ollónak pengése: tsak állya
 A' Gyapjas barom; ámbátor, mélyebre botsátván
 Ollóját az Iház, bőrét-is szeldeli, mellyre
 Tsak porrá-törtt hóltt-szenet ad, 's nem dörgöl egyéb írt.

Juh-nyírés' idejénn, a' Gazda, lakásokat ütven,
 Hajdonság nagy számmal elé-hívatta barátit;
 'S e' lakozást ismég bé szokta vezetni Ceresnek
 Vig farlója, 's meg-értt Bacchus' fajtóra kelése.

(A' Békeségről.)

Most örömiük' fel-kezdte komor Bellóna zavarni,

Tsergetvén fene fegyvereit: de meg érkezik a' szent Béke fejér lovainn: ez viláza-kerítte mezőnknek Meg-tsökkentt gyarapíttását; téríteni meg-fog Víg Örömet. 'S im'! fellyülről mosolyogva felénk szál: Jámorság, 's tellyes Bőség, sétálnak utánna; És már a' pereket-fzéllyesztő drága nagy Affzony Járja Királyoknak gögös palotáját ohajtott Szárnyaival, 's jovafollya, hogy a' köz-népnek az él'tét Meg-fzánván, dühös ellenség' kardgyára ne vessek, És tsendefségbenn engedgyenek élni Világot.

Már harfogni tehát füleinkben nem fog ijesztő Trombita; nem zúg dob; menny-dörgeni nem fog az ágyu: Zengeni fog szanafzét ellenben tiszta fzerelmet Póri furuglya. Veszély nélkül Tengerze fel-ülnek Gallyájink; tsak habok rettenthetnek-meg Évedzött Már ezután, kardot meg-fzálland rosda; ragyogni Fog pór' eszköze: majd az Ekés bámúlva tekénti, Hogy, meg-változván az idők; melly annakelőtte Tág vala, meg-fzükült immár gabonájának a' tsür: A' Mesterségek ki-virágzanak újra, 's az el-zártt Fő-hafznú Tudományoknak tárházi ki-nyílnak.

Gyapjúval - bánds.

De mi Júh nyájhoz láffunk, 's rétekhez azonbann. Meg-magyarázhatnám, mint kell tiszttítani gyapjat, 'S abba fogas gerebent, 's héhelt aggatni; guzfalyról Mint kellyen, fonalat perdültt orsóksa vezetni; Gombolyagokba tekerni, 's kereftül-vonni fok-ágú

Nyüftönn, és bordánn ugyan azt ; el-végre vetöllő,
 Által-ugrattattván üregénn a' néki-lövellett
 Újjoktól, fonalas béllal mint tömjé. Vehetnék
 Gyapjat-is, üftökben külömb festékre tanítván ;
 Vagy fáfrány' tüzivel sárgállani ; vagy meg-itatván
 Ö-vele barna levet, feketélleni ; vagy pedig égi,
 Zöld, szek-füt-, violát-ábrázó színbe borúlni.

Tán más mind ezeket még fel vállallya, 's idővel
 A' gyapjú-mesterséget versékbe szedendi ;
 'S him-varrást értvén, tövel követendi mezőnek'
 Vig gyönyörüségét ; vagy okosb rendbéli szövéffel
 Meg-mútattya Királyoknak viadalmaid. Engem'
 A' Juh tartóztat, 's a' Nyáj' őrzője, Komondor.

Fel-Osztatott Nyáj.

A' Gyapjas fereget többes tsapatokra szakaszd-el ;
 Hogy, több részre ki-széllyedvén, meg-eméssze meződnek
 Bő füveit, 's a' meffze-menet terhére ne légyen :
 És ha mirigy támadna talán valamellyik határbann ;
 Még mások menttek lévén, eggy-másra ne hüllyon.
 A' Ketskére nagyobb veszedelmeket hozhat ezen dög,
 Hogyha te, mélyet már meg-szállott a' fene' métegy,
 El nem zárod azon falkát ; és törve tövis' (ez
 Névre, fejer) 's tavi nád' gyökerét, első vizet öntvén
 Ö r'á, meg-betegült Ketskédnek bé nem adandod.

A' Juhnak, és Sertésnek ellenkező igyekesetei.

A' Pásztor Juhot, és Sertést vegyelítve legeltet

Néha; pedig szemléli, hogy egy természete nintsen,
Sőt ellenkezik egy-mással; tudn'illik homályos
Helységet szeret a' Difznó, 's erdőköt: az Ihuak
Semmi liget nem tetfzik, hanem tsak tífzta mezőség:
'S nem fzeret olly folyamat-parton falatozni, holott a'
Tsúnya Damasf mindent fel-túr, mély gödrököt ásván.
Tótsákat kedvell ez; amaz láb-heggyel alig mer
Lépni morotványos földön: marakodnak örökké
A' közförültt-agyarú Difznók, foha semmi szelídebb
Nints az Ihotskáknaál: együtt-járkálnak határonn:
Öfzve-verik sűrűn magokat, mikor el-fut az árnyék,
A' fejek' hőségbenn egy-másnak alája le-sütvén.
Hogyha kövér eledelre talál valamellyik; ez aztot
Máfoktól nem irigyli; hanem bégéseket adván,
Szerte-futó társ'it zsírosb falatokra kiáltja.

Nints itt hartz, nints öfzve-vezés; 's a' völgyi lapátzon
Szembe-fzökő homlokkal ha meg-türkölnek-is; állván
A' Bojtár kö-fzál-dereken, nem félve-tekénti,
Mint-hogy vér-ontás nélkül megy-végbe, tsatájok':
És ha-talán fellyebb kezdett lobbanni haragjok:
Nem szükség közben-járó páltzával epéjek'
Engesztelni: magát az Ürü közben-veti mindgyárt,
'S a' viadalt köz'ttök meffzebbre nem engedi menni.

A' torkos Difznó minden természeti törvényt
Fel-bont; mert mikoronn éhes, fel-fallya malattzát:
Ellenbenn a' Jüh fő-képp' kedvelli szülöttét:
Honn-fogván ezt, nagy-fzomrún ballag-ki mezöre;

'S koplalván a' fű közepett, meg-nem-szünik hini
Gyenge fiját: ez-is úntalanúl jajgattya szerelmes
Annyának távol-létét, és tsak-nem hal ér'tte.

Bár tüdő, félénk, 's választig erőtlen-is a' Juh;
Még-is ha meg-bántják, tüzesen fel-gerjed: az Ebbel,
Hogyha talán a' kinn-futosó Bárányal akarván
Játfzani, néki hiú félelmet téfzen; azonnal
Szembe-szökik bátorsággal, 's ellenzi fijától.

Annya kinek mellyik (mivel egyy szín, ertza, 's tekintet
Van köz'ttök) még a' Páfztor sem tudgya nevezni;
'S annya fiját, annyát fija mindazonáltal igen jól
Ismeri: mert mikor a' szürkület bé-visz akolra
A' rétről minden fereget; vígadva fogadgyák
A' Bárányotskák haza-fordúltt annyokat, egyyre-
Tsóválván kiseded farkok'; sőt adni köszöntést
Látzfatnak nekiek, bégvén, és venni vizontag;
'S néki-rugafzkodván ki-feszültt tölgyöknek, afzályos
Torkokat enyhítettik, 's látván kegyes annyokat, híznak.

A' Dífznó pedig, hogyha jegyet nevedékire nem téfz,
'S meg nem fogsz fajt más szinnel választani fajtól;
A' földön ki-terítti magát, malatzokra vegyesleg
Osztván emlőjit fel, akár legyen annyok, akár nem.
Hál-adatofsághoz nem tud: mikor a' terepes Tölgy,
'S Bük-fák' ágairól bottyával földre le-perget
A' Kondás eledelt; nem gondol az ostoba Dífznó
A' közfönettel, hanem tsak hasát hízlallya nap-éftig.
Ellenbenn a' jó-tévő Páfztornak utánna

Jár a' Juh; és (a' mit az Eb' meg-irigyel) ha nyugtta'
Kedvéért a' gyepre le-dől, melléje le-fekszik.

A' Páfztor több-félit azért egy helyre ne hajtson,
'S a' Difzkén ne tegyen szégyent a' motskos Emével.

A' Difznók' Legellője. Nyavalyáji.

Sertéfit vagy fűbe-borúltt ugaraknak ereifze

A' Kondás; vagy harasztoknak : szállítsa pedigen
Kürttyével gyakor izromban; 's a' szerte-verődött
Nyáját szedgye megint egy rendbe. Ha látni találja
Itt, vagy amott, hogy az orrokkal fel-szántanak hantot
A' Damaszok, 's izes gyökeret szimatolva nyomoznak;
Indúlyon szaporán, 's az hafokba le-szall'ni ne hagyjon
Olly falatot, mellyel kedvére találhat Urának,

Félre-szegett 's görbültt nyakkal szédülni találván

A' Difznó, ha mező' közepén véletlen' el-esnék;
Ízibe vágjon eret farkának alatta : midönn rossz
Vére ki-folyt már, köffe sebért rongyokkal : az ólba
Bé-vonván azután, a' száját nyiffa-ki, vékony
Töltésérenn hal-zsirt eregetvén abba vagy három
Tsészével, 's a' melly, rekedett bélébe, gonofzt vont,
Nyeltt zsirosb étkét gyengén-főtt vízzel el-üzvén.

Efte, feles-számú Difznót, egy helyre ne zárjon
Juh' módgyára; hanem külön, 's motskatlan alomba :
Mert ámbár habarékra nagyon vágyódik az undok
Pára, 's magát gazos étellel vendégeli; még-is
A' rúttáság, és nedves alom veszedelmeket hoz r'á.

Most Bör-poklofság, mostan rongállya Torok-gyék

A' Sertést, most Keh fúlasztya, vagy Has-menet éri :
Kondás, e' nyavalyák' meg-gyógyította, te dolgoz;
Mert a' tiszta-kezü Tudomány e' tsúnya barommal
Irtózik bajlódni : 's mivel vigyáznak ; Urokhöz
Hivek ; el-hagyván ezt, az Ebekről énekel inkább.

Az Ebeknek sok-féle Nemeik.

Sok-félék az Ebek : mivel egy Nem az házakat őrzí ;
Más az Urával jár mindég ; más fajta, Vadakra
Fut, szörnyen törekedve, fizelet szaladással előzvé ;
Más Ebek orrokkal tél-túl szaglódva füttyéfnak :
Múlattságra-valók mások ; 's egy szóra fel-állnak
Hátulsó két lábaikon , 's nótára ki-járják
A' tántzot ; 's ha parantsollyák Gazdáji, magassan
Fel-rántyák frífs tagjaikat, 's a' nézni ki-tóldúlt
Népet mülattyák, gyakrabban nevetésre fakasztván.
Ez könnyen fut ; emezt nehezíti kövér hafa ; nyársra
Fel-vontt nyúlat amaz jól-tud forgatni kerékbenn ,
Mellyet más el-ütött a' tágas réti laposbann.
Van Szebb népünknel egy Tzenk a' többi kutyák köz'tt,
Melly matat artza körül nyalakodva ; vagy üdögel ölbeü,
És onnan nagy-szemtelenül másokra tsehelvén ,
Affzonya' mérgét-is mérgességével előzi.

Vadászó Kutyák.

Már a' Vadra-való Kutya fel-kap hegyekre tsabolni
Némellyik ; meg' más igyenes rétségre nyomúl : ez
Jól víz Fúrjre ; Fogolyra vízönt emez ; Erdeit, Özet,

Más, hálóra kerített, és baj-vívásra Bikát-is
 Meg-támadva ki-hí; 's jól-tudgya ragadni fogával
 A' vadat olly részén, mellyen meg-győzheti könnyen.

Más, borzas, fürtös-szörű 's mint Ketske, szakállas;
 Által-hasított a' tórn; 's ha le-lő Gazdája repülő
 Fút, melly a' levegő' kebeléből zúgva le-hullván,
 A' vizeket tsapkodgya, 's piros vérevel el-önti;
 A' meg-nem gázló mélyből szárazra ki-hozza;
 És Ura' lábaihoz tévén, hízelkedik, örvend,
 Ugrál, nyiv, meg-rázza magát, és szerte-repítvén
 A' szörébe-kapott nedvet, nagy-mérfze ki-fetskend.

A' más, tempe, rövid-lábú; hafa, földig eresztett;
 Bojtos két füle tsügg; orrát visszára tekervén,
 Büzlög határt; vadak', és madarak' nyomadékait éles
 Szaglással fürkészi: megy ő gabonának el-afszott
 Szárai köz'tt tsavarogva: 's midőn valamelly szag az orrát
 Ütni találja, meg-állapodik, 's vesztegleni hagyja
 A' madarak' seregét, valamíg nem láttya ki-fejtve
 A' madarász-hálót: akkor futamodva rájok
 Ront, 's nyomorúttakat ifszonyatos tsaholással ijeszti,
 Ők hálókba kerítettvén, törekedve nyomozzák
 Bé-zártt úttyaikat, vágyván menekedni veszélyből.
 Késő! vagy Kutya, vagy Madarász ő rájok halált hoz,
 Nézni tsudálatos: hogyha Fogolyt meg-markol az Ember,
 Él'tének tsordúltt könyvel kér tőlle kegyelmet.

Tarlók köz'tt a' Nyúl mélyebb álomba merülvén,
 A' mikoronn a' rajta-tsapó, 's dobogással ijeszte

Ebnek fel-ferken szomorú jövetére, 's magasra
 Fel-rándította magát, gyakran le-fogódik urokba ;
 'S már ide, már oda fut, tsavarog; de tsak azt nyeri minden
 Tett'ivel, hogy mindég új-új törökbe verődik.

Más Kutya sík téren, 's ligeten szerezet hajtani nyúlat;
 'S hangzó szóval utánna, 's kemény szaladással eredvén,
 Melly helyről fel-verte, megint ugyan arra kerített
 Azt; ki febet vévén, szemeit bé-húnnya halálra.
 Ennek lába magafs; vékonykák szárai; szörnyű
 A' feje; talpa ferény; hafa kiseded; szügye le függő.

Falusi Komondor.

A' gyors Gazda napot földék' mivélésire szánván;
 És puskát, vislát, 's agarat munkátlan Uraknak
 Engedvén, jó-féle Kuvaszt állíttson az házhoz:
 Nappal ez a' nyáját farkastól őrizi; vigyáz
 Éjtízaka; 's őrt-állván az okolnál, hogyha talántán
 Lábait ellenség bé-merné vonni, szavával
 Kergeti; vagy, szaladást ha felejt, bélljegzi sebekkel.
 Farka rövid; rövid orra; kivált feje tsúnnya; le-tsügged
 Mind a' két füle; mellye gyakor fürtökkel ijesztő;
 Ódala, lába, tagos; vastag nyaka; válla temércek.
 Söt mikoronn távól vagyon-is, nagy torka ki-hallik;
 És rettent, ugatással elébb, osztán pedig ottan-
 Létével, farkánna ülvén, 's mind egyre morogván.

A' Természet ugyan valamelly erköltsre tanította;
 Am de szorofs tartás szoktattya reája leg-inkább;

Hogyha rövid lántzon lévén, ajtónak előtte
 Hafztalanúl ugat, és heverész, míg a' nap el-hűnyván,
 Környül-jár házát, 's aklyot, 's félelmeket indítt
 Fenn-hangzó szózáttal. Az ő természete lágyabb,
 Tolvajhoz ne legyca; se fenébb, hogy marjon akár-kit.

Kutya - Kölykek.

Hafznos, meg-forgáft el-tiltani kised Ebektől;
 'S a' szerelem nőstényt ha meg-ejt, a' Pásztor orozva
 Első Kölykeinek járjon végekre; mivel-hogy
 Új anya-létében jól fel-nem tudgya nevelni:
 És apród-elzűdöben szoptatni ha már kezd;
 Nem lesz nagy-tetemű; meg-fog tsökkenni, 's vajudni.

El-szedetett fujait bátor sírassa, 's keresse;
 Számba ne vedd: e' kornak az ő fájdalma nem hozzás;
 'S Kölykeiről feledékennyé fog lenni, ha kéjén
 Múlathattya magát, 's játékokat üzhet Ebekkel.

Más ízben, mikor ismég szül, válassz-ki te kettőt;
 Vagy maga, tán jobban tudván, válasszon helyetted:
 Zsúp-környületet állíts itt, 's a' Kölykeket ennek
 Rakd közepére: reá-gyújtván a' szalma-nyalábra,
 Szóllítsd annyokat: ebresztő szavaidra leg-ottan
 Meg-jelenik, de kivált hallván nyivogásokat apró
 Fajzatinak: kiket a' lángtól már szinte borítva
 Szemlélvén, el-szánnya magát, hogy veszttek' előzze,
 'S a' környül-lobogó tűznek közepére lövelli;
 'S fel-tátott szájjal majd eztet, majdan emezt-is,
 Végtire mindeniket szaporán ki-ragadgya veszélyből.

Mellyeket elsöbben szabadítta-ki, Kölykeit hagy-d-meg;
 'A' többit jó-messze, halál' torkának ajánld-fel,
 És földdel borogasd-le, ne-hogy dög-testteket, ott-kinn
 Meg-lelvén, haza hordgya, 's meleg kebelébe fogadván,
 Él'tet haszontalanul igyekezzék hívni beléjek.

'A' téjtől el-választván a' Tzenkeket, étesd
 Nagy-tagokat- 's nagy-erőt nevelő jobb-féle falattal,
 Meg-menthet' d ádászattól, ö-töllök el-húzván,
 Gyengén meg-tsípvén, az' inat, mely háti gerintznek
 Ízeiről le-jövéen, farkok' végére hat onnan.

Annyához kapván egyedül; még gyenge fogával,
 'A' Kölyök, a' jövevény emberre, baromra, ne mennyen,
 Nem lévén még bajra-való; mert hogyha reá száll
 A' bot; ha farkasnak foga meg-gyomrozza; felette
 El-rémül, és fem-maradand ijedelme tovább-is.

'A' Kutya; melyet Ihek mellé fogsz adni, temérdek
 Testet' nyert legyen, 's nagy erőt; eggy, 's hóhoz hasonló
 Színt hordgyon; ne-talán farkasnak vélye setétbenn
 A' Páiztor, 's nyájtól bunkós bottyával el-üzze.
 Gyors legyen, futamodni ha kell; viadalra ki-menni
 Bátor fziwe; 's az or farkasnak utánna nyomúlván
 A' ligetes derekon, zsákmányát vonnya-ki gyilkos
 Torkából, 's haragos foggal fok vérbe kevervén,
 Hajtsa-ki, hogy komorúl ordíttson alá 's fel az erdőnn.

Hogy pedig a' viadal-piatzon menthesse sebektől
 Ön' testét; kerekírtse nyakát jó-lántzos övedző;
 Mert a' farkas ezen részénn késérti leg-elsöbb'

Vak rohanással: azon közben e' pásztori fortélyt
Meg-nem fajdítván, száját el-vérzi magának.

A' Kutya'knaknak Uraikhoz-való szeretetek.

A' Birkás Juhait, 's Ketskéjit akár-hova hajtsa;
Mint hív társ, mellette szokott kullogni Komondor,
És szolgál ő-néki: juhát védelmezi; farkát
Meg-tsóváltatván, hízelkedik; és az Urának,
Véle-miveltt nyájafságann örvendez: ha víg az,
Víg ez; ha kedve-szegett annak, kedvetlen ez-is már:
Emberhez több hívséggel tán nem lehet ember;
'S azt bal eset, melly által el-hül a' régi barátság,
Kínos erő-szakkal sem tudgya ki-vernü Kutya'ból.

Ezt némelly Szábinus' Ebénn bámúlva tsudálta
Róma, Világ' fejedelme, midönn azt vasra verettvén,
És nagy-mélységü tömlötz' fenekére le-dugván,
Ódala mellől bottal sem tithatta Kutya'ját,
E' Szábinus az híd' közepéről, karjai hátra-
Köttetvén, a' nagy Tiberis' mélyébe porofló
Kéz által le-taszíttatik. Ím', megy utánna, le-szökvén,
A' Kuvasz-is; 's valamíg lehetett, a' mérges habok köz'tt
Szüntelenül hátán tartván, készebb vala veszni,
Hogy-sem urát oda-hagyni. Szemét e' nagy-tsuda dolgoñ
A' község könytől meg nem tarhatta, tekéntvén
Eggy Ebbenn illy nagy-buzgó hívséget urához.

Néha-nap eggy Kuvaszonn a' Frantzia-Nép-is egészzena
El-bámúlt. Emlékezetül a' régi Tanáts-ház

Írott kö-falain most-is fze mlélteti képét:
 Fel-borzadt; vitsorította fogát; 's a' tölle le-rántott
 Ellenségenn ül az Eb. E' láttára febet tén
 Gazdáján dáköfial amaz, 's vérevel el-ontá
 Él'tét. Halldfza, 's tsudáld: az Eb egykor láttya, hevervén
 Tág udvar közepett, a' Gyilkost; láttya, 's azonnal
 Forrani kezd, emlékezvén, mint vált-el Urától.
 Néki-megy; ifszonyatos dühödéffel ugattya; jelenté
 El-követett bűnét; 's bosszút-állásra hevülvén,
 Rája rohan nagy-erő szakofon: 's ámbátor amannak
 Ódala fegyverrel meg-vólna kerítve, 's tsak hívség
 Nyújtana néki reményt a' győzedelemre; leg-ottan
 A' Gonofz' ágyékát, 's bélit ki-hasította fogával.

A' Kutya nagy bánatba merül, az Urának ha vétett:
 Ál-artzáson jó haza némelly Férjfi: Kutyaája,
 Nem tudván ki legyen, r'á-ront, 's meg-vérzi: le-rántya
 Képéről amaz a' színlett ábrázatot; és kit
 Bántott, 's millyen nagy febet ejtett légyen? Ebének
 Meg-mútattya: febet, meilyért meg-kéne botsát'ni
 A' fzeretőknek, ha-mit tudnak szenvedni magoktól.
 Búslakodik, lappang; nap-fényt, és él'tet el-únván,
 'S önnön halálával fizetendvén a' Kutya, bor-ház'
 Szuglyájába szorúl: vég nélkül sír, nyivog, ordított
 Egy le-borúltt, 's ódalra-szegett bor-kádnak alatta.
 Néki meg-engedvén, Ura szólítottattya nevénn, és
 Hívja barátságos szókkal; de fel-éled az ismért
 Szóra keserve; nagyobbán rí: 's szomorú zokogásnál

Nem tudván egyebet nyomorúltt ő-néki felelni,
'S él'tét étellel nem akarván vonni továbbra,
El-végtére magát koplalva ki-végzi Világból.

A' Barmok' lelkeiről. *)

Mérfélszelly némellyek' hiú költésinek immár
Adni hitelt, hogy ezen fok-féle tudálatos érzés,
'S mozdulás a' Barmokban mind végbe-meheffen
Ész-nélkül; valamint a' gépely idestova r'ája
Szerfzámoltt idegenn vonatik; mint erre, 's amarra
Megy, 's fordul a' mágnes-tő, 's meg-nem szünik addig,
Míglen arányoslag nem tart a' göntzöli farkkal.

A' Kutya left-állyon; 's a' sikon Nyúlakat hajtván,
Óldalason tsapjon-ki, 's kajáts ösvénnyel az utat

H 5

*) Az Emberek', 's Barmok' lelkei között felette nagy, 's belső különbség vagyon. Ezek értelemmel, 's a' dolgoknak tisztán-, 's világosan-, különböztető képzeléseivel nem bírnak, a' mint a' Böltselkedők - is nyomos fontos okokkal meg-mutattyák. Az itt elő-számláltt, 's más illyetén tselekedeteket végezés, tanútskozás, és változtatás nélkül viszik-véghez a' Barmok. Az Ember magáandl sokkal erősebb Barmokat meg-győz, meg-szeléditt, 's maga hasznaira alkalmaztat. A' Barmok jöllehet néha meg-sebhetik, 's meg - is ölik az Embert testi erejekkel; mindazonáltal hallatlan dolog az, hogy valamelly Embert magok el-íntézéséből magok' szolgálattokra hódítottanak valaha. 's a' t.

(E' fortély fokot hajt nyereségire) vágja-kerefztül:
 Nyúl az utánna-hatott Ebeket mellözze, 's az úttyát
 Öszve-kevertt ál nyomdokival titkollya, 's ne tégyen
 Semmi ravasztságot? tsak-nem tsuda dolgoka t üzzön.
 A' Majom ész-nélkül; 's nem-lévén vétke, szaladgyon
 A' bot előll, 's bújkállyon? az Hód építtsen halakra
 Olly mester-remekü varsát mély víznek alatta:
 Rakja Madár félszékét olly mesterséggel: az Hangya,
 És Méh, nyár' idejénn így gyűjtsön télre, 's ne birjon
 Ésszel? hitelt adván efféle dolognak, hogy elme
 Van bennünk; úgy tartom, az-is kéttseges előtted.
 Hogy többekre ne lépjek, az eggy Kutya' dolgait hívom
 Erre bizonyságul: im' Ez szolgálatot híven
 Tészen az ajtónál: őrt-áll: vígyázgat Urának
 Minden leg-kifsebb szeme' forgására, 's jelére,
 Hogy töltént, valamerre dolog kívánnya, repüllyön.
 Most az Urának, ha víg, örvend; most, kedve ha nintsen,
 Mellé-dől szomorúnn; ha haragszik, velle haragszik;
 És ha meg-hal, sírjára borúl, sírattya halálig;
 Még-is ez, a' szzeretet, 's hívség, nem tudgya, mi légyen?
 Ezt a' kába-fejük hidgyék; Te, nevelled illyen
 Álmadozást, Majoros; 's élly a' Barmokkal, azokban
 Méltán dítsérvén a' gyors, és meffze-tekéntő
 Hajlandóságot; 's nem kell szégyenlened a' jó,
 'S hív Ebeket pártos Szolgának elej'be fel-adni,
 És Ökröt makatsos Finak, a' melly gyermeki szót-is

Meg-fogad, ámbátor medvét győzhetne, 's orofzlányt.
Így a' Ptrütsköt-is ird-le, hogyan dúdolgat egéffiz nap',
El-vezftvén nyarat, és aratáft; 's el-végre miként jár
Fagy közepett. szükség' idejénn, mikor életet a' bölts
Hangya, bolyába takar, 's a' tél' inségit előzi.

A' rest föld-mivelöt illy-képpen feddheted, a' ki
Hívságot keres, és gondgyát nem tudgya továbbra,
Vagy nem akarja talán terjesztteni; 's a' kit el-érvén
A' komor, és semmit nem-hozó tél, el-nyom az éhség.

Eftékenn említettésék a' téli tüzeknél

A' vezftett párján búfongó Gerlitze, férjhez
Hív, és tizta Galamb, szülein könyörületes Esztrag;
A' földet-vakaró, 's valamelly kis magrá-találó
Tyúk, mellyet maga meg-nem eszik, pizfeléjinek adván.
Méhekröl fe feledkezzél, a' mellyek ezernyi
Munka között zsákmányolván a' réti ragyogványt,
Eggy kasbann eggyes szívvel meg-férnek, öröm köz'tt
Töltvén életeket, 's nem külön gyűjtik határnak
Tfillag'iról a' mézet, hanem köz tsürbe takarják.

Több példát-is elé-hozhatfz illy módra mezöröl;
'S mellyek majd minden nap' előtted vannak, az élő-
Állatok' olly külömb munkájikat ird-le beszéddel:
Melly örömeft fogják a' gyermekek hallani! benne
A' jót-meg-szeretés titkonn gyökeredzni miként fog!

A'

PARASZTI MAJORSÁGRÓL

Ö T Ö D I K K Ö N Y V.

É l ő - F á k.

Élő-fákra minek késem terjeszteni gondom';
 Minden-féle gyümölts' nemeit bé-rakni tenyésző
 Föld' kebelébe, 's hegyenn makk-termő Tölgyet emelni?
 Más dolgok véghez mennek munkával, arannyal;
 Ám de gyümölts-kertnek feles esztendői folyások
 Hoznak díszet, 's érelmet: idő kívántatik arra,
 Hogy lafsú kebelét a' föld Tölgy-fáknak ereffze.

Nó hát rájta: kopasz tel'kedre vezetni ha tetszik
 Árnyéket, 's jól meg-rakodott ágaknak idővel
 Kedves terméüt kezeiddel fzedni (mivel-hogy
 A' mellyet magad ültettél, jobb az fi' gyümölttse)
 Kelly munkára, 's gyapor földben fektefs-le gyökérrel;
 Termékeny fákat: meddä tökét-is erőltess
 Szülni: gyümölts ez' ölében-is nevededni fog, hogyha
 Fel-fogadott fiakúl ólt'ványokat abba rekesztessz.

Az Élő-fáknak külömbiségek.

Itt az Olaj-fától, mellyről jeles éneket írta
 Vánier, a' Költök' egy föbbik dísze, mivel meg

Nem fér Országunk' tsípösb hidegével, el-állok :
 Vagynak más elegek, mellyekről szóllyak ; elég van,
 'S több-rendbéli pedig, mellyet vagy nyírni katzorral ;
 Vagy, meddö lévén, óltással tóldani, 's illy-képp'
 Sok jó-féle gyümölcset-is szaparítani leheffen.

Illatokat lehel egyik rész orrunkba virággal :
 A' más meffze-lövelltt ág'it gallyakra ki-fajtvén,
 Zöld sátozt emelitt kedvelltt árnyékival ; a' más
 Réfz meg-terhefedik, vagy inog fok drága gyümölcstsel,
 Már ezeken mennyünk-által ; mert ineg-terem a' föl
 Mindeneket, tsak tölle kezünk' fajnálni ne-tuddgyuk.

Erdők.

Elsöbben magyarázni fogom, mint kellezik erdöt
 Vetni, 's minöképpenn ábrázni : mivel-hogy határnak
 Az fog nyújtani dífzt, ha fetétes berkek övedzik.
 Mert mi derék szépsége lehet Telkednek, ha meg-van
 Erdőnek gyönyörü képétöl fosztva ; 's ki-vágyó
 Lábaid' házadból ki nem húzhatod, a' mikor égvén
 A' kútya-tüllagtól az határ ; 's Tölgy-fának alatta
 Kellemes árnyékban fáradtt testedre nem érhet.
 Szenderedés ; sem heves napokat meg-gátlani burkos
 Gallyakkal ; sem az halk ligeteknek kedves ölökbenn
 A' madarak' tsevegései köz'tt nints módod az önként
 Alkalmas mértékre-jövö szép versüket írni ?

Rajta tehát, a' várandó századra tekéntvén,
 Vefs Tölgy-makkot : ha már él'ted vénségre közelget,
 'S annyit nem bízhatfz hozzá, hogy látnod adafsék

A' kék erdőnek kívánatos öblit; azonban
 Örvendezz leg-alább, látván, hogy barna hajokkal
 Játsszanak a' tsemetek, 's vék'nyabb levegőre ki-kapnak.
 Mint vígadsz, mikoronn hozzád nem meffze, szavattyus
 Fil'mile zöld bokrokra le-száll, és dalnak erefztvén
 Torkát, énekivel füleid' tsiklandgya tavafzkor?
 Melly született erdötskének víg képe legelni
 Hogyha szemed' nem fogja talán, 's bé-tölteni kedved';
 El-ne felejtsd leg-alább kedves maradékidat, a' kik
 Néked ezért örök hálákat, 's dítseretet adnak.

Óh! Lóójóának hedves magzattyai! vajha
 Lábra tehetnök még amaz ékes régi Tser-erdőt,
 *) A' mellyet le-verettni minap könyvezve tekénténk
 R'á vetném kezemet magam-is, 's bús gondomat üzném
 Hajdani Tars'imnak kóftoltt örömökkel: azon tájt,
 A' mellyről zivatart emelitt Boredsnek haragja;
 Házunkkal szomszédos ugart szorgalmas ekével
 Fel-törvén, makkot rakogatnék abba; 's mihelyt ez
 A' föld' színéről fel kezdene kelni, leg-ottan
 El-vernék onnan nyáját jó-meffzire, 's hagynám,
 Hogy kebelét minden tsemetétske vegyesleg el üllye.
 Am de midönn a' gyenge Liget tágasbra terülvén,
 Már az határ' színénn a' fok bokrotska fel-indúlt;
 A' fiatal Tölgynek, még telnék előtte, le-nyírném

---

*) A' Kámpániai Erdőt értjük itten. mellyről az
 első Könyvben a' 46dik lapon emlekezett vala.

Tsukros haját, 's gyérséget tévén köz'tte, ki-tépném
 A' roflzúl-nöttet, 's e' réft egyy-korbeli Tser el
 Újra ki-pótolnám elsöbben, mint-sem az erdő
 Kékellő felhőkre fejét fenyegetve fzegezze.

Mert Valamint a' várafokon nagy tisztre fel-hágott
 Fő-Rendek más községet fel-kelni nem hagynak,
 Annak homályt vetvén méltóságokkal: azonképp'
 A' kisedek fa magát fel-emelni magasbra fetétes
 Erdőben nem gyözi nagyok köz'tt, mellyek az Égnek
 Szegzik nyúltt fejek', és aprót árnyékkal el-ölnek.
 A' Fák' törzsökiről végtére töviffet el-irtván,
 Látnék mindgyaráft tisztittásához az ifjú
 Erdőnek, 's fiatal vesszőt szép módra nevelnék,
 Allya körül leveles karját fejszével herélvén.

Alkalmas dolog ez, mikoronn még kisedek a' fák
 Mert a' Tölgy mikor ön'kéjén kezd nőni nagyobbra,
 Alsóbb ágaiból végtére ki-vedlik az erdőn:
 'S melly a' sík ugaronn el-messze ki-terjed eresztett
 Gallyaival, 's hűs árnyéket vet; azon fa körül még
 Más-is ha fel-ferdül, tetejét az egekre lövelli;
 És az egész nedvet felső részekre nyomitván,
 Alsóbb ágainak táplálást meg-fzünik adni.

Szil-, Hárs-, Tzipros-, Tser-fa.

Élő-fákkal ha kívánod tzifrázni Majornak
 Első bé-menetét: hármassorjával emelleyen
 Szil, 's Hárs, árnyéket; vagy fal' módgyára borotváltt

Tzipros; akár Tser, melly más-más formára ki-haggya
 Képeztetni magát, 's a' kertnek dífzire szolgál;
 Vagy mikoronn le-taroltattván haja, hajlani meg-tud
 Kellemesen, 's hofszú bólt-hajtást vetni; vagy útat
 Sok-rendbéli tekervénnyel fog-vefzteni: mellynek,
 A' kies árnyékon kapván, ha-ki bé-megy' el-horgadtt
 Öblibe mélyebben, nehezen fog visszavetödni;
 'S tévelygéfeinek véget nem vethet, hanemha
 Bé-lépvén, vezető fonalat vitt volna magával.

Szeder - fa:

A' szomfzéd Szeder-is gyönyörönn árnyékozik; oh, de
 Hoffzas időt ki nem áll ártatlan dífze: mivelhogy
 A' mikor újra ki-hajt, a' Lyányok r'ája-rohanván,
 Dúlatik, a' Selymes bogaraknak ebédre vitet.vén,
 Hogy meg-egyék e' kellemetes kikeletkori zsenget.

Bár e' kár szomorú legyen-is; még helyre jöhetne,
 Tsak, mikor új hajtásra kelend, maga hajdani képét
 Viffza keríthetné; de le-törve fityegnek az affzú
 Ágak az el-rongyoltt fátskáról, mellyeket, a' jó
 Munkát-is szelefen üzvén, a' Lyányok egészen
 Meg-nyomorítottak. Lyánykák! ah, kérlek, ezen fa'
 Kellemetes tetején máifzor könyörüllyetek, és bal
 Kézzele alá-vonván fofztatlan végeket, ofztán
 A' meg-hajoltt ágnak jobbal fejtsétek haját le;
 Mert tetejét vefztvén, a' már kéz-tsunya Szeder-fa
 Tsög-böggé válik, 's árnyéket vetni tövére
 Tél-túl fenn-maradott rongyos levelével alig tud.

Fákat ültetni az utak mellé. Folyó-vízi fák.

A' melly dífzt háznak kerefek, jó volna meg-adni
Azt az egész Országnek: ha fok fa virittana kövel-
Meg-rakatott utak' széllinn; a' tsak-nem el-olvadt
Úton-járóknak melly könnyebbséget okozna

A' forró melegek közepett; melly hafznokat hozna
Kályhánk-, 's Konyhánkknak, mikoronn szükülni fog a' fa!

Füz, - és Nyár-fa, folyó vizeket kedvellnek: azoktól
Véfszen az árnyékban - gördülő tsergeteg éket,
Júh falatozni-való gallyat, deszkázatot házak,
'S tűznek ajánlandó száraz szert konyha, 's kementze.
A' bé-nőtt gyüikerek víztől meg védnek határt-is,
Hogy, fő-képp' mikoronn ki-dagad, bellyebbre ne rágja.

Eger - fa. Füz - fa.

A' folyamot gyakran ki-teker Füz-fákot helyökből;
És ha nagyobb, a' kised Egert el-vonfza magával.
Erre ne hajts: készülylly-ki megint munkára tavasszal;
'S a' part' hozzában nyomj ágakat újjolag. Hogyha
Már egyszer gyökeret vertek, 's régolta ki nem dőlt
Öbléből a' víz; azután zabolára szorittya

A' fok szíjos Füz, 's hajlékony Eger-fa dagallyát;
'S a' rohanó folyamot, melly mellze határra ki-tsapván
Rettenetes zajt, és zúgást viz' végbe, 's le-fzsggat
Ellene-támasztott töltést, 's otromba kövekkel
Játszodván, azokat szörnyenn hempelygeti; mérgét
A' Fákkal ki-rakott parton meg-emészti, 's elébb megy

Iszonyatos zúgások köz'tt, gátlásira vervén
 Zákányit, 's duzmadtt tájtékit az ágra ki-rázzván.
 Bő nedvet kapván italúl, 's gyakor ágra terülvén,
 Fanni-, kötözni-való vesszöt ad gyenge tífirája.
 Ezt meg-hegyezgetvén, a' nedves földbe le-szokták
 Nyomni: hamar fogonik; 's gal'yakra fietteti keb'let:
 Sőt meg-esik gyakrann, hogy az hervadtt füzi nyál bból
 A' kiseded Fának védelmire földbe le-szegzett
 Gyáva karó zöldségre ki kezd újulni megintlen,
 'S a' tsemetét árnyékával végtére ki vesszi:
 És valamint az halál jelefebbeket hord-ki Világból;
 El-veszvéen Hárs-, és Szil-fák, tsak el-hülve tekénted
 A' rossz füzi karót sárgálló gallyra fakadni,
 'S máfok' halálából új életet húzni magának.

Téli - zöld.

A' Pufzpáng, mellynek ki nem hal zöld éke derektól;
 Régenten kö-szírtos hegyen lakozik vala: mostan
 A' kert' utzájít fok részre szakasztya, 's virágok'
 Ágy'i körül tekereg-tsavarog: vagy kö-fali módon
 Állván, a' bé-zártt kertet kerekítti, sövény-ként;
 És hosszú görbítettéffel zöld ágait hajtván,
 Nyári napot-nevető vaklyos barlangokat ábráz;
 Ollókkal le-heréltetvén, már mérges Orofzlányt,
 Már ívból nyílat ki-repítő, 's Vadnak arányzó
 Diánát színel, már tornyot, már pedig hosszú
 Kígyót képez alá, 's meg' fel-tekeredve: ki-fejti

Majd szárnyát, mint szinte madár, 's levegőbe repülni
Kívánván, hogy lába le-van köttetve, neheztel.

Tifza - fa.

A' Tifza-fát, valamint akarod, kényedre meg-hajthat'd ;
A' szép forrásos kertnek fő dísz hoz : akár fa'
Gallyait irtogató vastól karikára szedettvén,
Föld' színénn - heverő zöldes glyóbisra tsozzék ;
Vagy mesterséggel-vezetett vészőjével égi
Bóltokat ábrázzon ; vagy Nap-sugárokat, és Hóld-
Szarvatskákát ; akár környül-nyírt tsútsos hegyével
Négy szegletre-rakott, 's egeket tetejével hasított
Tornyot hazudgyon : akár a' Kertész, Emberi, 's barmi
Szájon még vezeték kis karjait által-ereffze.

Mirtus-, Fenyő-, Eger-, Akácz-, Nyár-fa.

Terpe-tagú Mirtus ; Vers-költők' éke, Borostyán ;
Medve-tővis, tős Fenyv, 's szomorú Tziprus-fa, felölled,
'S Plátánról, miket hozzak-elé? mit szóllyak az hajlott
Partot kedvellő, 's vizeken diadalmas Egerről ;
'S a' kül' földekről hozatott, és kö-falat, háznak
Pitvarait leveles színnel kikeletre ruházó
Kedves Akáczokról, 's Nyár-fáról, mellynek örökké
Mozgani szemlélyük levelit? mit, Lutz-fa, te-róllad,
Melly fel-emeltt hegyeken küzdvén az otromba szelekkal,
Más viadalt fogsz tengereken próbálni habokkal?

Termő fák. Vermek.

Am de Gyümölsös-kert szállitt, oh Múfa; fiesünk.
Itt kell a' dolog ; a' mives itt várhattya jutalmát.

Új Kise'etkor azért mint kellyen Vermeket áfni,
 Meg-magyarázom; hogy a' Nyár földünk' gántfit elüzvén,
 A' levegő szék-fóval elő-mozdíttsa szülését.

Kézfűllyön teke-forma Verem: tág öblöt ohajt ez,
 És szük száját, hogy a' gyökeret benn jól le-botfássa,
 Kinn pedig a' telefebb nedvet gátollya magától.

A' Vetemény-fák' meg-vald'sztása.

Görbe, bogos, ne légyen, 's nyavalyás a' plánta: ha három
 Lába van, három kart nyújtand, hogy teste derekban
 Jó-mereven tarthassa magát, 's meffzebbre ki-nyúllyon.
 A' pénzeñ-vett plánta, t'falárd; mert vagy gyal or ízbeñ,
 Már régen nem iván nedvet, meg-fonnyad egéffzeñ,
 És ki nem hajt; vagy tsak vatzkort fog végre teremni.

Mag-vető hely.

Vetni magot te magad fogsz ön' földedbe, 's az élő.
 Fáknak elő veteményt kéfzitteni: hogyha kezednél
 Nintsen mag, fáról vékony gally't mets-le, 's palatzkban
 Gyenge verő-fényen tápláld efsői vizekkel.
 Új-új nedvet ha bé-hörpent, eggy hólnapot érvén,
 Álsó része t'firát hajtand; 's kis időnek alatta
 Már bé-fog vastagb eledelt-is venni; le morzsoltt,
 És nedves földet tud' illik: az héjja fefelvén,
 Annak-utánna, midőn fakadáfra ferénykedik a' fa,
 'S már bimbókat-is hajt, a' földbe le-tétetik: itt nagy
 Gond-vifelést kíván; ne-tálán meg-faggyon hidegtől;

Vagy naptól, szomjúságtól, hervadgyon; avagy bő Nedvésséggel itattattván, sárgulni talállyon.

A' fának tsemetéji pedig nem minden határban Termenek egyenlő-képpen: mivel a' nevelő nedv Itt más, más meg' amott: és a' gyökeretske' szövése Változik; úttya sem egy, a' mellyen közli, 's fel-oltya Tápláló nedvét a' föld: és erre tekintvén, Ennek okos mivelője magot változtat; az olly hely't, Melly nem akar bázát termeszteni, zabra, 's kölesre Fordítván, mivel új veteményt új nedvek itatnak.

A' fának ki-pótoldások.

A' melly helyben már ki-vezett a' régi fa; más ott Nem könnyen fogonik-meg: akár oka légyen az ennek, Hogy nevelő nedvét el-lopják tölle magoknak A' ki-nem hóltt bel' részek; akár a' földnek hibája Sok nyavalyát szül 'a' másként-is gyenge palántra. Mindazonáltal hogy egy-mástól egy-forma szakaszra 'S egyenlő forban tételsék a' fa: ha némelly Rés maradott, 's örököst kíván kebelébe fogadni; Áfs ott mély gödröt, 's hagyd hosszas időre fedetlen: És azután a' törzsököket lángokkal emészttvén, És az helyet meg-tisztítván, új földet hozafs a' Régi helyett, 's töltesd-meg ezen gödör' öblös odóját. Így ha-ki bé-vezetett egy-némelly házba mirigyet; Minden tölle meg-undoklott jószágokat abból

Jó-tova hordatnak ; 's (a' melly ilyenkor igen jó)
 Annak tar falait gyógyító füsttel itattyák.

Voltt állását-is jó lefz meg-jegyzeni , 's arra
 Vetni palánt-fának képét , a' merre tekintett ;
 Hogy ne vegyen nehezenn eledelt , éjtzaknak esendvén
 A' réz , melly az-előtt délről melegül vala : minthogy
 A' fákbann az erek vék'nyabbak az Éjtzaki farkról.
 A' Nap azért bővebb nedvet mélyebbke gyökérből
 Fel nem fzi : nézd a' Tölgy-fát : szinelve tojásnak
 Formájára , gyakor karikát látz benne körösleg ;
 Dél-tájról , hévsége miatt , messzebbre terülttet ;
 És meg-apadttabbat mindenkor az Éjtzaki rézről.
 Illy-képpenn (ha-talán el-tév-fztetted az erdőnn
 Útad' ; az Eg' fordulását ki-tanúlhatod újra ,
 'S észre-vehet'd , melly tájnak sredgy : ha le-metfzed az
 ágat ,

Nézd-meg , melly rézről közelebb , béléhez az héjja ;
 Arra pedig *Boreás* : ellenbenn a' fagyos hónap
 Olvasztója , *Notus* kel-fel : fordítsad az hátad'
 A' fark-tfillagnak : *Zefirus* jobb kézre fog esni ;
Eurus balra marad , 's a' nap' keletére vezérlend.

Hogyha palánt-fáid magokat burkoknak eresztik ,
 A' földben gyökeret mélyebbenn verni felejtvén :
 Lombjaikat vagdald-le , hogy így al' részre le-fzállván
 A' fellyebb-fiető nedveség gyenge korokban
 Nyújtson erőt nekik . Így a' gazdag határra ki fzoktuk
 Verni Juhotskánk' színe : kikeletkor , hogy ottan

A' le-taroltt vetemény gyökerét mélyebbre botsálla,
'S szára kaláffzának terhét el-gyözze vifelni.

A' fának kövér hajtásit el kell irtani.

A' mikor a' fának közepén nagy-messze fel-ugrik
Némelly hizott ág, más' élelmére rohanván;
Támadd-meg, 's közörültt szerzfáánál heréld-el egéffzen,
Hogy magok' a' nevelő nedvek más útra nyomítták,
Eggyenlő-képpen több ágatskáknak-is adván,
'S mindent egy gallynak torkába ne hagyjanak esni.

A' közönséges pénznek el-szivójiról.

'S vajha midönn egy új, 's alacsonyól nagyra fel-hágott
Polgár így töltözködik; a' köz hafzonra tekintő
Fej'delem a' fennyen-levegő fejet ollykor alábbra-
Húzná; 's mellyeket egy, fok ezertől el-von, az Ország'
Kínttseit a' köz nép' könnyebbségére vezetné;
'S egy porból-fel-emeltt Embert majd-tsak-nem utolsó
Kárunkkal nevedetni, 's hamis kerefettel az Égig-
Vitt fel-házaiból vesztünk' ki-nevetni ne hagyna.

Óltás.

Ambátor fiatal korban dítsérjük az Óltást;
Még-is ha jobbítást kedved van tenni gyümöltshen,
Vagy pedig egy ugyan az' fáról több-félivel élni:
Külömb mód adatik más fajt-is avatni beléje.

Mert éles szerzfámmal az héj fel-metszetik; ám de
(A' mint Virgilius gondolta) ne légyan hasítottás

Az' bötkön, mellyen fakad a' fzem, hanem tsak az' helyeñ,
 Mellyen femmi jövés nem ferked az héjnak alólla ;
 És az hol épebb, szebb, sí mább, oda tétetik-által
 A' vendég ág, 's táplálást onnan vez ezentúl.

Vagy pedig a' Kertész le-metéli tsapólag az héjját ;
 'S jó fajból-született gyöngyöt vez ; 's annyit el-húz a'
 Férjhez-adó gally' bőréből, a' mennyit ugyan más'
 Héjjából le-szegett ; és osztán a' pulya vesszőt
 Egyes arányoslag síp köz'tt hozzája rekeszti :
 Öszve botsáttáfok' kerekítteni fogja tsapó-sár ;
 'S bé pólyáztattván szijos vitlával az hajtás,
 Új székét, mint már örökös, meg-szokja rövid nap'.

A' termő fának mikoronn mezejek elég van ;
 Gömbölyeg, ép, izmos, sűrű - bimbókat hozandó
 Ágat kell választani, 's ék-formára hegyezni ;
 És a' bé-fogadó fát meg-kell menteni hitvány
 Gallyaktól ; tetejét el-fürészelni ; 's előbbször,
 Hogy-fem rés nyíllyon közepénn a' fának, az abba-
 Vertt éktől, ugyan azt (ne-talán mélyebbre szaladgyon
 A' repedés) idegetskével meg-övedzeni, 's a' kis
 Ágatskát bellyebb a' nyílt hafadékba le nyomni.
 Hogy pedig eső, 's szél, ki-ne mozdíthassa helyéből,
 A' r'á-kent sárhoz fellyül moh tétetik : osztán
 A' környül-rakatott pólyát gúz r'ája szoríttya.
 Zöld vitlával ugyan le lehetne kötözni nevendék
 Ágatskát ; de talán jobb lefz a' káka, 's egyéb lágy
 Pólyázat : mivel a' plántánn a' vitla, kemény szer.

Így-is jó: mikoronn meg-ered bő nedve tavaszkor,
 A' le-metéltt ág-vég környösleg az héjnak alája
 Bé-dugatik sűrűn; 's valamint új magzat, el-üli
 A' meg-hafadtt tökét, 's mint-egy koronával övedzi.

Vagy, védvén a' gyöngyöt, egéffz síp húzatik, a' melly
 Más fának nyúzott ágát bé-fedgye, 's az ízen,
 Melly az előtt kelletlen vólt, jobbítottson idővel.

A' Tzitrom, mellynek szépítti virága, 's gyömölttse
 A' vedret, vad fába midönn bé-fzínletik, ennek
 Termékeny gallyát olly-képp' kaptsollya magához;
 Hogy maga fájában lévén, a' nedvet azonbann
 Attól, 's egyfzersmind ettől-is szívni tanúllya:
 Meg-fzokván azután új táplálással az egyyet,
 Mint-egy kebléből az anyának, el-húzatik a' gally.

Az Óltásnak hasznáról.

Nintsen az Óltásnál gyakrabb a' póri dolog köz'tt,
 Sem gyönyörűsegesb: e' mesterséggel, ha-melly vad
 Vólt az előtt, jó-féle gyümöltts fog-lenni; lakást vesz
 Illy-képp' minden helyen, más új leveleknek eredvén,
 A' fa: Tseresnyét szül, és szikkadtt kertnek örülő
 Drága Baratzkot hoz in'gványtól-hízott hely, ha nedves
 Földet meg-tűrő törzsök' kebelébe Tseresnye-
 Ágatskát örökül fogad: a' Körtvély-fa, le-tévén
 Nyíllait így, vadon-új termését nézi, tsudálván
 Egyfzersmind új árnyékát: a' Gesztenye-fának
 Meg-símúl borzos fajzattya: nevelni fog így a'

Szilva-fa hó-színü szüleményt; 's Kőisre ruházza
 Vélle nevét: ekként gyaporát tesz az Alma-fa meddő
 Fűz-fából: illy-képp' a' tüskés Tűske, virággal
 Meg-rakodik; 's terheltt ág'it majd földig eresztí.
 Illy-képp' termeni fog Tölgy-makkot Alás-fa; Borostyán
 Fürttyeitől bútsút vévén, képezni Tseresnyét:
 Így az Fperj-fa, kevélykedvén kebelébe fogadta
 Vendég-ágaival, Tzitrom-fa virágra fakad-ki;
 'S mellyről felymet-hozó bogarat tápláltanak hajdan,
 Már a' Lyányok arany terméseket ön' magok esznek,
 És onnan bokrétázzák puha keb'lek', az honnan
 Új gallyat tele kóborral szaggattak előfzör.

A Földnek élető nedvéről.

Illy-képp' egy élő-fáról fok-féle gyümölts függ;
 És ugyan az' sípból, 's tsívből, egy-féle gyökérből
 Szívott nedvesség a' Mandola-fái gyümöltsbenn
 Öszve-fzorútt; a' Szilvában lágyatska: virágot
 Innen fest hó-színre, Szedert-feketére, Tseresnyét
 Vörhenyegesre; 's ezen fel-jegyzett okra-való nézt,
 Hoz savanyó, 's édes falatot; 's mint Próteus hajdan,
 Változtattya magát más-más képekre, 's tsudákra.
 Söt külömb füvekenn hatván változva keresztül,
 A' melly nedvesség itt tsúnya, 's nehéz szagot-hintő
 Fok-hagymát nevel, ott leg-jobb illattal ajánllya
 A' szomszéd Rózsát; 's tisztító Málva-füveknek

Táplálást, 's szint' úgy mérges Bürköknek-is adván,
Szül nyavalyát, 's nyavalyák ellen szül orvos italt-is.

Mint lukatsos tsívenn azon-eggy víz száz meg' ezernyi
Képeket ábrázol, mostan poharaknak hazudván
Hézagos oldalait, most falka kaláfzra fzedődvén,
Most bé-hajtódott abroz-formára terülvén:

Égbe lövelli magát ugyan az, 's fel-fújja vitorla'
Öbleibenn: vagy tizta Napot képezget előnkbe;
Vagy bóltot von azÉg' derekán, 's fest rajta szivarványt
Öszve-rakott gyönyörű színnel; vagy zápor-eséffel
Széllyel-ofzol: mostan kégyó-peretzekbe szorúlván,
Most nyíl-módra lövettetvén, levegőre ki-fetskend.

Óltás' ideje.

A' fa, midönn fiatal, 's erejében bizhatik, akkor
Fogja-fel a' jövevény ágat, 's kaptsollya magához:
Mert valamint könnyen meg-forr a' gyermeki testenn-
Ejtett seb; szint'-úgy öszv'-áll a' gyenge karéjon-
Tett repedés; 's foganást, kis idő-vártatva, nyerend a'
Vendég-ág a' törzsökben, 's levelekbe borúland.

Am de közönséggel nem minden-féle palántát
Kedvell a' fa; nem-is vólt mód el-venni, nem-is lessz
A' meg-avúltt idegenséget, 's társítani Körtvélyt
Tölgy-fával, 's Olaj-ágakban termelzteni Szöllöt.

Fáknak ültetése.

Harmadik ezftendő múltván, fzedegesd-ki leg-első
Székéből a' kis tsemetét, 's adgy néki lakásúl,

Alkalmas földet, 's helyet. Új hajlékba vitettvén,
 Hogyha talán ez, amaz, nem akar foganodni, vagy a' mint
 Kívánnád nevedkedni; fiefs a' többire, 's azt vedd,
 A' melly a' levegőt, 's földet-kedvelleni látfzik,
 És-nem azont, a' melly jobb, termésére tekintve;
 Vagy természeti-képp' árnyék-nevelésre, leg-illőbb.
 Szárazb, és délnek-feküvő föld szülni-fog izre
 Kellemetes falatot; de gyümöls' nagy termete, zsíroft,
 S bő-nedvüt kedvell: szép almák termenek ebbenn
 Szemre; de nem tudnak gyomrot táplálni; 's reájok
 A' vendég, valamint szép írott képre, tsak úgy néz.

Alma fa.

Alma-fa jobb földet kíván, 's a' mellynek-is inkább
 A' Természet adand levet, hogy-fem r'ája-botsfátott
 Tfermelye: nagy dombok' tetejét sem tartya hibáfnak
 Sen vékony-fövényü helyeket meg nem vet, ha gazdag
 Nedve vagyon, melly, nagy melegén könnyítteni tudgyon.
 Mert valamint a' zsíros föld többnyére hiános
 Almákat termeszt; 's azok' ízét el-veszi; szint'úgy,
 A' földet nagy afzály nyomván, le-peregnek az ágról
 Bretlen korbann, a' féreg-rágtta gyümöls'fök.
 Illik az Almának zöldellő hant-is: ha benne
 Jó gyökeret verhet, már nem fog vágyni Gerébjé
 Máfként száz meg' ezer gondoffágára: tenyészni
 Önként fog; 's a' termését ha le-rázza kemény szél,
 Azt potyolódástól a' fű' puha felyme meg-örzi.

Füge-fa.

Lakni verő-fényen szeret a' Füge : fíkra ki-vinni
 Ezt félelmes, az hol dertzéfebb télre hanyattlik
 A' szabadabb helyfég : tágas vedrekbe van ottan
 Téve; 's midönn a' fák' tsupafz ágait öfzel el-üli
 A' lomot-öntö dér, melegebb hajlékokat óhajt.
 Am de midönn *Zefirus* puha lengedezéssel el-üzte
 Mórd *Boreást*, nap fényre megint ki-megy a' Füge. Kiñ há
 Más melegebb Országokban, 's vagy kertnek ölében,
 Vagy pulya szöllő köz'tt vagyon álló helylyve keményebb
 Télben-~~s~~; de feles kárát vallotta nem egyszer
 Kiñ-telelésének : mert el-pusztúla hidegtől
 Tsak-nem mind az határ, e' nagy véfzt sírva tekéntvén
 A' Majorok, 's álmélkodván mint-eggy tsuda dolgoñ.
 Ellenbenn a' melly bé vólt a' földbe takorva,
 Épségben maradott, 's el-terjedt annyira, hogy már
 A' meg-efett szomorú kárnak még nyomdoka fints feñ.
 Mert szaparán hajt a' Füge, gallyát mészze ki-~~vervén~~;
 És rövid életet él : éretlen halálra jut, a' mit
 A' Természet erő-szak köz'tt állítta Világra.

(Az Új Embereknek állhatatlan szerentféjkről.)

Így van az hívfágos forfnak folyamattya: magafsan
 Fel-vifzen Embereket; meg-tölt kintfekkel; azonban
 Rút szélyvéfzt kerekítt, fel-zfákmányollya vagyóñyok',
 'S a' méltófágos póltzokról porba le-rugván,
 Újat emel kebelébe : de majd ki-rekeszti magától,

'S mellyben vólt az előtt, azt-is nagy homályba boríttya:
Háza' magasságát meg-alázzák földig, irigylő
Feretgegek: valamint árnyékszó fáí seregben

Lát vala nagy Tzedruft az eget tetejével el-érni
Eggy-valamely jövevény: meg-térvén nem sok időre,
Környül néz; 's ím' a' melly minden fákot az erdőnn
Nyom vala nagy göggel, már a' Tzedrusfra nem ismér:
El-tünt, még pora fints; tsak az ő mellette le-tördeltt
Más fak' ágaiból képzelheti végre helyét-is.

Hogyha Fügét kívánsz ültetni, köves legyen a' föld,
Mellybe le-fekteted, éppen tsak köves helynek örül ő;
'S ámbátor kegyesebb levegő környékezi; még-is
Gyermekifégében szemefen kell óvnod hidegtől.

Nem várván az időt, melly későbbetske gyümölcstöt
Nyújthat elődbe; verefs-hagymát, és borsot olajjal
Főzz-ki folyó-vízbenn: ezen orvoslással itafsad
A' gyökerét, és fokkal elébb meg-szüli gyümölcstét.

Tzitrom-fa.

A' Tzitrom-fa puhább; 's vígyázó gondba kerülő;
Ezt ha-tsak állított színnel, 's bő szalma-lepellel
Téli keményfégtől meg nem védelmezed, el nem
Gyöz hideget, bátor lak' helyét fütögesse verő-fény.
Mint gyávát vedrekbe veszik: jár a' fa; ki-megy most
A' kertnek közepére, hol a' nap-fényre meg-újúl;
Most tág bóltok alá bújván, a' durva szeleknek
Vad súlankjaitól nem sértetik; és mikor a' Tölgy

Kinn, fugorog, 's tsupafz ágat nyújt az egekbe, jelentvén
Kínnyait: a' Tzitrom téj-fzínre ki-fejti virágít,
'S termett karjairól fárgúltt almákat inogtat.

A' vedrek, mellyek Tzitront foglalnak ölökke;
Fel-vitt tsarnok alatt jó-hofszú forral, hafonló
Távolag egy-mástól, 's utszákként állyanak, úgy, hogy
Házadnál örökös kikelet legyen; és ha nem hagyna
Rofsz út, vagy izomorú levegő valamerre ki-menni;
A' ki-fogyott telnék derekán-is, az öfzi gyümöltkök,
'S a' kikelet' vig illati köz'tt fétálni lehessen,
És azon-egy fáról almát fzedegezni, 's virágot.

Dió-fá.

Melly az erőfs széllel ki-kötend, helyhezni Dió-fát
Kell a' nap-fénytől melegebb földekre: magúl tégy
Ott de diót: áztasd-meg előbb'; és annak alája
Vesd kiffed tserepet, gyükerét hogy mészze ki-verje
A' fa, 's reá-rohanó fzelet el-gyözheffen idővel.

Három négy ízben helyből mozdítsd-ki Dió-fád',
Míglén gyenge: mivel valamint új éket adand az
Ifjúság, maga dífzeihez, más földdel Hazáját
Fel-váltván; szint'-úgy születési helyének öléből
Első zfengében ki-vitettvén a' fa, magasbra
Húzakodik, 's terheltt ággal fog szülni gyümöltköt.

Egy a' máfiktól távulabb állyon, hogy árnyék
Ez ne borítsa, vagy azt; és gallyokat öfzve ne-fonnyák;
'S ágról a' tsifzolás le ne rágjon gyenge gyümöltköt;
'S mint-hogy mészze ki-hat terebélyes karja körösleg,

És ki-terültt árnyékával veteményre halált hoz ;
 Leg-fzélsőbb karaját foglallya mezödnek : azonban
 Jártt úttal, falúval, ne legyen szomszédos; hogy Útas
 Éretlen le ne verje, 's az ág, kö-fergeteg által
 Mellyet r'ája ki-szór, vég' rongyofságra ne juffon.
 Héjja, midönn le-vered, nintsen ki-fefelve Diónak ;
 Ezt ha meleg polyvába rakod, le fog hámlani bőre.

Gesztenye - fa. Mandola-fa. A fák virágairól.

Gesztenye-fát születése' helyén kell hagyni; vagy aztat
 Földestől fel-venni, 's ki-vájt gödrökbe le-tenni,
 Olly-képpenn, hogy az új szállást érezni se tudgya.

Búza-vetések köz'tt leg-jobb a' Mandola-fának
 Állani; hol *Boreás'* fagyot-hintő szárnya ne tudgyon
 Zúgni, 's virágokban kárt ejteni, mellyeket e' fa
 Mindég nagy fietéssel nemz egy-máfra tavaszkor.

Mert ugyan-is minden bizttunk, a' gyenge Virágban
 Van le-szegezve; 's azért a' bölts Természet-is ötet
 Szorgalmas gonddal védelmezi: közbe-kerítti
 Zöld gallyal: bőrös tokkal környül-vefzi: végre
 Fel-bontván, lafsú fürtökntk erefzi, hogy a' dért
 Szokja-meg éjjeleken, 's a' napnak hevére ne hajtson.
 A' kis tarka Virág termeszti gyümöltkftit azonban
 Illatozó, 's puha keb'lébenn, és védi szelektől:
 Mert ő, fajzatinak mint-egy böltsője, ki-színlett
 Éke, 's hites védője; mivel nem vál-el az ágtól

Míg külső levegőt nem tudnak gyözni magoktól.
Fenn-marad a' zöld lomb, 's ellent áll a' nap'hevének.

Tseresnye - fa.

A' Körtvély-fa Tseresnyével, 's Füge sárgaBaratzkkal,
Jóllehet a' szöllő-kertekhez-is illik; azonbann
Házunktól a' termő-fát messzebbre ki nem kell
Helyheztetni, mivel tolvajló kézre kerülend.

Kürtvély - fa.

A' Körtvély-fa nagyon fel-kél, szabad ágai lévén;
Vagy törpén marad, éles kés vég ág'it el-ütven;
Vagy rostélyra vonattatván, bé húzza levéllel
A' kö-fal't, a' nap' forró sugárinak ellent'
Vet, 's kertet mesterséges szövevényivel ékitt.

A' Körtvély - fának meg - nyesése.

Bár hogy' légyen; akár ki-vonattván, falra lapúllyon
Messze-futó karjával; akár, urkotlan' eresztvén
Zöld gallyát, kerekültt tséfszékre hajollyon az ága:
A' Kertész törvényt szabván ö-néki; mi dífze
A' le-nyesett ágnek, 's milly-némü képezet illyék
Kis növötényéhez? választani tudgya meg elsőbb':
Mert valamint a' Gyermekek; ha nints rá szorgalom, a' fa
Tsűf léfzen nagy-létekor: a' kis kornak hibáján
Vagy soha, vagy nehezen jobbitt az utánna jövendő.

Fák' nyesése.

A' mikoronn dagad a' bimbó, 's hárttyája ki-feslik;

A' Fa-nyeső, mitsodás ágat kell hagyni gyümölsnek,
Értse: gyakor bötkő van ezenn; és a' tsak iménten
Metfzett más ágnak tetejéről fejtí virágít.

A' rövidebb, zömökebb, és terh-vifelésre keményebb
Számosban fog nedvvével táplálni gyümölsöt.

A' kert' zsirja miatt ha nagyon fel-üt a' pulyaKörtvély,
Hogy kerekültt formájából ki ne tsapjon az ága;
Vagy pedig a' faltól metfzebbre ne szegjen; Iharból
Kézített rostélyokhoz kell kötni. Tenyészöbb
Fát 's szemeket tarts-még; meddöket mets-le katzorral.
Íllyen az, a' melly ép, ságár, 's a' fának öléből
Fel-kelvén, fejjel meg-elöz más ágakat: ám de
Azt, a' melly bővebb nedvvel tápláltatik, éppen
Tös-töböl ki ne mets'd; jobb lefíz el-vágni derekban:
Mert így, el-vesztvén tetejét, majd pufzta-reményü
Gallya helyett más termékeny fog kelni tsomójánn.

Nem kedvelltetik a' nyírtt fán a' görbe, 's kereftül-
Hajlott ág; 's mivel a' termés ö vége; virága'
Bőségén likeretlen' örül némellykor az Óltó.

A' Fa midön végső veszedelmét érzi, tömény fok
Kínttseit önti: ne kapj azokonn; söt verd-le kezeddél,
És az apadtt-nedvü fának még életet adhatíz.

Így az hanyattló Ház a' nagy pompákat el-hagyván,
Néha megint első fényességére fel-épül.

A' beteges Fán irtogatáft tégy tének elötte;
Mets-le feles számmal gallyát, és nőni ne szenedvgy
Többet, mintsem gyöz, vajudott létére, nevelni.

Új ki-keletre vizont hogy hamar ki ne tsallya virágit
A' kétes meleg, a' Fákot meg-herélni, tanátsos.

A' Nap, heves szekerénn, a' Szűznek ölébe sietvén,
Újra le kell a' zöld levelek' sűrűjít aratnod;
Nedveket így fogják a' fák fel-itatni gyümöltkől,
Mellyet el-húznának meddő vesszőjé hiába.

Fogja-meg egyik kéz, és melle le málik az ágat;
'S a' bötkő' közepén tett feb mind délre hajollyon:
Mert simánn esvén, meg-gyül a' fok leve fellyül,
És onnan le-tsepegvén, a' bimbóra veszélyt hoz.

Hogy Fáid' ne nyiszállya tseléd otromba kezével;
Metsző-kéft te magad forgafs: szorgalmadat a' kert,
Fel-nyitván tellyes kebelét, meg-fogja közönni.

A'

PARASZTI MAJORSÁGRÓL

HATODIK KÖNYV.

*Az Élő-fáknak nyavalydji, ezeknek okai,
és orvoslásai.*

*A' Fának az Emberéhez hasonló Állapotja. Élete. Több-féle
ideje.*

Enekelem már a' Fának nyavalyájit, ezeknek
Főbb okait, 's gátlásit, az eggy emberre tekintvén;
Mert beteg emberbenn, 's fábann, eggy forsrá találni.

Van köz'ttök nagy hasonlóság: a' fának adattva,
Lábak helyett, gyökerek vagynak: tefz törzsöke testet;
'S mint valamelly karokat, fok részre lövelli nagy ág'it.
Meg-lepi fának erét a' földnek nedve, 's az élet'
Kút-seje szüntelenül, minden gallyakra, szivárogo.

Bíztat, 's egyszersmind meg-ijeszt a' gyermeki plánta,
A' melly ifjantan már önteni kezdi virágít,
És lában nehezenn állván, játéka szeleknek.

Jöllehet a' tsetsemöst mindgyarást kezdi miveffe
Lágy kezivel tsínos módhoz szoktatni; de még-is
Gyenge mi-voltának kedvez, 's gyapor ágait hagygya
Nöni szabadgyában, míglen tökéje keményül,

És meg-nem kívánna mohonn-hajtása, hogy a' kés
 Jól meg-herélgetvén, szűkebb zabolára szorítsa.
 Hogyha pediglen erőt vett már, kényyére tselekszük:
 Ábrázollya, 's kajáts kerekekre tekergeti, lombját
 El-nyírvén; vagy zöld leveles-szín-módra fészíti;
 Vagy falak' oldalait vélek bé-vonnya körösleg.

Ifjúsága' hévelségét mikor a' fa ki-nötte,
 Érkezik a' termékeny idő: majd ezt-is el-éri
 A' vajudott vénség, mellytől le-verettetik a' fa'
 Üftöke, 's bokrosodott ránttal tőporítotték héjja.

*A' Fa', 's Ember' Betegségnek eggyenlő jelei, 's
 eggyenlő okai.*

A' tartós nyavalyák artzánkról el-verik a' színt,
 'S végtire meg-fonnyadt testünk' el-emésztik: hasonló
 Móddal az hozzás afzály meg-száll vén törzsököt, és más
 Színt veszen a' nyavalyás fa, vonagló gallyai tsüggvén:
 Eggy okból árad mind emberi testre betegség,
 Mind Élő-fának gallyára; a' mellyet alig tart
 A' földnek szük nedve, vizont az igen fok el-hervaszt.

A' Nedveségnek, és vérnek eggyenlő járása.

'S mint mikoron buzog a' forró nyavalyának hevétől,
 'S zaklatván erit, embernek testébe kap a' vér,
 'S benne dühösködvén, lábáról végre le-dönti;
 A' visszára nagyon-töldülő nedv-is el-állván
 Fának erét, ezt hirtelenül ki-repeszti, 's az odvas
 Tökét, több ideig posiadván benne, ki-veszti:

A' fának feje meg-fonnyad, bús karjai tsüggnek,
 Hüll haja; 's a' nevelő gyökerek, mivel úttyok álólról
 El-van zárva, tovább eledelt nem nyújtnak azoknak.
 Mert a' nedv a' részekről haj-szálhoz hasonló
 Tsökönn al' levelekbe fel-hat, meg' alára szívárog
 Fellyülről, 's az egész növevényt el-járja; miképp' fut
 A' vér szüntelenül le, 's megint fel az emberi testbenn.

Ennek meg-bizonyította.

Látod e, meg-kötvén a' gallyat gyenge szironnyal,
 Fenn a' vissza-menő folyadéktól mint dagad héjja?
 Lát'd-e, miként, ágára ha-tsak fetskend-is az első,
 Kezd vidúlni leg-ott, 's erejébe fel-öltözik a' fa;
 És ki-vesz ellenben rágattván, mérget ha fel-szi,
 A' mellyet barmok nevedék gallyára lehelnek?

Hogyha kerengését könnyű példával ohajtod
 A' visszára-futó lévnek vizgálni: szakassz-ki
 Gyenge füvet tőből: egy részét vízbe merítvén,
 Aztassad; más része kívül tsüggjön le-pohárból:
 Mind-kettőt azon egy bolygó nedv élreti. Tégy még
 Más próbát: Ha-talán (a' víz fok földet el-hordván)
 A' fának gyökerét meg-mez'telenítti, metélly-ált'
 Egyet, látni fogod bámúlva, hogy újra ki-hajtand;
 Bátor más eledelt a' föld vele nem közöl annál,
 Mellyet nagyra ki-nőtt derekából rája le-szállitt.

A' meg-töltt ereket mikor a' Tél öfzve-szorította;
 Ételek el-fogyván, a' fáról földre kerülnek

A' levelek, 's mérges fagyban fugorognak az ágak,
 Míg a' gyenge tavasz nem-nyite lélekzetet a' fán,
 És szabadosb úton magokat plántára nem öntik
 A' nedvek teli mértékbenn, a' mellyeket a' föld
 Hó-lévből gyűjtött, 's élő terméfinek ofztya.
 Innen jö-ki liget' szép ábrázattya, szököllik
 Füre Ceres, vidúl erdő, 's a' téli ki-nyújtott
 Éhségenn által-kelvén, 's kikeletnek utánna
 Meg-telvéen, ver zöld levelet, 's nevel ágakat újra.

Azon Nedv-járásnak természetes oka.

A' gyökeret millyen móddal nehezitti-meg a' Nedv;
 Fellyülről al-részre miként fordul-le megintlen,
 Mint Természetnek titkát már, Múzsa, fejezd-ki.

*) Ált-jár a' vék'nyabb levegő mély földet-is, és ön'
 Terhével folyadék Nedvet törekedve nyom; és azt
 Nem lévén akadékja, szorofs erek' udvaik által
 Váltig kifizteti, hogy felsőbb részekre lieffen.
 Mint újjaknak az hézaki köz'tt ki-lövellkedik a' muft,
 A' mikor a' munkás érett szöllői gerezdet
 Lábaival ki-tipor; vagy mint húzalkodik a' víz
 A' szörös posztóan, ámbár vég'-széllyt aliglan.
 Éri; 's miként hatol a' bértznek tetejére, 's belölle
 Önt eleven forrást; 's valamint fellyebbre lövödik

*) Kartéz' vélekedését követre Vanier ezekben,
 mellyet a' mai Böltselkedők meg-tádfolnak.

A' lap-fzínig el-értt tsév' egy haj-fzálnyi lyukában:
Szintén úgy tolyatik Levegőtől fának erébe

A' vékony folyadék: a' nély részeknek alatta-

Lévő tűz pedig a' földet tágítja; 's ez úttal

A' dagadott levét a' növény' üregébe rekeszti.

Már ezen életnek meg-tartására hasonló

Mód van az Ember' tagjaiban, és Fának erében:

Mert a' Természet, melly minden-féle dologban

Állhatatóságot kedvell, hason' öszve-fzövésfel

(Ámbár némellybenn együgyűbb légyen-is) örzi

A' kártól ember', barom', és nyers fáknak-is él'tét.

Mennyit használlyon a' plánták' táplálásra a' víz.

Már ki ne tudna beteg fáktól nyavalyákat el-üzni?

Mert el nem lankadnak, ha jó föld nyújtja reájok

A' nedvet, mellyet szabadon szívhatnak ereibe;

Nem szívnek pedig, efsőtől ha nem ázik idővel

A' nevelő föld: nem tsuda hát, ha ki-fonnyad erőből,

A' tsak imént eredett gyermeked plánta, vizektől

El-zárattatván: más a' meg-nőtt fa: folyamból

Részt vehet ez, gyökerit mélyenn a' földbe szegezvén.

*Amerikában Lima-Várasban a' fák az őket öntözök-
nek kedvekre gyümölsöznek.*

A' töllünk távútra-vetett nagy Amerika' végén,

Tengerhez közel, a' leg-öregb Karikának alatta

Egy roppant Váras fekszik: Lima-névre nevezték:

A' napnak közelittésénn hévségit el-üzi
 Lengedező szellő, melly szomszéd tenger' öléből
 Tsípösben fú reggeleken: mikor este le-nyugfzik
 Ez, más támad helyette, vizes szárnyakkal havasnak
 Gyapjait oszlatván, 's folyamok' fagyláfit el-öldvén.

Itt örökös Kikelet lakozik, 's a' kedves időnek
 Nintsen egéssz esztendőben bomlása: nem indul
 A' fa, ha-tsak nem itattya folyam: termésre, virágra
 Úgy fakadoz, valamint öntöztetik, és az Urának
 Így, vagy amúgy tetfzik: bár egy esztendeig eső
 Nem száll-is kebelébe, ki-nem vesz színe határnak
 A' szomjúságtól; hanem a' mint kankarik által
 Szoktunk mi fel-emelni vizet, 's öntözni viruló
 Kertet; szintén úgy, termékeny földire bé-víz
 Több-ágú folyamányt a' nép, 's a' fái gyümölsnek
 Érését tetfzése szerént, a' tölle ki-rendeltt
 Óra fietteti; vagy pedig a' folyadékot el-húzáván,
 A' kerek esztendő' véges végére halasztja.

Más Körtvély-fa tehát zöldül, más fejtí virágit,
 Más le-hajol fok terheitől, és szün'te meg-érett
 Fajzatának soha fints: 's mikoronn forgattya kapával
 A' szőlő-mivelő földét, vagy metfzi katzorral
 A' venyikét; azon egy kertben már fűrtöt eszik, már
 Kellemes illatokat fzedegét szőlői virágról.

Bóldog nép! mellynek kintset tetfzése szerént önt
 A' termékeny föld, mellynek Kikelethez hasonló

Nyára vagyon, fagy nélkül megy tele, felleg egére
Gyáftt nem von, 's tsepegés nélkül-is gazdag határa.

A' felefebb nyirok a' fában nagy károkat indítt,
'S meg-döglel, ki-fzivárogván a' vékony erekből,
Törzsököket, vagy púposodott görtsökre tsomósítt.

*A' Fa ki-izzadgya a' meg-gyűltt nedvet. Innen van a'
Mirha, Tömjén, Leves Balzsfam, Mastiks, Kalábriai
Manna.*

A' korofabb Fa magán tud néha fegélyteni, jól ki-
Izzadván repedett héjján rossz nedveit: inkább
Új Kikeletre pedig; mivel a' föld akkor hevül, és
Bő nedvet szállítt-ki gyökér. Már innen erednek
A' jól-illatozó Mirhák, és Isteni Házbann
Meg-gyűjtattni szokott Tömjén, 's az Arábia' bódog
Erdeiben lévővel fel-készültt Balzsfam. Iminnen
Könyvezget Mastiks-gyantát Khia' drága szigettye;
Harmatót innen ereszt Olasz-Ország' berke ki, mellyet
Meg-köt az hűltt levegő, 's a' köz-nép Maña-gyanánt tart;
Mintba magafs égből hintődött volna-le földre.

A' Fának lélekzete.

Hogy meg-nyíltt erein több szurkot erefzen alára,
Jaj! buta kéz által le-vonattatik héjja Fenyőnek;
Es az hideg Tél, nem lévén takarója, nyirokjít
Öfzve-szorongatván meg-aluttya; 's az útat el-ülvén,
Melly által vészen lélekzetet, el-vefzi végé.

Éltét-is ; mivel a' fa (ki nem láthattya , hogy úgy van)
 A' barom' , és szárnyas nemzet' , 's örvényi fenékben
 Múlatozó hal' módgya szerént vesz lelket az égből.

Fából nedvet-eresztő mesterség.

A' délnek fordúltt oldalt fel-bontani vassal ,
 'S a' meg-fúrtt derekon nedvet le-tsapolni , tanátsosb :
 *) Mert valamint a' vér-le vonás használni szokott az
 Emberi testeknek ; fzint' úgy , ha felette meg-hízott
 A' fa , veszélyt-okozó nedvét el-tudgya magától ;
 És azután nem-ereszti buján tsak pufzta , 's haszonnal
 Nem járó zöld árnyékát ; hanem a' teher ágát
 Meg-görbíti , 's magát jobb ízzel ajánllya gyümölttse.

A' Fáí nedveségnek Orvosló mivólta.

Félelmet vész félre tehat : fogj ízibe fúrút ;
 A' fáknak teli-töltt ereit lékezd-meg ; hogy a' nedv

---

*) Ezen Test-látattyt a' józanabb Böltselkedés a'
 haj-sípok' törvényyeiből magyarázza-meg. Olly okokra
 nézve fut-fel a' fűvek' , fák' belénn-is a' nevelő , 's leve-
 le- , gyümölttsöt-öntő nedveség , a' melly okokra a' haj-
 sipba a' folyadék. Úgy mond , Fő - Tisztelendő , minden
 Tudományokban nevezetes , 's kiváltt Hazai nyelvünk'
 elő mazdittásában különös érdemü Apát , és Kanonok-Mol-
 ndr János Úr , az ő híres Magyar Fífikája' eleinek IL-
 zakaíszában.

Könnyebben ki-szivárogon, lejtözd-meg az úttyát;
 'S a' törzsökbe-hatott mélyebb sebet arra tsavarjad,
 Melly részén többet tsepeg a' puha déli szelekre.
 Orvoslásra derék - erejü lév folyni fog innen:
 A' Szil-fái ki-hajt hideget; ki-ver emberi testből
 Víz-korságot-is a' Bodzának nedve; meg-enyhítt
 Óldal-, 's fő-fájást a' Körös-fái; ki-tompútt
 Szemnek erőt nyújt, vóltt élet viifz' adgya; süketnek
 Fel-szabadíttya fülit; testből a' mérget el-üzi.

E' végső' fáját-is igen dítserik, akár has-
 Tágulást szükséges, akár szüntetni folyó vért:
 Meg-gyógyítt farkas-sebet-is zöld gallya, 's tagokban
 Rágódó fene - húst ki-nem hagy mefzebbre terülni.

Fúlakos Kígyóknak ezen Körös-fa halálos
 Ellensége; 's azért iszonyodnak tőlle, kerülvén
 Annak hatós árnyékát-is: 's ha középre szorított
 A' Kígyót, 's Körös-gallyal környékezed erről,
 És arról eleven szénnel: kézbz lészén ezenre
 Vetni szaladva magát, bátor meg-pörköli bőrét.
 Vér' ki-folyásábann használ a' Tser-fa' szorított
 Nedve: nagyon - terheltt, 's nem - emészttő gyomrokat
 Hárs - fa

Meg-gyógyítt: Rührtől szabadítt vad Szilva-fa testet.

Nem kevesebb hasznót vehetünk a' Nyír-fa-levétől;
 A' mikor a' vajudott gyomrot nagy tüzre-menendő
 Hőség gyötri, vagy a' vese kinnyait érzi fővenynek.
 Anglia tö-heggyel még gyenge virágokat ált-ver,

És orvos nedvet le-fzokott tsepegetni belöllök,
 Mellyhez tűz ki-nem hajt test-épülésre hasonlót.
 Illy-képp' a' Máknak tetejéről egyre-fzivárgó
 Tseppetskék tagokat gyorsabb álomba meritnek.
 A' Fának nedvét, mikor ártalmára lehetne,
 Héjjánn által-ütött ék-szeggel vond-le; de mint a'
 Kornyadozó, kétes falatot képsz mefze-kerülni,
 Mint-fem azont bé-vett orvosságokkal el-üzni:
 Szintén úgy (némelly gyökeret fejszével el-ütvén)
 A' meg-fokfzorozott eledelt meg-gátlani, 's mint-egy
 Kantárt vetni zabáltt fának szájába, tanátsosb
 Vólna talán, mint-fem tövekekkel, az öfzve-fzakasztott
 Föbb erekenn, ártó nedvet fakadásra botsát'ni.

A' Fának le kell metélni leg-nedvesb gyökeretskéjít.

A' Fa midön zöld karjaival ki-lövelkedik, és nem
 Nyújtya gyümölttsit, hanem tsak hiú levelekre tsirázik;
 Néki izöszös roftyát tél-túl le-metélni tövéröl,
 'S a' törzsök, nyersebb erejét ki-fogyasztani, jó lefz.
 Mint mikoronn a' tobzódás, 's ládákra rakáslott
 Pénz erköltsünket meg-dögleli; 's a' kegyes Isten
 Meg-fzánván, fel-akarja megint állíttani lábra
 Döltt forfunk', a' nagy kíntsbén, melly annyi gonofzt szül,
 'S mellyből minden rofz ki-fzokott áradni Világra;
 Elsöbenn tsorbát kezd ejteni: majdan az elme'
 Orvoslásához nyúl, 's el-végtére fel-építt.

Ellenben pedig, hogyha szegény eledelre szorúlván
 A' fa, nagyon bádgyad, 's nap előtt hullattya fejeröl
 El-fönnnyadtt levelit; meg-környékezte betegség

A' gyökerét, 's meg van terhelve tenérdek ifzaptól,
 Melly ereket ki-vakítt, 's nedvet fel-menni nem enged.

*A' lankadtt Fa fel-épül Galamb-trágyával, Borral,
 Olaj - seprövel.*

Hints hát rája Galamb-trágyát, melly mélyre le-szállván,
 A' zárt lélezkö lyukakon tágítani, 's útat
 Irtani fog, 's meg-térítvén a' nedveket ott-benn,
 A' Fának zöld öltözetét majd vissza-keríti.

Nints pedig olly tehetös orvoslás, mint-sem ha r'ája
 Bort öntessz; mivel helyre-jövend a' vízre szokott fa,
 Nyers patakot változtatván szöllői folyammal.

Föképp' a' mikoron meg-kezd hervadni; ha borral
 Öntözöd a' beteges plántát, jobb karba fog ismég
 Állani, 's a' bornak leviért árnyékkal adózand.

A' vetény Fának főbb orvossága.

A' Fától ha betses borodat sajnálad, olajnak
 Sepreivel gyökerét enyhítsd; vagy-is (a' mi felettébb
 Hafznál a' vajudott fa' meg-örzésére) tseléded
 Tégyen szert szék-sóval-elegy giz-gazra vagy önnön
 Udvarodon, vagy más helyeken; példának okáért,
 Öfzve-törött tsontokra, madár-tollakra, le-metszett
 Ló-körmökre, kopott patkó-darabokra, baromnak
 Földre le-hulltt szörére, 's galamb-trágyára. Rakasd-bé

Mind ezeket kádakba , 's feles napig haggyad azonbann ,
 Ázfatván első-vízzel. Fel-véfzi fietve
 A' Fa magát , e' gyógyító jó szerrel itattván :
 Meg-fognak nevededni füvek , vidúlni virágok :
 El-bámúl nagy főkre ki-nőtt hagymájira vetvén
 A' Kertész szemeit , 's más több veteménysire , mellyek
 Meg-vóltak tél-túl értette Salétromi nedvvel.
 Minden erőt maga nyújt egyedül a' földre Salétrom ;
 'S a' gyaporább termés , földet nem terhel , ha , mellyet
 Már meg-emészte , favát ki-fogod pótolni megintlen :
 Ennél , a' földnek nintsen mivelésire jobb szer.

A' Gyümöls' izének , és színének meg-jobbíttásáról.

Némellykor több színeivel játékokat a' fánn
 Önként üz a' Természet : bé-festi gyümöls'it,
 Öszve pirost vegyelítve , 's fejt : nem munka követned
 Ő játékit , ha fok-színű lév festi tavaszkor
 A' vizet , a' mellyet fáznak gyökerére botsátaffz.
 A' termést méz-ízre vehet'd , udvába ha mézet
 Öntessz a' törzsöknek : azért két részre hasítsd-fel ;
 És azután bélét , a' melly a' fái kebelbenn
 Rejtve vagyon köllő-közepett , szedegesd-ki belőlle ;
 És az helyett jó-féle levét , 's szín-mézet eresztvén ,
 Vonny a' febre tehén-trágyát ; rongyokba takard-bé ,
 És puha madzaggal pólyászd ; hogy kárba , vagy a' fzel'
 Mostohasága , vagy a' nyár' forrósága ne hozza.

Játszának a' Fákkal a' Kertészek.

A' melly játszodozáft önként vízf-végbe nevendék
Fátka, meg-aggúlttabb törzsök nem tudgya követni.

A' Kertészségnek bölts meftersége kivált az
Hárs-fában tetfzik-ki; mivel meg-fzenvedi, míglen
Gyermekded, ki-vonattni magát rámákra kezektől.
Ezt ha, midönn gyengébb, bölts kerekekre meg-hajtod,
'S görbített tetejét földdel meg-terbeled; ága
Végre le-megy, 's tsuda-képp'gyökeret fog verni magának.
Ez mikor a' nemző földben már tellyes eröt vett;
Fel-kelvén a' régi gyöker, levegöre ki - fzegzi
Sűrű lombja helyett fel-emelt tar lábait a' Fa:
Ellenbenn a' földek alatt terjednek az ágak;
És az eget-nézö gyökereknek, mellyet ezekről
Szívtak vólt az előtt, ételt ök nyújtanak immár.
A' fel-vitt gyökerek zöld ágba, 's virágba borúlnak;
És a' mellyekben férgék fézfkeltenek hajdan,
Nézd! azokonn már méhi fereg dong, 's repdes alá-'s fel.

Játszik a' Szerentse.

A' melly fel-forgat Fö Méltóságokat, ilyen
Tréfákat gyakran szeret üzni Szerentse Világnak
Dolgaibann, és földre terítt nagy póltzra fel-hágott
Férjfiakat; 's nem-is álmadozott kintsekre fegélytvén
Eggy-némelly jövevényt, eggy vízf-hajtotta, bokorból-
Ugrott pórt fel-emel; de ha már tetejével az égre
Ért legyen-is, 's másokra homályt terjeszzen-is álnok

Fénnyivel : hogy ki, 's mi vólt, tudván, tárgyúl van adattva
 A' földig-le-vonó nyelvnek, 's nevetéfeket indítt ;
 Árnyékát, 's kedvét kerefik némellyek azonbann ;
 És a' községről le-fzedett zsákmánnyal az ilyen
 Bé-vontt törzsöknek tsak nem tömjénnel adóznak.

*A' fának sokféle veszedelmei. Jég-efső. Fagy. Nagy
 hőség. Rev.*

A' Fának minden veszedelmeit írni ki győzze?
 Mostan fagy, most jég-efső' vadsága fojyalztya ;
 Most az emészto' moh környül-kerekítti miríggyel.

Szaggatván ereket Jég-efső' mérges ütése,
 Nedvet-is elszéllyeszt ; 's meg-telvén a' fa sebekkel,
 Majd görtsökre dagad tél-túl, 's nem nyújtya továbbra
 Termését, ha-tsak a' Fa-nyeső le nem irtya törödött
 Ágait, és nem fog tőkét hajtásra megintlen.

Annyi veszélyt a' jég le nem ont a' fára, ha síkos
 Lévén efsőtől, az ütésnek féire-hajolva
 Enged, erőt meg-tompítván : olly hasznos haragját
 Másnak mellözvén, könnyen nem szállani parbe.

Ellenben végső veszttere szoríttatik a' fa,
 Meg-kötvén a' rajta-maradtt efső-vizet a' dér,
 'S bel' részét meg-szaggatván ; valamint az agyagból
 Készültt eszközöket sűrűn hafogattya, 's repefzti.

Ollyan erő lehet a' Télbenn, hogy fáí gyökért-is
 Meg-vegyen, és abban tápláló nedvet egésszen
 Fagyba szorongasson ; 's e' vólt oka drága gyümölsős

Alna-Dió-fáink' meg-romlásoknak: a'ig vólt
 Olly tehetős a' Tő gy-fa, magát hogy menteni tudná.
 Hogyha közép mértékben jár a' téli keménység,
 A' fa haját el vefzti; de mély gyökerére nem hagyván
 A' nevelő föld tért fagyot, fel-vefzi tavaszra.

Meg-sülvén az atzélos föld a' nyári melegtől,
 Fának elégséges nedvet nem nyújthat öléből:
 Végre ki-fonnyadván, hajok' úgy el-vefztik az ágak.
 Mint-ha Karátsonnak fagya szállott volna reájok,

Bóldog népek azok, mellyeknek nappalok eggyez
 Éjjöknek folyttával; holott mindenkor az erdő
 Bfztendőt-által zöld gallyait önti: hanemha
 Tenne talán e' szépségbenn unalmat az hozzás
 Vél-élés; 's kívántatnék változva ruháját
 Már le-vető, már azt kedves Kikeletre fel-öltő
 Erdőség, mikor hév' idején szükséges az ernyő.

A' vénültt fa revet vonván, bontasd-fel az odvát:
 Járra-meg a' szél, 's nap szabadonn; e' tétel idővel
 A' meg-vefztegetett részt meg-forrasztya, 's magaffan-
 Fel-nőtt ágaiban nem hagyand terjedni mirígyet.

A' nevendék fákna véletlen eseteik.

Éltének zsengejében kis fát-is hasonló
 Kár ér, vagy mikoron fene módra keménykedik a' tél;
 Vagy szárazb a' nyár; vagy igen bőséges az eső,
 Sokszor az útafok-is nagy károkat ejtenek a' kis
 Törzsekben: gyökerít sokszor Kapa sérti, 's vakondok:

És a' fátska ha bé-nintsen kertelve töviffel,
Ketskének mérges foga környül tsípdeli héjját.

A' fiető fajzás fiatal Kürtvélyre veszeltyt hoz:
Mennyi virág-fürtök mofolyognak rajta, szegényke
Annyi jelentéssel bizonyíttya halálra menését.

Héjja midőn zöldgyében van, 's hervadnak az ág'it
E' nyavalyának okát a' földnek alatta nyomozzák,
A' gyökerét meg-tisztítván: de ha már az el-afszott
Héj meg-kezd feketedni; foká nem kékik halála.

*Ellensége a' fának a' Penész. Moh. Folyó-Borosfyán.
Hernyó. Hangya.*

Nem másnak kell vélni penészt; ha hihetni szemünknek,
A' mikoronn az öregbittönn aprótska do'ogra
Néznek; hanem kis gombának, melly fába ragadván,
Erre le-száll, 's ágat meg-emésztt: el-lop Moh-is évő
Fürttyeivel jó nedvet, ha-tsak le-nem húzod az héjról
Vassal ezen mérget, mikor első verte fokáig.

A' fának derekát mint-eggy békóba szorítván,
És annak tetején berket nagy göggel emelvén;
Ezt fa gyümölttseivel szanaszétt egyelitti Borosfyán
Sok rendbéli tekervénnyel: terjedni mihelyt kezd
A' rántzoltt héjjon, vagdald-le; ne köffe magát fel
Körmös kattsaival; 's más élete' vesztivel hívván,
Fának Urokba-kötött ág'it tekeregve ne fojtsa.

Nyál-fonalon függő Hernyókat, mellyek az hajtást
Öszve-sodorgatván, fajaiknak félszket emelnek

'S meg-lepven minden levelét, mellyesztik az ágat,
Szedgy-le felesb efsőzet után: tunya munka; mivelhogy
Illykor, meilőzven hideget, mind öszve-verődnek.

A' meg-száll'tt fának derekát lotsogasd meg-etzettel,
Vagy bor seprővel, 's bolygó hangyáit el-űzhet'd.

Sokszor az ott-született, vagy erőtlen bélibe tsúfzott
Féreg-is ártalmat terjeszt a' fára, ha kéffel
El nem ütöd nyavaiyás ágát, míg többre fakadgyon
A' döglet, 's más részeket-is vég' kárba vezessen.

A' Harkály a' fába fészket váj

Függő házaikat leveles gallyakra kötözven
Más madarak; tölgy-fát ki-likaszt orrával az Harkály;
S annak odójában nem-félő fészkeket építt,
Kémleld-meg, mikoron kereken vájkálni fog útat;
'S hangos ütéseitől szomorón panaszolkodik a' Tölgy.

Némelly Or, titkon lakván egy régi ligetbenn,
A' fenn említett Harkályt nézgelte; szemébe
Tünvén a' nagy erőfs fánn fúrtt hajléka: 's mivelhogy
Rossz lelkű vala, vas szeggel bé-verte, kívülről
El-zárván a' bé-menetelt, 's az anyának az ajtón
Sírásán, 's a' benn-rekedett árváknak utánna
Fájdalmas zokogásaikkon örvendeni látszott.

Óh tehetős, és gond-vifelő Termézet! az Harkály
El-futván az egész ligetet, nagy erővel-ajánlott
Füre talál: meg-tér szaparán, a' szegnek ereszti:
Fészke ki-nyíl; a' vas ki fitzamlík előbbi helyéből.

*) El-bámúl, 's fortélyit az Or fellyebre fzeretvén Vinni; (kitsiny fujait mellyel meg-védte veszélytől A' nyavalyás Harkály) az' füt fel-kapja, hogy ajtót Sarkából ki-felzíttsen, avagy zárt rólla le-vonnyon.

Fánn fa terem.

Eggy fában gyakran születik más új fa: vagy attól Lészen ez, hogy gallyonn ülvén, 's hafokat meg-ürítvén A' madarak még nyers magot-is széllyefztenek, a' melly Majd gyengébb hartyánn által törökbe szegödvén, Bé-fézfkel gyökeret, 's más' nedvén tartya magát fel. Így látunk a' kö-falakon serdülni virágot, És fel-emeltt tornyok' tetején pulya fákat eredni, Fel-rántván nemző magokat szél-véfszek azokra. Vagy meg-vesztödvén ere, más tsuda-gallyra fajúl a' Fának nedve; hafzont hajtván efféle hibával. A' Kertész "eggy fába" miként lehet óltani másból Vendég-ágot, ezen példából érte-fel ésszel.

---

*) Álom = hivelyezés.

A'

PARASZTI MAJORSÁGRÓL

H E T E D I K K Ö N Y V .

*A' Mezei esztendőnek első része.**Kikelet, és Nyár.*

A' vig föld-mivelést-üzök' esztendei rendét,
 'S munkájik' rövidebb úttját éneklem először,
 Hogy-fem különfön verssem mindenre le-szálljon.
 Hogyha talán aprólékos gondokba vegyülni
 Nintsen időd; leg alább véllem fontold-meg ezen részt,
A' ki talán földet pénzes munkára miveltetész.

Semmi közönségesb nints, mint a' Tüfillagok ellen
 Fel-zajdúlni, 's az ártatlan jó földre morogni,
 Hogy lustánn hever, el-lomhúlt, és ritka kalázfira
 Inasúl már szük keble. Hiszem sem az Égi ragyogvány
 El nem ment helyiből; sem több múltt század után-is
 Tápláló dajkánk, a' föld, még mostoha nem lett.
 Ám de gyakor mivelést kíván, soha tsorba nem esvén
 Ifjúságában; 's ha nem óvjuk tölle kezünket,
 Leg markosb erejére megint vígadva fel-épül;
 'S nem vénsége, hanem mí vétünk vonta-le rólla
 Régi jeles dítsőségét, melly ötet ajánl'ta.

A Mezei életnek javai.

Mellyet az hajdani Nép majd meg-nem szünve mivelte
vált

Ön' kezivel, mink a' felefebb jövedelmet ohajtván,
'S munkához keveset tudván, gyom-leptte határunk'
Lufta, 's talán enyves-tenyerü Majorokra botsáttuk;
'S nem szégyenlyük Urak, szolgáktól kérni tanátsot;
Vaktábornak új-új módokhoz nyúlni; 's hibáztván
A' mesterségbenn, erfény' torkára tapodai,
Üzzük ezünket, hogy a' tenger' daganattyait, és a'
Tűllagok' úttyaikat ki-tanólljuk, heába törödvén:
'S melly nélkül, népével Hazánk, el-veszne, hanyattlik
Búza-hozó földünk' mivelése; 's kerülyük az egyget,
A' mire von titkos meg-kedvellése mezőnek,
'S melly által nő fegyverrel, 's kintsekkal az Ország.

Mert a' jól-ki-mivelte földnél mi tud hajtani bővebb
Hasznot? vagy mi szab a' Fegyver-vifelőkre szoroffabb
Rend-tartást? Az okos szántó' munkájira nézve
Bátorok a' Katonák, 's éhségre, hidegre, melegre
Szánnyák-el magokat. Régen meg-dúla világot
Róma mezőt-mivelő néppel: Scipióknak, az hartzok'
Mennykövinek, kezeik földet forgattak ekével,
Mellyek Kartágót diadalmaskodva le-verték.

Nints büntől szabadabb élet, mint mellyet határán
El-nyújt a' Majoros feles ezttendőkre, nagyobbra
Nem tör;én, 's otsmány nyereség' hévsége nem húztván.

Isten azért az határ' kinttsének köz'tte teremte
 E'ső Nemzöink'; 's a' régi napokra tekintvén,
 Mennyekből az arany század Népekre ha szállott
 Néha-naponn; az határ' Mivelőjire terjede főképp':
 És ez' időnek ha még valamely kis nyomdoka fenn-van,
 Nem-de mezőn van? hol a' vallás, és Istenes élet,
 Romladozást nem szenved; az hol tündöklük az egyet-
 értőség; nem-fzínes hitel, 's a' drága szelídség.
 Itt a' izükre-szabott éledelel, 's minden-napi munka
 Jámborságra tanított, bujaságot várasok üznek:
 A' kölső bujaságból kél a' marka-szorítottó
 Fősvénység: kapukat vág ez nagy-tsorda gonofznak.

Gerjesszük-fel azért az határhoz régi tüzünköt,
 'S föld mivelőket azon szép mesterségre tanítsunk,
 Melly hitte!-járó; melly a' jósággal határos;
 Istenes erköltsnek gondos nevelője, 's vezére.

Vagynak, kik szavakat váltó-nótára meg-hajtván,
 Máfoknak füleit kívánatos hanggal itattyák:
 Lábat rendbe-szedők vagynak, 's új tántzra Tanítottók:
 Vagynak, hatalmas Egek! kik vérengezni szeretvén,
 'S máfoknak kezit-is ke'tős viadalra tanítottván,
 Mútattyák, mint kellyen halált rövid úttal el-érni.

Hogy valamely vezető nélkül az határi mivek se
 Szükölködgyenek hát, 's törvénnel járjon az hasznos
 Föld-mivelés; a' lágy Ki-kelet mi dologra fiettet;
 Nyár, és Őz mit akar; Télben mit kellyen határon,

'S házunknál, véghez vinniünk, már, Mú'za, befzéld-el,
A' kerek esztendőt külömb munkákra fel-ofztván.

Esztendő' eleje.

Fel-méltóztatván ez örök nemzöhöz hasonló
Isteni' nagy magzat testünköt venni magára,
'S a' bünbeenn-heverő föld' váltságára le-szállván,
'S bé-fedezett Iftenségét ö-véllé közölvén
Az nap nyitt kerek Esztendőt, mellyenn leg-először
Ontván érettünk szent Vérit az áldozat-Isten,
A' véllünk-született undokságunkat el-üzte:
Attól számlállyák elejét e' mái világnak.

Az Esztendőnek négy része.

A' Természet fog nekem itten lenni vezérem,
Meg-nyitván egeket, 's a' fölőnek régi fagyoktól
Eggybe-fzorútt kebelét, eggyfzersmind a' Tavasfz újra
Bé-vezet Esztendőt: éneklem előbbfzör-is ennek
Zöld Ifjúságát: azután vénsége' borongó
Napjait említtem: mivel a' négy részre fel-ofztott
Esztendőnn, Ember' rövid élete' rende ki-tetfzik.

A' Tavaszfz érkezvén, meg kezd ifjadni Világunk:
Élesztő nedvet szíván, dagadoznak az újdon
Bimbók: a' tsak imént született növötényke, nevendék
Fü, 's gabonák még reszketnek lábokra fel-állni:
A' nyájasb *Zefirus* nevető rétekre nevetget;
'S tréfás szárnyaival kisededke virágokat enyhitt,

Mellyekkel, mint hímme! , el-ír'tt föld' keble leg-ottan
Víg aratást, 's víg szüreteiést, bíztatva jövendöl.

Fel-kap az E!ztendő majd tellyes eröre, midönn a'
Lágy Tavasz el-menvén, fel-iorr a' Nyári melegség.
A' dús Ösz azután fok-féle gyümö!ttsel inogván,
Görbe nyakát emelítti: havas Tél' vad szele végre,
És fogat öszve-verő hidegek tükorogva sietnek.

A' mikor a' közelebb nap azért Telet el-ver határról,
'S a' bé-jött Ki-kelet' puhasága mezíttelen ágat
Új levelekre fakaszt, réten zöld selymeit hinti;
Serkenget madarat tsevegésre, 's örömré Világot:
A' Földet-mivelő sem henyéll: kézfítti kapáját:
Házából ki-megyen neki-fegyverkezve: mezökön
Munkát üz, 's kezdett szépségek' előbbre fegélyti.

Íme dagad, 's feslett héjjából gyönggyeit önti
A' szö!llő-vefzö, fodros leveleknek eredvén,
Vintzellér, ballagj-ki: neked fitogattya gerezdit;
És kezeid' nagy ajándékkal szorgattya dologra,
Gyenge keríttését fonogasd-meg, 's medve' kövérét
Házd ki-felé, környül-ásván, és egyre ki-tépvén
A' gyökerenn indú!tt bokrot, 's jó zsírja'-ki-szívó
Búrjánt; mellyet ha-tsak tűznek torkába nem hányatsz,
Nem fok időre fel-el'venedik, 's mind fel-veri szö!llöd'.

Szántás.

Meg-térvén az ekére, megint ugarolnak az Ökrök,
Míg a' föld puha, 's nem fok erő kívántatik hozzá.

Am de vizes ne legyen; ne-talán vastagra fzelödgyék:
Mert azután sem nedv, sem ekék; sem nyári melegség,
Sem fzellök meg-nem tudgyák rontsolni görönggyit.

Efztendőnek elő haviban, mikor Ökröd' ekére
Vonván, fzántani kezd a' Béres; rendre tekénts-d-meg
A' kinn-végződött munkát: gondolhatod akkor
Hogy jól meg-szikkadt a' földnek nyerve, mikor már
A' fzántott ugarak' síkján kis erőnek-is enged
A' Lemez, és könnyen el-gyöz fzedelni barázdát.

Réhez - látás.

A' fagygyal le-kötött réten kényyére legellyen
A' Jármas; de tavaszra midön kalodája ki-nyílván,
Tarka virágokkal mofolyog; ballagjon-el innen
Meffze, de fzfomzfédos víz' zöld parttyára, legelni;
Hogy maga', kózfzáló lábbal, le ne verje reményét.
Légyen az-is tilos, hogy kofzorút fzedegeffen az apró
Lyánykà, 's virágok után látván, már erre rohannyon,
Már meg' amarra, 's ki-nött felymét gázollya mezödnek.

Járja-meg eggy munkás réted' Ki-keletkor, hogy irtson
Benné ki-vertt kákát, követ, és mást, a' mi kaszának
Únalmas gerebet vethetne, halomra ki-hordván;
'S földet egyengessen, mellyet fertöztete púpos
Háttal, benn likakat vájván, a' tsúnya vakondok.

Rétedet agg vénség ha ki-bádgyasztotta, ganéjzod,
'S vég' el-hanyattlását gyakrabb miveléffel előzd-meg,
Hogyha kopárságán nem tágitt munka, 's javittás,

Sem folyamát' fejedelmétől füve nem kap erőre,
 Melly kákák közepett vajudott gyökerével alig van,
 Gyérenn hajt, és tempe marad: tördeld-fel ekével;
 Vagy pedig a' Munkás' ásóját néki-fzegezvén,
 A' meg-veztegetett füveket forgassa-ki tőből.
 Meg-változtattván a' mag fok búza-kalongyát
 Termend, és kebelét vígabb zöldségre fakasztya.

Mellyet igyék réted szörnyü Nyár által, előre
 Tsergeteget kézizitts; 's ha vized meg-apadna, kövesd a'
 Zöld fák' ágainak vékony vezetéseit. A' mint
 Látod, hogy a' tágasbb érből szükötske tsatornák
 Meg-telnek, 's a' nedv ágról más ágra szivátog:
 A' fel-emeltt helyekenn-ásott mélyly árok hason-képp'
 Fog le-folyó vizet el, 's ezt apróbb tsökre fel-osztván,
 A' szomjú füveket tél-túl enyhítti, 's itattya:
 Hints trágyát, a' merre meződ dél-tájra hanyattlik:
 Innen az első-víz, 's patakok, lábára futamván,
 Zsír-eledelt húznak meg-döltt földedre magokkal,

A' vetésnek gyomlálása.

Tégedet-is szöllítt, Majorosné, munka Tavaszkor:
 Habzik ugyan veteiményed már a' gyenge szelektől;
 Am de ki-dugta fejét a' fok gyom-is: ime nevendék
 Búzadat már meddő zab, már fojtya meg-útáltt
 Konkoly: vigy Affzony-fereget jó-reggel határra,
 És a' rossz füveket szorgalmas vassal heréld-el:
 A' kévékbe-kötött gyomot osztán hordd haza, 's vidd-bé

Istállódba, hogy a' ki-vonódott fűnek utánna
Végyen erőt Ökröd, 's lépjen jobb színbe vetéfed.

Selyem - bogarak.

A' gondos Lyányoknak szól a' második intés;
A' mikoronn az Eper-fa felyem-bogaraknak adandó
Új levelet már hajtau kezde, 's enyhít'ni levelbenn
Gyenge tojást; ebből férgets két költeni, 's néki
Minden szükséges szert rendeltetni, tanátsol.

Újíttyák a' póltzot azért, a' vad szelek e'len
Ablakokat zárván; 's kéz lévén asztalok, hajtnak
Eggyenlő távolra-rakott venyikéket-is ormos
Káva-gyanánt, mellyekre tovább a' felymet-ereftő
Férgets két fonalok' fel-gombo ygatva ki-köfsék.
Vigyáznak szorgalmatoson ilyenkor egérre;
Hogy valamelly móddal felymes fézkekre ne rontson.

Sürgetik a' dolgot, míglen rövid életet élvén,
'S első mozdulást adván a' vékony-ebédü
Kisded féreg időt véfzen pihenésre magának,
Mert mikoron minden padlást már széltibe-lepvén,
Meg-nőtt, 's a' fának levelit sietéssel eméfti;
A' nyajnak 's munkának elég-szük léfzen egész ház.

A' Szedreknek haját tépvén, rakogaffanak ételt
Színek alá, mikoronn kormos fellegre tsomózik
A' sűrű levegő, 's terhes záporra hanyattlik.
A' ki felyem-bogarakkal bánysz, 's dolgokra tekéntvén,
A' zöld ág' levelét, dúsz asztalaikra fel-öftöd:

Azt le ne foszd, ha-talán nedves fog lenni, vagy ötet
 Meg-tsípvén a' reggeli dér, épsége ki-sárgúl,
 Míg valahol szikkadt, és zöld levelekre találhatsz;
 Mefs apróra, 's pirítt tűznél egy falka szalonnát:
 Könnyebbítsed az éhséget zsír-füfttel azonbann,
 Párolván házok', 's orvosló szerrel itatván.

A' meg-döglöttet vedd-el; 's a' többire vigyázz,
 Álmaikat változtatván, valahányszor az ágat,
 Melly tsupafzon maradott, ganajokkal földre le hánnyák;
 El ne felejts fellyül zöld ágakat hinteni: mert ha
 Lappang a' féreg rongyoltt leveleknek alattok;
 Nem gyözvén koplalni, magát fel-dugja, 's az újabb
 Szedren kapdosván, fel-mász a' gallynak hegyére,
 Már mikoronn a' szük szállás, kebelébe fogadni
 A' fereget nem gyözi; külömb rekefzerekre fzedödgyék
 A' torlott fokaság: a' mellyek először otsódtak
 Álomból, másbann, a' mellyeket újra fog álom,
 Más ágyban legyenek; mellyek leg-utólszor alufznak,
 Mind azokat végső lakozásra, 's dologra ki híván,
 Hejheztesd venyikek közt, hogy fel-másszanak, immár
 Jól-lakván, 's nyújtott fonalok' gomboly'gba tekerjék.
 Éjjeleken más állatokat mély álom el-érvén;
 A' Selymes-bogarak' számából egy fem ereszti
 Szenderedésre magát: ebben rövid élete négyszer
 Refeszedik: fenn-tartya fejét aluváfakor; és meg-
 Nem mozdúl, míg érkezvén harmad nap az álom
 Testéből ki-nem áll, 's éhségre nem hozza: ki-koplalt

Gyomra megint telvén, minden padláfokat el-fog
Egy lafsú zuhogás; melly hallik, mint mikor égből
Első-húll, háznak fedelére süket zsj omolván.

A' Féreg meg-elégelvén már él'te' folyását;
Szorgalmas temetéfe felől; 's el-rande i kised
Séllyéjét, me'lyet kézfittend felymet-okádó
Szája: tekertt izövetet vetvén testének, azonnal
Munkájára magafs venyikénn alkalmas helyet fog:
Kezdi tovább vastag fonalát ágakra tekerni,
Mint-eggy talp-követ allítván remekének előre.

Tfendes, 's tiszta napért kell itt esfedezni, Leányzó;
Mert ha komor felhőbe borúl Ég' képe; ha rengő
Meny-dörgés ordítt, mellyről azt véled, hogy a' föld
Sarkából ki-feszül; a' rémültt Féreg alá-fzáll;
'S gallyak alá bűván, fonalát nem uyújtya továbbra.
Ezt ne tfudáld a' kis Bogarakban: fokszor hafonló
Ordíttás még Férjfinak-is reszketteti testét.

A' nap azért mikoron Egeket bé-fzínel arannyal;
A' padolat' tetején függvén, a' Féreg-is üzi
Dolgait; és kefkény börtönbe rekeszkedik, a' fok
Kintet belseiből ontván, 's tojományhoz hafonló
Gombolyagot tévén; 's ámbár izövevényye le-zárja
Környösleg; valamint, a' tiszta folyókat hafítván
Víz' közepén-is elég jól látzatik a' fogas Hartfa,
Úgy, mikor elföbben vesszős bólttyának az odván
Kormáayoz-szájjal fonalat, fok-ézernyi tekervényt
Vetvén úttyaiban: láthat'd, egymáfra miképpen

Fűz-fel gombolyagot : míglen felhőbe borúlván ,
 Sűrűbbé teszi munkáját , a' mellyet idővel
 Bé-fejezend , száján végetlen felymet eresztvén.
 Munkájára ha már nintsen mód nézni ; Leányok
 Önn' füleket közelebb nyújtván , őrt állyanak ; és ha
 Vége van a' mivnek , 's nints benn mozdulat ; azóhal
 A' tömlöket az ágakról fzedgyek le , meg-öntvén
 Vagy melegebb vízzel , vagy napnak hevére ki-tévén ;
 Míg a' kis Férgetske nem ún az homályos üregre.

Mert meg-für tojományt , 's ki-repül , már látni világot
 Kévánván , 's feje' két nevedékeny szarvait , és két
 Vállatskája hegyett ki-tűrázott szárnyait : ám de
 Még ezek annyi reményt nem tudnak nyújtani , hogy nem-
 Kéfértett levegőbe magát fel-vefse magafsan.

Eszméllvén , ki , mi vólt az előtt , nem tudja fel-érni
 A' kis pillangó : lebeg álmélkodva , 's az étel
 Nem jut eszébe. Ha lát gyász-színű kárpitot , abba
 Kap , várván az halált ; vagy vég' örömeire nemével
 Párosodik ; 's ne-talán el foggyon velle reménnye
 A' felymes népnek ; tárfát nehezíti ; meg-eilik
 A' nőstény azután , 's végződván élete , népet
 Állittand maga hely'tt , számos tojományokat hagyván ,
 Mellyekből más esztendőnn új férgek erednek.

Gyapjú-nyírés. Keverés. Kaszálás.

Mellyet gyors-menetű kereken vezetett vala kormos
 Üsttyéből ; mikoronn ládába rekeszti Majorné

Sárgálló fonalát, 's kinttsét örvendő tsudállya :
 Új gyapjat szerez a' Major-is, majd lanyha melegkor
 Meg-nyírvén esztendőnként birkájinak hátát.

El-végez Keverést boronáláfokkal azonban,
 Míg a' zöld étekre kaszák ki-fenettnek, inogván
 Lengedező széltől a' fű, 's érett magot ejtvén.

Bátor, öreg kórók közepett, most kezdgyen eredni
 Némelly szál; bár tarka virág mofolyogva nevellyen
 Öszve-kevertt piros, és hó-színt: a' durva Kaszásnak
 Mindeneket fel-dúl keze; 's eggy vágásra le-húllnak.
 Mind aggott otrombá füvek, mind gyenge virágok.
 Így omol a' Fiatal, rántzos Vénekkal, halomba:
 Így van az a' gyászos kasza fenve Királyra, 's parafztra,
 Mellyel gyors él'tünk' az halál mindenhol arattya.
 Íme kazalt rak az hegyke Kaszás a' földre terített
 Füből, drága virágokkal gyomot öszve-kevervén.
 Így emel halmokat a' vak Halál a' gögös Urakból:
 Végtire Tsáfszárók', Fjedelmek', pórok', ekéfek'
 Tsonttyai köz'tt a' köz temetőn nints femmi külömbség.

Széna - tartó hely.

Több napok el-telvén, mellyet meg-forgata gyakran
 Két-ágú villád; ki-szelelvén nedve (de naptól
 Nem lévén pörköelve) takard-fel rendeid', és vidd
 Színek alá; mert meg-nem eszik, sem birka, sem ökrök',
 Hogyha ki-szívta felesb zsírját a' r'ája-sütő nap.
 A' mi pedig nintsen jól meg-szárítottva, ha tsürbe

Fog vitetõdni, tüzet támaszt, 's pajtákat el-éget,
 Illy veszedelmektõl meg kell õrizni takarmányt,
 Jó Majoros; szénádat azért szabad égre vitesd-ki,
 És hegyezett kazalyokba rakasd, ne-hogy a' feles első
 Mélyebben bé-hasson; hanem gördülyõn az oldal'
 Hajlásánn a' földre, szelek' szárnyára kerülvén.

Olly helyrõl, az hol árkából ki-lövellkedik a' víz,
 És ifzapot von füre, ne tartsd eledellel az Ökröt,
 Hogyha miként veszedelmet hozott rá, záporos *Auszter*
 A' szénát új elsővel ki nem húzza motsokból.

Harmadik szántás. Szõllõ-váftolás.

Ökreid' ifnéglen fogd-bé, 's vefs véget határonn
 A' keverésnek elébb, hogy-sem bé-férkezik a' Nyár,
 És az ekén, meg-atzélozván a' földet, erõt vész.

Szõllõdõt se felejtsd; indully, 's a' töke' tövérõl,
 Lágý kézzel fogván, idején szaggasd-le jövétit,
 Hogyha buján farjaznának; mert nem lehet ennél
 Nékie használóbb fértés; e' férelem által
 Él a' tõ, 's ki vész a' fűrű levelekkel az árnyék.
 El ne felejts akkor meg-nézni gyümöltköt-is a' fán;
 'S a' mi hibás, 's tsak terhet hozand ágára, metéld-le.

*A' gabonának
 védelme a' ragya ellen.*

Kárt teszen a' zsendültt gabonákban a' ragya, hogyha
 A' nap, mingyarást elsőnek utánna, heven füt,

Míg a' meg-vizefűltt vetemény le nem ejti fejről,
 Szél meg-inogtatván, a' mételyes harmatot. Illykor
 Nagy kötelet nyújtson két-két bokor ember-el, és azt
 Két végin tartván, az határt nyargallya-kerefztül
 Ízibe; 's tlapdosván a' búza-kalászkodat (a' szél'
 Meg-fzün'tét így pótolván) veszedelmet előzzön.

Aratás.

Majd azután a' föld már fárnga kalászfai habozván,
 Kellemetesb do'gok szállítanak határra ki Munkáit.
 Gazdagok a' gabonák mind a' két Égnek alatta:
 És valamint kedvez gyapor Égyptomnak az hévség;
 Úgy szolgál a' Rátznak hideg; mert mindenik által
 Hasznos Erőt nyervén, termékenységre jut a' föld;
 És a' Természet, melly minden részre fel-osztja
 'E rövid életnek javait; nyújt minden határon
 Búza-kalongyákat bőféggel az emberi népnek.

A' mikor hát a' fárnga mezőn aranyolva haboznak
 A' gabonák, 's fejeket le fütik bádgyadva kalászkod'
 Terhe miatt: Afzony, Fi, Leány, aratáfra fietnek.
 És valamint a' Nép', 's Haza' nagy veszedelmekor, hartzra
 Serkentő jeleket fúván a' trombita, kardot
 Rántanak a' Katonák ellenfégekre, 's lakosnak
 A' várból fegyverre-való nagy száma ki-töldül:
 Úgy mikor a' fúgár fákról fityeg a' ptrütsök, és hí,
 Mozgatván tsergő szárnyát, Aratókat határra;
 Kapják a' farlót; húllnak mindenhol inokról

A gabonák; 's est-hajnal alig tud végzeni munkát,
 Melly tengert el-hagyó napnak vala kezdve kelésénn,
 Enyhítt nyár' melegénn a' Zsákmány' drága reménye:
 'S bátor az Ég' közepénn lángolván, szertelen hévvel
 Süt gabonát, aratót, izzaszt, 's töröl homlokot a' nap;
 Nem jut eszébe fem enyhíttő szellőtske, fem árnyék,
 Sem pihenés a' szorgalmas Munkásnak. Ha nappal
 Kedvez-is alvással fáradtt testtének; ugyan-tsak
 Válogatás nélkül ki szokott a' fényre fekünni;
 És nem elég, hogy az égő nap' sугári hevítettik;
 A' tüzhöz tüzet ad, Fokhagymát enni szeretvén,
 És kenyerét annak r'á-kentt mérgével itatván.

Étel utánn kévére le-dől, 's álomnak ereszti
 Két szemeit, mellyek keveset nyugodtanak éjjel;
 Mert ám éjjelekénn fem hagyódik-el a' dolog: egybe-
 Gyűjtetik a' le-szedett jószág, 's kévékbe kötözve
 El-vitetik szekerén, mikor éj' hűlttsége kalásznak
 Öszve-szoríttya fejét, 's nem gyúlaszt Ökrököt a' nap.

Lábáról szállyon leg-először az árpa le; mert ha
 Önn' kényére ki-nyíl (bátor nem volna szelek köz'tt
 Háborodás) a' magja ki-húll; Zab mennyen utánna:
 Rend nélkül azutánn, vagy fűsü melle kalásznak
 Nyak-szálát; vagy görbe kacsád szállítsa-le lábról,
 A' dolog éjjel-nap' forrjon, ne-hogy a' magot a' szél'
 Méрге ki-verje, vagy a' madarak' felhője le-rázza.

Már szérőd eleget zúgván a' nyári veréstől,
 'S tsép-hadarók által kévédnek magva ki-lévén

Üttve, 's puhább szellötskéken fel-fzörva, 's edényre
 Szedve; midön fel-forr a' déli sinorra hanyattá-
 Döltt hegyekem a' szöllőnek bő gyönggye; hevében
 R'á-gyújtván a' nap' főző ságárai, 's enged
 Munkától pihenést a' földnek atzélba szorúlta:
 A' falu, dolgaitól szabadúl, és ünnepel ismég,
 A' mikor a' Nagy-Szüz' diadalmát az nap' előnkbe
 Téli megint, mellyben végződven tsendes halállal
 Élete, Mennyeknek ragyogó palotájba fel-ment!
 A' méltó koronára, hogy ott bóldogtalan Ügyünk',
 Mint Anya, szószóllónk, vérünk, fel-fogja Fijánál.

Falusi Ünnepek.

Táncz. Vendégeskedés.

E' nap azért mikor újra derül, a' templomat elsőbb
 Eggy kis ajándékkal ki-ki tiszteli, 's gyenge virágból
 Bokrétát kötöz a' szenteltt óltárra. Leányzók,
 Titeket illet ez; a' kofzorúk ti' dolgozók: ilyen
 Tiszt-viselés kihez illik, hanem szüz-lyányi fereghez?
 Ifjúság' Fejedelme, kitől veszi rendit azonbann
 A' köz öröm, 's táncz' módgya kívül; míg áldozatot tesz
 Bean a' Pap, te se tartóztasd a' trombita-fzóra
 Házából-ki-nyomúlta ántsorgó Népet az úton.
 Vig lantnak pengéi között, már hajnal hafadván,
 Fogd kis ajándékod'; menny a' templomba; 's az innep'
 Zfengéjét buzgósággal szenteld-fel az Úrnak:
 A' kinek hajdani nap' tetfzett a' pásztori vers-is

Angyalok' éneki köz'tt ; fel fog juttatni parasztos
Dalt, 's dalhoz tsatlott adományt ezután-is Egekbe.

Érkeznek nagy-számra-menő Vendégek azonbann :
Zörogenek a' konyhák : vettetnek az asztalok : hozzák
A' laskával-föltt tyúkot, 's kásába vegyített
Lúd-aprólékót ; rég' hízlalt rétze levébbenn
Olvadoz ; a' sült Nyúl, 's malatzok feregelnék utánnok.
'S a' teli-töltt kantsót ámbár kedvel ik emelni,
A' lant-szóra legott el-rugják székeket, és a'
Víg lakozást félbenn hagyván, friss tántznak erednek.

Már fogván kézzel kezeket, nagy rendre kerülük
A' Várást ; már utszának közepette meg-ál nak :

Nézi nagy ablakiról a' Nép : pereg a' Muzsikára
A' mindent-zavaró Nyelv ; a' láb hányatik, és kéz ;
És tsúfos görbíttéffel forgattatik a' test.

Most a' Szil-fa között futnak tsavarogva ; meg-öldvén
Most kezeket, 's kötelet, messzebbre kerülgetik eggy-máft ;
Majd, kis idő múlván, ketten szem-közbe kerülnek ;
'S fordulnak már hátra, megint artzával előre.

A' jel-adó hegedü-szózatra gyakorta fitítnak
A' pajkosb Ifjak kezekenn a' népnek előtte
Fürge leányzókat földről fel-emelve magassan.

Testeket-is gyakran nyugtattyák ülve ; de mindgyárt
Sajnálván a' kis pihenést, új tántzra hevülnek ;
Ugranak, egybe-verik farkok', rombolnak, ivölt'nek
Újra borozgatván, 's új vendégségeket ütvén,
Kedveket újíttják, 's erejek' bővítettik erővel.

Fel-víszik a' koronás poharat verfekkel az égis :
 Dítsérik Bacchust; ki-repül szeretőjök ezekből,
 'S minden gondgyaikat korsó' fenekére le-tobják.

Játék = nézés.

Még e' trombita-szó 's e' pórság tánttza-kivül van
 Sok más, a' mellyben szemeit kedvelli legelni
 A' köz-rendü nép: itten Gyermetske, Leányka,
 Lelke' szakadttában kap az holminn, mellyet az Árús
 Templóm előtt nagy rendre ki-tett a' Népnék el-adni.
 Itt alakoskodik a' Tzinkös, 's a' mellyet hamisnak
 Lenni meg-esküdnél; ezer új szózatra fakadván,
 A' fok meg-tsalatott szem előtt el-hitetteti dolgát.
 Mintha tsudát szemlélné, nagyon álmélkodik a' Nép,
 'S a' tett játékról azt véli, hogy ördögi fortély.

Más álnoksághoz kezdvén üveg által az égnek
 Kékellő színét, vagy földnek ezernyi gyümöltsit,
 'S háborodott tenger' daganattyát tünteti szembe;
 És Fő Hertzégeket, Fejedelmi Tanácsokat, állitt
 Majdan elő tsuda-nagy gögbenn, és tzifra rukákban.
 Mostan fellegeken-ki-fogó Tölgy-fákat emel; most
 Mord Medvét, Farkast, Párdutz, és mérges Oroszlányt
 Tüntet az erdőkben, prédát vigyázva, bolyongni.

A' székeren, fel-vontt kárpitnak utánna katzagtat
 Ott lyüki nép, a' melly fél-lábnyi magafsra fel-állván,
 'S szóllani látíztatván, virrong; és bottal el-üzvén
 Ellenségeit, a' szem előll tsuda-hirtelen el-múl.

Itten kőbarló, lepedős, gaz, tsúnya Tzigányság,
 A' tenyeret nézvén, el-kezd olvasni fzerentsét;
 És hogy el-érfz ez amaz fő házafságra, fel-ültet.
 Zöld ággal ki-rakott Kotsíkon tekeregnek az utfzán
 Máfok, 's válogatott dítséretet adnak határnak;
 Máfok szarvakkal, 's barmoknak arafznyira-tátott
 Szájokkal fzeretik rútíttani képek', hogy őket
 Pór gyermek fürkéffze, 's ha fel-keresendi, fzaladgyon,
 'S kinn mi tsudát látott, Annyának mondgya-meg otthoñ.

Hally! nagy villongás, 's zaj támad: az hegyke, vidéki
 Ifjúság itt a' faluból viadalra ki-hívja

Verfengő pajtárfít, akár múlatni tfigával

Vággyon, akár kártyázálíál, vagy lapta-vetéffel;

Vagy futamó társát fzaladáffal el-érni, 's el-hagyni.

A' Bírák valamelly adományt nyereségre ki-tesznek:

Ugrándó paripákra fel-ül a' nyalka Legénység:

Szil-fáról inog a' gyürü: ha-ki kardgya' hegyére

Ezt köz'ttök fel-fúzi febefsz-nyargalva; perémmel-

Varrtt kalapot fog ajándékúl fel-tenni fejére.

Végzödvén ezek-is, bor-italhoz látnak: azonbann

A' poharak közepett nem tart a' béke fokáig:

A' bornak, 's verfengésnek nevelője, *Liéus*

Izgágákat okoz; pert támaszt; nyelveket élez;

Botra, karóra hevített, 's útálatos hartzra parasztot:

Búra kerül az öröm, 's falukot zavar ember-öléffal.

Itt nem szóllok azon tántzról, melly esni szokott az
 Hóld-fénynél; 's azon énekről, melly zengedez ismértt

Ablak alatt, későn, és már fél éjnek utánna;
A' mikoronn ott-kinn szomorogva nevezgeti *Filist*,
És süket ajtóján zörget; 's bé-festi korommal
E' küszöbét el-men'tében szeretője Menalk; nem
Szóllok azon szomorú hegedü-, vagy trombita-szóról,
Melly hallik, mikoronn más nap' piros hajnal hafadttkor
A' Barom, és Ember dolgozni mezőre ki-mégyen. --

A'

PARASZTI MAJORSÁGRÓL

NYÓLTZADIK KÖNYV.

A' Mezei esztendőnek második része.

Ősz, és Tél.

Vessük az Esztendő' másod' részére szemünket.

Távul-ment, 's a' tengereken túl ontya-ki mérgét

A' Kutya-tfíllagzat' lángalló szája; miképpen

Nőtt vala, meg-rövidül, 's az égek' közepére kerülvén

Títán a' napot éjjelhez mérsékli megintlen,

Eggyenlős órát szabván álomra, 's dologra;

'S társítván hideget, 's meleget, nyugalmas időt hoz.

A' zöld oldalakon szőlői gerezdit ajánlván,

És ágat le-vonó fok-féle gyümölcst az Ősz-is,

A' Népet falu-, 's Várasból únszollya ki-menni.

Őszi Majorkodás.

Mennyetek hát, a' merre dolog' vig' vólta, leg' ékes

Esztendő, 's Kinttsel-rakodott föld-színe ki-szóllitt:

Mennyetek, és majorok közepett a' bánatot, és bűt

Szegre fel-aggatván, vígan töltsétek időtök'.

A' Gazdák-is helyet készítsenek önnön Uroknak
 El-jövetére, 's dolog-tételhez lássanak; ott-benn,
 'S kinn rendben legyenek minden jószágaik: a' fák
 Görbültt karjairól-fityegű jó-féle gyümöltsök
 Kellefsék kéznek magok' itt; ottan pedig a' szép
 Gyenge Virágoknak mosolyogjon színe szemekbe:
 Nagy zajjal gágogjon-elő lúd, rétze retsegen;
 Minden-féle szelíd madarak zengeffenek udvart:
 Lepje-meg Ég' öblét, 's felhőbe keverje Galamb-fi.
 'S mindene lévén, a' Majoros Várasra ne hajtson.

Ő ki-miveltt földén fel alá sétálgat egész nap':
 Meg-kémlél mindent szemivel, 's vagyománnyira vigyáz.
 Köt reggel kofzorút éjjel-nyíltt gyenge Virágból;
 Halk lábbal meg-járja gyümölts-fás kerteit, és az'
 Eggy tökén fok-féle bitang fajzatra tekintvén
 (Mellyet ugyan nem szültt; de nevelget még-is akartva
 Nedvivel a' fa) nagyon álmélkodik. A' nap azonban
 Fel-kél; a' Madarak gyönyörű hangzatra fakadnak,
 'S énekeket fúván, fülit örvendeztetik: a' fok
 Gyenge virág fakad; és szemiben vígságokat indítt.

Afzta! utánn bé-rejti magát erdőbe, vagy a' zöld
 Árnyéket, 's ligetek' tsendét kristályi folyamnak
 Vig tsörgésével meg-változtattya; 's az álom
 Meg-lopván, le-hever pázsint' hátára pihenni.

Este-felé kegyefenn-hágós dombokra fel-indúl;
 'S nagyra ki-nyúltt tetejü kö-fzálonn ülve, le-késér

Pillantlan fzemmel folyamot, melly téres határon
 Gördülvén, 's ámbár azon-eggy, mindétig előtte
 Másnak látfszatván, zajosonn hempelygeti habját.
 Göböllyel meg-lepve teként zöld dombokat ottan,
 Itten juh-nyáját lát páfztori sípna^k örülni,
 Mellyre fel-éledvén, *Filist* a' partok-is hívják.

E' közben minden madarat bé-vonnak az erdők :
 A' Fogoly ö kided fjjait búfongva kiáltya,
 Mellyeket a' Puskás az imént fok-réfszre szakafztott
 Eggy-mástól, fitató Vislájit harafztnak eresztvén.
 A' roppant házak' tetejit, 's felhököt-ijesztö
 Tornyokat a' le-menö naptól tfillámlani nézi :
 'S képmi lakoffi között a' szász, meg'ezernyi tziwódáft :
 És, minteggy örös fokról, a' Várafí habtól
 Meg-fzabadúlt, ki-kötö nyúgalmas partra repülni
 Lát rakodott számatlan hajót; 's a' tsalfa fzelektöl
 Eggy-némellyt igyenest a' kö-fzálakra vitettni :
 Némelly't nem lévén bölts kormányofsa, hamífs fzel'
 Kényne fzerént a' tengereken fel-alára-lebegni :
 Máft pedig, a' rongyoltt árbotz-fa, 's vitorla le-hállván,
 A' gögös víznek keferü tfúfságira jutni :
 Most a' zátonyban fel-akadni ; verettni fikóltó
 Széltöl mindeneket, 's keveset verdödni-ki partra.
 Így elmélkedik; hogy majd éj fog lenni, felejtvén :
 Bátor ezen kéféft nem az ház' únalma tselekfszi ;
 Sem pedig a' munkák' el-meliözése ; mivel-hogy

Később estéken vígabban tér haza, 's együtt-
 Lévén hív Feleségével, ki-befzélli reményét,
 A' mellyel táplállya mező: hallgattya vizsont benn
 A' nagy hafzont; 's melly bódogság legyen, élni határnak
 Kinttse között, a' melly r'ájok mind-úntalan árad,
 Élelmére fel-ád izes veteményeket a' kert;
 Tsirkéket küld udvara, kis Bárányokat akl'ya,
 Ólyva verő-malatzot: vatsorát tetzen a' fogoly, és nyúl,
 Mellyet az el-nyúló téren gyors ólom el-ejtett.

A' fiatalb' gyermek-fereg-is vígságos idöket
 Él; és melly tájon kezdnek zfengülni gyümöltsök,
 'S melly fáról inog a' lágyabb füge, rendre tekénti:
 Tölti vadászatbann az ürefsz órákat: orozva
 Tört állítt Túros-madaraknak, kézre kerítti;
 Meg-tér, 's a' kerefett zsákmányt asztalra fel-adgya.

Melley gyönyörü dolog Öffzel imígy múlatni határonn;
 Váráffal keveset gondolni; tapodni dagálllyát;
 A' Termézfetnek, 's nem dítsöségnek adózni;
 Sem kényes tífzteségnek, melly Váráfi nép köz'tt
 Sok vagyományt el-eméfszt, r'á birván arra, hogy úntig
 Tobzódgyék; a' szolgákat szaparíttsa; szobáji'
 Óldalainn a' bébor, ezüft, villogjon arannyal;
 'S a' szem' kedvéért minden jövedelme ki-foggyon!
 A' mi kevés eledelre vagyon szüksége, ki-méri,
 A' dajkáló föld: pompás, és különös étket,
 Iften tudgya, minö madarat, 's halat enni nem óhajt
 A' nem-rofsz karbéli gyomor; sem mefsze hegyekről

Szín-borokat nem vár a' józan gége: hanem tsak
 Szükséges szolgát tartván; gúnyájit hideghez
 Alkalmaztatván, 's lakozásbann többre betsülvén
 A' víg gyülekezet' kedvét, mint büszke pazarlást;
 A' tartós örömet vékony költséggel el-éri;
 És otthonn tartózkodván, nem lótfut az utszán;
 Más ember' küszöbét foha nem koptattya, hogy esőt
 Vervén, már hévséget okúl, szót üzzön heába.

Sarjú - tsindlás.

Ám de fetét szugolyába magát nem rejti henyélni;
 Egy fő mulattság, munkához látni nap-estig;
 A' jó Gazdánál. Le-kafzáltat réteket ősz
 Szénának: kádakra kötő-vefűzöt szerez: hordót
 Dongáztat: kávat üttet puttonra: kovátsi,
 És Kádári kopátsláftól zúg udvara: kedves
 Hangzat ez; hogy közelitt a' szüret, előre jelenti.

Utolsó Szántás.

A' Szántók-is ezen közbenn a' magnak alája
 Meg-teszik a' Keverést, könnyű munkával hasítván
 A' földet, mikor ez már annak előtte meg-ázott.
 Ám de ha meg-repedett, 's tsak alig törhetni görönggyit
 A' ki-sütött földnek; marhájok' igára ne hajtsák;
 Inkább a' réten járkállyon széltibe, mint-fem
 Húzzon ekét: mivel ámbár a' rest gajnak alatta
 Meg-fakad-is, föld-színre ki-nem jöhet a' le-szorútt mag.

Trágyázás.

A' szántónak elébb kell trágyát vinni Mezőre,
Mint-sem ekét; földét apróra metéllye, 's alája
Eggyfzer-'s-mindGanajat szántson: de ne hintsen-el ebből
Többet, mint-sem azon nap alatt bé-fedhet ekével;
Más-ként el-szárad, 's minden jó zsírja ki-párlik.

Hízni szokott a' föld leve, és már régi ganéjtól:
A' Nyers (melly füvet hoz) vápás Rétekre terüllyön,
Gyakran kell, 's nem igen bővenn hízlalnod az hitvány
Földet; mert könnyen kárt téssz ö-benne, 's nem hasznót:
Vagy rosz nedvet okoz, vagy el-éget határokat a' fok
Trágya: kövér eledellel ha meg-terheltetik a' föld,
Meg-nyílásra fiet; zöld f-jzatit hirtelen önti;
'S a' vetemény-gabonátska hamis zöldségbe vegyülvén,
Lábra nem áll; meg-dől; mag nélkül hánnya kaláffzát.

Érett trágyával nem tudni javítani földet,
Rest Gazdát bizonyítt. A' mellyet tétova szemlélsz
A' faluban, szemetet; rothadt forgátsokat; hervadtt
Gallyakat, és fa-levélt, polyvát; 's mást, a' mit az ár-víz
Partra ki-toly, mélyenn-áfott árokba temetni,
És fenyeftzeni mind együtt esztendeig; Ósznek
El-jöveténn azután jó volna ki-vinni határra.
A' bab' zöld szárát trágyának helyette le-szánthatd,
Vagy meddő fővenyet, vagy száradtt hamvat-is hinthet'z
Trágya-gyanánt, ha nehéz, 's terhelt a' földed agyagtól:
Hogyha pedig ritkább-testű, 's az homokhoz hasonló;

Nyelleyen jó-bövenn agyagot: jó karba hozódik
 Így az határ; 's e' költsönözéft meg-fogja közfönni,
 Vígabb színe pedig soha nem leffz, mint-fem ha barmok
 Járják azt, és éjjelekenn ő-rajta hevernek,
 A' míglen nem fog fanyarú fúvalmihoz a' szél.

Szüret.

A' bõ Szüretnek kedves szorgalmait itt nem
 Emlegetem; nem mondom, hogyan száll, *Bacche*, gerezded
 A' szálló-töröl; szekeren mint hordatik; és mint
 Foly leve lábak alatt, záródik edénybe, 's haragszik;
 Bátor ezen munkára nagyon vont kedvem örökké:
 Minthogy akár Asszony-tábor feregellyen hegyekre
 Hajnal-hafadttkor; akár szálló-fürtökre rohannyon,
 'S töltt kofarát fordíttson; akár a' tőnek alatta
 Egy keveset falatozzon: öröm soha nem leli végét;
 Nem szünnek tréfák, mellyekkel durva-parasztul
 Terhelik a' Bérest; 's az Urakból tsúfokat üznek.
 A' szálló-hegy áll kiki mennyen-félre, ha nyelvnek
 Fúlánkos motskofságát gyűlöli, 's szemellyét
 Vastag tréfáknak tárgyul nem akarja ki-tenni.

Ott-honn-is nagy öröm-zúgás megy végbe, midõn jö
 Már hegyirõl *Bromius*, mert bé-piszkolva, mezít'láb'
 Szinte derék tzombig fel-türödzködve, szaladnak
 A' Fitzkók a' terhet-hozó szekereknek elejkbe;
 Vígággal viszik a' szállót kádgyokra: hegyekbe
 Ugrádoznak: az õfzve-romol; 's már íme, pirofs hab

Árad lábok alatt. Szükség itt nintsen edényre :
 A' marok itt, korsó : meg-kostoltatnak előre
 A' kedves nedvek : fok must az ajakra, kebelbe,
 'S szinte pokol' módgyára ki-nyíltt gégére, le gördül.

Vetés.

(A' Magnak meg-változtatásáról. A' Plántáknak eggy-
 más ellen-való gyűlötségekről.)

Ezt másszorra ; midönn Egekenn a' víg Nap azonbann
 Indítván lovait, ragyogó sugárit eresztí ;
 Míg a' Víz-öntő vedrét ki nem öntya nyakunkba ;
 Válogatott szem alá készítsd-el-földedet ismét
 Szántáshoz fogván : de ne járjon alábbra tsorózfolyád ;
 Hogy tudn' illik kelletinél mélyebbre ne hulljon
 A' mag : idő telik, a' míglen föld-színre fel-üthet,
 Földet egyengessen boronád, 's morzfollya görönggyit ;
 Ám de midönn felefebb esők hullottak az égből,
 Nyomd-meg ekéd' szarvát, és vés mélyebbre barázdát,
 Mellyenn a' nedvnek szabados le-folyása leheffen ;
 Hogy rút tótsa tsekély gyökerét ki ne mossa vetésnek.
 A' fiettett maggal kárt vall a' gazda gyakorta ;
 A' későbbre-vetett sem válik kedvire : leg-jobb
 Lézen az (a' mellyet szárazbad határod adott vólt)
 Eggy esztendő szem : de ha süllyos, 's néki-keményült,
 Drágá! Mag-is nedvesb helyekenn el veszti divattyát.

Ófzi vegyes gabonát kell róthadtt földbe leg-elsőbb'
 Vetni, hogy a' Báránynak előbb zöldülyön ; az Arpa

Szikkadt dombot ohajt, a' tisztabb Búza vízontag
Zsíros határt. Éj' harmatitól-ázott mag ha szálland
Földbe, szabad levegőre magát fel-ütendi sietve.

Hány mérőt kíván ez, amaz, 's más harmadik föld-föld,
Nemde mi-véltokból, 's erejeből észre vehetni?

Mert a' mit bé nem vesz az éhes, bé-fogad a' jól-
Trágyázott, 's meg-nyugott föld. Söt a' ki felesbenn
Szánt--vet-is; a' földnek más-más létére tekintvén,
Már tágíttya kezét, már másutt öszve-szoríttya;
És többel, mint sem meg-adand, nem terheli földét;
'S az táblába Kölest, vagy Rosnokat hint el, az honnan
Búza-kalongyákat terhes szekerekkel el-hordott.

Mert valamint más dolgokból a' Múfa ki-fogván
Bennünk' ált'-vissz Apollónak letzkéjire; 's tágitt
Gondunkonn: meg-változtatván a' mag-is, annál
Termesztöbb a' föld; mert minden-féle palánta
Nem szi-fel minden nedvet; 's tápláltatik itten
Egy vetemény, az holott más, fogyván nedve, ki-fonnyad.

Bz titkos szeretet, 's gyűlölség, mellyel az eggyik
Fü másíkhöz hasonl, vagy bosszonkodva kerül.
És így Rózsa körül szeret a' Fok-hagyma, Fügéné
Kelni pedig Ruta; mert más zsírt, és nedveket húz ez,
Mást amaz a' földből; 's ekképp' nem lopja-meg egy-mást.
Ellenben szomszéd Bürköt meg-öl a' Ruta: szintúgy
Rozmarin-is lankadni szokott Mag lólna' fűvétől;
Mert azon ételből nem akar vendéget-is enni:
Nem más méreggel nyomoríttya-meg a' fűvet a' fü.

Vígabban kelnek mindég esőnek utánna
 Minden-féle magok: de ha kékik-is ollykor az égenn
 A' felhő, 's ki-nem önti magát az aszályos batárra;
 Nem kell aggódnod; tsak vefs-bé száraz ugart-is.
 A' rabló Madarak, 's feketéllő hangya-fereg majd,
 A' gyengén le-tfináltt mag' el-hordására rohanni
 Fognak ugyan; de tsekély kár ez; meg-öregbedik, hogyha
 Vízbe-merültt, vagy fagyba-rekedtt földekbe vetődik
 A' késő szem, 's már első ki-keleésekor hervad
 A' gyermek vetemény, vagy övedző jégbe szorúland.
 Kézfz lévén az ugar, láfs ízibe Gazda vetéshez:
 Mert a' mit boronád a' száraz rögbe takargat,
 Eggy kis nedvek utánn meg-kezd fenyedni; meg-indúl;
 És zöld füre fakad; melly a' puha földet hegyével
 Fel-túrván, ott áll, 's védelmezi téli hidegtől
 Még gyengébb gyökerét; míg lágy szél, r'ája lehelvén,
 Fel-vegye; majd szarát gyarapítsa, fejekre segéllye;
 'S ofztán a' tolvaj Madarak' rabláfaik ellen
 A' fiatal gabonát környül-sántzollya kaláffzal.

Orvoslott magok.

Hogyha magot valamelly nedvel bé-hinteni tetszik,
 És sürgetni hamar-ki-keleését orvos itallal:
 Mesterséget adok, mellyet tett próba javaltat.
 A' mikoron minap hóltt éhség oftromlana számos
 Várafokat; 's inkább kézfzhez kedvellene nyúlni,
 És abból táplálni magát kiki, mint-fem ugarba

Vetni magot, 's okofan valamit gondolni jövendő
 Efztendőre : fogám magamat, 's több műhelyet ottan
 Fel járék, mellyben hadi szükségekre-menendő
 Por kézfűl. Szék-sót kérék itt; 's adtak azonnal
 Árnyék-székekből fem szégyenlettem azonban
 Jól meg-zsírofodott nedvet ki-meríteni, 's benne
 A' tsak imént említett sót olvasztani; 's illy-képp'.
 A' fel-puffadozott magot orvoslással itatni.
 Intém a' szántót azután: hogy előbbi szokását
 E' magban ne kövesse, hanem jól egybe-szorítván
 Markát, a' mit elébb egy hódba vetett vala, mostan
 Olasztani merné-fel bizvást négy annyira magvát.
 Jól-lehet ő, vállát vonván, dörmögne magábann,
 Azt vélvén, hogy bőv aratást a' ritka vetésből
 Nem várhatni; szavam' tsak ugyan meg téfzi, habozván
 Kétséges féle-mébenn. A' ritka magokkal
 Bé-vet azért nagy ugart; 's im' nem leve tsalfa reményem:
 Úgy el-bokrofordék, olly fok szárazra lövellett
 Egy-egy mag, 's a' föld úgy meg vala rakva kalászal
 Minden helyenn, hogy emez tsak el-húlne, 's tsudálva
 tsudálna,

Mit nem gondol az elme, midőn nagy terhek alá jut.

Ökr'it el-öldozván, mikor el-végzette vetését
 A' Szántó, fénylő lemezét nyugodni le-téfzi;
 Hogy nagy szükében lévén a' széna, viríttson
 Tétre megint az ugar, 's Kebelét pázsintnak ereffze.

Vetés-után fák Vágattnak. Szőlők Metszettnek. Fák ültettetnek. A' Várasba Gabona, és Bor hordatik.

Míg földed' te pihenni hagyod, nyújt néked-is a' föld
Meg-pihenést; de szabad nem léfzen henyéllened otthon:
Támadgy-meg vén erdőköt, mikor a' koros embert
A' levelit-vesztő szőlő rettentí halállal;

A' venyikét pedig akkor kell le-metélni, midőn még
Lágy az idő; ne-talán vad fész, és durva fagyalmak
A' tsak elébb febesültt tőkét mérgekkel el-ölyyék.

Fákot-is Ösz' eleinn ültets: természeteni makkból
Ekkor kell ligetet; vagy tágasb helyre ki-rakni
Szilt; vagy Körtvély-fát vájott gödrökbe temetni.
Akkor kell az Olaj-fát-is plántálni, midőn még
Éjtfzakról Boreds el nem kezdette tsatáját.

A' tele jáfzolnál az Ökör fe, henyéllyen azonban,
'S a' maga jármáról le ne szokják, féltibe lótván
A' zöldes gyepékenn: hanem hordgyon el-adni-való bort,
'S búzát a' várasba, midőn még függnek az égenn
A' felhök, 's menetelt adnak szekereknek az utak.

A' Majoros szert tesz a' téesi szükséges dolgokra.

A' Major e' közbenn esöt, 's havakat meg-előzvéen,
Sík mezein mély árkokat ás; 's a' mellyik igára
Hafztalanabb, Ökrét a' Vágó-székre ki-szánnya;
Jól-tartván, míglen testét el-fogja kövérség:
Vén Birkákat el-ád; Füz-fáknak gallyait irtya,
Mellyekből eledelt nyújtand Ketskéknek, Ihoknak.

És valamint, mikoron fene Mársnak tábora tsergő
 Fegyverrel közelitt, 's rettentve dörögnek az ágyuk;
 A' Várnak Feje bé-rántván a' sárga Mezőknek
 Kíntseit, a' Váras' fala köz'tt le-rakattya; ne-tán az
 Éhségtől le nyomattatván, fel-adásra szorúlyon
 Népével: szint'-úgy mikor a' Tél durva fzelekkkel
 Kezd fütýölni, 's havas pelyhhel bé-vonnya határnak
 Egybe-tsatoltt hátát; nem tart a' lomha hidegtől,
 'S hónap alatta nyögő földtől a' Gazda; van örlött
 Kézf gabonája; van Ökreinek szénája kazalyban;
 Van Füz gallya, vagyon bőséges otsúja Juhának;
 Tüzre-valója vagyon; van végbe-vivő mive, mellyre
 Tél' idejénn a' tüz-helynél nógattya Tselédét

A' Majorosné eleséget szerez.

Afztala' dolgábann a' frifs Gazd' affzony-is el-járt:
 Mert kofarakra fzedett affzú szöllököt: azon képp'
 Lágýittott méztől-hízott Birs-alma gyümölsöt:
 Fel-fözött lasú tüz mellett mustot: Olaj-fa'
 Zöldes ajándékát idején bé-rakta: fazékra-
 Vert minden bé-szózzattat: van fajttya; 's kerekded
 Sok Répája; vagyon bővönn Almája le-téve.
 Nintsen szúke hafas Töknek; nints Gefztenye héjja:
 'S már hézlaltt több Rétze, 's kövér Lúd olvadoz, és úfz
 Önn' maga zsírjában, 's le-fedett fazakakba tevődik,
 Sóval előbb bé-hintettvén: amaz afztali főbbik
 Dífz: Kolbász, 's Dífznó hát-is, Sódérival együtt

Függ már a' szennyes falakonn; ált'-járja fokáig
 A' hő füst; hogy egéffz Télnek végéig el-állván,
 A' ki-kelet' puhaságát-is meg-gyözve vifellyék.

Tél.

E' vagonok köz'tt a' mord szél-zúgásra nem hajtnak
 A' Majoros Gazdák: 's a' Tél éhségre szorítván
 Máfokat, ök, a' mit Nyáron gyűjtettek, emésztk; 's
 'S bort adván kis ebédgyekhez, vígságos idököt
 Élnek zsúp-fedeles, 's rövid hajlékjoknak alatta,
 Bár a' Természet szomorú gyáflzt végyen-is ott-kinn.

Mert a' színe-le-mentt föld hóba temettetik; a' rét,
 A' tsípös Tél' mérge miatt, 's a' kertek el-estek
 Ékjektől; deres erdököt tlikorogva meg-indítt
 Pufztító Boreads; és minekutánna le-rázta

A' fáknak ki-sütött levelit, tsúfollya fagy-öntő
 Szájával kopaszultt fejeket, 's keferítti süvöltvén.

Ott-honn ül kiki zárva; kívül a' földet el-hagyták
 A' mivelök; szózat nélkül lappangnak az erdőnn
 A' Madarak; késönn ebred, más mezze-határon
 Járván, a' Nap-is; és mikoron kel, bé-fedi hal'vány
 Artzáját szürkültt felhövel; 's jóllehet ollykor
 Tisztábban ragyog-is; szemeit más részre tsavarván,
 A' földtől hamar underodik, 's rövid úttya ki-telvén,
 Egyfzeriben tsuda-hirtelenül el-enyéfszik elöllünk.
 Könnyvez az ég, lotsbann heverésznak minden határok;
 Fúladoz a' vetemény posványnak alatta: tsak egyy színt,

Eggy artzát visel a' bús föld: nagy berkeket el-nyom;
 Fák', 's házak' tetejit görbítti nagy hó-teher: a' föld'
 Színe ki nem tetfzvéen, gyakriann el-téved az útas,
 És a' mély hóban le-merül yak odóba szakadván;
 Vagy vélvén, hogy térre kapott, olly vízre megy, a' melly
 Romladozó jéggel van meg-köttetve fagyoktól.

Az Hó a' földet kövéríti,

Bár únnják hegyek a' terhet, 's öfz bértzek ohajtsák
 A' késő *Notus'* olvasztó lélekzetit, hízik
 Hó-zsírtól a' gyenge vetés, 's a' mennyivel hofzab
 Hóba rekedt, annál felefebben fejt kaláffzit.

Vagy mivel a' fiatal vetemény meg-mentetik a' Tél'
 Mérgétől az havak' lepelével; vagy pedig ennek
 Terhe miatt ki-felé nem tudván jöni, le-szegzi
 Mélyebben gyökerét az határnak ölébe; 's magához
 Bőségesb eledelt szíván, farjazva tenyészik;
 'S majd a' lengedező Zefirus fúvalmi lehelvén,
 A' levegő' tág öble felé több szátra szököllik.

Vagy mivel a' feles hó fok sőt hoz az égi kebelből,
 Mellyel (el olvadván a' lenge szelekre) meg-hízott
 Földbe vegyitt, 's nyerfebb erejét el-végre ki-főzi
 Trágya gyanánt; 's azután rést szaggat rajta, hogy a' nedv
 A' ki-feseltt erekenn mélyebb gyökerekre le-follyon,
 És az egész veteményt szabadonn öntözze forogván.

Téli paraszti Munkák.

Míg a' Várai Nép, békélvén zárva hidegtől,

Kályha körül melegítte magát, izzadgyon fazonbann
Külső dolgaibann az ugar' mivelője; ha szápoly.
A' fagytól le-kötött földnek kebelébe nem hatna;
El nem tilt az hideg meg-vénültt Tölgynek az erdön
Lábáról le-verésétől; nem gátol hegyeknek
Kő-szirtos gyomrát tsákánnyal mélyre ki vágni;
A' fejtett köveket szekerenn haza-hordani, 's a' rét'
Hátán terjedező bokrot ki-metelni tövéből.
A' korban szíjos Füz, 's más erdőlni-való fa
Földre terül a' fejszéktől; a' törzsököt, és fák'
Fél-róó'tt karjaikat vonnyák nyúlt nyakkal az Ökrök;
És a' jég tsufzamós láboknak alatta ropogván,
Orrokból melegültt parát gőzölnek; utánnok
Megy füstös Béres karikás Ostorral: hidegtől
Órzi nyakát szür-kankóval: változva kerítti
Rántzos szájához kezeit, 's melegítte lehelve;
Izzad az harmattól tzondrája, bajúffza; meg-öszül,
Zuzmara bé-lepven, borzadt haja; 's mellyet alig tud
Ejteni, refzketvén, foga köz'tt, már meg nem ijeszti
A' szekerébe-fogott Tulkot rekedett szava többé,
A' Birkás-is az ak'lyában nyájára tenkéntget;
'S meg-szánván hosszabb únalmaid annak, ha tisztán
Fénylik Tél' idejénn a' Nap, meg-erefszti sövényét,
Hogy Birkája verő-fényes domboknak eredvén,
Hó-le-temette fűvét lábbal fürkésfze; 's ne ríjjon
Rétre megint, mikoron haza-jött, már észre vehetvén,

Hogy még j'gbe-szorúltt az határnak keb'le; 's hogy ott
kinn

'A' fanyarú hideget nehezen sem gyözi vifelni.

Házi munkák első időben.

'A' Major, hogyha felesb első nem erefzti Mezöre;
Ott-honn vagy tökét hafogat; vagy igákat, ekéket,
'S téslákat farag; és tompúltt ásókra, kapákra
Új élt von, 's kéz fegyvereit ki-keletre le-rakja.

Efstóeli Munkák.

Éjjeleken sem henyéll, hanem álmát félbe-szakasztván,
Vitlát fog, 's kofarat fonogat; vagy gyenge szironyból
Rostélyt fő, vagy hegyez szálló-tökére palánkot.
Sőt nem szégyenlik még Férfiak-is ülni guzfalyhoz,
És vaftag lenből orsót perdíteni: bátor,
Dolgaikat nézvén, tréfállyon vélek Ilonka,
Nem gyözvén ki-nevetni magát, hogy az affzonyi fegyver
Férfiak' oldalain villog; 's azt mondgya: hogy ő már,
'A' dolog így lévén, a' barmokhoz fog ezentúl
Látni, 's kázfát forgatni vizont a' Férfiak helyett.

Nyárra-rakandó jég.

Még nyújt e' vad idő, Majoros, más dolgot elődbe;
Egybe-fagyott a' víz: szabadon jár a' kofái rajta.
És a' vas-talpú kerekek fel-tördelik hátát,
Szedgy jeget hát, azt tág-öblü vermekbe rekesztvén,

Hogy vele víg poharad' melegét el-verjed idővel ;
 És valamint nyárbán tész Téltre gyümölcstöt : azonképp'
 A' Tél' vadságát nyárnak tsemegéjire fordítsd ;
 Hogy mikor a' forró Nap szomjúságod hevitti ,
 Ízét a' melegebb víznek jobbítsa hideg víz.

Hogy pedig állandó Munkádat lássad : előbbfőzör
 Tsútsos helyet válassz , mellyről futamodva le-száll az
 Efső-víz ; ne talán ha magát bé-rágja , jegedre
 Olvadozást hozzon : mélyen kell ásni : körösleg
 Kő bátyákat emelni ; napot ki-rekeszteni bólttal ;
 'S meg-rakván földdel tetejét , 's éjtfzakra-tekéntő
 Rézfét ; a' likat ajtóval le fedezni ; de hagyni
 Eggy ajtot nem lészen elég : tégy hármat-is izmos
 Tölgy-fából ; hogy reggel ezen mélységbe le-menvén
 Vágni vizes kő-szírtot , heves *Notus* abba puhított
 Szárnyaival valamelly résen le ne szálljon utánnad.

Meg-tévéen ezeket ; mikor a' Tél fagyba tsatollya
 A' földet , 's le-kötöz víz-hátakat éjtfzaki széllel :
 Nyújtsd folyamokra , tavokra kezed ; kelly fejsze' nyelére ;
 A' vastól-veretett kriffály darabokra repedgyen ;
 Fofztafsék-meg az hab lepelétül ; 's partra ki-vouván
 A' lebegő jeget horgokkal , terheld-meg az arra-
 Vitt fzekeret ; 's ez atzélzott víz' töredékeit ott-kinn
 A' küfzöbön rontsold-meg apró hó-módra ; meg' újra
 Benn-is ezent tselekkedd , hogy jobbann öfzve-ragadgyon
 A' töredék , 's kövé fordúljon az éjtfzaki széltől.

Hogyha, szelíd lévén a' Tél, nem tudna jegelni;
 Hempelygefs kinn öfzve havat, 's szállítt-s-le verembe,
 Mind addig vervén lábbal, vagy tser-fa fulyokkal,
 A' míg egybe nem áll a' rész részekkel atzél-ként.

Tiszta vizet kútból jó volna meríteni; 's azzal
 Hintezvén, a' bel levegőt fel-nyomni belölle;
 Mert ez ha benn reked, a' töredék jég' vékony odója
 Köz'tt a' nyári szelek' zúgáfiakat hallani fogja;
 'S vermed' el-árulván, majd társul vészti hevittő
Aufztert, 's olvasztáft tévén, végtére, büfiztő
 Árnyék-szék' módgyára, belöll meg-dögledi vermed'.

A' kik Tél' idejénn haza gyűjtitek a' jeget; ezt szép-
 Tiszta vizek' folyamánnyaiból fzedgyétek: ha hóra
 Szeret teíztek, mentt légyen ez-is, 's szüz, téli motfoktól,
 Hogy tudn'illik azon jeget annakutánna magának
 Efsztergárral üveg-poharakká véffe tseléded,
 Mellyekben hevesültt italát ólthaffa *Liéus*,
 'S a' borral jég-tsészék-is meg-ivódgyanak jeggyütt.

Téli munkák az hidegebb tartományokban.

Tél' idejénn a' föld-mivelők illy dolgokat üznek;
 'S hát te miket téfz, dús Arvernia? nálad arattyák
 A' gabonát nyár' fogyta felé, 's a' sárga kalongyát
 Bé-rántván nyújtott szekerenn a' tsürbe, midön már
 Más rendbéli vetés közelítt: a' téli fagyoktól
 Öfzve-vonattatván a' földnek keble, ki-tséplik
 A' magot; el-fzóják; fzerötöl zókra meríttik;

Verve Diót le-kopítsolnak tajtéki kövekkel:
 Azt apróra törik, 's nyirkos fajtóba szorítván,
 Forró vízzel olajt tsepegetnek edényre belőlle.

Olaj-Szüret a' melegebb helyekenn.

A' melly nemzettség, kegyesebb tájakra kerülvén,
 Durva telet nem lát; olaját termelztheti fánn-is,
 Mint kellyen vele bánni, (mivel nem verhet hidegtől
 E' részen lakozó-helyet) azt nem vitatom; ám de
 A' melegebb Országokban sem menti magát meg

*(Az Olaj-fának veszte az igen Kemény Tél miatt
 1709-dik esztend.)*

Sok veszedelmektől az Olaj-fa. Panaffzait önti
 Vánier itt; 's minek írom ezen törvényeket, úgy mond,
 Néktek, föld-mivelők, az Olajról? nintsen ezeknek
 Már hafznok. Jaj, földünknek szép kintts'i, reményi!
 Istennek leg-főbb adományai, bódog olaj-fák,
 A' míg életetek tartott! mi veszéyre jutottak
 Ép-zöld lombjaitok? mi halálba merültenek annyi
 Esztendőt fel'yül-haladó, 's agg korra tekéntvén,
 Tiszteletes tözsökjeitek? melly gyáfzba borúltak
 A' minap olly gyönyörű-képü, 's árnyékos határink!
 Állnak ugyan még lábaitokon a' kedves olaj-fák;
 Oh, de komor színben! 's tsak azért, hogy nőjjön utániok
 Fájdalmunk! állnak, valamint a' földbe le-szegzett
 Hóltt-testek: meg-váltt héjjától törzsöke; nints ék
 Pufzta fejénn! emelítti kopasz nagy karjait égre;

Karjait, a' mellyek többé nem nyernek az Égből,
Irgalmat! kegyesen nem nézi mezőnket az ég már!

Hallya-meg ezt, 's szavaim'kéttségbe ne végye jövendő,
'S még késő maradékunk-is; 's bal forsra szorúlván
Mí veszedelmünk-ből bal forsát nyögni tanúllya.

Ünnepi nap vala, melyen szent, és régi szokás-ként,
A' Született Krístus' böltsőjét tisztelik, hajtván
Térdeket a' Koronás Fejek, és mint illik, arannyal,
Mírhával, 's jól-illatozó tömjénnel imádgják.
A' szentelt oltárok előtt le-borúlva, midőn mí
Áldozatot tészünk, Istennek drága szülöttét,
A' szüz emlővel tápláltt kis Gyermekeket híván,
(És ne-talán rosszúl) éjtszokról íme reánk üt
Jég-, 's havakat-szóró *Boreás*, és hirtelen égre
'S földre fagyot tikorogva ki-hí. Dederegni keményen.
Kezd a' nép: majd tsak-nem egész szál-fákat hozat-bé
A' tűz helyre: le-tesz munkát; bé-zárja szoroffan
Házba magát; tüzhöz szaladoz: rakogattya magára
A' fűrtös bundát; még-is majd el-vez hidegtől.
A' vetemény gabonák ki-sütődtek, hevernek az éppen
Kővé-váltt földön: a' Tölgy a' rengeteg erdön
Széllyes araszra halsádt; 's a' melly még ennek-előtte
Érzéketlen vólt, az atzél-kő-szirt-is az hóban
Által-ütő fagyláft érzett: *Boreás*nak haragját
A' mély örvénybenn érzették a' Vizek: ekkor
A' nyargalva-menő, 's akadémós gátot el-hányó
Nagy Rodan'-is, bő parttyai köz'tt véletlen' el-állá;

És le-kötöztettvén, még addig tölle nem ismértt
 Jég-híddal, terheltt szekeret meg-fzenvede hátán.
Bacchust-is meg-gyözte hideg bóltokra kerített
 Mély pintzék közepett: bárdal vagdaltatik a' bor;
 És szájbann el-nem foly, hanem fogak örölik azt meg.

A' Madarak sem birtak ezen veszedelmes hideggel:
 A' szárnyok le-fagyott: a' fél-hóltt gyáva Galambok
 Szállásért szomorúnn efedeznek, 's étel- italról
 Nem lévén szorgalmatosok, 's ijedelmet el-hagyván,
 A' tűz-helyre verik magokat. Sergelnek utánnok
 A' Fogoly-, és Húros-madarak; 's rabságra kerülvén,
 A' törvény' fel-bontásán keferegnek. Elő-jő
 A' fene vadságot le-vető fok Farkas: az erdő'
 Hültt kebelén fel-adott szárvas, szágódik az útfzánn:
 A' vadak emberrel közös hajlékokba szorálnak;
 Még sem győzhették magok' óltalmazni hidegtül:
 A' Júhnak gyapjú; ször a' Ketskének; az izmos
 Ökröknek, 's Lónak bőr nem tudá hajtani háfznot.

Barmok az aklokban, vadak el-döglöttek az erdőnn:
 Tétova szágúldó madarak meg-fagytak: az ember,
 A' ki ki-vonta magát házából, 's útra vetette,
 Hogy kintset szaporíttson, el-hólt; vagy lába rövid lett,
 Mert jobb mód, az hideg-vettet gyógyítani, nintsen,
 Mint-sem azon tagját, mellyet fagy ronta, le-vágni.

E' buta Tél folyvást négy húzomos hétig imígy vólt.
 Félbe-szakadt a' kalmárság; a' munka határonn;
 A' törvény-látás otthonn, és szent Mife: mert bort

E' napokon lehetetlen volt bé-venni. Tsudálnom
Nints mit, hogy a' szentséges ital tsupa jégbe szorúla;
Mert, ha ki-gőzölgő kútból markába vizet vett
Eggyvalamelly jámbor; mikor azt szájához emelné,
Már fagy volt; vagy fel vetvén levegőbe, leg-ottan
Jégbe-rekedt oda-fel, 's kopogott a' földre le-húllván.

Nagy későre meg-olvad az hó: dölöngenek a' fűk
Árkokból ki-tsapott folyamok, 's jég-halmokat hordnak.
Úsz az üveg-sziget, és, a' mint megyen, hídakat el-ront;
Tép, szaggat, ragadoz mindent: az hajókba tsapódik:
Berzaszt Kormányost, Tsákyált; és rajtok-erőt vesz.

Meg-szünik a' vad Tél; 's nem lévén a' mit emésszen
Már többé; zúgó *Boreás'* fenesége le-romboltt
Földünkről ki-lövellí magát: bé-nyargal utánna,
'S lágy fzeleit ferkenti *Notus*, 's nyitt házat határral.
Am de miként, mikor a' komor éj véget vet az hartznak,
'S más reggelre mezőt színel sугáriveral a' Nap;
Nem tudván romlása felől, paripára fel-ugrik
A' Vezető; vérbenn-úszó térségeket el-jár;
És a' fel-kontzolttt fereget, 's az halomba le-vágott
Férjfiakat visgallya, kiket meg-lelni nagyon fél:
Szint' úgy félt küszöbén a' búsultt Gazda ki-lépni;
'S őszve-romoltt mezejét, szőlőjit, kerteit, és a'
Rongyos Olaj-fáknak tetejét meg-járni szemével.

Melly bú volt, melly iszonyodás! a' gyenge tavasznak
Vége közelgetvén, mikor inkább észre-vehetni
Volt a' rettenetes nagy kárt; mikoron sem határinak

Nem szülnék fűvöket, sem az erdön Tölgy-fa nem húzna
Zöld ernyőt; sem Olaj-fa kies lombokra fakadni,
Sem Szőlő levelet, sem más fa virágokat hozni
Már többé nem tudna; 's minő színt vettek határok,
Olyant vennének szanalzött a' bánatos artzák.
Még mit kéftek ezen szomorú tőkésre rohanni?
Már az Olaj-fákot, mellyekben ennekelőtte
Hafznos öröm'tök vólt vagdallyátok ki tövöstől.

Szőllő - homlittás.

Hogyha verő-fényesb helyeken még áll'nak ugyan-*tsak*
A' Szőlők; ha vagyon még élet benne; az egyik
Tökérol vonogás venyikét a' többi karókhöz,
Földdel bé-fedvén: kis magzattyának az annya
Önn' töviről eledelt nyújtand, 's fel-fogja nevelni
Egy esztendeig azt, újon termélivel együtt.
Túl-esvén ez' időnn; azon hajtást mesd-le, de félig
Tsak, 's ne tovább; hogy már önön gyökerére tanúllyon
Ételinek keresésében: más öfzre kerülvén,
Vond-el az anyjának kebeléből, 's földbe temefd-bé.

Tél fogytán tétendő munkák.

A' Télnek leg-vége felé, mikor öfzve-tsatolván
A' Népnek fokasága magát, Istennek, ígyek zik
Bő síráfial, imádsággal, meg-nyerni kegyelmét,
'S szíve' keservében testét zabolára szoríttya:
Int az idő, hogy bé-fogván, ugarolni ki-ballagj,

Nyittani menny Szöllőt, 's azt bé-fonogatni sövényel;
 Vagy sárból alaton falat állíogatni körül'tre,
 'S a' gyöngyöt-rontó Ketskéket el-hajtani mefize.
 E korban megyen a' Köles-is jó-tágas ugarba,
 Melly a' Föld-mivelők' leg főbb élelme: de Lentsét
 Hitványabba; vizont Kendert zsírof ba fedés-bé.
 Vetni Títser-borsót e' tájban volna tanátfos,
 És Babot: e' tájban jó lészzen az Árpa-verés-is:
 Gyermekek-fát-is igen jó lefz ált'-tenni gödörbe.

Rajta tehát, Majorok, mert vár a' munka: nem enged
 A' már szülni nagyon-fiető Természet henyéllést:
 Földdeitek' forgafsátok, vefsétek; az élő —
 Fáknek heába-való gally'it nyírjétek: az ifjú
 Ágat mindgyaráft bizonyos törvényre szoritván.
 Mert a' Negyven-nap, mellyet fel-fizentel az Égnek
 A' köz jámborság, 's a' lelkek isméret, hstárnak
 Meg-mivelésétől el-nem fog-fenkit-is. Akkor,
 Pártot-ütő testünk' fanyarú böjtökre izoríttjuk:
 Légyen ez-is lakolástoknak nagy részze, viselni
 Terhes munkákat, 's eledelt izzadva kerelni.

Húsvéti Ünnepek.

Am de midőn az öröm-szerző Húsvéti napoknak
 Sátoros innepe bé-fordúl; az Égeknek emelvén
 Elmétek' szemeit, szukség e' földi mocsokból
 Meg-tisztulni: szegény lelkünk olly hosszás időből,
 Ah! leg-alább e' kisdéd réltz szentellye magának.

Mint el-nyom veteményt a' gyom' fokasága; mi-képpen
 Meg szoktak nyírtt Körtvéiy-fát tsúfítani rútúl-
 Nőtt vefzők; valamint gántsot fog tenni paraszti
 Efzközbenn a' több heverés: úgy kelnek azon roffz
 Magból a' vétkek, mellyet tilos alma' nyelése
 Ólta belénk. Ha vagyon józanság bennetek; hogyha
 Még valamelly érzékenység; el-törteni tsordúltt
 Könyvel azon vétket, mellyért Isten' Fija' vére
 Ontódott, ne halasszátok! poklokra ne szánnyuk
 Az' lelket, mellyért, hogy Menny-országba vezetné,
 Kínos halált szenved't, éltünknek Adója, Kereszt-fái.
 'E' napokonn a' Föld-mivelő munkájit el-hagyván,
 'S meg szüinvén más gondgyaitól, vizsgállya-meg otthonn
 Lelkének nyavalyás voltát; sírassa-meg annyi
 El-követett undokságit; 's mind, a' miket érez
 Lelkén, a' Pap előtt szép - tisztán vallya - ki, 's tégyen
 Jobbúlása felől fogadást: 's ha meg-enged az Isten'
 Hely-tartója; ki-tisztúlván, járúllyon az áldott
 Afzthalhoz, 's a' drága Kenyér' színének alatta
 El-fedezett Kristust vígadva fogadgya magához;
 'S jól meg-fontolván, méltatlansága mibenn lett
 Réfzes; mély hálát adgyon, 's jobbíttsa-meg él'tét.
 E' Vendégséghez pedig az' nap' volna leg illőbb
 Járnia, mellyen a' meg-szüntt törvénybe' parantsoltt
 Áldozat hely'tt maga szent Testét áldozta-meg édes
 Meg-váltónk a' vég' vatsoráfi, az halálra menendvén.

A' Várasba, hová más apróbb dolgok-is ollykor
 Bé-fzöllítnek, igen jó leffz bé-nézetek ekkor
 Magzatitok veletek lévén: az nem zörög Hintók'
 Gyültt fokaságától: de pozsgo táméntalan al, 's fő
 Férjfi-, 's Fejér-nép' fer'geitől: a' számtalan égő
 Gyertyáktól - ragyogó nagy Templomok a'nyi fok embert
 Nem gyöznek bé-venni. Be nagy dítséretet adna
 A' pórság illy szent 's buzgó Várasnak, ha benne
 Többször egész esztendőben nem járna, tsak ekkor!

Más nap' Kristusnak szomorún gyászollya halálát:
 A' szinét-le-vetett Eggy - ház nem zengedez: a' szent
 Óltár áldozatot nem lát; nints gyertya; világgal
 Nem viditt szemeket; sőt szíveket el-fog ijefztve
 A' nagy homály, és tsendefiség; mikor a' Pap, előre-
 Fordulván a' gyász-bé-vontta Kereszttel, imillyén
 Ígék köz'tt fzöllitt-meg: ihol vagyon, a' kinek értünk
 Ártatlan szent vére ki-folyt: ihol, a' ki le-mosta
 Bünös lelkünknek fertelmes motskait: e' fa,
 Mellyenn hajdan halál lakozott, most élet' adója:
 Térdetek horgadgyon, fejetek görbüllyön az áldott
 Fának elötte, kiről függött váltsága Világnak.
 Ezt mondván, a' néki-vetett szönyegre le-téfszi:
 Első hajt térdet, 's buzgó tsókokkal imádgya.
 Érkezik a' le-borúltt népnek fokasága; 's le-fzegzett
 Lábait, és kezeit; kép-vastól ódala' mélyre-
 Bé-fzaladott febit; artzáját, áztatrya ki-tsordúltt
 Könyveivel, 's vádollya magát, hogy bünei tették

E' gyilkofságot : de visszont ígéri, hogy inkább
Készebb léfzen ezernyi halált szenvedni, 's ezer kínt,
Mint-sem az Istennek szavait meg-vetni, 's ezen nagy
Irgalmasságért rosszat-tselekedve fizetni.

Tartsátok meg ezen fogadást, 's illy nagyra-betsüllött
Lelketeken ne heverjen már soha semmi gonofzság.
Nintsen ezen földönn hofzas maradástok; az Égben
Vár a' nyúgodalom: feketültt kezetekbe királyi
Páltzákat fogtok; 's kiket itt most terhel az inség:
Kínts, 's bőség meg-vigasztal, mikor ezt az agyagból-
Készültt hajlékot fel-váltandgyátok az Éggel.

Mert Krisztus fel-támadván, a' mellyet örökre
Bé-szegezett vala nagy vétünk, már tágra ki-nyittya
Meñy' kapuját; a' mély poklot ki-rabollya, 's magához
Foglalván az Atyák' feregét, az Egekbe fel-indúl.
Minket-is e' bódog lelkek' számába ki-szóllítt
E' rövid élet után: szentül folytassuk azonbann
Pállya-futásunkat; teherünk' örvendve viseljük;
Fenn-tartván a' drága reményt. Im' újra ki-nyílnak
Tág mezeink; mivelő karokat kívánnak: henyéllő
Fegyver'itek' szedgyétek-elé, hálákra fakadván
A' kegyes Isten előtt, ki naponként szüntelen' önti
Béves ajándékot, 's vigasztal határi gyümöltkkel;
Gonddal elegy munkát adván kezeinkbe; mivel-hogy
Foglalatofságok nélkül él'tünk'-is el-únnók.

A'

PARASZTI MAJORSÁGRÓL

K I L E N T Z E D I K K Ö N Y V .

P A R É J .

A' Kertbéli Virágokról már könyveket írtak
Sok jelesebb Költők: haggy nekem szállani, Múzsám,
Póri Majorsághoz tartván, kertbéli Paréjról.

A' Kertnek Helybeztetése.

A' ki derék kertet kíván készíteni, mellyben
Kedve gyönyörködgyék, 's több-féle haszonra talállyon;
Házával szomszédos helyet fogjon-fel: holott ép
A' levegő; könnyű, 's elegendő zsíros - is a' föld.
A' meddőséget felesebb trágyával el-üzhet'd;
Hogyha pedig gonosz a' levegő, gyógyíttani nints mód.
A' vetemény-ágyatska körül víz járjon alá 's fel;
Dombnak alatta Paréjt *Boreás'* fúvalma ki nem süit,
Tsak ki legyen fekvése meleg dél-farkra terülve.
Földed ürefts legyen a' fáktól: a' gyenga Paréjnak,
Tsak Kertész' árnyéka nem árt; veszedelmet okoz más.
A' lábról le-fzedett gabonát valamintire messzebb
Kell nyomtatni; ne-hogy gazt, polyvát, bé-vigyen a' szél,

És szanaszét szórván, rútságba keverje Paréjod' :
 A' közelebb-álló, 's rút posványoságra-menő víz
 Gözölög; a' veteményt szörnyen meg-rontya hevített
 Sepreiből-eredett fok férgeket ellene küldvén.

Viz. Kút. -

Hogyha folyó megyen arra-felé, 's azon helybe fze-
 retvén,

Több ágakra fel-oloztya magát, 's a' kertet egéffzenn
 El-sétállya; kezed' fogd-fel, 's háláld-meg az Égnek
 Illy nagy aiándékát: ha pediglen kertet' ölében
 Nem mozdúl fel alá valamelly patakotska, 's kívülről
 Sem lehet abba belé szállítani: hogy vize légyen,
 A' földnek kebelét mélyebbre keresse-ki vaffal
 A' Kertész, 's kútat kerekítsen, gazdag erekre
 Érvén: könnyü lessz nedvét ki-meríteni, tsak két
 Öszvért egyy-máshoz kaptsoltt kerekékbe fogasson.

És hogy az Ásókban a' rosz gőz kárt ne szerezzen;
 Égjenek a' zsíros métsek, munkájikat üzvén.

Félytsék életeket, mikoronn a' lángot el-óltya

Hirtelen a' fúladtt gözölgés: fákkal az oldal

Fel-légyen támasztva körül, több által-eresztett

Rúdaktól ki-nyomattatván; ne-hogy öszve szakadgyon,

És eleven testek' véletlen sírba temesse.

A' Kút-ásóknak számot kell tartani hosszas

Száraz időre: midönn a' földet zápor el-önti,

Minden helyek könyveznek hamiss nedvekkal, ha tartós

A' vize, 's a' Kutya-tfillagzat ki - nem óltya ; ne múlásd
 A' már fenn-maradó kútat ki-falazni ; hogy a' föld ,
 Rágattván a' nedvektől , eggy-másra ne döllyön.

A' Kertnek kerítése.

Ilendőbb mi legyen : kö-fallal övedzeni kertet
 Vagy kézzel-fonatott-, vagy tán eleven fa-fövénnyel?
 Ítéld-meg te magad : meg-gátol barmokat , és orv
 Embert a' fonatos vessző ; de nem áll az hidegnek
 Ellene ; 's bő gyökerével igen fojt gyenge palántát.
 Ellenbenn hasznosb a' fal ; mert annyi helyet nem
 Foglal-ek ; a' kisedet veteményt meg-védi hidegtől ;
 'S a' mi nagyobb : kis költséggel sok időkig-is el-tart.

*A' veteményes ágyaknak helybeztetések ,
 Környül-vételek fátiskákkal , Szagos füvekkel ,
 és virágokkal.*

Túl-esvén ezekenn fel kell a' kerteket ásni ,
 'S osztán a' földet gyakor ösvényekre metélni ;
 Hogy folyományt vigyen a' Kertész , ágakra fel-osztván
 Minden-féle barázdákon , 's bal-, 's jobbra , közelről-
 Érendő vetemény - ágyat ki-mivellyen ; el-irtson
 Rossz füveket , 's nehezültt lábbal veteményre ne-hágjon.

A' ki nagyobb helységekben vágy tartani kertet ;
 Meg-nyírett Körtvély-fákat rakogásson az útnak
 Széllyire , 's ültessen nagy rendre virágokat ottan ,
 Hogy Pár-hagyma , 's Retek , mindgyárt szem' elej'be
 ne-tűnyön.

A' szépnél te nagyobbra betsüld mindenkor az hafznoft;
 És a' fűkre ki-szeltt öfveny' karimájira téltúl
 Itt Árt'sóka, 's amott Balzsam-fű, 's Rozmarin ülljön.
 Nyirkos partnak örül a' Tsombor, Zsállya, Kakuk-fű,
 'S Petrezselyem, melly ékített Görög homlokot hajdan.

Ám de virágoktól nem kell irtóznod azonbann:
 Kertedből azokat ki-ne tiltsd, a' mellyek hafzonra
 Kelnek, 's mellyekkel könnyen bánhatni; minémü
 A' feketéllő Mák, Violák, 's ezek' affzonya, Rózsa;
 Melly ha ki-fő, mint égett-bor; nem vallya virági'
 Kárait, il'atozó nedvet tsepegéffel eresztvén.
 Sárg' Ibolyát, Nártziffuffal, tégy földbe, 's Katánggal
 Liliomat, 's ünnep-napokon kofzorúkba kötözvén,
 Kedveskedgy nem-vett jófzággal az Égi feregnek.
 A' Mennyben-lakozók örömeit le-hajolnak az ember'
 Kis szorgalmaihoz; 's az határnak az Istenes élet
 Szint' olyképp' hafznál, valamint a' munka, 's az eső.

Két szomszéd, Mopfzus, 's Koridon, mellettes határon
 Jól-ki-mivektt kertet birnak vala. Váskos erőbenn
 Bizván ez; 's amaz Istenben, eggy gonddal, egész nap',
 És nem azon forffal mivelék a' földet: akár a'
 Zöld piatzon jelenik-meg, akár ezt azt teszti Mopfzus;
 Kedve telik, 's leg kissebben sints néki panaffza.
 Nem lábbalhat-elő Koridon; veszttere hanyattlik;
 Élete párjával nem tud jól-lakni kenyérből.

Hőség vólt, és innepi nap: zöld hantra le-dőlnek
 Mind-kettenn árnyékos helyenn. Oh! Mopfze, be böldog,

(Igy szólal Koridon) be fzerentsés vagy te! be kedvell
 T'ged' az Ég! nem lát'd, egyenlő-forma magokból
 Melly különb vetemény indúl? a' Kerti dologban
 Forgottam magam-is; más sem tud többet; ezekben
 Más sem nyúl hozzá, 's jobban nem itattya Paréjját.
 Mopfzús ezekre: való, Koridon; de homályos előtted,
 És kevesenn értik, mint kell a' Szenteket Égből
 Hívni fegettségül: nyújts kérelmekkel az Égbe
 Ártatlan kezeket munkádnak élötte, 's remélhet'd,
 Hogy kertedre rövid nap alatt vígadva tekénteessz.
 Enged az intésnek Koridon; 's szemléli gyümöltését
 Szó-fogadásának: lankadtt veteménnye leg-ottan
 Lábra kap; a' kert nyílt kebelét bő kintsre fakasztya.

Kerti veteményhez-való eszközök.

Tél' idején, mikor úgy sintsen más munka; kapákat,
 Vas baronát, és két-éllel gyökerekre-menendő
 Ásót kell, 's más illy eszközt készírtteni. Kertész,
 A' korban tégy szert veteményi magokra; Paréjnak
 Külömb féle-nemét; és mindenikével hogyan 's mint
 Kellefsék bibelödni, ki kell tudakolni: mivelhogy
 Nem minden fzeret egygy földet; más erre, megint más
 Gond kell arra; 's ezent elsőbb' kell vetni, 's utóbb azt.

A' Paréjnak különb-féle miveltetése.

Nyári verő-fényt vár egygyik; más plánta hidegnek
 Örvend, és Eurus' morgásira nem fokot hajtván,

Meg-nem sértődött díszét fenn-tartya tükörgő
 Télbenn-is; de hideg rög alóll más része Paréjnak
 Nem bizik lafsú gyökeréről hajtani, 's tokból
 Lajha tífirájit elébb ki-vonítottani, míg haza nem jö
 A' puha Fetske, 's Zefir' langyos lehegefe nem-hallik.

A' tejesebb vetemény, bár el-van-is húzva gyökértől,
 Ollykor meg-fogonik más földnek ölébe vitettvén.
 Van más, a' mellynek tetejét ha le-metszed, el-hervad,
 És helyet hasztalanúl foglal. Más-is vagyon, a' melly
 Szüntelen' újra viritt, és Gazdájának igen bő
 Hasznokat hajt. Most a' Kertész puha földbe le-dugdos
 Gyenge Paréjt, levelit nem bántván; most meg-herélvén
 A' fiető hajtást, hogy az alsóbb törzsöke bővebb
 Nedveséget igyék, a' földbe le-télzi; 's palántát
 Eggy-általlyában mindent fel-magzani nem tür.

A' Tzékálnak külömbsege. Saláták. - Tökök.

A' neme külömb-féle; fejer, 's vér-színre piruló,
 A' Tzékálnak: amant levelébenn, ezt pedig önnön
 Testében veszik asztalaink; tedd ezt-is, amant-is
 Nemző földbe, midönn a' gránát-alma ki-fejti
 Pártázott tetejét, 's már messze pirittya virágít.

Gyenge Salátáink más, meg' más képre születnek:
 Az, melly öszve-fonott fürttel tfiga-héjakat ábráz,
 Meg-szenved nedves telet; a' más, fodros hajával
 Gombolyagot kerekítt, és fejre keményedik önként.
 Ez kikeletkor ered; de ki-gyöz a' Római, nyárt-is.

Vagynak Murkok-is, és Retkek; van réti, határi Nyúl-arnyék; van fejbe-futó Pár-hagyma; van hofszú Nyakra ki-nőtt, 's meg' más nagy-hasú Tök. Kerti fedélen Tsúsz ez; vagy fáról le-felé futtattya gyümölttsét; Mellynek meg-nyomván héjját a' Gyermekek, aztat Rája-tekertt zfinegekkel ezer formára tfigázzák: Már Nap- 's Hóld-képet, már nagy szövevénybe fonódott Kigyókat rajzolnak hasán; már arra fel-írják Ön' neveket; 's szeretik vele fel-nevekedni: ki-vájjván, Majd szárnyúl vállokra kötik, 's úfzásra hevülvén, A' padmaly' vizeit nem-próbáltt karral hasíttják. Fára fel-hág a' puffadt Tök: de te földre vezesd-le, 'S a' gyepeken folytasd inait; mert fádnak az ágát Terhével le-hasíttja. Vagyon még harmad' hafas Tök: Ez rövidebb, 's öblös-derekú: kézfíttsd-ki palatzknak: Óldaladon függvén, szolgálhat itallal az útonn.

Spinátzok. Káposzták.

Van két-féle Spinátz-is: az hím, nőstény ez: amannak Magva hegyes; maga víg-képü: mord, sárga-szabású A' nőstény, és mag nélkül terjeszti-ki gallyát.

A' Káposztának melly nagy dítsérete legyen A' kertben, mit mondgyak, akár gomolyába tekerje Nagy levelit, púpozza fejét, 's a' terhnek alatta Nyögjön; akár, hóval vetekedvén, szüllye virágít, Melly faragott elefánt-tsonntal meg-víhat; akár szép Gallyaival tsútsos Tzipros-fátskákat hazudván,

Bé-gombolya magát, 's tetejét hímezze fejérenn?
 Mások Tél' közepénn el-vezztvén díffzek' hidegtől;
 Épségben marad ő, 's Boredst a' többi fzelekkal
 Tsúfolván, ez ürefs kertbenn országlani látszik.

A' Paréjoknak Őszi ültetések.

A' Vetemény' neme fok lévén, a' földbe-vetés-is
 Más más hólnapokat kéván: majd mindenik akkor
 Fog vettetni; midőn részt várhat az őszi vizekből,
 És mikor a' kikelet lágyabb melegével elé-jö.
 Akkor az Esztendőt azon-eggy szín festi; 's az Őszkor
 Nőtt violák magokat kikeletre menőknek alittyák.

Jó lessz vetni magot, mikor a' föld téli hidegtől
 Meg-poshadt, vagy meg-fözödött nyári melegtől.
 Mind az', mind ez' erő gajakat morzsákra fel-oszlat,
 És meg-fojt gyomot; ámbátor vad szélnek utánna
 Lágy kikeletre kegyesb napokat fog látni palántád.
 'S ámbár zöld levelét a' Tél' vadsága ki-vezsti;
 A' földben le-takartt gyökerét nem tiltya tñrázni,
 És azután melegebb napokon terméfre futamni.

Rajta tehát, mikor Ősz' idején le-peregnek az ágról
 A' levelek, 's az hideg szélnek szárnyára kapattnak,
 Láfs a' Kerted utánn: nyújts jó-hosszúra barázdát,
 'S ültess-el Fok-hagymádat, fok-féle gerezdre
 Oszlatván, és Árt'sókádat; közbe pediglen
 Vörhenyeges Tzéklád'. Ultess Mentával-is akkor
 Sáfrányt, és Örmény-gyökeret, 's Málnával Eperjet.

Szint' ekkorra Karó-, 's Moh-répa, Levendula, Torma, Gomba, Tfitser-borsó, Retek, Anis, 's orvos Izfóppal Mustár vettelsék; a' melly kis, szemre; de végre Bokros karjaival, fá-gyanánt, fel-emelkedik hofszan.

Télnek előtte, Spinátz, magad-is zöldfőgre fakadgy-ki; Törpe Saláta, ne fély magad-is ki-tfirázni gyökérből. Téged' hideg-fzellők, 's tél ellen védni ganéjjal, Védni fogunk zsúppal. Sárkány-, és méhi fűvetskét, Tsáb-íret, Sós-kát, öntözz-meg olajjal, etzettel; És az idő meg-langyulván, földedbe temess-bé.

A' Paréjnak alkalmas bellyei.

Hafznos tudni, minő veteményt nem szenved aszályos, És mitsodást nyirkos föld: hogy tudn'illik ürefs hely A' kertben ne legyen febol. A' melly földnek az allya Zsíratlan fővenyet visel, az fog szülni Salátát, 'S hozni Tfitser-borsót; de Spinátz, Káposzta, fokokra Termő Hagyma, feles-nedvü föld' keb'linek örvend. Árnyékot ízeret eggy; a' mást táplállya verő-fény: Fel-út az hofszú-Tök falakon nagy-messze ki-nyújtott Ágaival, 's kö-fal mellett bólt-hátra hanyattlik A' Szöllő, 's a' napnak hevét levelével el-üzi.

Délre-tekéntő fal, mellyet bé nem von az árnyék, Leg-jobb helyt nyújtand minden veteménynek, ha-ké-
szültt

Dombotskán meleg ágyat emelisz, melly gyenge tavaszra Ált'-ültetni-való plántát adogasson öléből:

Mert a' fel-vontt fal gerebet vet az éjtszaki szélnek,
'S a' nap' viŕza-fzökő sugári melengetik a' fűt.

Millyen hafzonnal jár, veteményt alkalmas ugarba
Helyheztetni, saját szemé' látására, tsudálta
Egy Spanyol, a' ki leg-első vitt a' dél-e-hanyattló
Amerikába magot töllünk: mert emberi teŕtet
Gyenge, 's derék - ízű Retkek nagyfággal előztek;
'S a' meg-lett jó-szál Indus, bír mennyit emelné
Láb'újjára magát, tsak alig tuca szedni Falzulykát
A' fát-képző szár' derekáról: függ vala Szil-finn
Szöllő-fűrt, melly férjfinak-is bajt adna: leg izmosb
Váll egy Dinnyének terhét nem győzte vifelni.

Siettetett Paréjok.

A' kertet, feles hólnapokig ki-hevertéti, 's Kertéŕzt,
A' fanyarú Tél: fagyba-rekedtt a' gyenge palánta:
A' föld vagy jégtől tsikorog, vagy zápor alatt nyög;
'S meg-vetvén miveléŕt, nem eredhet femmi gyümöltŕre
Már, ha-tsak a' Kertéŕz nem adand titkon tüzet, és bō
Trágyával nem fog Spárgát ŕerkenteni; 's mellyet
Illyen idő-tájban tagad a' Terméŕzet, hamarja
Meg-születésre nem hajt, 's fel-ferdülésre Salátát.

Öntözésnek ideje.

A' mikoronn e'-tsendefedett a' durva ŕzeleknek
Zúgáfok, 's a' gyenge Paréjt már kezdi legyezni
Játszó ŕzárnyaival Zefirus; tilts nyers vizet attól
A' Nap' fel-keletén, 's égről tengerbe le men'ténn;

Nagy kárt szülhet az ilyen nedv a' gyenge Paréjra.
 A' mikoron *Titán* az egek' közepére fel-hajtott,
 Akkor kell szomjú földet folyamattal itatni;
 Változván az idő, változtafsék-meg-az öntés:
 A' Naptól meg-hevült fünek veszedelmet hoz a' víz
 Nyar' idejénn. Mikoron *Fébus* nyugttokra botsáttya
 Tűz-lehelő lovait; vagy az harmatos hajnal hafadván,
Ótzánból az egek' bértzére löveikedik ismétg:
 Akkor kéne tígás kereken le-fzalasztani vedret
 A' mély kútba, vizet fel-vonni, 's meg-öntöni plántát.

Tavaszi tekintete a' kertnek.

A' mikor a' vetemény zöldes levelekre, Tavaszkor,
 Kezd indulni, 's kegyes *Zefirus'* puha lelke lehelvén,
 Már a' Rózsa fakad; 's bé-lévén hintve virággal,
 A' fák-is kies ágaikat meg-rakni levéllel
 Kívánnyak; tsupa bizodalom táplállya-jövendő
 Hafznairól a' Föld-mivelőt. Kertésznek azonbann
 Már erfzénnye telik: Baraboly, Majoránna, kerekded
 Turbolya zféngül; a' kertek fok-részre pirúlnak
 Illatos Eprekkel: vért szemzik Tengeri szöllő:
 Fejbe borúl káposzta: ki-hajt fitéffel Ökör-nyelv:
 A' kövelenn útat keres a' máfzásra Kaporna:
 A' Keferü-lapu zöld levelit fürgetve ki-fejti;
 Hajló lombjaival fodorúl a' jó-szagat hintő
 Petrezselyem, 's Hagymák földet fel-törnek hegyekkel:
 Éteknek le-szedettétvén, a' Sóska megint hajt:

Itt a' Som-kóro kívánatos illatot hint, ott
 Kél a' Póle, Kömény, Mustár, jó-féle Retekkel;
 Kél Bisziók, szagos ablakaink' eggy dífze; 's ki-terjedt
 Ketske-szakáll; és télre-való fok Répa, 's nagy-árrú
 Szép Árt'sóka, 's ezernél több képekre le-festi
 A' dús asztalokat zöld almájával: az ifjú
 Spárga, 's Tüfser-borsó jeles ízt ferkenget az ínybenn.

(Az hajdani mértékletességről)

Néha-naponn tsak az illy eledelt, 's a' fái gyümölcstöt
 Ismérték Eleink; 's így lett, hogy tellyes erővel
 Birván mindenkor, száz efsztendőt-is el-hagytak.
 Él'tünket fokkal rövidebb környékbe szoríttya
 Most a' tobzódás; mivel a' konyhára mezöröl,
 Erdöröl, nem elég bé-jöni rakásra Vadaknak:
 A' tengerre kelünk halakért fok ezernyi veszély köz'tt:
 Nem lehet a' levegön bátrann ált' kelni madárnak:
 Már nem gyözi nyalánk torkofságunkat egéffz föld,

Tavaszi veteményezés.

Télnek nedveitől a' föld jó karba hozódván,
 Hogy meddö gyomnak termesztésére ne szánnya
 Nyers erejét; vettessék-bé Kertészzi kezektől
 Petrezfelyem-, Nyúl-kék-, Atratzél-, Koriándra-, Pa-
 szuly-, Bab-,
 Tfüklya-Saláta-, kövér Portün-, Magdólna-füvetske-

Dinnye-, Kapor-, Ruta-, Skárlát-fü-, 's Endívia-, Komló-,
Bors-fü-, zöld-Borsó-, 's vért-képző Tzékla-magokkal.

Hóldra - vigyázás.

Mit tiltson, 's kíványon az Hóld? vizsgállya, ha tetszik,
A' keveset-látó Köz-nép, és torka-szakadva
Hóld-, 's tfillagzat-alá vettettnek lenni kiánsa
A' földet. Te napot válassz munkára Vezérnek.
Szemnek ha híffz, egyedül a' Nap dajkálya palántád';
A' Bolygó tfillag többet nem téfszen határnak,
Mint-fem az elmének, mellyel tündöklük az Ember. *)

*A' Veteményt rontyák a' Vakondokok,
Egerek, Hernyók, Hangyák.*

A' magot el-vetvén, kerges-ki Vakondokat: ám ez
A' kertet fel-túrja, 's tövét el-rágja Paréjnak.
Hosszú túrását ha-mikor szemléled, orozva
Lopd-meg, jó-vaftag pokrótzot rája terítvén:
A' föld' színe körül ásván, e' törbe (mivel-hogy
Romlását nem láttya) fejét bé-színli, 's kezébe
Iutván, fok kár-tételiért él'tével adózik.

A' Kertészek, Egér', 's Madaratska' lopásit előzni
Kívánván, sűrűn, tüskével, bé-fedik ágyok',

---

*) Ezen itélelnek a' Eölsfelkedők' felesébb száma
méltánn ellene mond.

'S minden kárt el-tílnak imígy a' gyenge Paréjtól.
 Sebbel ugyan nem ront az Egér zfékmányra; de még-is
 A' földbenn útat váj, 's a' növevényre reá tsap.
 A' vetemény mellett tégy néki tfalóka fogókat;
 'S hogy vesztét ne halassza, dió, feń függvehiteffe,
 A' Tolvajt. Kapdosni mohó szájával az álnok
 Ételhez fogván, csak hamar tzelebe kerülend;
 'S rabfágán kezdvén törekèdni, felejtí diónak
 A' bélit: veti, hányya magát, 's illantani kíván.

Menttek lenni Vakondoktól Tífuda-fával akarnak
 Némellyek, 's mérget kenvén Árt'sóka-gyökerre,
 Hánynak Egérnek tört. Mikoronn a' Bolha, vagy undok
 Hérszó dúl veteményt; némellyek r'ája Pefzertze -
 Nedveket öntöznek, 's tüzet hánynak az Hangya-bolyokra;
 Hogy füsttel meg-ijesztettvén, és kínos halállal;
 A' kerttől bútsút, vegyen a' fereg Hangya, 's szaladgyon
 Öfzve-takartt étkére, 's rakott tsürére nem-hajtván.

(A' Gyólyáról.)

Nékünk a' kegyes Ég jobb eszközt rende. Vendég
 Gólya Piréne-hegyénn minap által-kelt vala: történt,
 Hogy mikor a' ki-terültt tereńi alatsónra repülne,
 A' nem-néki-vetett tzelebe szorúlna. Leg-ottan
 Tolla le-nyírettvén, a' Kertbe rekesztetik, hogy benn
 Ört állyon. Nem nyúlt ételhez, mellyet elej'be
 Tettek: hanem Kígyót látván tsúfzkálni Paréj köz'tt,

'S meg-kapván, éhes gyomrát azzal tölté-meg; akár mint
Verdődnek, 's tekeregne ki-nyúltt orrára peretz-ként.
A' vetemény közepett hogy zsákmányt lellyen, az Esz-
trag,

Fel-fürkészt mindent, és a' kártékony Egértől,
'S más több férgektől a' gyenge Paréjokat örzi:
Söt héjjok' meg-tördelvén, nyelegetni Tfigákat,
Mellyeket észre-vezt ó falakon mászkálni, sem útál.

Paréj - Mivelés.

Illy veszedelmektől nem elég meg-menteni Kertet:
Ebredtt munka, gyakor mivelés kívántatik hozzá;
Mert a' föld, melly önként-is megy Tshipke bokorra,
Gyomra,'sTövisre; ha több ideig szenvedgyük heverni,
Nem terem asztagokat; kebelét szöllőre, Paréjra,
Fel-nem nyittya tovább. Dolgunk nekünk-is hasonló
Módonn foly, kik hiú munkákat tellyes erővel
Üzünk, 's el-vajudunk más hasznosbakra gyakorta.
A' ki gyalog fél mértt-földet nem tudna baráttya'
Kedvéért el-menni talán; az tsak-nem egészt nap'
Fut Vad után, 's terhet nagy kívánsága nem érez.

A' Kertész, földét, gyakorolván védgye gyomoktól
'S a' szomjú veteményt kínálni ne szánnya folyással.
Dinnyéjére kiváltképpen vígyázzon, hogy aztat
Bal levegő le ne-rontsa: mivel sem gyenge korában
Mészte-tenyésztedvén, sem majd érelmet el-érvén,
Meg nem elégtli ferény gondod'. Munkára fizetnek
Am az Egek, 's nagy-gondba kerül mind, a' mi betses jó.

Dinnye.

A' meg-tértt kikelet' melegét mikor újra köszöntik
 A' tsevegő madarak : téjjel, vagy vízzel itatván
 Elsőbb', a' magokat trágyázott földbe firtesd.
 A' mellyről füttyöl *Boreds*, a' részre ganéjjal
 Öfzve-vegyítvén a' Kertész a' földet, erőtlen
 Dinnyéjére körül töltést állíttson. Ha még-is
 A' levegői vizontagság meg-ijeszti ; ha méltán
 Tart attól, ne-talán kikelet' derekára tükorgó
 Tél üfsön ; bé kell borogatnia tífutsos üveggel,
 Míg szelet el nem gyöz, 's szabadabb levegőre ki-lépni
 Nem kíván, 's azután el-hagyattni mezíttelen ott-kinn.
 A' nap' fúgárát az üveg bé-véfszi, 's ki-zárja
 A' tsípő hideget : de ha fzirnyos tsuklya nem örzi,
 A' zörgő jég-efsőnek ki nem állya tfa páfit.

Eggy fészekbe felesb magokat kell hinteni ; mert ám
 Nem mind eggy-erejű. Már a' melly Dinnye magán lefsz
 Nemző földébenn örökös, bő nedve miatt ha
 Eggy szárról mefszebbre-fzalad, tsípkedgye-le Kertész
 A' tetejét ollykor, de nagyon vígyázva ; 's az első
 Zfendülést futamodni, 's buján gyarapodni, ne haggya.
 A' földét azután jól meg-morzfollya, 's körülle
 A' gonofzúl-termő füveket gyomlállya-ki töből ;
 'S r'ája ne fetskendgyen fok nedveséget: igen nagy
 Kárt, és néha halált-is fzül a' rajta maradt víz.

Dinnyédnek gyökerét nedvesség érheti, miglen Fel-puffadt hafa domborodik; mert annak-utánna Hévségtől, 's fjomjúságtól vitetik-fel az árra. Szánd-meg még-is, ha meg-lankad, mikor a' Kutya-tfillag Égre ki-jő, 's affzáltságot környül-vifz határonn. Arra pedig vígyázz, hogy bé-ne vehesse magát fok Nedv Dinnyéd' héjjába: szokás, téglát-is alája Vetni; hogy a' napnak melegét bővítse hevülvén, 'S a' földnek roffz gyözeit-is messzebbre ki-tíltsa.

Rántzos bőre midön színét sárgíttya, 's fefelni Szárától a' Dinnye, 's nyakát szabadíttani rólla Már készül;tsak mesd-le leg-ott, hogy vefzni ne kezdgyen. Nyúlly ahoz, a' mellyik nehezebb; bőrére, keményebb; Sárga; 's derék borhoz, szag-, 's ízre tekintve, hasonló. Nints más gond az Uborka körül: a' Tökre nem aányi Vígyázat vagyon: ez nehezebb levegönn-is el-állhat.

Itt a' többi Paréj, melly széltibe meg-terem, intést Nem kíván, ha kövér a' föld, 's jól meg vagyon öntve. Hogy veteményezhets, a' mesterségre, 's időre Hajtani nem szükséges: elég fog lenni magának A' föld, 's kis-szorgalmad után meg nem szegi kedved'.

Saláta. Zeller. Endivia. Retek. Kaporna.

Tisztser - Borsó. Fok - bagyma.

Még-is az Art'sókát, 's Epret tisztítsd meg-azonbañ: A' melly, annya körül, sűrűn tsemetézik, el-húzván Ágait. A' meilynnek feje fog betset adni, Salátánn

Hó-fzín léfzen , ha föld le-borította ; 's az Úri nagy aſztal

A' Zellert nem ohajtya , ha-tsak nem tette fejérré

A' Kertéſz annak levelit , mély földbe le-dugván.

Ily-képpen , le-temettve , fejer Endívia léfzen ,

Gyengénn öfzve-kötöztettvén ſzittyóval előfzör.

A' Retek is puha léfzen ha fós víz öntetik ollykor

R'á ; de keményebb lefz , ha mezíttelen háta ki-tetfzik

A' földből , vagy aſzályſággal régólta veſzödött.

Töröl-voítt gallyból ſzeret ültettetni Kaporna

(Melly avatag falakon tsúfz , 's fel-függefzti magát ott)

Jóllehet a' mikoron melegíttó napra ki-ſelik

Zöldes gyönggye , feles-ſzámú mag terheli tokját.

A' Tíſter , hogy földön tova , 's erre , meg' arra

ne fuſſon ;

Ágas póznákat kíván , mellyekbe ragadván

Katſaival , fel-akafztya magát , mint annyi kezekkel ,

Öntvén zöld levelit , 's feſtvén hó-fzínre virágít.

A' Fok-hagyma , ha láb-gyakran nyomdoſſa , betesb lefz

E' boffzúsággal ; mivel a' feje nagyra ki-terjed ,

A' mikoron sárgúl , 's görbültt nyaka földre le-tsügged ,

Féſzkéből ki-ſezítgetvén , koſzorúkra kötözd-fel ;

Majd azután meg-tíſztítván , ſzápollyal hasítsd-fel

A' földét , hogy rút ſzaga párollyon ki belölle ;

Mert , a' mint mondgyák , a' gyenge Paréjra veſzélyt hoz.

Már el-meddőlívén a' föld Fok-hagyma-hozásbann ,

Üſſe magát jó karba megint trágyával előfzör ,

Hogy-ſem az' áfó r'á mennyen , 's bé-vegyen ölébe

Új magokat. Főképp' az nemz a' kerti dologban
Nagy vígságot, hogy a' munkáltt föld szüntelen'önti
Kínatseit, és mivelőjének bé-tölti reményét.

Veteményes kert.

És még is kezeinket ezen zsákmányra nem adgyuk;
Kétfunk látni Paréjokhoz: Pufzspángos erefztvényt,
Nem kettőt mivelünk: ezt fok jó-féle füvektől
Meg-fosztyuk; 's tsak azért, hogy külső földi-virág, szép
Színével szemeink', orrunk' hizlallya szagával.
Úgy de virág nem tud meg-előzni Paréjat: az, a' melly
Nap' gyönyörűn ki-⁴virított, tsak-nem meg-fonnyad azon
nap'.

A' melly Rózsa pirúltt ajkkal mosolyog vala reggel,
Vetke ik ékéből, és öltözik este tövisbe.

El-tart hosszas időkre Paréj; 's jó rendbe szedettvén,
A' zöld Pufzspánggal, 's tornyos Tzipruffal el-érhet.

A' Kertészről.

Nyár' melegét és Tél' hidegét mértékleni tudván
A' Kertész, és a' természetet arra segítvén,
Hogy meg-szülljön hamar, 's az időt terméffel előzze,
Mellyenn a' Nagyfágos Urak' dús asztali kapnak:
Melly nagy kintsre mehet! melly melze-repítheti hírét!
Offeiről maradott kertét melly édes örömmel,
Melly meg-eléged'tten forrásával, fogja mivelni!
Bo jövedelme felől soha nem kétséges, akár mint

Follyon az ezftendő; vet gyűjt mindenkor; egészen
 Kedve telik pedig, hogyha ferény felesége, 's dologra-
 Termett gyermeke van. Mint izmosb, áfá, kapállya
 A' kertet maga: közbe-vezik magzattyai, nyúlván
 Ök-is munkához, valamint tsak győzhetik: eggy rész
 Áfni, kapálni megy; a' más víz gyom-, 's galyra gereblyét;
 Más trágyát hint, más vizet önt a' gyenge Palántra.

A' felesége pedig kofarát meg-tölti Paréjjal,
 S a' Várasba siet; pénztől erfzénnye dagadván,
 Meg-fordúl; munkáft étellel, 's Váras hírral
 Vigan tart. Az irigy gond nem fér afztala mellé;
 A' környék-helyeket rettentő félelem itten
 Nem repes; hartzoktól nints itt mit tartani; nints a'
 Lelk'-isméretnek szomorú vádlása; nem hallik
 Itt sem harag, sem perlekedés, sem semmi kezeffég;
 Dolga Poroszlónak nints itt soha; 's hogyha Paréjban
 Gánts nem esik, szívhez nem fér a' fájdalom: az nap
 Leg-szomorúbb, melly mostoha vólt a' kerti Palánthoz.

Orvoffal keveset gondol, mindenkor egészség
 Birja kemény testét: Nem könnyen dönthetik ágyba
 Durva szelek, sem téli hideg, sem nyári nagy hévség:
 Tagjait a' görtsös köszvény meg-nem köti: gyomra
 Ételtől terhet nem szenved: hidegbe nem ejti
 A' nyavalyásabb Ősz; puhaság vénségre sietve
 Nem juttattya, 's idő-nap előtt ki nem írja Világból.

Orvosló füve mindég van: van Ürömje, Rutája;
 Málvát 's álom-hozó Mákot neki meg terem a' kert;

'S a' minden füveket meg-előző munka segétti.
Hogy le ne nyomja pedig mindenkori terhe, heted' nap
Játék-, és bor-ivás-köz'it múl-el; 's érdem helyett van
Adni kevés nyugtot földnek, 's meg- szünni kapától.

Konyhát ütni ha kell, 's Vendégeket hívni; Salátát,
Art'sókát, és bort ingyen téfzen-fel ebédre:

Afzta! után Kertébe megyen Vendégivel, és ott
Mind kérdez mást, mind maga szól a' Kerti dologhoz;
'S fejt miként betegül a' Plánta, 's hozattatik helyre,
Földe hibás lévén, vagy az allyát féreg emészttvén.

A' fünek tehetős erejét magyarázza, szorultt, vagy
Meg-tágultt has-, 's két oldalt mind-egyre-verő keh-
'S más nyavalyák-ellen, 's kertében mutat ezekre
Orvosló szert. Majd azután folytatni beszédét
Mélyebb dolgokról kezdvén, nem győzi nevetni,
Hogy rég' Isteni kart nyert a' Pár-hagyma, Vereffel: a)
És a' kertébenn Istent ültetne magának,
Oktalanul félvén kéz' alkotmányit az ember.
'S bé-hozván az el-ámított költséket, hofzán
Fejti, miképpen b) kergeti még a' régi Likurgus'

---

a) *Égyiptomnak ezen bálványozó régi vakságát, Po-
gúny Juvenál'-is ki-neveti: Oh, úgy mond, szeren-
tsés népek, mellyeknek kerttyekbenn illy Istenek
teremnek. Sat. xv.*

b) *A' Szőlő-tők a' Káposztáktól, ha mellettük vannak
ültetve, minteggy dögleletesektől, el-vornydk mago-
kat, és semmi részről nem illetik. Cic. de. Nat. Deor.*

Omlott könyveiből született c) Káposzta magától
 A' Venyikét, és mint futamik, vefszőjit el-húzván
 Tölle vizfont a' Szöllő-tő, valamintha Likurgus
 Néki-dühödve megint fegyvert közförülne reája.

A' Méh-füről-is, melly sárga-verese virággal
 Zöld pázlintotskán mofolyog, miket emleget? - Hajdan
 Ez méh vólt, úgy mond, és Flóra' kezébe (mivelhogy
 Meg-nyomatott vala tölle, midőn szedegetne virágot)
 Boffzúját töltvén mérges fülánkot erefztett.

És mint jára? leg-ott meg - adá tettének az árrát:
 Im' két szárnya, szagos fűvé; fok lába, gyökérré
 Változik; és már fű, mellynél a' méhek előtt egy
 Sem kedvesb: ebből szokták meg-rakni köpűjök',
 Illattyát ennek kerelik nagy-messze ki-futván.

A' Kertész meg szokta ke-nény ígéssel, ha néki
 Kedve szerént nem tett valamit, dorgálni Tselédét:
 Ellenbenn ha-mi jót lát benne, ditsiri: mivelhogy
 Kap, 's meg-örül még a' leg kissebb pór-is az ilyen
 Szép-szavakon, 's dolgát szívesbenn üzi tovább-is.

---

c) *Likurgus, Rátz-Ország' Királya, a' Szöllő-töké-
 ket egészen Országban ki - vágatta, látván, hogy a'
 Rátzok mértékletlenül élnek a' borral. Azután dühös-
 ségre fakadván, maga lába' szárát el - metszette,
 azt vélvén, hogy Szöllő-tökét vágdal: mivel fájdalma
 miatt nagyon sirna az ő könyvéből születettnek len-
 ni költették a' Káposztát.*

Illykor ha fája korán fogná húllatni gyümöltssét,
 Fel-fzedvén ezt önn' kezivel, bé-hordgya : ha földre
 Dől a' fű; ha meg-horgad az ág a' terhnek aiatta;
 A' földről emelitti, 's leg-ott ágaft vet alája:
 És más napra ki-fzab Munkát; az' időt-is haszonra
 Fordítván, a' melly tsendes pihenésre van adva.

Bóldog fors' neme! mellybe magát per-patvar, irigyfég,
 Bé nem fúrja : tovább a' Kertnél nyúlai ki nem tud
 A' kívánat : egyéb Tolvaft nem látni Vadaknál. —
 A' joság-fzerető Szomszédától, jóllehet örzöt
 Kertéhez nem adott, soha nem tud félni; nem áfitt
 Kíntsek után; a' mit fzerzett munkájival, azzal
 Él : hagyván, ha ki-hívja halál, a' kertet, az áfót,
 Vályagból - készültt házatskát, munka-gyakorlást,
 'S líteni félelmet jó magzattyának örökbe.

A'

PARASZTI MAJORSÁGRÓL

T I Z E D I K K Ö N Y V.

Szöllő - tö.

A' Szöllő leviben kedvét más lellye: Pöéta
Lévén én, mivelésébenn örvendek; akár nagy
Sorra ki-vájt árkokba magúl fektefsen az Ember
Vefszököt, 's gyaporán-fakadó gyöngyökbe borúlui
Szorgalmaztafson gondos munkával; akár a'
Fürtök alatt el bádgyadt Szilt óldozza teherből,
'S tajtékkal-pozsogó mustot szállíttson edényre.

E' mivben kalauzom lessz a' Római Költő:
El-menvén ő nyomdokainn a' förtös hegyekre,
Az'tökén, mellynek meg-fzedte gerezdeit, én vad
Szöllököt bengézni fogok, mellyekre nem ügyelt.

Szöllőre - való tartomány.

El-szánván valalamelly darabot bé-vonni *Liéus'*
Kedvellett adományaiival; visgáld-meg elébb is,
Míg hozzá kezdessz; mi-nemü földet szeret inkább
A' Bor, 's melly tfillagzat alatt megyen híre nagyobra.

Szárnya fzegett, mustos fzekerét ált'-vitte *Liéus*
 A' fel-emeltt Havafonn, a' Frantzok' hegyének örülvén.

Itt sem akadt-meg; hanem nagy-messze ki-vitte gerez-
 dit:

'S fő-képpen Magyar-Országot kívánta lakásúl:

Esztergam, Somlyó, Buda, Szent-György, Réjtse, Bodó-kő,
 Soprony, Eger, Szikszó, Rezi, Nefzmély, Új-hely, Arañyas
 Lábatlan, Tomaj, és Badatson, Tzenk, Ménes' hegyével
 Hozzá hódáltak. 'S hát Zemplén-Vármegye, róllad

Mit szóllyak? dítséretedet tollával, eszével,
 Nints, ki fel-érje: Borodnak egész Európa tsudállya
 Jóságát, 's erejét: valamig lefsz híre Tokajnak,
 'S több mértt-földre ki-vontt hegyinek, mind addig az
 híred

Fenn-forgand. Tudn' illik Hazánk, valamint meg-előzött
 Minden Nemzeteket Márstól-vett karddal; azon-képp'
 Máfok előtt meg-van *Bakkustól* áldva. Tokajról
 Vánier hogy nem szól, Borait nem látta bizonnyal.

Szöllőre alkalmas hely.

A' könnyü-földü, 's dél' abronttsára-hanyattló
 Hely, Szöllőre-való: roffz az mindenkor, az honnan
 Mostoha kéz által töböl el-enyésztek az erdők.
 E' motskoltt földet *Bromius* gyűlöli, 's belölle
 Nem szíván nedvet kényyére, ki-hervad, erőtlen,
 És szomorú: mivel a' ki-metéltt törzföknek utána

Él még a' fa-gyökér, 's boffzút-áll szüntelen' ér'tte
 A' le-verő kezeken; 's ámbár föld-színre ki nem jő;
 Benn még-is nagy erővel bir, 's el-meffze-terülvén,
 A' venyikéknek adandó zsírt végtére ki-szívja.
 A' Szántó- föld, melly, az ekét rég-ólta viselvén
 Sok gabonát nemzett, szőlő termésre jelesben
 Fog szolgálni: mivel dús búza-kaláffzival együtt
 Sárga Ceres, 's szőlő-fürtökkel képes *Iacchus*,
 Egy-máshoz vonnak; nekünk asztalra fel-adván
 Az kenyeret, poharat töltvén ez gyenge borából.

A' szikkadt hegy, heves borral kedveskedik; a' tér
 Bövel; azért rajtunk áll, torkig tölteni pintzét,
 Vagy kevesebb, de tüzesb hordókat rakni beléje.

A' függő partonn, inogó lefz *Bakkus*, ha fűrű
 Kis mesgyékkal az hegy nintsen bé-szegve; hogy eső,
 Allya-fele futván, földét le ne vonnya magával.
 Külömbenn az alá-ra-tsapott hegyek oldalit-ülő
 Szöllőt a' forró napnak sугári ki-főzik,
 'S egy fürt annak hevét más fürttől meg nem irígyli.
 Nagy Rodan' a' tengerbe sebefs-futomodva rohanván,
 Illy hegyeket lát rendre, 's köfzönt két párttya, vidékiñ.

Három - féle a' Szőlő:

Karóalan. Karós. Fára-futó.

A' Szőlő-tökét három szakaszokra vehettyük
 Ő neve - 's ábrázattya szerént; leg előre tehetni
 Azt; a' melly, fürtökre, kitíny; de hatalmas, erőre;

És nyújtván fűrű karját nagy messze, középen
 Ön' maga tartya magát, nem ijedvén semmi szelektől.

Második az, melly vék'nyan nő, 's fellyebbre-botsátván
 A' venyikét, terhes fűrűtyének alatta le-fekszik,
 Hogyha palánk-mellé nintsen le-kötözve szironnyal.

Harmadik a' burkos Szil-fáñ hever, ennek eresztett
 Karjai köz'tt szabadon futván; 's levegőbe lövellvén
 Bátor hegyit, kedves fülllyal le-von ágat: ez' okból
 Régentenn a' Költőknek nagy része, 's Görög nép,
 A' Szöllöt Oriás-nemből hírelte szülöttnek.

El-változás.

Jupiter a' kigyó-lábú Testvéreket ölvén,
 'S a' töllök-rakatott hegyeket menny-kövel az égből
 El-szórván; a' Flegra-mezőn zúdúlva le-döle,
 Bé-lepven két föld-földet, száz kézzel az hartzban
 Villongó Briaré: vállánn őt Entzelad égbe
 Tolyni szepelkedvén, maga sem leve mentt az el-ejtő
 Menny-kötől, 's az határt feketéltt vérével el-önté.

A' Föld, magzatinak romlásán sírva meg-esvén,
 Istenhez buzgó kérelmét nyújtja, hogy ismég,
 Fának képében, fíjait kebelébe vehesse,
 Kik fel-ferkenvén, szolgállyanak Emberi népnek,
 'S lábaik ő hozzá lévén le-kötözve, bolondul
 Ég ellen vak hadat ne viheffenek ennek-utánna.
 Entzelad hirtelenül Szil-fává változik: ottan

Fátskává fordul Briaré : rántzollya ki-bénnúlt
 Tagjait héj; valahány kézzel rántott vala gyilkos
 Fegyvert, annyi jövés ferked-ki belőlle vízföntag,
 Mellyel az házafodó Szilt mint-eggy kézzel ölelvén,
 A' földről emelitti magát, 's ág-karjait hanyván
 A' Szöllő, most-is fel igyek'zik az Égbe; 's mivelhogy
 Orjás-vérből lett, vér-könyveket öntöget; és, ha
 Már Mennybélieket meg-nem tud vinni, le-fzállitt
 Lábairól Embert, eszelős poharával itatván:

A' mellyel tele vólt az előtt maga, tsalfa reménnyel
 Meg-töltvén szívét, 's az Eget ki-nevetteti véle.

A' mikoron dörög a' komor Ég, és földre lövöldöz;
 Most-is az hordókban; a' meňy-kövi hangra remegvén,
 Szörnyen kezd zavaródni legott, és el-veti színét.
 Illy nemből költvén a' Szöllő-töket eredni

A' Görögök; már azt se tsudáld, hogy meňyei magból
 Jöttöknek mondták magok'-is, ditsekedve, Világra.

Melly Szöllő terem leg jobb bort.

Eggy fajból-eredő Szöllő-tő fem terem egy bort:
 Az, mellynek támasza vagyon, több tsebreket ígér,
 Hogyha közel vagyon a' földhöz; mert a' nap ezenről
 Vízfa-szegett sugáiraival mindúntalan' éri.

A' Szil-fához adott Szöllő pintzédbe feles bort
 Küldöz ugyan; de nagyon tsípöft, mivel a' napot a' Szil,
 Árnyéket vetvén, közelebb nem erefzti gerezdhez,

'S így a' lévbe fzelídséget fzinletni, nem enged.
 Hogyha pedig már házasodás lett volna közöttök,
 El nem kell ofzlatni: mivel veszedelmes az ilyen
 Újítás; és más helyeken más módra tenyésznek
 A' Szőlők. Híres Burgundia' meffze-vidékinn
 Ágasokon fel-emeltettnek, tudn' illik hogy a' föld'
 Nyirkofsága penéft zfengültt fürttyökre ne hozzon.
 Még a' fák' tetejekről sem tud fokfzor az illy fürtt
 Látni hevefb napot a' le-nyomúltt Allobrogyi völgyben.

Szőllő-töt az Olafz nemzet Szil-fára vezet-fel;
 'S arra teként, hogy ez, egyyenlő-kor légyen amazzal:
 Mert ha-talán a' fái gyökér helyet el-lep előffor;
 A' fiatal Tőnek nedvét el-lopja: 's vízfzont ha
 A' Szőlő korosabb; hölgyének meffze-futamlott
 Karjait, és le-nyomó teherét nem szenvedi Szil-fa.
 Hogyha talán ezt a' vénség mellölle ki-veszti,
 Újabb házasfágra ne fogd: de karóval az özvegy
 Szőlő-töt vígafztallyad, 's ágafsal, azontúl.

Lugas.

Háznál-is szép a' Szőlő, ha közel vegyon hozzá,
 'S a' fal-kon tsinos móddal fel-alára-vonódik,
 Mindgyárt ifjantan vezetésre, 's igára tanulván.
 E' közben létnek tétetnek néki, 's az ág'i
 Még engedni-tudók lévén, hurkokba fogódnak.
 A' fából-fel-emeltt rofftyba ragalztya magát

Görbe fikarttyaival, 's zöddellő hajnak eresztvén,
 Sátort von kies árnyékból ereszekre, 's falakra.
 Sokszor az értelmes Kertész még hajlani könnyebb
 Vesszőket bóltokra vezet, 's a' nyári melegnek
 Hévségén tágított, a' nap' sugárit el-üdvén.

Szőlő - vessző - választás.

A' Szőlőköt akár-milyen formára szerezsed
 Venni, legyen gondod jó hegyre, 's palántra. Ha véteffz
 E' választásbann, a' kárt soha helyre nem hozhat'd.
 A' vett Szőlő-tön nem kell építtened: a' melly
 Külső földekről hozatott, meg szokta Mivesnek
 Tsalni reménységét; mivel új bőltsőre tanulni
 A' jövevény Szőlő nem tud, 's el-vezti nagy hírét,
 A' mellyel ragyogott, honnyából meffze ki-kelvén.

A' mikoron tekeritti nyakát, 's kezd venni pi-úlást
 A' zféngült Szőlő, végső sugárait húzván
 A' tiető napnak; Tökét válassz-ki magadnak,
 Melly fürtösb, és főbb-izü gyöngyökre fakad-ki.
 Innen végy ültetni-való vesszőköt: hogy aztat
 Később' el ne hibázd, gyengén tsípkedgy-ki hegyéből
 Eggy keveset; vagy-is írj a' töke-karéjra veres színt.

Szőlő - ültetés.

Melly formája legyen, 's mint jobb ültetni? mivelhogy
Virgilius bőltsen rég' meg-magyarázta, ki-tennem

Nem szükség: de mi módon kell a' gyenge palánttal
 Bánni, 's idővel több hafznot bé-venni belöle,
 Már itten nem múlatozott: 's tsak naggyait hozta
 A' miyelésnek elő; 's valamint az igen jeles-hírű
 Kép-festő tsak az állásban teszen ollykor elő jelt
 És helyheztésben; 's önn' munkájába szorítván
 Minden mesteri díszet, a' többit más köz etsetre
 Bizza: hasonlóképp', efze főbb dolgokra terülvén,
 Aprókat másokra hagyott, hogy versbe kötözzék.

Szőllő mivélés.

Hát, Mész'm, gyarló kezemet fogd újra: ki-serdül
 Már az hegyenn a' Szöllő-tő, 's gallyakra tífrazik.
 Föld-mivélők, tsak-rajta tehát: kapatsokra, 's kapákra
 Kellyetek, és az-elő-fzületést védgyétek, az han'ot
 Forgatván, 's a' kajfza gyökért jobb nedvre vezetvén.

Több hajtást együtt szabadon táplállyanak első
 Efstendők; ne-talán a' Szöllő-tőke' reménnyé
 Egy szál-vefszötöl függjön: majd, harmadik öfzön
 Túl-esvén, elevenségét ki-jelenti: szelídenn
 Ritkítsd e' korban: nem gyözhetik annyi tífrazik'
 A' gyökerek mindég elegendő nedvvel itatni.

(A' palántának táplálásáról, és nevedezéséről.)

Melly okkal, melly törvényel mennyen-fel az ágra
 A' Nyirok, és vegyenek zöld üstököt ú,ra-fel a' fák;

Sőt a' dajkáló földnek melly markos hatalma
 Tudgyon ama' kiseded magból ki-nevelni temérdek
 Törzsököt: itt az okát módomban vagyunk újra nyomozni. *)

A' tsak-imént született hajtás' héjjának alatta
 Rejtve vagyunk, valamint mondgyák, az egész fa,
 parányi

Képbe szorítottva; 's ha jól fel tudná bontani mester -
 Kéz eztet, 's a' kis tsemetét fel-fejteni vékony
 Rostotskákra: leg-ott ágat, 's Szőlői gerezdet
 Látna, tsudálkozván, hárttyákba borítottva; 's mi-képp' a'
 Benn-forgó vér a' gyermek-tagot éltet, 's nyújtja;
 Úgy veri lassanként a' fák' gyökerébe magát bé
 A' földnek nevelő leve, 's a' nap-fényre fel-ütvén,
 'S minden eret széllyel-futván, közöl életet ágnak.
 Ám de midőn bé kezd az hideg szél szállani; fellyebb
 Nem kíván a' nedvesség törekedni, virágra
 Nem dagad; a' fa, rekedtt kebelét nem erefzti gyümöltsre;
 Sőt lankad, 's hullattya haját, 's a' képtelen erdő
 Fosztott törzföknél egyebet nem tüntet előnkbe.
 Mert a' lajha hideg kérgét mindenhol el-állván,
 A' fák' ágai köz'tt szabad útat nem vehet a' nedv.
 Hogyha pedig felefebb ízbeñ forgattatik a' föld;
 A' fünek, 's fa' gyümölttseinek fegedelmet hoz akkor:

*) A' plánták' tápláltságáról, 's betegségeiről lásd

a' VI. k. 148, és 152 lap.

Vagy mivel így meg-tágasodik szük öble kapától;
 Vagy morzsáltt rögi köz'tt több nedvre verődhetik a' fű;
 Vagy pedig a' napnak fényétől háta hevülvén,
 A' jól fel-töretett gyepnek mindenkor idővel
 Több eledelt von rostyaihoz; főképp' ha le-húllott
 Zápor hanyatt-fordútt gajajit morzsolni találta.

Szőlő - metszés.

A' Szőlő' mivelője tehát könyörögjön az Égnek
 Elsőért; földét forgassa, keverje kapával;
 'S Szőlőjét mikoron meg-metszi tavaszkor, igen jól
 Nézze-meg, hogy felefebb burkok ne maradgyanak a' Tőn.

A' ki nevet keres a' borból, 's dítséretet; Hódra
 Vesse gyakorta szemet, 's dolgát ő velle közöllye,
 Hóld kormányoz határi művet, 's a' Póri Majorság
 Ő más - más ártzájától áll, vagy megy-előre.
 Az' Tő, melly buja gallyt, vagy meddő gyöngyöt
 hoz, akkor

Jő metszésre, midönn Félé-nek szarvva meg-újúl:
 Hogyha sovány, meg-berélését meg-töltte javallya!

A' ki pedig nem akarja magát támasztani kétes
 Hódra, 's hitelt inkább a' földnek ad, hogy-sem azónak:
 A' meddőnn-heverő Szőlőt terméfre fegettí,
 Burkosodott venyikéji' hegyét fentt késsel el-ütven.
 Illy-képpenn a' Tőke magát gallyaknak eresztí,
 És azokat minden-résziről bé-vonnya ge.ezadel.

Eggyenlő-képpen terjeffze-ki nedveit a' Tő,
'S fejtse fejét négy agg Szöllő-veffzöre, hogy ebből
Újra botsáthafson minden kikeletre gerezdet.

A' késnek, ne-talán valamelly sebet ejtsen az ágon,
Vonnya-le rozdáját fén-kő: melly része közelb van
A' nyelhez, 's élet egyenest jártattya; belölről
Kajtsos öbölre, hajoltt kasza-ként le-tsapódik, hogy
eggyes -

Út-i rántással messen-le jövéseket, a' Tönn
Mind egygy nyomdokokat tartván a' görbe tsapáfok.
Már hajlást érvén, kajszáltt orr-módra ki-rándúl
Öble, ha szükség leffz-kis helyen tiszttani hol-mit,
'S odvas tökéből redvet ki-vakarni: ki-döllyed
Fejnze, magafs hátañ, hogy tsapjon metfzve; 's ha húzva
Nem gyözné, vastag vefszököt ütэфfel el-irtson.

Óldalafon legyen a' metfzés; mert, hogyha hanyatt fog
Efní, nehéz nedvet bé-fzí; dértől-is hamar vefz.

A' vágás a' bötkönek közepére nem esvén
A' gyöngytől-is meffze; feles könyvekbe borúlnak
A' venyikék, 's új fúrttyeik-is meg-vefznek alattok.

A' Szöllő-veffzöt, mikor az fellyebbre fietvén
Két kar köz'tt szük torkot el-áll, szállittsa-le kéfsel
A' Metfző: 's ha-mi hajtás kelt a' Tönek alatta,
Voñya-le szép-gyengén; ha-tsak azt nem akarja talántán,
Hogy le-borotválván tetejét, a' Töke megintlen
Újabb rajzatokat szüllyön, 's folytatsa gyömölttsét,
Am de mivel forró naptól, vagy martzona dértől

Fonnyadván, nagy rendre ki-vész; el-metszeni jobb leisz
 A' Tökét, 's meg-védni, reá-hánytt földdel, az hajtást.

Majd venyikéket erefzt a' Tő; bé-vonnya karóját,
 S hizott ágaiból gyaporán ki-botsáttya gerezdít.

Tölgy-fa-karót változtatván a' Gazda Tavaszkor,
 Vagy pedig Ősz' közepén; aztat, fordítsa-meg, a' melly
 Ép, 's őfzinte-való; 's a' melly inog, üfse-le jobban.

Hogy pedig a' kötözés által füladni ne kezdgyen

A' Szöllő; teftét már itt urkollya-le, már ott,

És meg-tifztítván azt a' fok-féie tehertől;

A' le-nyefett venyikét, falkán-ként, fzedgye nyalábba.

Szöllő - kapálás.

A' metfzés véghez-menvén, már annak előtte,
 Mint-fem az új gyöngyöt terhes veifzője ki-dugja;
 Néki-megy a' munkás, 's földét meg-bontya kapával:
 A' légely, ruha, barna kenyér, árnyékot-hajított
 Nagy Tser-alatt hever: ott van az hív eb: elől-megy az
 éltesb,

És rontsollya gáját a' földnek: utánna van hofizú
 Renddel az őfzve-kevertt fokaság, 's érdekli nyomában.
 Ő, vezető, kormányt-tartó, munkára bevittő;
 'S néha meg' hátra-felé nézvé; meg-szóllal, ha néhol
 Gyom maradott, vagy fű nints fel-fordítva gyökérrel.
 Munkáfit szorgattya, midőn közelítget az első,
 'S hogy bellyebbre vigyék föld-vágó fegyverek', inti.

A' dolog ég: kiki rajta vagyon: kapa-fogra kerülén
 A' kő, peng, 's szikrákat okád; főveny-halmok erednek,
 'S környül-áfattván, tsupafzon látfszatnak *Jacchus'*
 Szárai, 's a' forró napnak füttetnek hevetöl.

Erzfe, Verefs-, Fok-hagymával, 's Répával, azonban
 Meg-terhelve ki-jő, 's hoz Munkásoknak ebédet.

Földre kerülnek ezek tágas Szil-fának alatta:

Afztal helyett vagyon a' puha gyp; töltöznek: alá 's fel
 Kézre megy a' Tsobolyó: fájokhoz emelgetik eztet,
 Hátra-szegett torkokra verefs tajtékjait öntvén.

El-végzék: szállíttya megint a' földbe le-szegzett

Efzköz: talpon van kiki már, 's a' mellyet italból

Vett, erejét a' jó Szöllőre fel-ösztya; 's hogy adgyon
 Még fokkal jelefebb borokat, fenn-fzóval ohajtya.

A' Szöllő-fának leve.

Bő Szöllő-hegyet egy-némelly fel-fzántat ökörrel,
 Hogy kevesebb költsége legyen; 's az ekének utánna
 Hogyha-mi fült maradt, munkás megyen arra kapával.

Ebredvén a' Töké, midön ki-keletnek hevéből

Kezd valamit kóftolni, leg-ott' könyveknek erefszi

Meg-dagadott fzekeit, földet tsepegéfiyel áztat,

És éjjel-nappal pityereg. Szedgyétek edényre

Föld-mivelők, e' síralmat: szállói nyirokbann

Orvoslásra talál a' fzem, 's a' nyári melegtől

Égett artza: segétt azokon bé-vétele, kikre

Kövé-váltt f. venyek fzőrnyü fájdalokat hoznak:

A' bora, mellyet adand, öntödni garatra találván

Túl elegenden, ha-mi bajba viszen; már messze jövendőt
Jósolván, fegedelmet nyújt könyvével előre:

Így egy Töke sebet tetzen, és sebet orvosol ismét.

Ámbár gyenge Zefir' legyezésire nyíltt legyen a' föld;

Vissza-jövő meleget szós Fil'mile zengjen-is ámbár;

'S fel-ferkentsen öröme szemet víg színe Világnak:

Én Szöllöm, te pi'yergéftől meg-szünni ne készülly;

Hoffzas könyveidet szemeidtől meg ne tilalmazd;

Kétséges napnak ne lies ki-jelenteni gyöngyöd':

Karjon ezen dítsőségenn a' vesztte-nem-érző

Mandola, melly majd-majd Új-esztendőnek utánna,

Mellyekből nem lát örömet, fitogattya virágit.

A' Kcs-is ámbátor puha szellőtskéket arannyas

Gyapjával ferkentgefsen, 's jelit adgya Tavasznak;

Még-is hitelt a' langyos idő ne talállyon előtted:

Mert a' Tél fagyos éjtszagnak karaj'ra tolyattván,

'S el-menetén bőszonkodván, tsikorogva megintlen

Vissza-felé fordul ollykor: deret, és fagyot indít,

'S a' fiető földnek kinttsére veszélyeket áraszt.

Második kapálás.

A' mikoronn a' Rák kezd országotni, 's virágos

Pelyhhivel a' Szöllő-hegy-is illatot hinteni; fegyvert

Markolly, Vintzellér, és vedd egyenesre kapával

A' fel-törtt rögöt, a' ki-takartt gyökerekre vonítván

Az' földet, mellyet kapa, meg-nyittáskor, el-húzott,

Hogy vártt esőből a' Tő részt venne, 's melegből.

Váftolás.

A' sűrű zöldségre futott, de reményre nem-álló
Rajzatot-is le-metélni szelíd újjokkal, igen jó :

A' Szőlőköt ezen febzés élefszi, 's egéflzenn

A' maradott tsemetékre jutand a' fái levefség.

Ám de midön fonnyasztani kezd a' száraz Orofzlány;

A' fürtös levelet meg kell váftolnotok, a' melly

Réfszról leg-rövidebb árnyékot téssen az Égnek

Leg felsőbb tetejét-visgáló *Cynthius*, és hol

Fel-kel tengerből hús reggel arannyas hajával.

Nap-nyúgottra feles levelek fzükségesek a' még

Eretlen Szőlő' védelmire; mert ha gerezdet

Környül-vefsz dellefti meleg, nagy része ki-fonnyad,

's roffz-izü-, favanyó-borral fog végre fizetni.

Art a' szöllőnek

A' Fagy, Fégsz, Hernyók, Hangyák, Kets-
rék, Nyúlak, Vénség.

A' vad szél-is erősb hidegét még újra ki-hiván,

Jólehet a' fel-nőtt venyikék a' görbe kapáknak

Veffenek-is valamelly akadályt, miveléft el-únni

Nem kell; söt az egéflz esztendőbéli veszélytől

Szükséges leszen a' Szőlőt vigyázva meg-óvni.

Sokszor igen tsípös a' Tél; 's bel'részre le-szállván

A' fene fagy, Szőlőköt el-öl. Sírásra heába,

Vintzellér, ne botsásd fzemeid; nints hafzna panasznak.

Jobb leszen orvosló kéfsele kergetned hibájit.
 Vágd-el az hóltt-eleven Tökét; fel' részit hasítsd-meg,
 'S termékeny venyikékkal ezen repedéseket óltsd-bé:
 Annyok-ként azokat mind fel-nevelendi; 's tsudáini
 Fogja nagyon, majd nem fok idő-vártatva, tekéntvén,
 Hogy több gyönggye vagyon, 's jobb-ízű borra menendő.

A' Jég-is le-pereg, 's az batárokat el-veri gyakran,
 Már mikor a' Szöllő nem tartván többet az ilyen
 Dúlástól, zöldségbe borúlt: a' gyenge tsírának
 Vég' romlásit szerez a' fok ütés, 's meg-fojtya reményét
 Mind az egéssz Esztendőnek: késötske; de leg jobb
 Orvoslása; ha mindgyarást fegyverre kelend a'
 Gazda, 's öregbítvén a' Jégnek mérges haragját,
 A' még fenn-maradott tsemetét-is el-írtya katzorral:
 Annyának sebiből tsíra fog serkedni megintlen.

Szint' ollykor, mikor a' Szöllő zöld ág'ival ékül,
 A' sodrott gally köz'et tojományokat érel az Hernyó,
 Meg-fertöztetvén levelit fok ezernyi magokkal.
 A' szarvas Tsiga sem nyugszik, tsíff nyálait húzván
 A' rágott levelen: nyomdosd-el ezent-is, amazt-is.

Hangya-fereg Szöllődbe ha bé fog-rontani, hányd-el
 A' bolyt: kéfedelem nélkül más biztos helyekbenn
 Allittand tsürt, és gyűjtött jószágaival el-megy.

A' rágó Ketskék-is hamar meg-vesztik az ifjú
 Hajást, hogyha tövis-kerttel nem gátolod őket.
 A' félénk Nyúl-is bé-baktat homályos időbenn;

És ott-benn a' gyenge jövést nagy-orozva le-rágja.
Kén-gyertyát gyújtván, füsttel futamítsd meg; avagy tölts
Puskát rája, 's ki-szórtt ónnal végezd-ki Világból.

A' nagy-idős Szöllöt beteges Vénség is-el-éri :
Olly korbann el bádgyad; erő nints benne; fejről,
Zöld haja, húl, ránttal szántatnak karjai : rakva
Tette tsumós görttsel; venyikéjit ritka gerezdek
Terhelik. Adgyon fát füstös konyhára, ha nem tud
Termeni bort : és a' közelített Tőnek az ágát
Homlitsd-meg, 's így más örököt vígy annak helyébe.

Szüreti készület.

A' mikoronn már kezd a' Szöllő' fürttye pirúlni,
És érvén dagadoz : Szüretnek előtte, satuló-
Ház készül, és pintze, 's boros szerfzámok, edénynek.
Semmi dolog nints akkor egyéb : mindennek ez egyben
Fő feje : hajlékát egy rész tisztíttya szeméttől :
Egy-némelly fajtót dörgöl; más, kádatat öblített :
Más az imént-vett eszközököt forrázza, megint más
Rész az ürefs pintzébe szalad, 's fel-rántya boroktól-
Meg-próbáltt hordójit : amott abrantsokat újitt
Némelly; más tataroz, 's hafadékot falka tsepüvel
Bé-dugdos : majd, tiszta vizet torkába le-töltvén,
A' seprőt mozgattya belől láitzokkal : az hordó
Szájjal alá-fordíttatván, moslékit okádgya,
És tisztíttya hasát, gyakor öblítettéssel itattván.

Szüreti munkához-látó Féjére ne tártsa
 Száját a' Feleség ; hanem inkább a' mire fziükség
 Lessz , azt a' ki-fzobott nap előtt készíttse-meg híven:
 Vitlából-fonatott kosarakkal járjon alá 's fel
 Ön' Szöllőjébenn , és szedgyen előre le tellyes
 Épségben-lévő több fürtököt ; hogy legyen , a' mit
 Második afztalhoz Télben tsemegére fel-adgyon.

Nyújtsion imádságot buzgónn Istenhez azonban,
 Kellemetes napokat kérvén , hogy az égre ne hozzon
 Fergeteget ; 's szágodni *Notust* kényyére ne hagyja.
 Hartzolván a' déli szelek melly kárba keverjék
 Érett Szöllőnköt ; jaj, láttuk , 's most se' felejtjük.
 Mert nem rég' ez előtt , mikoron már tsak-nem egéfszen
 Méz-ízzé vált volna , fetét levegőnek az öblén
 Felhő gyült ; 's minthogy nevedeknék szüntelen', a' pór
 Rettenetes félelmében majd tsak-nem el-ájúlt ,
 Nem tudván , mit hozand a' felhő' keble : panaszal ,
 'S hangos harang-fzóval bé-tölt eget ; ám de fem a' szós
 Értzek , fem panaszok , fem több kérelmek el-üzni
 Nem tudták a' fellegeket : fene zápori vésztl
 Zúg az egéfsz levegő ; tsattog ; villámlik ; alá-tsap
 Száz meg' ezer menny-kő , remeg a' föld ; úsznak ha-
 tárink

A' nagy özön-vízben : 's e' rút dörgések , ez Égnek
 Háborodott artzája , 's merő lotspottfal el-áradt
 Utak sem tudtak fokot honn meg-tartasi. Félig

Meg-rothadtt fürtök vízzel keverednek : hafzonra
Nem-váló Szöllő fzedetik futamodva Tövérről.

A' bor, tsúf-fzinü, roffz-izü ; minden erőtől
El-fzakadott. Ha-mi lelke maradt, most húzza-ki lassü
Tüz-aztat ; de midön le-tsepeg gyültt gözze fazékból
A' romlásnak az-is bizonyos jelit adgya ; mivelhogy
Ízetlen, nem hevitt, meg nem gyúl lángra vitettvén.

Szüret.

Kétes idő' félelme miatt el-kezdeni nem kell
A' Bor-szüretelést : söt Tí, kiket illet az al Rend'
Kormányzáfa, fok ostor-pénzt hírdesetek arra,
A' ki hamarjában favanyón le-fzedendi gerezdít.
Majd mikoronn a' törvényes nap el-érkezik ; ismértt
Hangzatot harsogjon fzanaszétt a' trombita, 's azzal
Minden hegyet szabadíttson-fel Szüretre lakosnak.

'S mint színt' a' Katonák, mikoron közelítnek az ellen
Fél' lobogóji, tsupán tsak az egy hadi jelre fülelvén,
Fegyvereket, 's magokat készíttik ; 's arra hatalmok
Nem lévén, viadalt nem mernek kezdeni, míglen
Trombita-szózattól nints a' vívásra szabadság :
Úgy mikor értt Szöllő népet Szüretre ki-szóllítt,
Készülöt fúván a' Kürtösök ; élez ik a' kést

A' forgó köszörü-köveken : fegyverkezik Affzony
'S Férjfi : meg-indúlnak más meg' más helyre tsopörtbann :
A' pór-szerfzámok fzekezen vontattnak-előre.

A' zsákmányra nagyon törvén, nyomakodnak határnak
Tág derekán, egy-mást üzik ; 's már meffze ki-tetszik

Bacchus' tábora, mellyet négy szegeletre fel-öfztott
 Szőlő-tőke ki-fejt, 's kerekítt zöld báfya kívülről.
 Sátorok húzattnak ki-retzéltt szőlői levéltől;
 'S reggeli harmatokat szíván, gallyának alatta
 A' le-takartt fok fürt gyönggyit nem félyti veszélytől.

A' Pórság közelebb elik a' szőlőkhöz azonbann :
 Árkokat által-ugrál, réft nyítt, 's fel-bontya tövisből-
 Fontt falait, 's mindgyárt kezd fegyvert vinni gerezdre:
 Rózsa-, Gohér-, Som-, Ketske - tsetsü-, Zöld-, Barna-,
 Fejér-, Lyány-,

Szőllöt fájáról le-von, és fajtóra rakáfol.

Egyik kéz, markollya; reá megy görbe katzorral
 A' más kéz, 's emelítve, nyakát el-metszi: kegyelmet
 Egy fem nyer; de nem egy forson megy mindenik által:
 A' mellyeknek hafok fel van pöffedve, hevített
 Vízbe merítettnek; 's hogy bőjtre ki-tartsanak, öfztán
 Gyenge verő-fényen meg-száríttattnak: el-öröl
 A' Le-szedők' fogok-is, 's le temet gégejek elég részt :
 Réfz haza hordatik; és vagy függ fel-akasztva gerendán,
 Vagy pedig el-rakatik fazekakra további hafzonra.

A' Sajtóra vagyon más rész el-szánva: mezít'láb',
 És tsomofzó fákat vévén, öfzv'-állnak az Ifjak;
 Kádra körül fel-ugrándoznak: patak árad alattok,
 Mellyre tekéntélvén, szomjúság éri; 's nem állván,
 Újjaikon kóftolgattyák; dítsérik; edényre
 Szurik; egéfsz eíztendőnek vígságira tarttyák.

A'

PARASZTI MAJORSÁGRÓL

TIZEN-EGGYEDIK KÖNYV.

Bor.

Mint kellyen forgatni kapát, mint banni katzorral
 A' Szöllő-hegyeken? röviden ki-fejeztem. Ezentúl
 Már Kulatsot vévén, már mustos edényeket hordván,
 A' föld' öbleiben-készültt Pintzébe le-szállok.

Pintze.

Melly tsendefség van, 's borzasztó félelem itten!
 Függet a' bóltzat, el-terjedt menyezetre hajolva:
 Nintsen benne világ; áfzkonn el-nyújtva hevernek
 Toráiglan teli-töltt Hordók, mellyekre tsomóra-
 Vertt Szúnyog törekedve nyomúl; 's ha-talán le-szívárog
 Ódalokon valamelly tsepp-bor, fel-szívja, 's szeszétől
 Meg-szédítettvén, fel-alá-fut hamarja kerék-ként.

- 1) *Bacche*, ki nagy-lomhán heveréssz, 's nyújtózol
 az álmas

1) *Bacchus'* neve által a' bor értetődik.

Hordékbann; kelly-fel, 's terjeszd még eggyfzer előmbe,
 Mint érzette magát hajdan, 's hogy' szólla Horátzunk,
 A' mikor egyg kö-fzirt-derekon letzkéjidet hallván,
 A' Múzsák' szenteltt italit portzogva nevette.
 Légy magad-is, nagy Fébe, 2) jelen Parnafszus' hegyé-
 ről,

'S víz-forrásaidat Borral, kis időre, tseréld-fel.

Elsöbenn a' bóltok alá-vett háznak alattabb
 Réfzeibenn fából-készültt szerszámokat helyhezz,
 És Sajtót, mellyhez könnyen férhessen az hegyről-
 Meg-térő Szöllös szekered. Két részre fel-állván
 Tölgy-fa, tligát ábrázollyon, melly fojza levétől
 A' Szöllő-szemeket, 's tikorogjon az által-erésztt
 Sajtónak nagy terhe miatt. Tág tonna, gerezdet,
 Öszve-törödöttet, végyen kebelébe, 's ki-fúrdaltt
 Óldalainn'a' Mustot alóll kádakra botsáffa.

A' Pintzék a' föld' mélyebb üregébe rakattnak,
 Mellybe sem a' vad téli derek, sem az Égi kutyának
 Forrósa, sem a' levegő' zörgése nem hat-bé:
 Mert morogó dörgésektől ha remegnek az hordók;
 Képébbenn, nagy ijedtte miatt meg változik a' bor,
 És azután nem leffz mód meg-térítteni színér.

---

2) Fébus itt a' Poétai ihletés helyett tétetik, mellyet
 Horátz' a' bortól fel-gerjesztetni mond vala.

A' ki-sütött ágyuk' menny-kő-zivatarhoz hasonló
 Bögésin, 's utfát-rázó szekereknek ijesztő
 Zörgéfin-is el-háborodik: meg-fosztya tüzétől
 A' Szilről tsak-imént szállott fiatalka, 's garázda
 Vendég-is, melly a' börtönt, és lántzot el-útván,
 Forr, pumog; vastag, fene gözt füstöl-ki magából,
 'S a' nyíltt hordónak derekán tajtékit okádgya.
 Ezt más helyre vitesd, valamíg ki nem önti haragját,
 És a' zárat alatt nem tud nyúgodva maradni.

Pintzédnek, dohos Ifálló, szomszédgya ne légyen,
 Vagy posvány; érett Sajt sem fog lenni baráttya.
 Hordót más hordóra ne rakj: a' kéznek ürefs helyt
 Haggy mindég köz'ttök, melly minden esetre legyen kész,
 Hogy mikoronn indul a' bor, likat egybe le dughafs.

Szett ha tehetsz köböl-vájott Pintzére, felettébb
 Bóldog vagy; soha jobb helye nem fog lenni borodnak:
 Nem leszen azt szükség jéggel frifsíteni; mert, ha
 Tsapra le-száll, hidegét fogad el nem gyözi viselni.

*A' Pintzéknek Ékeiségei Német - Ország-
 bann.*

A' Német Nemzet főképpen tiszteli *Bacchust*:
 Némelly helyt márvány-köböl készültének ennél
 A' Pintzék, 's aranyos poharak kínálnak Ivókat:
 A' festett Vendég-házak, palotákhoz hasonlók,
 És már messzéről tsalogattyák fénynek az útast.
 Itt a' refzketeges Réfzesség, és puha Reiség

Minden bút lábbal tapod , és ki-katzagja Királyok'
Dolgait : ott *Bacchus'* dühös Alfzonykájí hegyekre
Futkosnak , valamint ezeket-vesztettek ; amottan
A' Lapiták , 's két-formájú Tzentaurosok egy-máft
Bajra ki-szóllíttyák , 's meg-ürültt kantsókkal ijesztk.

A' nem-nagyra-betsültt bort pajkos Anakreon itten
Melly szörnyen fájlallya ! hegyefs Szöllő-fzem akadván
Torkánn , azt nagy erő-szakkal sem tudgya ki-vetni.
Tudn'illik mivel a' szerelemnél kis'bre betsülte
A' Bort , öt' Szöllő-maggal bofszúllya *Lieus*.

Bal könyökére fejét le-szalasztván *Ennius* ottan ,
Mondandó fegyvert , és tábort forgat ezébbenn :
Töltve pohár van előtte ; 's azért a' fok bor-italtól
Duzzadván : bö verseket önt : *Démókritus* ottan ,
Élet-halál-köz'tt lévén-is , nem ereszti kezéből
A' poharat ki ; ha-nem végső fájdalomnak , és bús
Gondgyainak pihenést keres , és valamennyire nyugtot.

A' Bor' börttya' közép táján ül önön *Iacchus* :
Szöllő-fürtökkel kerekített homloka : testes ,
Ábrázattya ; nyakas ; potrohós ; artzája ki-gyúladtt ,
Millyen az Hóld , mikoronn környül van véve szelektől.
Itt poharak vagynak ; túl fok nagy kanta : körül - ül
Nyíltt-kebelű , 's mint-egy éneklő-forma ; de pelyp , és
El-nehezültt-nyelvű fokaság : egy része virággal ,
A' más része borostyánnal tzifráltta fejét fel.

A' képek , tsupa tüz : bádgyadt , szemek : úgy omol a' göz
Torkokból , valamint a' kürtőna fel-duvad a' füst.

Bor

A' Magyaroknál, Frantziáknál, Görögöknél,
Olaszoknál, Spanyoloknál, Németeknél.

Haggyuk-el ezt : a' Pintze felől más-féle tanátsot
Kell forgatni ; jelesb ital ékes, 's gazdag edényből
Nem foly : eziüst-, vagy arany-készület mind ki-maradhat.
Tsak jó-borral-töltt hordó dítfértetik itten.

Hafznes tudni, minő helységről szüröd-el a' bort :
A' Miskóltzi, mezses ; tüzes a' Szekszárdi ; javittya
A' Budait kofizás : a' Somlyai, 's Ménesi, Grófok'
Táblájokra megyen : tsipősbet hoz Hétze, Szerednye
Kellemetest : Burgundiait képezni Vifonta
Fő-képpen tud : Egert dítsérik az asztalok. Hogyha
Országunk' bóldog kebelét vizsgálom, ezekhez
Még nagy lajstromokat tóldhatnék : itt-is, amott-is
Szemlétek fok gazdag hegyet : de Tokajnak adódott
A' Kofzorú ; 's, szóllunk igazat, nints másfa Világon.

Sok-félével ajánlya magát a' Frantzia-föld-is :
Mind eddig Görög-Ország-is fenn-tartya *Lyéus'*
Régi nevét. Az Olasz-levegő gyengét hoz, erőflet
A' Spanyol Ég ; a' Német bor sok időkig el-álló ;
Es, ha meg-ette magát, jelesebb asztalnak is ízt ad.

Verefs-, Fejér-, Muskatály-, Tsináltt-Bor.

Némelly Tőke fejért memz, a' más Tőke verefs bort
Színre: Verefs köz'tt-is nagy külömbség vagyon: az jobb,
A' mellyik kárbunkol-kő' színéhez hasonló,

'S szikrát hány, mikor öntödik poharakba, 's az ínyet
Édesded tsípősséggel tüklandgya. Fövenyt szül
A' tüzesebb, 's keferü köfzvényt; a' gyenge, 's gyomor-
ban-

Könnyen-fözendő, leg jobb a' furtsa Poétak'
A'ztalihoz. Nagy-hamar meg-ütendi fejünket az új bor :
A' savanyó, lábunk', 's nyelvünket urokba rekeszti,
'S néha szeszét testből álmom sem győzi ki-verní.
A' vékony, kedves; de felettébb változik; a' nagy
Út, földön 's vizeken színét barníttya, 's erőben
Meg-gyengítti : tovább-vitel ízetlennék erőt hoz,
És betset. Így terhes munkák gyengétske tagoknak
Ártanak; izmosokat gyarapítanak. *Iacchus*-is öfzve-
Futván tengereket, 's veszekedvén a' nagy habokkal,
A' mikoronn haza-jö hajlékiba, fokkal erőfőbb.

A' finom bor egészségést táplállyon : az édes
Ellenben beteget : gyengét bízz kontyra : tüzettel
Küzködgyék a' férjfi : fejért meg-győznek az hosszas
Nyári hevek; de mihelyt meg-szállhat, ihatni hidegben.
Leg jobb bor foly muskatalyos szöllői gerezdből
Minden-féle fejérek köz'tt: ez' itálnak az íze
Szájunkbann édes; de tüzével-is élteti gyomrunk'.
Hogy neme, 's mind neve fenn-tartson; nem mindenik

Ország

Termi-meg ezt : ha hideg, vagy nedves helyekre fog esni;
Nem-nagy idő múlván, méz-íze gyümölttsínek el-vész.

A' Bor különb-ízt mint tudgyon hazudni, ki győzze
 Mind ki-fejezni? fokann Almát, Szőlői gerezdet,
 'S Körtvélyt el-vegyefenn azon-eggy hordóba veretnek,
 Öfzve-folyattatván leveket. Némellyek az izmos
 Bort meg-zfákolván, vék'nyíttják: máfok, ha gyengel,
 Sarkokkal döfölik; 's hogy erőt, és ízt vegyen, abba
 Szurkot, 's meg' mustárt elegyítnek. Jó-szagu fű-szert
 Önt az edénybe vizont némelly, 's úgy orvosol új bort,
 Bé-híntvén kék liliomot, 's tzinamom-fa szabású
 Héjat: Tzitrom-hajat vesz amaz, 's vér-forma fzederjet;
 'S, mellyet természet nem adott, színt metteri móddal
 Ad a' bornak: az affzonyi nép bük-fái levéllel
 Űz bortól savanyóságot, 's Szőlői gerezddel.

A' Bornak dítsérete.

Más, ha-talán kedvelli, betses fű-szerrel itassa
 Hordóját: Szőlő-töröl-jött tiszta borokkal
 Tarts te: tfináltt, tetfzö; természeti bor pedig] használ
 Gyengültt gyomroknak; testből nyavalyákat el indítt;
 Álnokságot el-űz; bús gondot meffze tilalmaz;
 El-vesz hazugságot nyelvről; a' szívnek homállyit
 El-széllyefzti; 's miként bé-lát a' tiszta folyókba;
 Fel-szabadítt szemet a' titkok' fenekére le-nézni.

A' Víz - özönről.

Hajdan özön-vízzel büntette Világot az Isten;
 A' melly ostorozás' jeleit még mái naponn-is

Több helyeken láthatni : tekénts a' Peffzula-hegyre :
 A' föld' gyomrából ha követ ki-vezsz itten az ember,
 Kövé-váltt-Ótzáni tfigát lát jöni kezébe.
 Nagy bizonyírtásunk lehet a' Víz-árok is erre,
 Mellybenn a' meg-fúrtt hegy alatt Árbotz-fa megy-által.
 Itt a' visszanyomútt tenger', 's amaz híres özön víz'
 Nyomdokait láthat'd; Ótzáni tsigákra, főenyre,
 Hogy' tuda más okból a' föld' illy restre dagadni?
 A' mikoron táméntalan hab fetrengne Világon,
 Nagyra-tetézte magát az hegyekről-gyútt ifzap hajdan
 Mí-nálunk : az holitt szint' úgy tenger vala, mellytől
 Domborodott a' Frantzia-föld; és Áfrika' táját,
 Mint alatsont, a' mély tenger le-temette vizével.

Noé-ról, a' Szőlőnek első fel-találójáról.

E' nagy özön-vízből mikor a' föld' szine ki-tisztútt,
 Bé-jött a' Szőlő-mivelés, 's az halomra le-húllott
 Emberi nép' szomorú fíjait bor kezdte nevelni.
 A' ki tövét leg-előbb' mivelé, 's bort rólla le-szüre,
 Noé volt; kit az öt-követő nép, számos időknek
 Folytok után az igazságtól messzebbre vetődvén,
 Végtire Bakkusnak nevezett, és Isteni számba
 Lajstromozott. Szőlő töről vesszőköt először
 Ő kezdett le-metélni, 's hegyenn ültetni; katzorral
 Ő metszett első, venyikét; ő hozta gyümölsre;
 Példát ő mutatott, lábbal rontsolni gerezdet.

*A' Szőlő - tö Ázsiából Görög - , Olasz - , és
azután Frantzia-Országba terjedt.*

- Ázsiá' bődög hegyin szállt-meg leg-először *Iacchus* :
Majd Görög - , és Olasz-Országnak bé-lepte továbbra
Alkalmas kebelit. Szőlőt a' Frantzia nemzet
Nem tudá még , mikor Anzoniát ostromlani kezdé
Ált'-kelvén Havasok' tetején ; a' kik leg-előre
Érkeztek vala , hogy pufztább Honnyoknak öléből
El-vonnák magzattyaikat ; nem ezüsttel , arannyal ,
'S gyöngyökkel tértek-meg , hanem bort vittek : az hartzra
Férjfiakat nem kúrttel , hanem poharakkal idéztek ,
Más záfzlókat hasas Kulatsóknál fel-nem emelvén.
Illy bérért meg-vetni havat , meg-vetni szerettek
Minden-féle veszélyt. Mit nem tehet a' teli Kantsó!

A' Borban-való Mértékletességről.

Ám de te néki ne hidgy : meg-bájolt színe fok embert :
A' ki találta , saját veszedelmivel oktata Nőe ,
Melly mértékletesen kellefsék inni belölle ,
Nem duskázni , 's az éfzt vataléj' fenekére le-nyomni.
Áfrika' népe fenébb vadnak bort téfzen elej'be :
Nints ennél tehetősebb tsel , nints ellene jobb tör :
A' Szerelem fem nyúl biztosb eszközhöz , hogy azt , ki
Gyúladoz ő tüzitől , örökös rabságra vezefse.
Főképp' a' ki nevendék vagy , bor-ivásra ne szokjál :
A' kinzó nyavalyák roffz magjait óltani , kérlek ,

Még fiatal testedbe ne kezd, a' mellyek idővel
 Fel-fognak nevedetni. Borát meg-ihattya vizetlen
 A' már öfzbe-vegyültt ember, 's vele már le-hanyattló
 Tagjaibann ferkenthet erőt: de vegyítve szerezsen
 Vízzel bort fiatal, 's tüzzel ne keyerje tüzét-fel.

A' Réfszegről.

Kik Márs - Isten alatt kofzorút fegyverrel aratnak,
 Vagy pedig a' békét-szerető Tudományi feregnek
 Tsendes nyomdokait követik; tsalogattni ne hagyják
 A' bortól magokat: tsak nő-rege, dolga 's befzéde
 A' kotyogós Vers-költőnek: de vizzontag, ha móddal
 Köppentvén, Tábort énekleni, 's Bajnokot el-kezd;
 Mint - egy Istentől ihlettvén, femmi halandó,
 Szájából ki nem hallik; hanem bel titkait égből -
 Költsönözött nyomos ígéssel magyarázza; 's magában
 Nyúgodtt lévén, a' kezeket fene hartzra hevítte.
 A' Katonát-is, ha bort hörpenthete, láttyuk, hogy élte'
 Kész veszedelmivel-is neki-hajt a' tenger-erőnek:
 Hogyha pedig fokot önt vásott torkába palatzkból;
 Tsak kardgyát sem birja szegény: forr, gyúladoz a' bor
 Belső részeibenn; tipog és tapog erre meg'arra,
 Nem lévén elméje helyén: a' lába nem állhat
 Egy nyombann: ina lantot-ver: két karja le-tsügged
 Vállairól: szeme nagyra mered: kettőznek elötte
 Mindenek: el-fzedül feje; 's Ég, föld forgani látszik
 Benne, 's el-hagyni helyét. A' köz-nép, vélyye tsudának

E' dolgot : Múzsám , röviden szólally-meg okáról.

Ember' teste miképp' legyen öfzv' alkotva ; minémü
 Munka, 's erő mozdíttya-meg azt; mint ofzlik az éték
 Fel minden tagokon? már régen közre van adva.
 A' feprőléktől meg-tifztúltt étkeket a' vér'
 Köz székébe rövid tsönn a' tejes-ér vífzi : vérrel
 A' szív él'tet nyújt azután , 's a' testi tagokkal
 Közli magát : el végre miként a' bornak az allyát
 Lafsú tűz főzvéen , gyűl a' fok pára fisakbann ,
 A' hidegebb részekre magát mind öfzve-tsatolván :
 Úgy mikoronn az egéffz testben ki-lövelkedik a' vér,
 'S külömb-féle tekervénnyel fok rejtekes útat
 El-járván , 's meg-fzűrödvén több vékony edénybenn,
 El-készül : agynak velejére ragafzkodik annak
 Könnyebb réfze; 's az elmének kényyére le-fatván
 Onnan erekre , gyakor mozogást vífz-véghez azokban:
 'S mint hír-bé-mondó , majd vífza-fzökölik az elme'
 Fel-varába , meg-intendvén tipogásival (itten
 Meg-rendül ezek által az agy) melly-féle dologtól
 Vett legyen indított érzékenysége kivülről.

Illy örökös törvények alá tett Lelkeket Isten :
 Életnek fzemeket füleket rendelni vezérül
 Illyen móddal akart : de ha mértékletlen az ember
 A' borbann ; annak rehetős szefze minden erekre
 Maszlagosan , 's vad-módra rohan , fel-alára kalandoz,
 'S mindent öfzve-kever , ki-fzabott törvényt el-hagy-
 ván ;

És mikor helytelenül, 's hebe-hurgyán nyargal erekeben,
 És az agyat rend-'s mód nélkül zaklattya, 's tsalárdos
 Képzéssel játszodtatván, botlásra víz elmét :
 Végre rövid meg-dörülést ken Ivójihoz , és a'
 Réfzegedett testbenn tsúfos mozgásokat indított.

Bajra megyen még a' szabadosb akarattal-is a' bor ,
 'S a' fedezett indulatokat meg-fosztya palásttól :
 Mert (mellyel dagad a' buzdúltt sár) ember haragtól
 Meg-győzöttetvén, tsak hamar szítkoknak erefzti
 Rossz nyelvét, fegyverre kezét : ha-ki furtsa dologról,
 Józan létében , fzeret elmélkedni ; ki-fzíván
 A' vataléjt, nem győzi magát ki-röhögni : tudóje
 Szinte reped katzagása miatt : a' könyve ki-tsordúl :
 Pelypeg ; szót darabol ; másoknál tréfa , 's nevettség.
 Tudn'illik maga törvényét kívánnya köverni
 A' Természet : az' ösvényenn, a' mellyre fzikott vólt,
 A' gyültt vér az erekbe nagyobb rohanással ütődik ;
 Vetni pedig nem tud már ellene gátot az elme :
 Mint, mikor a' dagadott tenger buzog ; ottan el-áll a'
 Kormányos, 's Evező, 's az hajót *Zefir*, *Afrikus*, *Eurus*
 'S többi szelek fzanafzét, fel-alá kényekre ragadgyák.
 Rózsákból kofzorút füzött a' régi Görög nép,
 'S azt fel-tette, midőn borozott : vagy rág vala retket,
 És fáfrányt : te ha jól-öntessz garatodra ; ha kettőt
 Látsz már, 's vélléd az ház fel-kezd fordúltni ; fietve ;
 (Míg a' bor' szefze tsillapodik ; míg józan eszedre
 Meg nem térfsz) takarodgy szem elöll, és rejtekes helyben

Nyúgodgyál. De felette nagyon meg-adandod az árrát:
Minthogy egész tested lankadni fog álom utánn-is.

(A' Kávéról.)

Nintsen ezen roffzat jobb mód enyhíteni, mintsem
A' Szeretsen-földről hozatott babot inni: döbbönyke
Kézfül vas-pléhből; mellynek közepette kerezftül
Vas-rúd megy, 's nyelet ád: ajtót nyitt ódala; mellybe
Öntödvén a' bab valamíg a' rúdig el-érend,
A' lángon szaporán fordul, 's pergeltetik, a' míg
Szinte barát-színü léfzen: majd kézi malommal
Öfzve-törettetik; és víz menvén r'ája, tsuporbann
A' tüznél addig fő, míg seprője le nem száll,
'S buzgását hagyván, az edény nyúgodni-le nem fog.
Töltsd ő vörhenyeges levit a' tséfszébe; de hozzá
Szükséges, mint - hogy keserű; nád-mézet-is adnod.

Tartsd e' drága levet más szükségekre; ha hofzas
Éjeleket tölteffz a' bölts Múzsákkal; ha néha
Elméd' a' nehezebb levegő tompíttya; ha némelly
Étel gyomrodban kárt tett; hafználni fog e' bab:
Ebből-főtt lévvel tüzeit serkentse-fel a' rest
Költő, 's mellyet elébb el-hagyott, szépíttse-ki versét.
Nem voltak Görög-orfzágnak más kúttjai hajdan,
Mellyekből tudományt köppentett volna Poéta.

Sajtolt bor.

A' mikor úgy-is elég szín-mustot ereszte-ki szöllőd,
Méirt önteffz vizet a' ki-nyomott törkölyre? mi végre

Fúvod-fel tsupa hólyagít? így tsak kárba viended,
 És nem hafzonra magad': roffz munkát téfzen akármelly
 Szólga, ha roffzat ifzik. Te kövesd a' Régiek' úttyát;
 'S a' Szöllő-montot vettesd fajtóra: belölle
 Vastag bor foly ugyan, de tseléd meg-fogja köfzönni.

A' bordót bé-kell fzdallani.

El-kezdvén a' forró must ostromlani hordód';
 Szádold-bé fzaporán fzföfzel, 's a' fzföfzre dugót üfs,
 Elsöbben derekára kemény abrontsckat húzván,
 Hogy, mellyel birt vólt, ki ne foggyon idővel eröböl.
 Forrani meg-fzúnvén a' Must, hordóknak odóját
 Frifs vízzel pótol-d-ki, hogy így fenekére vonódgyék
 Sepreje, 's a' meg-gyültt tüz-is gyengülyön hevébenn.

Illatot, és fzükséges eröt a' bornak idő nyújt;
 'S mint az elő zfengéjében, mint mustos idő-kort -
 Élő gyermeknek nintsen fem büze, fem íze,
 Míglén az ő hebehurgya hevét le-nem ülteti: fzint'úgy,
 Hogyha ki-nem forrott, a' bor vagy metszeni fogja
 Gégedet, vagy méz-ízzel meg-dögleti gyomrod'.

Léleket az bordónn.

Az üregröl.

Hogyha borod' meg kíváznod már kezdeni; hordód'
 Ált' - fúrván, felső részén léleket-helyet nyúfs,
 Mellyenn a' környös levegő bé-férjen azonnal,
 És szabadon forgassa magát: mert (minthogy erőfenn

Öfzve-szorúl ettől minden teli-töltt fzer) ha bé nem
 Rándúlhat valamelly üregen; fúrúnak az úttyán
 A' bor függöben maradand: úgy annyira retteg
 A' Természet ürefs helytől a' régi Tudósok'
 Vélte fzerént, a' kik, mikor e' dolgoknak homá'lyit
 Fejtették: nem tudtak egyéb okot adni, hanem tsak,
 Hogy titkos fzerelem, 's gyűlölség vólna közöttök.
 Minthogy az által-ütött levegő meg-vefztheti borral-
 Töltt hordód'; fektefs ennek szájára darab sót:
 Hogy minden motskot, mellyel meg-vólna keverve,
 Által-men'tébenn a' mondott fóra tegyen-le.

*Vizes Bor. A' bornak által-
 üntetése. Meg-fordúltt - bor. Etzet.*

Tudni ha kívánod, van-e víz a' borhoz adattva?
 Eztet olajjal-kentt nád-szál ki-jelenti, ha benne
 Nyirkofodik; 's tavi sás, a' melly poharakba merülvén,
 Nem fzi máft víznél: óltatlan méffzel-is élhetfz;
 Melly, ha meg-hintődik vízzel, kéz égni leg-ottan.

Új kikeletre midönn a' nyíltt föld' lagymatag öble
 Élő fának haját kézfítt; zavarodni szokott a'
 Bor, seprőjéről ha le nintsen előre vonattva.

A' pintzék sem menttek ezen rendbéli vefzélytől,
 A' kutya-tfíllagnak keletén, mikor a' meleg égre
 Dél-tájról vizenyös *Aufzter* rút felleget hurtzol.

Izével tsak hamar színét-is vefzti; továbbá
 Fel nem fzőkdétsel, mint-egy fzikrázva, pohárba

Töltetvén, hanem el-bágyad, fzeze mind ki-repülvén.
Nedves monttal ugyan le-lehet nyugtatni feprőjét

A' nehezültt bornak; de foká nem léfzen egészféz
Benne; tsak el-vajudik, 's el-mégyen az íze megintlen.
Vesd-el az orvosláft, hagyd tsámporodáfra fietni:
Hafznosb így; mivel a' konyhát el-tartod Etzettel.

A' nyavalyát, mellyet már meg-gyógyítottani, késő;
Meg-lehetett a' gyors Gazdának előzni, le-fofztván
A' Tönék levelit, 's forró nap-fényre ki-tévén
A' fűrtöt; 's hagyván nyaka fzegeve le-függeni tőkén,
Hogy ki-szivárkozzék a' lévnek rofza belölle.
Kádat-is hafznos lefz öblíteni tengeri vízzel;
A' bort ált'-zsákolni, büdös-köt gyújtani, hordót
Meg-fűftölni, 's elébb borral meg-tölteni, mintsen
A' kén-fűft ki-repül az hiú levegöre hasából.

A' szüreteléshez a' Gazda láfson.

Ám de ha rofz korban fzedted szöllödöt, heába
Kergeted a' nyavalyát, mellyel boraidra vezfélyt hoz
A' nyersebb szüret. Gazdák, vigyázzatok itten:
A' mikor itt van már az idő szántásra, vetésre,
Vagy pedig életnek bé-hordására; Tselédre
Bízathatnak ezek; de midön már egyszer az édes
Must retsegő zuhogásokat ad, 's tajtékozik, akkor
Gazdájától vár a' Szöllő, 's Pintze reája-
Vigyázó fzetet. A' kerek efszendőre-batandó
Gazdag hafzon könnyítsen (ha bé tud fémi Majorbá)

Kis napok' únalmán: oda-kinn foia nem lehet ilyen
 Kedves idő, nagy öröm, nagy kints : a' lomha hidegtől
 Nints mit félni ; meleg nem forráz testet : ugarnak
 Vig artzája miként t gítt a Várfai gonddal-
 Meg-teltt elméken ! nints pompás színe Majornak ,
 Am de vizfont a' többre-menő Természet hat runk'
 Minden-féle helyén testben szemléttet mind azt ,
 A' mit etset külömb színnel táblákra le-mázolt ,
 És a' Várafokon gazdag nyereséggel el-árul.

A' mezsei életről, és a' mezőnek gyönyörűségéről.

Mind kedvet nevel, a' mi mezőn éreztetik : itten
 A' zengő madarak füledet meg-töltik örömmel ,
 Mellyeknek tsak képire néz a' Várfai népség.
 Ez szemeit meg-tsallya liget' képzésivel : erdők'
 Sátorait te valósággal mind rendre tekinted ;
 És szabadabb levegőt szíván, már napra ki-fordúlsz ,
 Már ülsz jársz árnyékos helyen, 's a' Várfai fűstben,
 Mint-eggy számkivetett, mint-eggy kalodába tsukódott,
 Nem lappangsz, bús gondokkal nem kínozkod elméd'.

Házadat üdvözlő fokaság nem-tölti ; de bezzeg
 Nyugtod helyett szomorúság sem tud szállni beléje.
 Nints itt Énekes, a' ki füled' tüklandgya szerelmes
 Verssekkel ; de madári karok' vig éneki folyvást
 Zengenek, a' mellyek lélekben kárt nem okoznak.
 Nints játék-néző hely, nintsen rendre le-függő
 Bölts tövei varrott kárpít : de ligetnek hegyekkel

Drága levél-színt ábrázó víg képe, 's zajogva -
Gördülő folyamat, vagy bértzről völgyre le-rándúltt
Tsergetegek többet nyomnak fok ezerfzer azónál.

Tí, másnak született Lelkek! kiket a' köz Igazság,
És Törvény egy helyt tartóztat: ha lopni lehet mód
Egy kis időt, fordítsátok magatokra, 's paraszti
Mivre: mihelyt a' Szöllőnek fürt-gyönggye pirúland,
Kellyetek a' Törvény-székből, az határnak eredvén:
Ezt nem tiltya *Themis*: pihenélt nyújt őfzi napokban:
A' Bor-szüretelés, 's pintzék háza hívnak örömré.

T. Péchy Gábor Úrról.

Hét-főből álló Táblánknak Nefztora, híres
Péchy! mi vígsággal nézünk Szöllői hegyekre
Téged' az Őfz' be-lépttével fel-menni! le-tévén
Terhedet egy ideig, te magad kormányozod a' víg
Szüreteléft; 's Törvény' védője, borokra ki nyújtod
Gondgyaidat, nem rettegvén a' póri dologtól.

Múzsáknak követője, Deák, ki le-tetted azonbann
A' tudományt, szüretre fiefs; forgalsad az hordót
Könyvek helyett: tüzet ad lankadtt elmédnek azon bor,
Mellyet készítettél; 's mikor Iskola-béli dologra
A' Várasba megint bé-mégy; a' kedves időket,
Mellyeket arra-fel-áldoztál, víffz'- ádgya hafzonnal:
'S meg-fogván gyönyörüségét ízlelni mezőnek;
Eggyfzer 's mind indulatit-is tán betsbe veended
Annak az embernek, kit határ-miveléfre fogott a'

Bóldog fors ; ki magát egyedül isméri, 's vizekkel-
Tfergedező völgyek közepett, számlállya folyási
Víg esztendeinek ; 's Isten' tetzfésire bizván
Mindeneket, szem előtt fénylőbb tisztekre nem ásított.

Ám de midőn szedik a' szöllőt, 's az igába fogódott
Ökrök előre ki-nyúlott nyakokon vondoznak utánnok
Fürtökkel rakodott szekeret, 's hegyek Affzonyi zajtól
Zengenek : ő szemeit környül-hordozza, szavával
Nógatván a' dolgosokat ; 's pihenésnek okáért
Bé-rejtvén erdőbe magát, pázsinttra le-fekszik ;
Vagy fához támaszkodván, könyvébe tekénget,
Vagy Verfet szerez ; és meg nem foghattya, minémű
Könnyűség legyen énekibenn a' néma liget köz'tt.

Este-felé ha Fogoly véletlen elej'be vetődik,
Vagy Nyúlat fogatott ; melly vígan tér haza nem-vett
Vadgyaival ! csak alig várván ki-befszélni, minémű
Álnok vólt ez ; akár, tekeregvén erre meg' arra,
Öszve-keverte nyomát ; akár hátra 's előre futamván,
A' pihegő Sípost meg-játszodtatta sokaig.

Több illyent, a' mellyhez alig tud mái Világunk,
Számlálhatnánk itt : gond nélkül élni magának ;
Ollyas szót, melly bánatot hoz, ki nem ejteni ; mérges
Nyelveknek fülánkjaitól nem tartani ; nagyra
Nem szaggatni, komor forstól nem félni ; nevetni
A' meddő dítséreteket, melly drága szerentse !
Illyent nyújt az határ : ő nemz vígságos idöket ;
Ő szül szent erköltsököt, ő nevel Istenes él'tet.

Vajha mezőn végezhetném vénségre-hanyattló
Napjaimat, 's a' mellyekről éneklek előtted,
Enn' kezemet gyakorolhatnám a' póri mivekben!
Vajha kerülhetném a' Váras' gögit ezentúl,
'S annyi szivódását többé nem kellene látnom!
Kinn majoroskodván, melly jobb rámára vehetném
Életemet, nézvén a' múltó gyenge virágok'
Tüköriben tündér hívfágit az emberi népnek!
Fontolván fok-ezer szép alkotmányit az Isten'
Bólts karjának: akár kikeletkor fejtse virágít
Kertyeibenn a' Természet, 's több színbe vegyülvén,
Játékot képezzen; akár a' zöldes harafzton,
Vagy ki-miveltt ugaronn hafznosb munkának eredvén,
A' vékony ki-tfirázatokat vastagra nevellye;
Vagy földből magokat fok búza-fejekre ki-híván,
Sárga mező' színét teregeffe habozva kalászfzal)
Melly szabad itt annak mélyebb kebelébe le-nézni!
Melly szép mulatozás más-más ízt adni gyümölsnek;
Vagy mesterséggel más színre vezetni virágot;
Vagy fákat fiető termésre fegélyteni; vagy míg
Bé nem hatand a' Tél, el-késleltetni virítottást.
Én illy póri mivek közepett a' tsendes határban
Melly vigan fogok élni; hová még eddig aranynak
Szomjúsága nem ért, és bé nem vitte magával
A' fok pert, ragadást, és gyűlölséget; hol ottan
Tsak madarak tudnak töröktől félni; holottan
Tsak szelek indúlnak villongásokra magok köz'tt;

Tábori dob ki nem üz álmat ; 's a' fülbe tsak árva
 Gerlitze' hangja, fzelek' fúvalm'i, vagy óldali vifsz-hang,
 Vagy követsen le-folyó víz' tsergedezései hatnak !

Oh ! külső Majorokra ki-fzálltt , és femmi veszélytől
 Nem-tartó szép nyúgodalom ! mikor érkezik az nap ,
 A' mellyen ki-repüllyek ezen Vár-béli bilintsből ;
 Szívjak egéfszégessb levegőt ; vígadgyak határnak .
 Kíntsei köz'tt ; 's mint-eggy jövevény , rejtekbe szorúl-
 ván ,

'S terhes nem lévén másnak , végezzem időmöt ,
 Élni nem óhajtván , 's nem tudván félni haláltól .

A'

PARASZTI MAJORSÁGRÓL

TIZEN - KETTŐDIK KÖNYV.

Házi Szárnyas állatok.

El-végzém az határi mivet : kész a' Major-is már :
 Vannak Föld-mivelők , 's Barmok szántásra , vetésre :
 Minden-féle Gyümölts már ágait húzza : Paréjjal
 Fel-készült a' Kert : által-foly Réteket a' Víz :
 A' Gabónak gyönyörük : a' Szil-fa gerezdi tehernek
 Örvendvén , r'á-tartya magát : a' Pintze Borokkal
 Már meg-teit , 's bé-vitte Ceres , tsürébe kereftit.

Hogy nem-pénzen vett eledelt készítettsek : ezentúl
 Házi Madár , teli Méh-kaptár , és tiszta Galamb-búg ,
 Hal-nyújtó Tanya , 's Vad-kert fog bé-jöni beszédbe.
 Mennyi Vadat , melly fok Madarat láthatni ! Galambok
 Búgokban vígan burokolnak : kasba szorúlván ,
 Dong két Méhi fereg , 's fel-kelvén , hartzokat indítt
 Eggy-más köz'tt : Halak a' víznek széllyére verődnek :
 Nyúl merevénn emelitti fülit , 's ágaskodik : a' Vad
 El-veti vadfágát 's önként rekeszekbe tolyódik :
 Görbe nyakán más-más színt-hordó Rétze , szavattyús

Lúddal, alig billeg : Tyúknak formája nem hegyke :
 Büfzke Kakas merevitti nyakát, emelitti taréjját,
 És, két oldalain mozgatóván szárnyait, örvend.

Him-Páva.

Am de leg-első helyt vár itt a' Páva magának :
 Íme, kerekre miként veri hímes tollait ; íme
 A' földet mint seprő ki-nyúlott farkával ! el-hülnek
 A' Kakafok, Tyúkok, Rézék, és Kappanok annak
 Szépségénn : ezeket nagy test-állással előzi ;
 'S tollaiban fel-duzzadván , 's a' tzipra taréjtól
 Ékülvén, mint Hertzegné, sétálgat alá 's fel :
 És főképp' kedvelli magát, mikor a' kül' határban
 Farkát meg-tsavarította, 's ezer színekbe vegyítvén,
 A' gyönyörű rétnék bátran tsúfollja virágit.

Fényes sátorival szépítsen Páva nagy udvart,
 'S éjeleken vigyázzon, az ház' tetejére ki-szállván ;
 Írott farka, legyen tziprája vitézi sisaknak :
 Légyen arany legyező, hogy nyárban véle leányzó
 Szellőtskét indíthasson ; 's ámbátor ez' állat'
 Húsán-is kapa néha-naponn a' Római konyha :
 'E torkoffágnak követője ne légy te ; mivelhogy
 Nem dobzódásért született a' Páva, hanem tsak
 Hogy gyönyörű szépségével mülássa szemünköt.

'E madarat (mint-hogy több a' dítséret előtte
 A' friss-étkeknél) könnyen tarthatni Köleffel,
 Árpával, vagy Lednekkal : mert motskos határban

Lábaival vájkálni magát szűgyenlene, 's étket
Rút tolvajsággal, tisztes létére, keresni.

Többre ne terjedgyen gondod: mivel hafztalan annak
Hajlékot tétetni; vagy-is kívánni, hogy ülni
Kezdvén a' Nőstény, bizonyos fézkekre tanúllyon.

Zöld-fának szeret ágai köz'tt a' Páva lakozni;
Válogat abbana-is: mást szállására temérdek
Tölgyeknél, Plátánoknál nem fzenved: ezeknek
El-terjedtt ernyőjök alatt vesz nyugtot, egyébtől
Nem félvén, hanem egygy éjtől: mert hagyni találván
Álma szemit; refzketve kiált, panaszolkodik, és ri;
Azt vélvén, hogy, mellyet az éj láttatni nem enged,
El-vesztette legyen tollának díszit örökre.

Ülő - Páva.

A' gyakor erdőbenn a' Nőstény Páva titokban
Tartya tojó fézskét, 's önként ül rajta; kívül tsak
Néha jelenti magát, hogy némelly búza-fejetskét
Szedgyen hamar, 's kis magzatihoz fordúllyon azoñal.

El-rándúl a' tfillagos Hím, elejébe; meg-hajtya
Erre, meg' arra magát; hízelkedik, és fel-emelvén
Kedv-kereső szárnyát, kegyesen lapogattya; de nem
megy

Semmire képével: szép-nyájas módgya, 's panaffza
Hafztalan: a' Nőstény egyedül aprójinak örvend:
Szívéből mást mind ki-rekeszt. A' Férje meg-únván
'E dolgot, 's boffzonkodván, hogy napjait özvegy

Sors komoríttya, nagyon fel-forr, és szinte meg-örül.
 E' közbenn orral, vagy feddő szárnyal ugyan-tsak
 Nem mer r'ája rohanni, hogy így idegenkedik önnön
 Párjától; minthogy gátollya tekintete, mellyel
 Van tárfához: hanem gyűlöltt, és szíve' tüzében
 Gátot-tett tojománnyira megy, 's mind öfzve-tiporván,
 Önn' majd-majd nap-fényre jövő tsemetéjit el-óltya:
 Illy feneség ered a' buja, 's vak fzerelemnek hevéből.

Rettegván, ettől szövevényes helyekre vonódik
 A' Nöltény, maga terhével, 's nagy-mefsze kerülván,
 Tsúr-tsavar, és igaz ösvényét titkollya, gyakorta
 Vissza-tekéntgetvén, ne-hogy úttyát fel-vegye sűrű
 Fákra fel-ülttébenn a' férje, 's utánna nyomúllyon.

Páva-Fiak.

Jobb részént mikoron ki vagon már költve tojása:
 Örvendvén az elő-meneten, 's a' dolgot el-únván,
 Már azután félszákere nem ül; 's nem heveskedik inkább
 Még pelyhes verfit szárnyokra botsátani némelly
 Vers-fáragó; mint-fem kívánnya ki-hozni szugolyból
 'E göggel teli-töltt anya fényes napra porontry'it.

Erdőnek szövevényes helyit visgáld-meg azonnal,
 Fürge Leány; 's ha tojásra találsz, kebeledbe ne tartsad
 Rejteni, szégyennek; melegét pótolni; 's ezen szép
 Állatnak szorgos gondgyát anya-módra vifelni:
 Így tett a' Tsáfzári Leány, szép Livia; 's annya
 Lett költésébenn a' szép, 's Fejedelmi madárnak.

Dajkálkodnod idő nem lévén véle, vagy únván,
 Más anya-pávához tedd-ált' a' gyenge fiókat:
 A' fokasútt száznak meg-örül, 's vígadva fogadgya.
 Nézfize, minő kedvvel sétál, és millyen örömmel!
 Számos magzatitól környül-vétettve miképpen
 Jödög-elő, 's kedvell meg-dítsértetni majorbann.
 El-menvén háztól azután, ki-vezérli mezőre
 A' fereget; de midőn le-rugaszködik a' nap az égről,
 Meg-fordúl, 's fíjait zöld gallyra fel-ülteti, melyre
 Fel nem tsúfzhat az agg, 's kártékony Róka fetétben.
 Hogyha repülni magok nem tudnak az ágra magoktól;
 Szárnyait el-nyújtván, maga hoz fegedelmet az anyyok,
 Es hátánn emelítti: midőn pedig hajnal hasadván.
 A' Napnak keletére homályt el-kerget arany fény:
 Szállanak a' fáról; 's ha-talán valamellyik ijedve
 Fenn-akadoz, 's még szárnyaiban nem bízik; az annya
 Néki-megyén, 's le-tafzíttya, leg-ott repdesni tanítván.
 Hogyha taréjja hasad (valamint a' gyermeki száznak
 Meg-nyíltt ínnye között látunk ki-feseini fogatskát)
 A' földön betegenn heverész a' Páva-fi; sír; ri;
 'S orvosló kezekért könyörög, légy er'tte, Majorné;
 Vedd-fel, apolgatván, 's édeske favóval el-üztvén
 Étel-el-únását: 's mint-hogy fájdalma nem enyhül
 Más irrel; vígasztallyad jó, 's gyenge falattal.

Ülő - Tyúk.

Nem teszen illy titkot, mikor hozza tojásait, a' Tyúk;

Sőt kotyolást indított, és vízfizá-kéri zokogva,
Félszékéből ha-talán ki-fzedettek, hogy életet adgyon
Nékiek, és Pisen- fereget támasszon azokból.

Erre pedig nem minden anyák alkalmasok : ifjú
Jértzéhez nem igen bízhatfz ; mivel erre meg' arra
Könnyenn-hajlandó, 's egy helyt veztegleni nem tud
Több ideig : már fok próbákonn által-efettet
Végy ülésre : kilentz tojományt, vagy többet, alája
Helyhezvén ; tudn'illik ha több meg-érhet alatta.

A' kotyoló Tyúkon könyörülly, frífs vízbe merítvén :
Így az heába-való bú, 's a' költésre-vonó tűz
El-múlván, ismég, mint annak előtte, tojást hoz.
Tréfa gyanánt orránn által-vontt toll-is el-üzi
E' képzelt nyavalyát, és más gondot vet elej'be.

Éjtszakról dereket-lehelő fúvalmit erefztvén
Tél' idején *Boreás*, tojományt a' Tyúknak alája
Hafztalanúl rakogatfz : nintsen mód hozni parázffal
Néki segétséget : Tírkéji ki-vezznek hidegtől.
Költését a' Nyár-is igen gátollya ; mivelhogy
A' roftot, melly a' munkának kezdete, sérti
A' villám, 's meg-bontya, midön rendítve meg-indított
Ketretzet ; és ámbár zivatar közelebbre nem hallik,
Még-is az Eb-tfíllag meg-rontya gyakorta hevével.
A' Természet utánn indully ; 's kikeletkor hamályos
Erdőkben mikor a' madarak készitgetik ingó
Félszkeiket, 's tapasz-házaikat, 's meg-pelyhezik a' bel
Oldalokat, vagy lágy gyapjúval meg-tömik : akkor

Tsendes helyen Tík-fézfket emelly, polyvával az allyát
 Meg-rakván: hints bőv eledelt a' földre körülle,
 Kínálván az anyát, hogy egyék, és el-ne felejtse
 Sok munkáji közé pihenést-is vetni: hogy ofztán
 Többes erőt vegyen a' Pisen-nevelésre magának.

Orrával fel-alá-forgattya tojásait a' Tyúk,
 Hogy langyos melegét minden részekre fel-ofztfza.
 Ezt, ő nem tévén, te magad vidd-végbe, Majorné,
 Rajta veresf jegyeket vonván; 's gyermekre ne bízzad:
 Szem-füles a' gyermek; 's nem tudgya meg-állani, hogy ne
 Nyúllyon mindenhez: 's örömeftebb szenvedí Tyúk-is
 Vén Afszony' rántzos kezít, hogy-fem rendes Inaska'
 Szép kattsat; mert végre, ha nem tilthattya magától
 Mord zajjal, 's haragos fzemmel; képerre fel-ugrik,
 'S körmivel, orrával, fel-fzántya, le-vérzi pofáját.

A' Tyúk-finak nemzetése, és ábrázoltatása.

Míg késem, 's magamat mindenre ki-nyújtom, azon-
 bann

Élet-hozó meleget kezd'tek kóftolni Tojások:

A' Nedv, ofzlódván, ki-repül végtére, 's naponként

A' benneklévő magok inkább öfzve-verödvén,

Lafsanként más-más formát ábráznak: előbb-is

A' nemzéfere-való tíra különb böltra fzegödik,

És eleven tagokat képez, még gyenge vonással.

Már kettős buborék, melly meg van töltve fejáról
 Nedvvel, két fzemnek fényyén mesterkedik; és az

Agy fel-emel két rézfre velőt : majd gyenge velötske
 Kél innen , 's minden tagokon végtére ki-rándúl :
 Már ered a' véres szív , 's hozzá-férkezik innen ,
 'S túl-is , majd tsonttá-válandó , mostan erőtlen
 Test , 's olyan , valamint az hajó-talp , mellyet az áts-kéz
 Öfzv'-alkot tölgy-fzálakból , 's víz-hátra fel-ültet.
 Semmi madár' jele nintsen még : négy napnak utánna
 Látni lehet mindent : nyúlik két lába : tñirázik
 Két szárny a' vállán : fejtödik két szeme : tsonttyánn
 Hús kél : a' feje nő : velejét agy közbe-kerítti :
 Ábrázattyából meg-erefttett orra ki-horgad :
 Kelnek inak : támadnak erek ; több ágak erednek
 Már egyg törzsökből , rézfnek rézf életet adván.
 Majd az hajó-talpu képhez két rendivel öldalt
 Ad a' Termézet , 's ne-talántán zárva maradgyon
 Egyg-némelly el nem-kéfszültt munkája ; ki-látfzik
 A' szívetske : tüdő' fúvóji ki-nyílnak ; azon-képp?
 A' májnak szűrő kis edénnyel , 's az ételi főzést-
 Végzendő gyomrotska : mivel fel-fzívja tojának
 Székét a' Píslen , 's abból tápláltatik , a' míg
 El-nem ofzol rabsága , 's szabad levegőre ki nem jő.
 Hoíszú , 's öfzve-tekertt bélekbenn higgad az étel ;
 'S el-fog edényt leg előre tejes nedv : ez pedig ismét
 Meg-tíftúl , és el-kéfszül több-féle hafzonra .

Tyúk-fiak.

Meg-lévén ezek , a' tagokon börötske vonódik :
 Záratik a' szívnek feles eszköze gyenge gyomorba :

Béleket has le-fedez : míg pelyhbe nem öltözik a' kis
Tfirke, ki nem dughattya magát ; hanem haffal, az olvadt
Zsir közepett, úfzkál: feje, bólt-formára meg-hajlott,
Der'kával : ki-fefeltt kis lábai. 's szárnyai, tsüggnek.
'S már az el-úntt börtönt orrával víjja ; 's az héjját
Fel-törvén, ki-feszítti magát, 's szabad égre ki-hozza:
El-bámúl a' még nem-látott fényre : pipegni

Kezd ottan, 's annyát mindgyárt isméri f zaváról,
És langyos kebelébe szalad ; 's a' gyenge falatból,
Mellyet fészke körül lát hintve, begyébe rakogat.
Óh, de fokát ne zabállyon : ezer veszedelmeket indítt
A' rendetlen evés : meg kell tapogatni, Majorné,
Gyakrabbann a' Tfirke' begyét lágy kézzel : ha többet
Ett, mint-fem szükséges vólt, böjtöllyon el-addig,
Míg meg-emésztödvén, testére fel-ofzlik az étel.

Rostélyos kofarat borogats a' Tyúkra, hogy el ne
Mennyen az udvarból, és mészebb giz-gazos helyre
Kisdedeit ki ne horddgya. Szorofs korlátba rekedni,
Kelletlen dolog a' Tyúknak : mert nyája körülle
Játszodozik ; kebelébe szalad ; vállára fel-ugrik ;
Tfintalanúl nyargal, 's orrával tsípdeli szárnyát :
'S egyik ha kezd a' másikkal viadalra ki-kelni,
Magzatinak dolgát vígadva tekénti ; 's előre
Már fajtíttya, minő kakasok nevedeknek azokból,
'S melly bátorsággal fognak vígyázni seregre.
Már egyy hólnap után szabadon ki-vezérli mezőre
Tsirkéjit, 's szemetesb helyekenn a' földnek alólla

Ételkét kaparász; 's maga szükségére nem hajtván,
Magzati köz'tt a' leltt magokat mind rendre fel-ösztya.

A' Tyúknak Fijaiboz-VALÓ Szeretete.

Minden-részre teként vigyázó szemmel azonbann;
És ha repesni talál oda-fel Tűrkéket-emészto
Kánya, 's veszélyt akar a' nyájnak készíteni: töfient
Hangzani kezd; széllýedtt feregét egy helyre kiáltya;
'S a' ki faját veszedelmei köz'tt félékeny, erőtlen,
'S a' viadal-mesterséget nem tudgya; fijaért
Fel-támad: neki-bátorodik: nem gondol halállal:
Földre lapúl: szárnyát ki-feszíti (hogy annak alatta
Mentt légyen fija) fel-borzadtt tollakkal haragra
Fel-gerjed: fel-tartya nyakát: neki-szegzi nagy orrát:
És nem fél meg-víni; hanem zajogásnak eresztett
Nyelvével viadalra ki mer szállítani Kányát,
'S a' Tűrkékre-törö vad Ölyüt harag-hanggal el-üzi.

Hogyha derek támadnának kikeletre; pehellyel
Még kell a' szatyrot jó-bövön vetned: ez ágyba
Rakd-bé mind azután a' kis Piselyéket, hogy aányok,
Szárnya közé yévén, könnyebben védgye hidegtől.

Píp.

Fő-képpen pedig a' Píptől kell félyteni: nintsen
A' Tűrkéknek hamisb nyavalyájok mint-fem ha nyelvek
Vékony bőrbe szorúlt. Ne halaszd orvoslani; fogd-meg
A' Pislent: tátsd-fel száját; és vond-le kezedd
Nyelvérol, 's az halálra-vivö veszedelmet előzd-meg.

Majd, mikor a' Szerelem' tüzeit már érzi, 's tulajdon
 Véreivel verekedni ki-fzál a' Túrke, Majorné,
 Fogd közförültt késed', menny ellene, mesd-ki reményét:
 Hogy míg él, meg-párosodáft, 's atya lenni, ne tudgyon;
 'S fordítván Kappanra, nevét, hizlald-meg idővel:
 Ültesd szénára: fetét, 's szük helyre rekeszd-bé:
 Végy ázott árpát: készítsd-ki belölle kölödört
 Gömbölyegen, 's gyakran tömögesd, míg nagyra ki-
 nem nő

Tagjaiban, 's hátán ki-nem ül sárgúlva feles zsír.

Túrke - Vezető Kappan.

Már a' Tyúk ha le-tesz kotyoláft, nem erefti-le földre
 Szárnyait oldaliról, fíjait nem idézi gyakorta,
 És nem akarja tovább fel-alá-hordozni magával:
 A' fél-hím Kappant készítsd új tífztre; hogy a' kis
 Piseneket maga hordgya, 's legyen dajkájok ezentúl.
 A' tollát mellyezd-le hasán, 's veregesd-ki tíflánnyal
 A' bőrét: majd a' fajogás, és vizketeg arra
 Birja, hogy a' pelyhes fiakat melléje fogadgya.
 Az, meleges kebelet kapván, szárnyának alája
 Rejti magát, 's pelyhhével hasát enyhíteni kezdi.
 Vizketegét mikor a' Kappan gyengülni tekénti (
 Mert a' jót még a' barom-is jól szokta fogadni)
 A' vele-tett haszonért jót tenni vizzontag igyek'zik:
 Fel-vefzi; 's vigyáztván anyok-ként r'ájok, örömmel
 Hordozgattya; 's kinek, mint Hímnek, kell vala Nőstényt

Kormányozni, ki-metfzettvén, feleségi miveire
 Adgya magát, Tyúk-módra kotyog, gyengítvi szavát, és
 Nem szégyenli, nemét feledékenységnek erefztvén,
 A' Kakasok' fijasit fel-alá-hordozni szülék köz'tt.

Jöllehet a' tojományt a' Rétze ki-költheti, 's Lúd-is;
 Fogd-el ezen gondtól őket: mert, hogyha nem ér a'
 Vízi madár maga kényne szerént fürödésre, ki-forvad:
 'S meg-térvén az hideg vízről, az el-ültte tojásnak
 Élet-adó melegét le-szivárgó nedvvel el-óltya;
 'S a' zápon-maradott tojománynak büze ki-terjed.

Lúd-, 's Rétze-tojásokat ki-költő Tyúk.

A' Tyúk-is költ Rétze-fiat, 's étetni ki-hordoz,
 Míg valamely tó, vagy folyamat, szem' elej'be vetödvén,
 A' kisdud fereget feredésre nem hívja: legott az
 Néki-rohan, szaporán fzedegetvén lábait, és két
 Szárnyaival tapsolgatván, a' vízbe szököllik,
 'S víg zuhogásokat indítván, üdvözli hazáját.

A' Tyúk ifszonyodik: majd tsak-nem szél üti: tolla
 Fel-borzad: rettegve kiált: már erre, megintlen
 Arra-szalad, 's víz' széllyéről keferegve tekénti.

Hafztalan: a' tóban még inkább játízanak: itten
 Buknak, amott magok' öblíttik; lábokkal eveznek,
 'S küfzködvén az habok' tetején mély árkot hasítanak.
 A' Tyúk a' korban szemléli, mi-féle fereggel
 Bajlódnék, 's hogy külömb fajt vett volna magához;
 'S el nyögven a' fájdalmat, Rétzéjit el-haggya;

'S meg-térvén egyedül, a' Tyúki feregbe megy ismét.

Rétze, és Lúd.

Jóllehet a' Tyúktól el-esett a' Rétze fi; még-is
Fél kezdvén nevedni, ki-megy falatozni mezőkre.
Ám de ha körmös Ölyüt valahol lesködni tapasztal,
Melly majd-majd ott éri; magát ki-fegétti veszélyből:
Mert tudván fetsegő nyeivét; szájába követstkét
Vévén, meg-futamik, 's a' partról vízbe le-rándúl,
Benne leveg, 's örvendve zajog: 's mikor a' fene Kanya
Néki-hasított; le-bukik, 's másutt üti meffze magát fel:
Meg-tsalatódik az Ölyv, és szárnya horizontalan' ázik.

A' Rétzét boronáltt földekre botsáthatod; a' Lúd
Örizetet kíván: mint-hogy meg-rágja határnak
Kénttseit; és rétnék felymét trágyája ki-veszti;
'S a' Pipe küfzködvén a' vastag perje-vonással,
Végre nyakát szegi; 's szájában marad a' le-nem-ett fű.

A' Kakafok köz'tt-való villongás.

Vízi madár-fiakat le-tsatolt eggy-máshoz örökre
Hív szeretet: nyájjal mennek pázintos helyekre:
Eggyütt-indúlnak kedvellt fertőkre, 's tavakra.

Nintsenek a' kised Kakafok le-kötözve hasonló
Friggyel: örök tsata van köz'ttök: körmöknek henyéllő
Napjok nints; és a' mikoron viadakra ki-kelenek.

A' Szeretők elsőségért, és jértze-nyerésért;
Eggyik réfz sem szenved urat; nem szenved hasonlót;

És el-fzántt akarattya vagyon, vagy vérrel-is első
 Póltzra fel-hágni, vagy élettől szép, 's tisztes halállal
 El-bútfúzni: nem erdőkben, nem titkos helyekben
 Ütköznek-meg, hanem nagy Tyúki seregnek előtte;
 A' mellynek nézése nagyobb viadalra hevítte.
 Borzadnak merevedtt nyakokonn a' tollak: az állok
 Véri fityölékkal lángol: nints itten az hartzra
 Kezdeti készület: két részről öfzve-tsapódván,
 Hirtelen a' mellyet mellyel verik, orral az orrot:
 Vízfiza-döföl körmöt köröm: öfzve-fzakadva repülnek
 A' tollak: sebek ejtődnek: meg-erefsztetik a' vér:
 Még sem elég; a' gyűlölség, a' méreg, az ádász
 Hartz nem tfillapodik-meg elébb, míg földig alázza
 A' győző, le-tsepültt társát: ezt végbe vihethvén,
 Nagy göggel fel-tartya magát; fel-duzzad egészen,
 'S öfzve-tsapott szárnyakkal örül; diadalmi hegyeffdalt
 El-kukurékol: egész udvarban már leg-hatalmasb.

A' Kakasnak termete.

Nékie dífzt, 's Felséget nyújt az egekbe-tekéntő
 Fej-tetejénn a' tzipra taréj, két lábait-örző
 Sarkantyú, nyakról le-folyó, nagy-meffze ki-terjedtt,
 Lángba,'s aranyba-vegyültt tzafrang; áll-kaptza-borított
 Nyalka szakáll, és nem fityegő, hanem a' fej' hegyére,
 És vállára magaffan-vitt szép farki tekervény.

Még az Orofzlány-is, melly' ordíttása tövéből
 Meg-rendítti vadon Libiát, meg-szívja Kakasnak

Látására magát, és ellent állani nem mer,
 A' mikor ez fel-tartya fejét, 's el-kezdi hegyeffenn
 Énekit, és hangos szárnyal tsattogva meg-indul.

Ez semmit nem félyti magát; a' gyáva feregnek
 Tart egyedül veszedelmeitől: tsendülni találván
 A' füle leg kifébb kétes zörgésre, leg-ottan
 Környül-néz; emelíti fejét; fel-bíztat anyákat,
 Hogy veszteg legyenek, 's bízzák magok', ügyököt, ő'r'á.
 A' feleségeit-is kegyefen táplálja; 's kerefvén
 Lábaival magot a' földből; mint hív atya, 's hív férj,
 Fel nem fallya; hanem Tyúkokra, 's Tűbékre fel-olztya. „

Pulyka.

„ A' Nőstény Pulykát Hímjéhez nem köti könnyen,
 Sem szeretet, sem nyájasság, melly nyújtatik ettől;
 Jól-lehet, a' mikor az, pázsintra füvelni ki-mégyen,
 Vélle ki-mennyen ez-is: 's tetfzöbbnek tenni reménylén
 Nála magát; testén borzadgyon tolla, dagadgyon
 Öszve-vonott nyaka, torka verefs tseppekre pirúlyon,
 Görbültt orráról folyon meg-ereftve fityölék,
 'S minden részre tsavarja magát, és egyre fuhogjon
 Rezzentt szárnyaival, 's majd rút zokogásra vetödvén,
 Durva panaszt ontson; még sem lágyúl-meg az hölgye.

Oh, be nem ilyen az hím-,és nőstény-Páva' szokása!
 Hallyon-el az; meg-dermed ez-is: meg-elözi tüzével
 Szép Dídó', Száfó', 's érzékeny Fédra' szerelmét.
 Ez, törrel fojtotta nyakát; tengerbe szökött az

Nagy fájdalma miatt ; meg-gyújta kazalyba-rakott fát
 'S r'aja fel-ült, mellyét ált'-vervén karddal, az első.
 Pívat öl szeretet, melly, tűznél fokkal erősebb ;
 Ötlöbb a' karnál ; keferübb a' tengeri víznél.

Hattyú. Az házi madaraknak basznok.

A' Nőfrény Hattyú nem imígy sírattya-meg Hímét:
 Elsöbben temetésre-való dalt énekel annak,
 És azután el-fszánnya magát az halálra vízfontag :
 Tévelyeg a' víznek széllýenn ; el-fújja magának
 A' vég' bútsúzást ; kíván meg-ofszolni ; Világot
 Hagyni ; bizonyságúl híván a' tizta folyókat,
 Hogy vigan mégyen kedvelltt férjének utánna.

Apró házi Majorság köz'tt ne keressetek Hattyút :
 Víz-partok mellett, és pufzta magános helyekben
 Kedvell lakni, 's tavak' széllýén lest vetni halaknak.
 Haggyuk r'aja ; tekervényes folyamoknak örüllýön,
 É- gyönyörü hanggal vígasztalgassa szerelmét :
 Néked azon lévén szorgalmad, hogy afzztalod' étkek
 Ékíttsek, 's ne tsak únalmas tsevegések habarják
 Érzékeny füleid' ; Kappant nagy számra nevelly-fel.
 Házadná fok Rétze legyen, fok főzni-való Lúd:
 A' derek-allyba pehelyt, és író-tollakat ad ez,
 Mellyekkel levegöbe magát nem tudgya Poéta
 Néha talán fel-emelni tovább e' lajha madárnál,
 'S mint új Lúd, tseveg a' próbáltt Hattyúi feregebenn.

Az házi madaraknak neveltetéséről.

Am de kiváltképpen Tyúkot szaporíttson az Afszony
Házánál : abból várhat dítséretet ; abból
Várhat pénzt ; abból maga házi tselédinek ételt.
Bő kézzel vessen két ízben enniek : elsőb'
A' mikoronn ülőjokről reggelre le-fzállnak ;
És azután mikor este-felé haza-jönek határról ,
A' nap el-áldozván , nyugalmat venni ; mivelhogy
A' napnak (bátor rövidebb korlátba szoríttson
Nyár éjet , 's Tél bővítsen) nyugttával el-ülni
Szoktanak a' Tyúkok. Mikor a' Nap (fogyta találván
Esní) minap kevesebb fűgárt eregetne Világra ;
Gondolván ezek , hogy már Éj közelíttene kormos
Sátorival ; mind bé-takarodtak az ólba , 's megintlen
A' tsak hamar ki-derültt nagy fényességre ki-jöttek,
Még szemeket meg fem lopván az időtelen álom :
'S e' rövid éj , 's az ezent-követő fény hogy' tudaj véghez-
Menni Kakas-fzózat nélkül , bámúlva tsudálták . ;
Apríttson káposzta-levélt ; 's ő véllé falátát ;
Tengerit , és árpát hintsen ; 's ismértes hanggal
Gyenge barom-fijait szállíttsa magához az Afszony-
Kéfedelem nélkül , terjesztett szárnyal , elej'be
Futnak ezek ; 's valamint a' gazdag Uraknak el-állya
Ajtaít a' koldus-fereg ; és mikor egyszer az házból
A' kívántt alamisna ki-jö , lármázva kiáltoz ,
Egybe-nyomúl , 's leg-elöl kíván ki-ki nyerni-hafon-képp'

A' mikor öszve-metéltt labodát, vagy terhes otsúval.
Töltt kosarat ki-hoz a' Majoros' felesége; leg-ottan
R'á-zúdul, 's törekedve rohan fok-féle barom-fi:
'S minthogy több szabad a' fiatal, 's még gyermeki
kornak;

Ugranak a' Tűrkék kebelébe, kezére, fejére,
És nagy-szemtelenül tűripelnek, hogy enniek adgyon.
Ő böven ki-vet ételeket; 's már a' panasz enyhül;
Mint tömhese begyét jobbañ, egygy lábíg azonn van.

A' nyárnak forró melegét gyengítettse levél-fzín,
'S védgyen-meg tollas sereget rút fergeteg ellen.
Önts ide hamvat-is, a' mellyben kényyére, ha tetfzik,
Hempelygeffe magát a' Tyúk: víz, állyon előtte
Mindég, mellyből ő nem néki-hajolva, hanem fel-
Nyújtván égre nyakát; gyakrann öblítgeti torkát.
Sűrű likra ki-fúrtt válut környékbe vegyen-bé;
Hogy, mikor innya talál, ne szalafszon motskot edénybe.

Tyúk-ól. A' Rókat el kell tiltani.

A' Tyúk-ól távúl legyen helyheztetve szobától;
'S bé ne vetődgyék a' tsinos konyhába barom-fi
Külömbenn, ha-tsak a' tollát le nem húzza meleg víz,
'S nints bőrén fűrűnn által-nyársolva szalonna:
Mert a' Tyúk, és Tűrke szobád' rútfttani fogja;
És, ha-talán tudományaidat kinn üzni fzeretnéd,
Tsak-nem meg-süketülz a' fok Lúd-'s Rétze-szavak-
köz'tt.

Am de Sütő-házhoz közel helyheztesse, melegnek
Kedvéért, a' Tyúk' féfzkét a' Gazda, Kakafnak
Hallani kívánván szavait, mikor hajnal' hafadtán
Hívni szokott napot ez, 's álmat kergetni szemekből.

Bízto**s** b' ki-kapartt falban le-terítteni polyvás
Ketretzeket, mint-sem kofarat fel-akasztani szegre,
Mellyet igen könnyen fel-dönt hebehurgya repülés.
A' tífogó Tírkék' számát terjesztani vágyó
Tíkok alatt (nem tsünek-el így) záp légyen-is ámbár,
Vagy mézből, mázból; jó volna polofnokat hagyni.

A' Tyúk-ól közepénn aggas négy szegre ki-bárdolt
Lézfákból roftélyt; ne-talán a' Tírke, nagy álom
El-fogván, sík pallórol szédülve le-hállyon.
Ülőjére megint hogy fel-kaphafson, ha rólla
Efni talált; legyen a' falhoz támasztva fogas rúd,
Vagy fok léptsővel pártázott deszka: hafonló
Hágtó kell a' Tyúknak, hogy az fel-menni fegéllye
A' fzaru-fára, midönn el akar már ülni; de vond-le
Későbbenn a' lajtorját, hogy bé nem lopódyék
A' fene Róka, 's feles Tírkéjidet el ne rabollya:
Mert minden mesterséggel tsak azonn van az ádáfz,
Hogy prédára-szokott torkát Tíbe-vérrel itassa.

Készülly-fel vezttére: 's ha tört el fogna kerülni,
Végy más módot elő: kellyen fegyverre Legénység;
Töltsön puskákat szaporán, 's gyors ónnal [el-ejtvén,

Járja-meg a' szomszéd Majoroknak rendre lakás'it;
 És a' kártékony Vadnak nyers vérrel el-öntött
 Torkát a' kontyos népnek szem' elej'be ki-tévén,
 Nyerjen ajándékot, nyerjen dítséretet attól.

A Mafszerakomi majorról.

Fúdogalom vala Mafszerakom' vígságos határinn
 Én ezeket; tudn'illik az hol, már parttya lohadván,
 Lafsú habjaival nyalogat ballagva mezököt
 A' Tárnis' folyamattya, 's tsekélyb martokkal övedzett
 Árkából ki-tekéntélvén, 's pór-házakat itten
 Kelni, 's amott térséges határt terjedni tsudálván,
 Ántsorodik, 's a' jószágok vég' széllyei mellett
 Tévelyeg ámológó vizivel; 's kedvelli helyeknek
 Ékeiben mulatni magát, 's el-válni nehezten
 Ő töllök, valamint örömeit nem válok-el én-is.

Ott, az hol a' fatsáros folyamat lafsútska vizével
 Öszve-fzakad, 's zöld selymet-hozó puha rétek hevernek:
 A' tulsó parton kö-fzál ferdül-fel; ezenn ül,
 'S Égnek hasított játék-fzín képű nagy liget: e' köz'tt
 Kút fakad a' kö-fzirt' tetejénn, a' mellyet atzélós
 Anya, midőn meg-fzült, tsupa mostoha módra tafzítván
 A' darabos kövek' hátaikon, tajtékra fodorgat:
 Ő pedig el-komorúl, nem lévén módgya kerefztül-
 Folynia Mafszerakom' kertin; 's dörmögve, morogva,
 A' szomszéd Tárnis' vizivel' vizit öszve-vegyíti;
 'S hogy neve nints, és nemtelenül kell vesznie, dúl-fil.

A' mikor a' le-zuhantt folyamat' zörgésire fokszor
Nyúgodnám ki-virúltt pástonn, és széltibe nézném
A' fok Tyúk-, és Rétze-fiat szép-tillagos hantonn :
Észre vevém, melly nagy szerezettel vóltanak hozzám
A' Múzsák, kiket a' zajtól, 's a' várafi pertől
Mefsze-lakó tsend édesget, 's kik az hímes határral
Múlattyák magok', és fő-képp' vendégi személlyel.

A'

PARASZTI MAJORSÁGRÓL

TIZEN-HARMADIK KÖNYV.

Galambok.

Mint kell látni Galambokhoz , milly' étkeket adni
Nékiek , és mitsodás szállást rendelni ; mi-féle
Erkölts légyen ezen népben , 's melly drága szelídség?
Nagy Lámon , mivel úgy akarod , versekbe rekesztem.
Én mikoron vékony munkátskát üzök , az Ország'
Dolgait intézed Te , 's ezer nagy terheket hordozsz
Gyöző vállaidon : kész vagy mindenre , 's felelni
Mindennek meg tudsz egyedül : hatalommal , erővel ,
Fő méltósággal , 's éfszel , tsuda módra jeles vagy.
Ekkora lévén-is , ki ne zárd az határi lebelgést ;
'S napjait él'tednek verd-fel fok időre , magadban
Meg nem változván ; a' többit néked hatalmas
Országunk' igaz ítélő Fejedelme meg-adgya ,
És maga lesz jeles érdemidért koszorúja Fejednek.

*A' Galamb-bug'**Helyheztetése. Építettése.*

Várástól , 's falutól leg előbb'-is megszire légyen
Széke Galambnak , hogy únalmas zaj fel ne keverje

Nyúgalmát , vagy Egér titkon fézskére ne mennyen.

A' közelebb folyam , és erdő sem kellemes : el-lop
Meffze-tekéntetet a' lombos liget' üföke ; sűrű
Ágai köz'tt tselet hány az Ölyű ; 's táborba ki-szállván
A' fzelek , a' zúdultt gallynak ropogása fület sért.

Szörnyen zúg a' szomszéd víz , 's a' tiszta Galambot
A' feredésre le-tsallya kegyesb hidegével ; az honnan
Tsúr-vizesen mikoron meg-tér , 's így üli tojásit ,
Éleztő meleget ki-futúl nem vélte belöllök.

A' melly hely fel-domborodott , 's az alatti mezőkre-
Mefsze-ki-látással kedvez szemeidnek ; akár bort
Szülyön , akár búzát ; az lepsz szállása Galambnak ,
Ott leli-fel gyönyörűségét. Épülyön az háza
Márvány-ofzlopokonn : ha pedig más-félire vólna
A' márvány el-szánva , 's kevés költséggel akarnád
E' dolgot végezni ; lehet köz kövel-is élned ,
Tsak sík lánával környül legyen a' szobor húzva
A' végett , hogy fel-menetelt meg-tiltson Egérnek.

Arra pedig vigyázz , hogy tágas légyen az háza :
A' keskenyre-szabott hajlék , únalma Galambnak.
A' nap-fény a' gyenge fiak' szemeikre veszélyt hoz :
Kettős ablak , ha jó-tágásra ki-metszed , elég lefz :
Bé-fogad a' kifsebb , a' déli finorra hajolván ,
Téli napot ; de közép tájonn helyheztetik a' más :
És hogy az Ölyű' fene körmeitől óltalma lehessen ;
Rostélyt kell vas vészökből állittani rajta.

Szoktanak a' falhoz pártázatot adni kövekből,
Hogy magokat múlathassák r'á-izállva Galambok
Téli verő-fényen, 's tollok' jobb rendbe vehessék.

Fészkek.

Tiszta mefzet mázolly a' fel-vitt búgra; mivel-hogy
A' mitsodás szín ül tollokra, hasonnal akarják
Fényleni házokat-is: vagy mint-hogy szembe tűnőbb a;
Vagy mivel eggy fel-emeltt hó-fzínü várhoz hafonlitt;
Vagy mivel a' kedvet jobban gerjeszti fejer ház.

Am de kivált-képpenn oda fordítsd gondod', hogy a'
bel'

Hajlék alkalmas tsínnal készülyön. Az új mód
Melly fok-formájú fészket gondolt-ki, ki tudná
El-fzámolni? szegenn mások fel-akasztnak hajlós
Vefszöböl-fonatott kosarat: másoknak az átti
Fák tetzők: követ és tusakot mélyebbre ki-vájván,
A' fészket némellyek ezek' kebelébe rekesztik.
A' meg-hivültt kötöl görtsös köszvények erednek:
A' fa, bogárokat hoz, mellyekre Galambok ijednek.
El-mellözöd ezen vefzedelmeket, hogyha tserépből
Támasztassz fészket: mértékeli nyári melegnek
Hőségét az atzélos agyag: meg-fogja vízontag
A' pelyhes fiakat melegíteni martzona dérben;
'S kárt-okozó nedvességgel kö-módra nem izzad.

A' Galamboknak több-féle nemei.

Hogyha tökéletesen el van készülve Galamb-ház ;
 Szállya-meg a' vendég , mellyből fzedhefse gyümöltkft
 R'ája-vetett gondod : mert ám két-féle , Galambnak
 A' Neme : hó-színnel versellő , testes , az egyyk ,
 'S természetre , kegyesb : a' más , lábára gatyát vont ;
 Fel-saruzott buttzát későbbenn húzza ; le-tsüggő
 Tollaival földet feper , és el-fzenyezi házát ,
 A' mikor a' vízről haza-tér , 's a' porba le-fzárnyál ;
 És így még apró fujait meg rontya motsokkal ;
 A' mi pedig leg fájdalmasb : tojományra-fel-ülvén ,
 Azt mikor orrával mellyéhez emelgeti ; zörgés
 Tsendítvén fülit , helyéből törekedve ki-röppen ,
 'S két teherét , mellyet kötött ; tova-meffze le-rugja.
 Illy veszedelmektől tartván ; láb-fzárnyait (úgy mint
 Hafztalan , és káros piperét) ollóval heréld-el.

Majd illy-forma Galamb a' Tziprusi , mellynek igen
 nagy

Búb pártázza fejét ; 's melly , erre meg' arra kevélyen
 Sétálván , r'á-tartya magát Fejedelmi jelekbenn.
 Ez , 's az-is alkalmas , szaparítottani : mint-hogy akár Eb-
 Tfillagzat lángollyon ; akár Tél öntse-ki mérgét ;
 Nints a' nemzésnek soha vége. Ki-fzállnak az ikrek ;
 'S az' nyombann újabb tojományokat érel az Añyok ,
 'S ime meg-is tojt már : én ezt leg többre betsüllöm ,
 Hogyha tsekély tartást kíván , és gondot urától ,

És eledelt neme' módgya szerént készítget határról.

Kifsebb a' máfik, 's nem lévén annyira nemző,
Ház' tetejét, 's a' mész-e-helyet választja lakásúl.
A' mikoronn aranyos-fzárú gabonákat hoz a' föld,
Vagy bé-vefz magot újra; ki-megy fzedegetni mezőkre
Étel után, 's tolvajsággal gyűjt újra begyébe.

Erkölttsére, vad ez; tollát nem festi fejer szín;
Kékellő hamvat képez; nints néki gatyája;
Nints környül-kerekítettve fején búb hegyke sisak-ként:
Költeni kezd langyos ki-keletre, 's ki nem fogy el-addig,
Míg a' Tél bé nem közelitt: mert annak-utánna
Meg-fzünik hozni tojást, a' nyugvó földdel, hevervén.
Már az, harisnyásnak; kövinek mondathatik ez: mert
Kő-fzálon lakik, és tornyonn. Ha magok' le-kötendik
Öfzve-kelés által, 's egygyütt élendenek: a' két
Öfzve-kevertt vérből tellyesb, 's a' testi tagoknak
Méltoőbb részeiben, szüleikhez szinte hasonló-
Forma fiak fognak származni, 's bajodra nem esvén
Tartások, folyvást költendenek hólnapi számra.

A' Galamb - házát meg-kell ültetni.

Rajta tehát: azt, mellyel akariz szaporittani Népet,
Válaszd-el, 's a' nékie-fzántt szugolyékba rekeszd-bé,
Mint foglyot; 's a' börtönből, bújára nem hajtván,
El ne botsásd addig, valameddig előbbi helyéről
Már feledett lévén, örömeft meg-elégfzik az újjal,
'S fel-bontván az előtte-valót, nem ereszti *Himennek*

Más kötelére magát: azután hónapja ki-telvén,
 Ajtaja nyíllyon-fel, 's tsapjon-ki határra szokás-ként.
 Hogy pedig a' szállást valahogy megszöbbe ne hagyja,
 És szürkületkor fel-alá ne bolyongjon, az út
 Nem látván; leg jobb leszen ötet homályos üdőben,
 Vagy pedig alkonyodás-tájban szárnyára botsát'ni:
 A' korban tsak az innettsőbb ugarakra repülvén,
 'S a' feketültt égben nem bizván vetni reményét;
 Latsanként új hajlékát meg fogja fzeretni.

Más formát vévén a' Búg, hogy régi helyéről
 El ne szaladna Galamb, idegen táborba szegödvén,
 Hajdan Pupdenevért ajtóra szegezni, szokás volt,
 'S Borju-fejet: Balzsam-füstöt szaglatni; ki-tenni
 Farkas-föt; 's Gém-hamvat az ház' héjjára ki-szózni.

A' Galambok' eledele.

Légy ebbenn okosabb: bőven adogasd-fel az étket;
 A' teli-töltt válut nem fogják hagyni Galambok.
 A' mikor a' fene Tél ádász fúvalmival ordított,
 'S a' földet lábok-, 's orrokkal hafzontalan' álsák;
 Szánd-meg ezen fáradttságos munkájokat: étesd
 Kétfzer napjábann; de kilentzedik órakor elsőb',
 A' mikoronn éhségkben a' búgra ki-kelvén,
 Eggy-más köz'tt szomorún burokolnak, 's kéri az ételt
 Szorgalmas szibogásokkal: vatsorára megintlen
 Szóllítsad nap' nyugtta - felé, mikor a' levegő már
 Mindég tsípösebb lévén, el-szoktanak ülni.

Am de midönn a' déli kögön fel-emelkedik a' Nap,
'S árnyéket rövidítt; házokba tekinteni nem kell,
És alkalmatlan falatot bé-nyújtani; mint-hogy
Meg-nyúgofztallyák magokat, fészekre verődnek,
És, valamint éj-fél' idején, veszteglenek ismég.

A' melly ételt láfz inkább kedvezni Galambnak
(Tudn'illik Köles ez, Rosnok, 's halaványka Kömény-mag)
Azt kikeletre fogod neki tartani: mert ez' időben
Mind bádgyadtt Anya jobbat vár, mind gyenge Galamb-sí.
Apró makk, 's zab Télre marad, 's rostának az allya.

Udvarnak közepén szoktak vetetetni Galambnak
Ételt némellyek; vagy meg-fzámolni szeretvén
Apróbb barmaikat, vagy félbe-fzakasztani szánván
Nyugtтокat a' tojományt-ülő szorgalmas anyáknak.
Hogyha talán tetszik, szoktasd éhséghez-is ötet
Eggy bizonyos korig, a' míglen fogsz tenni süvöltést;
Vagy tókán, kelepen, 's tsergettyün zajgani, vagy két
Öszve-fogott kövel kotzogást indítani, 's illy'-képp'
Hívni majorságot rég'vártt eledelre. Leg ostan,
A' jel-fzóra, rohan, 's mind öszve-tsoportozik a' nép,
'S a' ki mit el-kaparíthtat, hamar bé rántya begyébe.

Tisztítottani kell a' Galamb-házat.

A' mikor így töltik magokat; szemlélni találván
Eggy-némellyt, hogy el-únt eledelt, 's házadra fel-ülvén
Tsak izomorog: sőt vefs neki; még-tér főval az íze.
Hogyha ki nem takaríttandasz dög-testeket, és más

Otsmányságot; hafzon nélkül aggódol, ha néha
 Házad' el-haggya Galamb : mert nints e' tífzta madárnak
 Motskos helyen maradása. Tehát tífztítsd-ki gyakorta
 A' búgot; 's gondold-meg, hogy e' nembéli ganéjnak
 Nem kifiny hafzna van : a' fzőllő jobb bort terem innen ;
 A' vetemény meg-örül ; a' bádgyadt Júhna-is innen
 Orvos szert nyújt a' Páfztor : bámy óva te vélle,
 'S mértéklettel, akár fzőllődre vonított ; akár a'
 Maggal alá-fzántod : minthogy természeté, forró,
 'S búza-fejet könnyen ki-süt, és fzőllői gerezdet.

El-tiltani az Ölyüt.

Az még hátra, hogy ellent-állj a' torkos Ölyűnek :
 A' vérengzésben gonofzabb foa nem lehet ennél :
 A' fegyvertelenebb madaraknak left vet egéffz nap' :
 Most fel-emelkedik a' levegőnn, otromba kalóz-ként
 Hartzra ki-készülvén, 's várván alkalmas időre :
 Most vaklyos gally köz'tt fa' hegyénn ólálkodik, onnan
 Lesködvén a' mészé-jövő zsákmányra : gyakorta
 Látfzik az Ég' közepén már erre, meg' arra kerügni,
 Mintha gonofzt ingyen fem akarna mivelni. Be rofszúl
 Adta magát akkor mészébb-repttére madárka!
 Mert im' lás'd, a' tsalfa mokány, al' részre le-nézvén,
 R'ája-tsap hirtelenül menny-kő' módgyára, 's le-sújtván,
 Fel-bontzollya, 's azon melegen gyomrába le-küldi :
 Sőt mikor a' napnak ki-derülttekor égre ki-fzállnak
 A' tollas feregek ; nyíl-módra közikbe le-röppen,

És nagy-ijedttekben fel-alá-fzélyefzti határon.
 Lappang része fetét erdőben, része fietve
 Ház' tetejének ered; mások rekefzettekbe szaladnak;
 Söt ember' kebelét-is (imígy kedvellik az él'tet,
 És olly rémuléft okoz a' fene Héja közöttök)
 Óltalmúl keressik. Gerjedgy-fel haragra, tekéntvén
 E' szarvas vétket: kelly köre; ragadd-le fogasról
 A' karabélyt: vedd tárgyba, 's leg-ott végezd-ki Világból.
 Puska ha nints, zajogáffal ijefzd, 's verd-mefzize majortól.

A' vén Galambokonn ki kell adni.

Tiltva Galamb-háztól legyenek már éltés Anyák-is:
 Mert, mikoronn meddő vénségre kerülnek, irígyek;
 'S a' mint híre vagyon, mint-eggy dühödésre vetődvén,
 A' fiatalbagnak fézfzkekre rohannak; el-hánnyák
 A' tojományt; a' kisedeket mind-eggyig el-óltyák.
 Némellyek meg-akarván ezt gátolni, Galambot,
 Már mikoron negyedik Telet ért (mert semmire kellő
 Ám azután) legyen Hím, Nőftény, meg-szoktanak ölni;
 'S meg-változtatván az előbbi tanyájokat, újabb
 Széket emelnek. Ezen példát ne kövefsed: halállal
 Hogy' büntethet egéfsz fereget két-három' hibája?

'S hogy könnyű szerrel vegyed azt-is efzedbe, Galambid
 Millyen időt értek legyen-el: fiatalka korokbann,
 Még a' fézfzke-beñ, eggy körmök' mesd-el: imígy tégy
 Más efztendőben: mellyek már négyet el-hagytak,
 Ják lesznek nem-vett vendéglésére Tselédnek.

A' Galamboknak Erkölttsök.

Írni Galamboknak természetit, írni szokásit
 Most van idő, 's kis dolgokban szemlélni tsudákat:
 Mert egyedül tsak ezek, pufztát, 's erdőköt el-hagyván,
 Verték-öszve magok', 's folytatnak az Emberi mód-ként
 Életet egy-más köz'tt; 's valamint a' Várfai népek
 Köz kö-fal közepett laknak: szint' ök-is azon-képp'
 Töltik napjaikat közös ezterhának alatta.

Semmi Tanáts nintsen feregekben, feñni Király nints,
 A' ki kemény, 's szabados páltzát forgatna közöttök.

Mint e' régi Világ' elején, még a' mikor a' rút
 Vízza-vonás, és perlekedés nem tud vala záfzlót
 Villogtatni; kapát, ásót, nem nyújtana kardra
 Mávors, sem torlott zérzúrt nem okádna pokol ki;
 Dédösiröl maradott földit kiki jól ki-mivelvén,
 Nem vala máshoz irigy gyaporább ugarának okáért,
 'S nem vete görbe szemet szomszéd rétekre, mezőkre:
 Szinte hasonló-képp' lévén a' gyenge Galambok
 Egy közös hajlékban, nem tudván semmi titalmat,
 Semmi gonofzt; együtt ártatlan víg napot élnek.

Bé-fogad egy szállás mindent; nints benne tzivódás;
 Egy szerezetet kötöz, egy akarat mindent le magok köz'tt;
 'S a' melly bontakozás más népre gyakorta ki-terjed,
 Meg nem tudta Galamboknak soha bántani nyugttát:
 Egy-más ellen még soha sem mozdúltanak hartzra;
 És nem elég, hogy pert patvart nem-is hallani köz'ttök:

Eggy szív, indulat, lélek, lakik annyi lakosbann.

Étel után együtt mennek mulatni mezőre:

Eggy ha vizet kíván, mindnyájan víznek erednek:

Onnan ha meg-fordúl, haza-fordúl mindenik; és ha

Meg-meg' el-únya magát otthón, 's az határra ki-rándúl;

Társainak fokasága leg-ott fel-reppen utánna,

'S arra-nyomúl, a' merre-megy az leg-előre. Ha-némelly

Restetskébb, vagy az házra, 's kistiny magzatra felettébb-

Vigyázó, nem akar társúl ő velle ki-menni:

Kedves kisdedeit kiki r'á meri bízni, 's azonban

Semmi les, álnokság, orozó kéz nem jut eszekbe,

Hogyha ki-pufztított az előtt a' régi Galambot,

Mint mellyről úgy száll az hír, valamint-ha le-verné

A' szomszéd tojományt, 's onokáját rendre meg-ölné.

A' mikoron kofzorúzza fejét értt búza-kaláisszal

Sárga Ceres, 's könnyen nyújt a' keresőknek ebédet;

Minden határt el-nyargalnak vígadva Galambok,

Míglen az alkonyodás, vagy magzattyokra-való gond

Nem szállítja: midőn pedig öszve-vonattatik a' föld

A' fanyarú dértől; bé-vészik az otthonos éltet,

Mulatván magokat, 's gyakrabb játékokat üzven.

Télnek ha meg-lágyúl vadsága; ha szünni fog eső,

Ofzlani fagy, 's a' Nap ki-derülve mosolygani: házak'

Héjazatin sétálgatnak; füsülgetik éles

Körmökkel fejeket; ki-fitzamlott tollokat orral

Rendbe szedik; gyönyörün másollyák színek', az égő

Napra ki-fordulván: mert most tűz-lángi rubintok,

Moft kárbunkolyi fény, nyakokat; most tiszta Smaragdok
Látzarnak begyeket tsuda változvánnyal el-ülni.

Szél-tibe meg-járják gyakrann a' pafzta határt-is
Ég' ki-derülttekor; és földet körmökkel heába
Vájkálván, panaszolkodnak gabonára, hogy egyfzer
Nem tud már zsengülni. Ha más, vóltt fészkit el-únván,
Hozzájok szakad, helyt adnak szállásra magok köz'tt.

Vendég - fogadás.

A' melly már bé-verte magát jó helyre, Fogolynak
Társúl más nem kell: Vad Vadnak irigyli lakását:
Ám de Galamb, ha feles társakkal lakhatik, örvend.

Első hajlékát nem változtattya, ha meg nints
Únfzoltatva nagyon; sőt, bé-zárattva, ha mefszebb
El-vizsik-is, meg-tér, 's nem tudgya felejtteni fészkrét.

Hartz' idejénn alkalmas azért, mikor útnak ered már
A' tábor, 's még a' Váraft nem víjja szorofsann.
Szárnyas postákat készítt a' Várbeli Hadnagy,
'S Házához *Cypris'* madar'it bé-hordgya mezőről;
És azután azokat bizonyos részekre ki-küldi,
Hogy bíztos közlés-által tudhassa, mi-képp' kell
A' dolgot benn fogni. Mivel már útat el-állott
A' földön táméntalan ör; hírt vizznek az égen
Szárnyok alá-kötözött titkos levelekkel, halálos
Glyóbitól keveset tartván: a' melly az ugarról
Vízsa-megy a' környül bé-zártt Várasba, reményt gyújt
A' Lakofok' bús szívében; a' melly pedig abból

Küldetik, hírt ad kinn, mint vannak dolgaik ott-benn.

Magzatra - való gond - viselés.

Melly nagy gond-viselés vagy on a' magzatra! midőn a'
Nem fok időre-tojó Nőstény fézfkére nem ügyel;
A' szorgalmatos Hím féltvén valamelly bal esettől
A' tojományt; viselős párjának utánna van: és, mint
Gondatlant, gyakran burokolván r'ája, szelidenn,
Érdesi szárnyaival, 's hogy menyen tojni, meg-ínti.

Eggy, 's tíz napra meg-értt teherét fézfkébe le-tévén
A' Nőstény; mostan maga, most pedig Hímje kotollya,
Míg ki-repezstődvén hajléka, világra ki nem jő
A' pelyhes magzat. Majd, hogy jobb ágya leheffen
Kisdedinek, meg bélli faját tollával az anyyok.
Am de midőnn sós nedvetskét torkokba le-pökvén,
Étel-kívánást, és ízt ólt egyfzer azokba;
Minden késedelem nélkül férj, affzomy, azom van,
Hogy bővön vigyenek zűbogó fijaiknak ebédet.

Elsőbbem gyengébb eledellel, melly fel-adódik
Gyomrokból, táplálgattyák magzattyokat: ofztán
Meg-nem emésztdött, de begyekben jól ki-puhított
Búza-szemek vétettnek elő. Ha ki nem pereg önként,
Szárnyokkal ki-verik magvát a' sárga kalásznak.

Zöld pázlintos helyenn ülvén kényemre tegetlen,
Feddést-érdemlő rabolást vólt néz nem azokban:
Mert mikoron kis szájakban, nagy rendre fel-ofztva,
A' fü köz'tt öregebb szemeket vonnának az Hangyák.

Úttyokat a' Nőstény, és Hím, véletlen' el-állák;
 'S durva fegétséget nyújtván ö-nékik, az étket
 Szájokból ki-fzedék, de nagyobb vétekekkel ugyan-tsak
 E' ragadáft bé nem fejezék: élelmek' el-húzáván,
 Nem foszták-meg az élettől. Megy az Hangya mezőre
 Újra, 's magot lelvén, másnak tsürébe-menendő
 Zsákmányát vonszollya: megint a' pufzta toronyból
 Hirtelenül ki-rohannak az új fosztásra Galambok.

Már fel-ferdülvén, mihelyest olly tefttel, erővel
 Birnak, hogy étek után magok-is ki-mehetnek; az aányok
 El-veri fészkéből mindgyárt, ezt újra-kelendő
 Magzatinak tartván: költöznek előbbi helyekből
 Kelletlen', 's kedvetlen' azok; 's frigy-özve-szövéfsei
 Párosodásra kötik magokat, 's új fészkeket hordván,
 Új népet, kis idő múlván, állítanak ök-is.

Házasság-béli bit.

Szentül meg-tartyák hiteket mindéig: ha társok
 Meg nem halálozik, a' mellyhez tsatlódtak először,
 Azzal van maradások: Ha Hím el-vezti kegyefsét,
 Özveggy-fészkében szomorog, 's gyászollya fokáig;
 Nyög, zokog, haldoklik kedves párjának halálánn.

Elsőbbik kötelét, 's gyászát el-végre felejtvén,
 Választ népe közül egyget, 's társul veszen újra,
 Még hajadont; 's hogy jekt adgyon, mint gyúladoz ér'tte:
 Váltik utánna repül; tüzeit bizonyíttya burokló
 Torkával; tsókot kíván, 's nyújt orra vízszontag.

Hogyha vadatska, magát haragosnak tettet, 's ötet
 Feddi, merő szeretet-képpen, ságára' hegyével:
 Most forog, és tsüggő szárnyal földet seper: ismét
 Nyög, 's koldúl mátkájától kuntzogva szerelmet.
 A' Nöftény, hálóra kerül, és enged az Hímnek;
 'S így örökös friggyel le-petsételek öfzve-kelések'.

El-változás.

A' mint itt fel-adám, épp' olly erkö'ltsei voltak
 Más ábrázat alatt, mikor országotna Tziprusban.
 Prisztera volt neve régi napon: tudakolni leg-első
 Képét kívánod, 's mint jára, meg-érteni? ha'lyad,
 'S tölle ne szánny leg aláb-egy pár szívbéli fohajtást.
 Ékes magzatinál ékesb anya, Prisztera, nézvén
 A' játzó habokat, múlat vala Lyánnyival együtt:
 A' szép nap, le-terültt tenger, kész árbotzok, hívják:
 Megy; le-botsáttya magát a' partról, 's víznek erefzti.
 'S im'! mikor a' Váraft, erdöt, futamodni tsudálná;
 A' küfzdő szelek egy-más köz'tt viadalra kelének,
 'S fel-kezdék az egész tengert forgatni fenékkal.
 A' Náfzados ijedve kiált: húzzuk-le vitorlánk';
 Fordúllunk, az evedzőket visszára-szegezvén.
 Nints hafzon: itt az erőfs szélvész akadályt vet, amott az
 Afszonyi rémulés: bé-rántya középre, 's el-hánnya
 Egy-mástól az hevültt tenger' buzgása hajójit.
 Két Lyányával hajón ült Prisztera; végre kemény szél-
 Vészek utánn ismeretlen rév-partra vetődik.

Majd, mihelyest szárazra jutott a' Fej'delem Afszony,
 Vidámságra szedett artzával apolta Leány'it,
 És bízatta: saját szemiből gördültek azonban
 Könyvei, 's lábairól kinnnyában tsak le nem omlott.
 Hogy búját titkollya tehát, bé-vonnya magát egy
 Sűrű, 's félre-ki-nőtt tölgy-fának alája; 's remegve
 Teplekedik, mi vad országon bódorgana; mint lesz
 Él'te, 's minő búban fetrengene Éérje miatta.

A' vaklyos bokrok' közepett lappang vala Kerra,
 Egyg otromba mokány; egyg, emberséget el-útáltt
 Durva kalóz. Ezt látta, 's leg-ott' ki-tanúlta szeméből
 Bűv indulatait; 's ne-talán ott lepje, futáfnak
 Adgya magát; 's egygütt, jajgatva, Leány'it-is inti:
 Kéfedelem nélkül fejeket fejtsék-ki veszélyből.

Oh, de mihez tartsák magokat! mert tsak-nem inokban
 Van már Kerra ferény lábbal, 's nints feñi reménység
 Illy veszedelmekben, nints gyámol az Égnek alatta.
 Kérik azért kegyes Isteneket: vagy tífzta szemérmek'
 Fenn-tartásáért bútsúztafsák-ki Világból;

Vagy pedig, hogyha szabad léfzen még élni tovább-is
 Más ábrázat alatt; madarakká tenni, ne szánnyák,
 Hogy Tziprusba sebefs szárnyonn ált' kellyenek oñan.
 Szíves imádságok nem vólt sikeretlen: azonnal
 Homlok-előjök, hajok, pártájok, tollura; szájjok,
 Vékony, 's mészke-nyúl'tt tsont-orrá változik; és két
 Szárny kél vállaikon, mellyel fel-kapnak az égre.

Kerra, midönn szemlélte, hogy új tsuda-tételek által

A' zsákmány ki-fzaladt keziből, 's kényyére repülne
 A' foha nem-próbáltt levegönn: oh! vajha le-nézne
 Merkurius, minden nagy Tolvajok' Istenök, úgy mond,
 Én r'ám-is, 's maga két szárnyát vállamra fel-ádná!
 Ott van Merkurius; tiündér-vefszövel azonnal
 Illeti vállait, és feketültt fok tollal el-önti:
 Mellyet Kerra midön kezzivel, tépdésne magáról,
 Szárnyat nyert két karja helyett: 's jaj,monda, meg-örültt!
 Jaj, mit ohajtottam! készül vala többre fakadni
 Nyelve; de fzájában mind el-daraboltatik a' szó;
 'S orra le-görbülvén, kirrong: fut ez hangra, magától
 Rémülvén; 's ismét a' tág levegői kebelbenn
 El-fzaladott zsákmányok után ered: és ma sem ád-fel
 Hajdani vadságánn: ugyan az' nevezetnek alatta,
 Kerra maradt: most Kánya, vagy Ölyv, neve, vagy pedig
 Héja:

Most-is azon fene, vért-szerető; 's madaraknak hogy önti,
 Az nem elég; ember-vértől sem retteg az otsmány.

E' közben fiető szárnyal megy' *Prisztera*, 's kedves
 Gyermekait (de haszontalanúl) visgállya szemével:
 Biztos kö-fzilák' üregében mészre-maradtak.
 Észre-vevé Tziprust a' már más, bús anya: láttya
 Nem rég' laktta magafs házát: isméri Királyi
 Férfjének roppant palotáját; 's bátor előtte
 Már ismeretlen; bé-tér hozzája: kezétől
 Illetetni magát örömeft el-tűri: 's ki légyen?
 Mint járt? kívánná ki-bezellni, ha szólani tudna.

Hány módot, 's mesterséget gondol-ki, szavának
 Hogy kárát pótollya? ha sir, és jajgat utánna
 Eggy-némelly: melléje repül, és öszve-kevervén
 Vig nyájafságot szomorú panaszokkal; alég hogy
 Nála ki nem magyarázza magát. A' merre tekénti
 Menni Fiatskáját, melléjek repdes azonnal,
 El-türvén kezeket, 's kebelekre fel-ülni szeretvén;
 'S újítván zokogó hangon mind egyre panaszát.
 Ők, veszik a' madarat: 's mikoron sírásra fakadnak
 Drága szülőjöknek forsánn; ismértelen Annyok
 Fájdalmok' keferüségét mértékeli, nekik
 Mind szomorúságot, mind mulátságot okozván.

Föképp' Férje körül repes, és panaszolkodik: hozzá
 Ül, 's ha nyer ételből falatotskát tölle; vagy egyy-két
 Símogatást; kezeit tsókolván kedves Urának,
 Egyre sohajt, 's zokogást követ-el. De nyögésinek hafzna
 Nints, zokogásának nints vidám vége: személlye
 Minden előtt idegen, 's mindent szeretetre fel-indítt.
 Napjait él'tének Tziprusbann élte; 's magának
 Innen szerze nevet. Görög-Ország *Prisztera* névenn
 Hívtá; deák nyelvből nálunk végtére Galamb lett.

Sok népet fel-támasztott maga régi nevére:
 A' mi pedig bizonyos jele nagy Fejedelmi Nemének:
 Még most-is koronás feje van, 's r'á-tartya Királyi
 Módra magát; 's mind eddiglen felhököt-ijesztő,
 'S hajdani tornyokban szeret helyheztenni lakó-helyt;
 Közbe vagyon sok társaitól vétetve; 's ha teste

El vgyon-is másíttva; Fejér nép' módgya szerént, szép
 Termetünek kíván most-is látszatni : mivelhogy
 Sétálván fel-tartya fejét; bal-, 's jobbra tsavarja
 Hegyke nyakát : rendben állnak gyöngy tollai : tisztát
 Kedvellő : testét, ha-mi szenny rútíttya, leg-ottan
 Meg-szépítti : farat mellöz, és örizi lábát.

Ő soha meg nem száll a' fánn; nem ereszti magát-bé
 Vaaklandos ligetekbe : mivel még mostan-is érzi,
 Néha-napon melly bút látott a' rejtekes erdőnn.

Indúlattya, szelíd; természete, tsendes; előbbi
 Szüzi szemérmének bizonyos jelit adgya napon-ként.
 Mert, mint tiszta madár, több Hímre nem osztya szerel-
 mét;

Férjhez megy, 's meg tartya hitét Férjéhez örökké.

A'

PARASZTI MAJORSÁGRÓL

TIZEN-NEGYEDIK KÖNYV.

M é h e k.

A' Méhek' tsuda dolgairól éneklek ezentúl,
 Mellyeket a' Költök' Fejedelme Romának határiu
 Éneklett vala. Nagy Vers-szerző' lelke! botsáfs-meg,
 Hogyha furuglyámat magam-is meg-fúvom utánnad,
 Mellyet végtelenül meg-elözött pásztori sípod.
 Titkokat emlegetek; 's valamint gyöngy versei Virgilt;
 Engemet-is számosb újságim ajánlani fognak.

A' Méhek az erdőkből más bajlékokba vitettek.

A' Méhek régen hegyeket, vad lázákat, és zöld-
 Árnyékú ligetet kedvelltek lakni: vagy, őket
 Odvasodott Tölgy-fák vették kebeleikbe; vagy, a' melly
 Táborozó fzelek' ostromitól nem tartana, kö-fzirt.
 Édesded füveket, 's jó-féie virágokat adván
 Nékik, meg-nyertük később', hogy előbbi lakások'
 Ott hagy ván, ezután köz'ttünk építsenek házat.
 Sárga viafzt hoztak, 's mézet várasba magokkal,
 Szép példát munkára, 's kivált köz-jóra figyelmet.

A' Méb' elméjét, 's dolgát vizsgállya Maraldi.

Am de nehéz, természeteket dél-színre ki-hozni,
'S a' köz-hafzonra-fzabott törvényeket érteni: mert ha
Titkon dolgozhatnak, azonn örvendenek: a' nap'
Fényétől tartván, feketéllő héjnak alája
Dugják mézeket; és házok' rejtekjei mellől.
Or-álló szemeket tiltnak; 's artzákra, kezekre,
Felleg-ként fzállván, hajtyák a' szem-füles embert;
'S puffasztó tsípésekkel meg-ijesztik, ezentúl
Hogy ne figyelmezzon mesterségekre: 's talán több
Dísz nyernének, ha tudhatnók ezt (olly nagy okoffág
'S elme vagyon munkájokban) ha-tsak arra nem hozná
A' fő dítsőség, hogy mézet gyűjtsenek inkább.

Már ez előtt egy, Természet' kémlője *) ki-fejtvén
Ennek másokban fok-féle tsudájit; hogy a' Méh'
Dolgait-is ki-tanúlhatná, szép-fényes üvegből
Hajlékot faragott, és bel' szugolyájiba bé-ment,

---

*) *Hist. de l' Acad. Royale des Sciences* 16 Nov. 1712
les Abeilles. p. 299 & suiv. A' tudományok' Ki-
rályi Akademiájoknak *Históriája. Sz. András' hav:*
16 napján 1712 dikbenn. A' Méhekről, a' 299 ölda-
lon, 's a' következőkön. Ettől a' szorgalmatos
Szerzőtől költsönöztek azon tsudálatos dolgok,
mellyek ezen könyvbenn a' Méhekről fel-jegyeztet-
nek.

Nem féltvén szemeit: millyen titkokra talált itt,
Askrai verfekkel kedvem van közre botsátni.

A' Méhek' szállása, és közös várassa.

A' Méh, vándorló madarak' módgyára, lakását
Ismervén, tekereg; napi tartására mezőkön
Gyűjt, fel-alá-kelvén, eledelt; estvélikor akármí
Fánn meg-száll, 's rövid álommal ki-pihenteti testét.
Elmésb embereket követ, és egy várhoz hasonló
Kasbann a' város középett lakik; és ne-hogy a' köz-
Jót valamilyen tetemes kár érje magános haszonnak
Kedvellése miatt (bennünk' oktathat ez) étket
Közre-takar, mellyért nyáratfzaka fáradoz, a' vad
Télnek elő-látván szük vóltát; egybe-szegődik,
'S egy néppé forr, mellyhez ezen föld' szélyes határin
Sem rendben, sem igazságban nem látni hasonlót.

Arra teként az egész nemzet' törvénye, hogy a' kints
A' méz-országban gyűllyön, 's új magzatok által
Többes erőt vegyen, és onokáji fogyatlan időkre
Terjesszék nemek': egy szívvel lát mindenik a' köz-
Hasznú munkához; de nem egy a' munka közöttök:
A' nyers Ifjúság a' rétnek, dúllyá gyümölttsit:
Kormáyt tartanak a' Vének, 's vígyáznak az háznak
Belsőbb részeiben; 's mellyét bé-hordtak az Aprók,
A' kis gyenge virág' ízét el-rendelik ott-benn.

A' Méheknek fok rendbéli dolgái.

Kinn, 's ott-honn nap-hanyattlásig gyors dolgait üzvé
 A' fereg, éj' idején szemeit bé-húnnya, szerezvén
 Fáradt tagjainak kívántt nyugttára kis álmat.
 Hajnal' hafadttakor a' Vének fel-ötsódnak azonnal,
 'S zengő szárnyokkal jelt adnak imitt-is, amott-is,
 Mellyel az Ifjaktól a' rest nyugalmat el-űzzék,
 Serken az Ifjúság, és álmát félbe-fzakasztván
 A' fok szárny' zúgása miatt, munkára ki-mégyen;
 És valamint, a' merre tsaták szállítanak a' réz'
 Meg-rivadáfakor; a' Katonák viadalra hevülvén,
 Kardra, 's halállal-töltt ropogó puskákra rohannak:
 Úgy, a' trombita-szót-követő hangzáfokat hallván,
 Nógattyák magok' a' Méhek rétekre nyomúlni.

Omlanak házokból a' tfillagos hantra, 's mezöröl
 Hogy meg-rakhafsák kaptárjokat; erre-repülnek,
 Arra megint, az hová vízik a' fzagok orrokat, és a'
 Melly rézről felefebb kinttsel bíztattya reménység.

*A' Méhek a' virágoknak alsó részeiből szívják
 a' mézet. A' viaszt a' levelekből metszik-le.*

Enyvet vonnak a' fákról.

Eggy-némelly ha-mi füre talál, vagy tábla-virágra;
 A' levegön szanafzét el-terjedtt társait inti:
 A' fokaság oda-tódúlván, még annyival, inkább
 Sürgetik a' dolgot, kafokat jobb-féle virágok'
 Tokjaiból-fakadó méz-nedvvel tömni sietvén.

A' mikor hólyagjok teli-tölt mezzével ; azonnal
 Mint-egy tömlőben, kiki hordgya köpűbe vagyonyát;
 'S újra virágra ki-száll viafzért, melly váltigen apró
 Fürt' , vagy por' módgyára fzikott levelekre ragadni.
 Azt le-metélgetvén , lábokkal gyenge virágok'
 Üstökös hátaikon meg-gyúrják végre ; vagy , Égnek
 Színe borúltt lévén , szállást közelebbre keresnek ,
 Hol szaporán-le-szedett szereket morzfolni leheffen ,
 'S láboknak tsuda-képp'-adatott tarfollyira verni.
 Pelyhes szárokkal többet fel-ölelni ha nints mód ;
 Horgas fürtökkel fel-borzadtt testek' az édes
 Nedvekbenn hempelygetvén , a' morzfa viafzket
 Mind le-szedik , 's gyors szárnyaikon fel-kapnak az égbe.
 Leg-fő-képp' a' víg Kikelet nógattya , midön Tölgy- ,
 'S Hárs-fának tetején meg-gyül a' mézi verítették
 Reggeleken , még a' napnak sугári nem érvén.

A' mikoronn nem akadhatnak méz-lévre , 's viafzra ;
 A' szurkos fákról le-metélik az enyvét , hogy azzal
 Fal-repedést a' dér ellen tömögetni , 's viafzket
 A' kafok' oldalain , 's tetején rökogatni leheffen.

*A' Mébek' formája ; Teber-bordása. Az öreg
 Mébek' munkáji.*

A' Méhnek két karja vagyon , nem-meffze nyakától ;
 És újjas keze , melly a' fűröl pelyhe viafzket ,
 'S a' fák héjjaiból ki-szivárgott enyveket el-nyír.

És a' lép-méznek mester-rostélyokat állítt.

A' melly Méh, viafz-, és mézzel terhelve, mezökröl Kaptárjába megyen, leg-elöbb' a' lépbe le-tészi A' zsákmányt; majdan bé-színli viafzki gerezdbe Lábait, és a' bólt' közepén meg-nyugszik, hogy el-ne Hánya fzedet: kíntsét; hanem ötet tárfai mentsék Terhétöl, 's szaparánn újabb gyűjtésre botsáfsák.

Arra-nyomúl a' méhi fereg, 's szabadíttya viafzból Vállait, a' mellyet kezdett- munkájihoz aggat, Tudn' illik lépet készítvén; mert ugyan a' míg A' fiatal Méhek kínts-termő rétet aratnak, A' Vének fem henyék: bölsöt készíttének a' majd Fényre-jövő Rajnak; 's úgy üzik dolgok', hogy a' Nap' Fel-keletén meg-vettettvén a' lépnek az allya, Négy ezer hajlékok már készenn állanak este, Mellyekkel maga Dédalus-is rettegne ki-fogni.

Van munkája kinek-kinek: egy rész vár-falat építt, Réfz megy gyúrní viafzt; más rész a' félbe-szakasztott Munkán jobbított téfzen, 's el-mégyen az öblök' Látására, viafzt aggatván körme' hegyével, Vagy metfzvén; hogy igen vastag, vagy gyenge, ne légyen A' fal, 's a' szegelet tsúfos formára ne mennyen. Mint hív szolgálok, fel-alá-késértgetik a' lép-Visgáló Méhet, mellyek bé-hordanak, és ki, A' mint a' dolog így, vagy amúgy kívánnya, viafzket. A' készültt rostélyt szárnyával egyengeti más rész, És, ha-talán valahol darabos, símíttya hasával.

A' Lép-házaknak rakatáfai gondba - kerülnek :
 Egy vár únts szebbeñ utfákra fel-ofztva; hogy a' Méh,
 Ötet akár hova szállítsák munkáji, tsavargást
 Úttyában ne tegyen, 's nyíllyon többeknek-is ösvény:
 Mert azon-egy úton járkálnak, 's egy-azon házba
 Hordgyák a' zsákmányt. Hogy szerte ne folyon az édes
 Nedv a' nagy melegen; bé-dugják a' likat, és szük
 Tétre fok élelmet külön-rakogatnak az alsó
 Hajlékotskákban; az egész nemzetnek azonban
 Zár nélkül, hagynak minden napi mézet ebédre.

A' Méhek Tisztaság-szeretők.

Úgy szeretik pedig a' tisztát, hogy várafok, és más
 Különös házak sem nyomhatnak vélek: az hajlék
 Mentt minden motskofságtól: nem látni közöttök
 Semmi ganéjt. Ha ki-végzi Halál' törvénye világból 1)
 A' Méhet, mindgyárt oda-gyűlnek tárfai, 's testét
 El-vifzik, hogy valamelly veszedelmet büze ne tegyen.

Történt, hogy nagy-alattonban kaffokba lopódnék
 A' szarvas Tfiga, 's nyálával fok motskot okozna
 Benne: tsudálkoztak, 's bámúltak az önn' maga háza'
 Hátánn- hordójánn: azután fülánkra kelének:
 Az sem henyéll; bé-vonnya magát; 's tsipéfeik ellen
 Tarka tserép-sánttzal 's tajtékkal védi. Tekéntvén

1) *Plin. II. K. 18. R.*

A' Méh-nyáj az hiú munkát ; fel kezdi tekerni
Minden esztét ; és nem tudván kímélni viafzkot
Tölle , kemény vakolást tesz rajta, 's le-nyomja teherrel,
Hogy bűzével egéffz háznak vesztére ne légyen.

Vigyázó Örök.

Méh-kofarakba mirigy nehezen fér: mert, mikor a' fok'
Ellenség közelitt, 's a' váraft közbe-keritti
Fegyverivel ; kapujánn ennek fohs nintsen hitelre-
Mélto'bb Ör , mint az , melly a' méh-kasnak előtte
Állni szokott, hogy az hajlékot gonofz állatok ellen
Védelmezze ki-fentt fülánkkal, halálra nem hajtván.

Hogyha-mi Féreg, avagy Lipe bé mer menni közikbe;
Él'téből ki-fogy a' küszöbönn a' súllyos ütéstől.
'S mit fognak tselekedni, midönn a' tfillagos-hátú-
Gyék bé-tsúsz ? rekedett morogásokat adnak az Örök,
És nagy bongással fegedelmet kérnek. El-állnak
Hirtelen' a' munkák : r'á-ront a' tábor : egéffz nép
Ellene gyül , 's által-veri fülánkjának hegyével :
Meg-rémül amaz , és vesztét szaladással előzi.

Beteget gyógyittanak ; Restet büntetnek. Tenyészet.

Méh - Királyné.

1) A' Beteges , vagy munkától gyengülni találtt Méh
Ott-honn nyugodván ; el-jönek táriai , 's leg-jobb

---

1) *Plin. II. K. 18. R.*

Mézzel kínálják: 2) de viszont meg-büntetik azt, a'
Melly heverészni szeret: mert, hogy rossz példa ne
rontsa

A' több Községet; meg-ölik, mint lajha bitangot.

A' Méh' több tsuda dolgai köz'tt mit szólljak az ő szüz
Magzatának fajzásáról: háromszor-öt ez'rek

Kelnek azon lépből; és illy nagy számra fel-hágván,

Képtelenek bútsút honnyoktól venni, 's az erdőnn

Új szállást, esztendőnként ki-keresni magoknak.

És, (a' mit lehetetlennek vélhetne fok ember)

Egy 3) Nőtől származtak ezek, ki Királyi nevet nyert

Régi naponn; de miként amaz híres Amázonok hartzos

Táboribann egy fő Hertzegné szab vala törvényt,

Néki meg-hódolván Scitiá-nak tágas határi.

Úgy a' Méhek köz'tt egy Affzony uralkodik, a' kit

Minden alatta-valók tisztelnek, 's tsak-nem imádnak.

4) Tifzt-vifelésébenn hogy lenne tekintete, néki

A' bölts Természet nagy tettet rende: tarkás

Homloka, 's pettegetett: zengő szárnyával arany-színt

Villogtat: 5) tsak ez egy nem tart a' méhi seregben

Nyílat; hogy a' munkás népet nem erőszakos úttal,

'S öldökléffel; hanem szeretettel vonnya szavának

2) Plin. II. K. 10. R. 3) Maraldi a' 313 laponn.

4) Plin. II. K. 16. R. 5) Plin. II. K. 17. R.

Töltésére: midönn él ez, jó dolga van addig
 Mind az egéffz háznak: de mikor meg-lankad erőben,
 Félbe-fzakad minden dolog: a' beteg' ágya körül ül.
 A' fok nép; 1) 's ha-talán vég' bútsút vészzen; el-hagyván
 El-takaríttását, tsak gyáffzal tífztelik édes

Affzonyokat: környös-környül melléje nyomúlván,
 Jajt adnak bús dongáffal, míg meg-nem eméffzi.
 Őket-is a' bánat; vagy fájdalmoknak okát (az
 Hóltt testet) könyörülő kéz el nem vífzi. Majdan
 A' búsútt Ország' özvegy-székébe fel-ül az
 Ifjú Hertzegné; 's vévén Annyának hatalmát,
 Számítalan új Örtöl környül-vétettve, parantsol.

Hívei' nyílaival, 's fő méltósággal akarta
 Isten ezen Méhet, 's nem más-képp' tenni jelesnek.
 A' fereget viadalra midönn meffzebbre ki-vitte
 A' kasból, kormányozván a' tábori dolgot;
 Úgy-mint Fő-vezető, 's nem bajnok, végezi tífztét,
 Hogy minden népét kotzkára ne vessé magával.

Honn ha meg-únnya magát, 's aranyos sугárrival a' Nap
 Játfzani hívja talán; a' kasból útra nem indul
 Véd nélkül foha: fok darabant környékezi mindég
 Ódalaít; 2) nem pompa gyanánt, melly eggy Fejedelmi
 Főnek adattni ízokott; de hogy óltalmára lehessén,
 'S a' földről őtet fel-emelvén, ízolgai vállon

1) Plin' II. K. 18. R. 2) Plin. II. K. 17. R.

Hordozgassa, 's megint méz-váriba visszavezesse.

Jóllehet a' szeretet, mellyel kiki gyúladoz hozzá,
Váltig elég óltalmat nyújt; vigyázatot állnak
Éjjel nappal az hív Örök, várának előtte:
Közbe-vezzik jobbról 's balról, 1) valahányszor az ország'
Széllyeit el-járván, népét munkára hevítte.

Herék.

Am de miként a' lány Törökök' Tsáfzárjához eggynél
Több affzony mégyen feleségül: a' puha Hertzeg-
Affzonynak szint' úgy több férjei vagynak; Heréknek
Hívjuk: ezek, vaskosb testekre tekintve, kelendő
Férgek ugyan: de merő reftségre, henyére születtek.
Országlásra pedig ne-hogy ásittozzanak, és ne
Tartsák szégyennek Feleségtől függni; reájok,
Eggy esztendő sem múltván, fel-gyúlad egéffiz nép;
A' földhöz veri, 's öldöklő fülánkkal el-óltya;
Vagy meg-rettentvén, nagy-messze ki-kergeti kasból.

A' Méb - Királyné' elléfe.

Meg-néztvén a' néki-vetett nyofzolyákat az Hertzeg-
Méh, a' kis kaptárba fejét bé-rejti leg-ott, hogy
Mellyeket eggy-haffal majd-majd ki-fog adni világra,
Eggyenként külömb féfzkekre fel-osztfsza tojáfit.

1) *Plin. II. K. 17. R.*

Környül-állya tömött fokaság a' méhe' bajában
 Kedve-szegett Affzonyt, remegő szárnyakkal apolván
 'S biztatván, hogy fájdalmat deli módra vifellye.
 Ő háttal-fordúl, 's bé-tsúfz a' kiseded üregbe:
 A' míg-ell, hat-szegletü lép bé-fogja; de még-is
 Őrt áll a' küfzöbönn-udvarló nagy fereg: ellent-
 Vet szárnyal, 's mint sátor alá, bé-rejti, midön szül:
 Olly féltős a' szüzeknél a' tizta szemérem.

Méh - fiak.

Kezdett nemzését üzvéen a' Fej'delem Affzony,
 Tízet, vagy többet tojik, annyi fiókra fel-ofztván,
 'S a' Dámák' példájok-ként ált'-adgya parafztabb
 Méheknek nevelésre kitfny magzattyait. Ők fel-
 Vállallyák, 's gondgyok' vifelik, mint édes anyák, és
 Munkájikra fegéttségül kézfzítettik, örömmel.

Négy nap előtt a' kis tojomány nem változik; ofztán
 Hernyó' képében meg-kezd mozdúlni, parányi
 Tagjait úntalanúl fejtvéen: a' Dajka negyed' nap'
 El-jő; téj helyett hoz néki fejerke levetskét;
 'S a' Nép' étkéhez mindgyárt fzoxtattya, naponként
 Mézetskét nyújtván. Majdan nyóltzad' nap el-érvén,
 A' kis Méh, képét meg-változtattya: le vetvéen
 Bőrét (melly testét bé-fogván, örizi gyermek-
 Pólya gyanánt) már a' Féreg' formája madárrá
 Változik: ő sűrű lábát ki-takarja, 's azonnal
 Négy szárnyatska ki kezd vállatskájára tífrazni.

Hűltt levegő ha-talán akadályt támasztana; gyenge Szellőt indítanak szárnyok mozogásával; és így Meg tudják az idő' hidegét enyhíteni meleggel. A' fészek' lyukait bé szokták dugni viaszszal; Hogy tsípősb levegő gyengébb testtére ne hasson: A' míglen pedig el-zárják, fel-tétezik étke, Mellyet eszik, míg tíz-, és két-napig élte ki-terjed.

Fiatal Méb.

El-fogyván élelme, hegyefs körmével az ajtót Víjja, 's ki-jő, rabságos helyét végtére ki-vésvén; 'S el-bámúl, a' kedves fényt, és Néneyeinek nagy Számát, és tsuda-képp' függő munkájikat ott-benn Rendre tekintgetvén. Majd itt-is, amott-is örülve Nézi serény dolgoknak hevét, és hogy maga köz'ttök Dolgotlan ne legyen; még az nap' kezdi követni Tárfait, a' mellyen fészket leg-előbbfőzör el-hagyta: Kertbe szalad; szalad illatozó rétekre; 's azonnal Leg - jobb munkát tesz; természetere, mestere lévén. És kalaúzza: midön minket vagy példa, vagy hofzás Próba tanított arra, ha-mit, nagy időre, tanúltunk, 'S még a' leg-jelesebb munkánk-is hiános azonban. Fészkeket e' közben némelly Méhetske ki-tisztított, 'S a' likat el-zárván, hat-szegletű házakat állított.

Raj.

A' mikoron már minden helyet szükké tesz az új nyáj,
 És nints mód, hogy mindeneket bé-végyen az hajlék;
 Új Vezetőt vévén, honnyából költözik a' Raj,
 És idegen földet keres országlásra magának.

Szint' ugyan az' kasban született a' gyenge Királyné,
 'S már, hogy az országlás őt illeti, tudgya leg-ottan;
 És népet, mellynek feje legyen, gyűjteni készül.

Reggel azért friss szárnyaival feles hangokat adván,
 Több napokig készültöt fű, 's kis tárfait inti:
 Haggyák ott a' régi lakást, melléje szegődvén.
 Környül-áll a' Méhi sereg, 's hangjára figyelmez,
 Ifjúsága, jeles két szárnyai, 's éneke, tetfzvé.

A' pártyát-szeretők' forróbb indulati, 's ott-benn
 Öszve-kevertt bongáfi miatt refzketnek az édes
 Öblök: ezen napokon réten nem tévelyeg eggy-is,
 Sem mézet nem fzed, sem dolgot nem teszen otthonn;
 Már köz'ttök fel-bomladozott a' régi szövetség:
 A' köz hafzon-keresés oda van: reng a' teli kaptár
 A' zajtól; efze-nélkül zúg a' tábor az ajtónn.
 Mint mikor a' bel' vissza-vonás fűtöt vet (egésszen
 Még az arany békén ki nem adván) martzona hang köz'tt
 Öszve-fut a' pórság, 's hevenyében kardokat húz; de
 A' támadtt egyenetlenség több részre szakasztya
 A' kétes feleket, 's titkon gerjeszgeti szívek'.

Nótáját újítja megint a' Lyányka Királyné,
 Társait únszolván, hogy már költözzenek; és, ha
 Láttya, hogy hozzá hajt nagy részek, azonnal el-indúl,
 'S, hogy legyenek követők, szállítja. Ki-törnek az ajtónn
 A' fok Herék, 's a' lustákat ferkentik az útra:
 Ház' tetején áll a' Fő Méh, és várja tselédgyét;
 Melly töftént hozzája szakad, 's új Affzonya lévén,
 Nagy göggel rá-tartya magát, és eztet ölelvén,
 Hívtségét le-petsétli, hogy el-nem hagyandgya halálig;
 'S hogy jelt-is tegyen erre; tömött gomolyagba tsozózik.

Az' nyomban, hogy az el-menetel lankadni ne kezdgyen;
 A' Fő Méh öleléseknek véget vet, az útra
 Készülöt fúván: felhő' módgyára, meg-indúl
 A' követő fereg, ott-hagyván a' régi kelentzét.

Majd terepes zöld fára le-száll, és lábait öfzve-
 Kaptsolván más' lábaival, szállói gerezd-ként
 A' gallyról fityeg a' fokaság. A' Lyányka Királyné
 Ismég, szárnyainak zúgásival, hívja barátit,
 Nem tudván még eddig ezek, jobb lessz-e tovább-is
 Ott-honn fogni helyet, vagy más országba fletni.

Nem tsak az Ifjú Rend megyen-el: fok Vének-is hozzá
 Kaptsollyák magok', hogy jobbann épülyön az új kas.
 A' nyers Ifjúság' számát a' Méhi Tanáts-is,
 Szép fzerrel le-ketsegetvén, honn-fogja, hogy a' rét'
 Gyenge virágainak kinttsét ez szedgye, 's ne kellyen
 A' terhesb munkát fel-fogniok újra magoknak;
 Vagy ne-talán, a' mellyet eme' fzüök téli napokra

Raktak vólt, étkek meg-foggyon időnek előtte.

Népének még kis számát, vagy nedves időket
Látván, gyakrabban meg-tér a' gyenge Királyné,
Hogy feregét fokasítsa: leg-ott fel-rezzen utánna
A' köz nép; de nem hagyják ám a' Vének, hogy eggynek
Több éjt tölthessen már nálok, ha húzomos esőt.
Rút felkőbbe borúltt-levegő nem látztatik hozni.

Meg-térvén, ha jövő reggel nem lenne ki-menni
Kedvvek, erő-fzakofonn el-kergettetnek az háztól.
Ők ha nyakaskodván, meg-vínak páros erővel,
Nem tudván a' régi lakost el-verní; magát-is
Ellene meg-védvén: a' kast, mint mellyet az eggyik
Tábor sem vehetett-meg, hason-két részre szakasztják,
'S köz jó kezdettel lakják: fel-részit azonnak
Eggyik Rend, allyát a' másik birja; de nintsen
Már köz'ttők, sem miv-, sem haszonra tekintve, szövetség.

*A' Méheknek házi tsatájok; Mellybenn a'
kissebb Fejedelem el-vész.*

Majd, valamint azon eggy várban nem tartatik hofizas
Nyugodalom két nemzet köz'tt, és a' mi keservesb;
Még Test-véreknél sem tart a' béke fokáig:
Szint' úgy a' Méhek köz'tt-is szakadások erednek
A' két részre fel-öfzlódott kaptárnak alatta.
E' különös versengések közös hartzra fakadnak:
Hogy pedig a' viadal vak módra ne légyen homályos

Bóltok alatt; komorúl dongván, jelt fúnak azonnal:
 A' két fél, törekedve ki-ront a' keskeny üregből,
 Síkra ki-száll, 's az eget' mezején el-rendeli fer'gét.

Már ide, már tova repdesnek, nyereségre, halálra,
 El-szánvan magokat, 's gerjesztvén mérgeket ádáfz
 Zérzúrral. Fényes-szárnyú két tzipra Királynék,
 Indítyák feregek', 's ezerek' közepé' re hasítanak:

A' Vezetőjüket a' két rész környül-vezzi, 's veszteg-

Áll, valameddiglen végső veszedelme nem hívja

A' kétes-végű viadalnak. Előre repülvén,

És hadi jelt fúván, rohan itt-is, amott-is az izmos

Ifjúság: az egész népség fel-lázzad utánna:

Méhekkel méhek keverednek; nyílakat ütnek;

'S kapnak; epét vesznek, de visszont máfokra botsátnak,

Melly az halált-hintő fülánkből testbe szivárog:

Meg-ritkúl a' költsönözött fok ezernyi feb által

A' rokon had: mind két részről úgy hullnak halomra

A' le-verett testek, mint a' sűrű havi pelyhek,

Mellyeket el-tereget *Boreás'* mord lelke mezökönn.

Addig fegyvereit nem téfzi, le-nem téfzi mérgét

A' bajnok fereg, a' míglen le nem omlik az hadnak

Leg-közepén lévő nagy erővel, az Hertzegi Felség:

Szörnyű kárral nyertt diadal! Fejedelme-körül áll

A' torlott fokaság kész törrel: ezernyi halállal

Nyittatik út egyhez: de midőn le-tsepültetik egyszer,

Vége szakad minden viadalnak, vége van immár

Minden haragjoknak: 's ha-talán a' vesztesek, és már

Szerte verettettek, szaladást 's félelmet el-hagyván,
'S bátorodást vévén, a' győztes részhez akarnak
Hajlani; tárfaknak meg-szenvedtetnek: az ételt
Már közösönn birják, közösönn a' régi kelentzét.

Illy károkra-menő szélvész a' messzire-látó
Nép meg-előz; mert a' mikoronn a' Lyányka Királyné,
Nem lévén környül-vétettve vitézi karokkal,
Annya' parantsolatin-fordúl, 's országi negédre
Még nem tör, nem von fereget szaladásra magával:
Őt titkon meg-ölik, 's ezen eggy' esetével haláltól
Meg-váltják a' népet: imígy a' durva Pogányok
Eggynél több örököft nem tartnak az udvari Házban,
Hogy két visszavonó testvér eggy-másba ne-kapjon.

*Ennek vesztével meg-tartóztattyd a' Rajt, midőn
vagy sok Mész el-hullott; vagy a' kast a' Mé-
hész meg-tágtította; vagy azt a' vad Mész
ki-rabolta.*

A' Népek sokasága ha bé-nem férne köpüdbe;
'S a' dolog úgy hozná, hogy némelly része ki mennyen
A' korban nem szenved halált a' Lyányka Királyné.
Ellenben mikor a' köz hafzon kívánnya, hogy ismét
Szeret tegyen a' meg-ürültt lép-ház új mézre 's viaszra;
A' kifs Hertzegnét meg-ölik; mivel ennek halála
A' Rajt székeiből meg-tartóztattya ki-menni.

El-menetelt meg-tílnak azért a' Vének az Ifjú
Méheknek, mikoron vagy emészto döglelet éri

Nagy részét, vagy véletlen' rút zápor el-ejti:
 Mert, ambár szeleket, 's felhöt nem hibázva jövendöl,
 'S meffze ki nem rándúl a' Méh kéttséges időben,
 Vagy fiető szárnyon kofarába vonódni szokott-is;
 Mindazonáltal utól-érik némellykor az efsök
 Úttyában, 's szanaszfétt a' földre le-seprik; holottan
 A' le-merültt gabonák köz'tt úfzván, végtire meg-fül.
 Bújábann eped a' lép-kas, mikor annyi Rajából
 Olly szörnyü keveset szemlél haza-jöni. Minémü
 Böldog az, a' mellyet vagy Tölgy' hézakja fegettett,
 Vagy szállásra kies Plátán' zöld sátora bé-vett!

A' Méhéfz-is az induló Rajt fokszor el-húzza
 Úttyától, kaptárja' falát killyebbre feszítvén:
 El-bámúl a' nép az ürefs részekre; tsudállya
 A' nem-véltt munkát: a' Föt el-vefzti, 's az Ifjú
 Ser'get előbbi helyén meg-tartóztatya, 's örül, hogy
 A' tágasbra-feszültt kasban még rakni feles tsürt,
 És új lép-házat, lehetönek láttya tovább is,
 Mellybe virág-kíntset takaríttson, mellynek ürügye,
 E' munkára szokott népet, nógattya leg-inkább.

Már mézzel teli-hordattván minden kas, az erdő'
 Torkából ki-tsap a' Vad-Méh' nagy tábora-, 's abból
 A' le-rakott gazdag jövedelmet fogytig el-hordgya.
 Mert valamint régen az hideg tengelynek alatta-
 Fekvő föld fene népet hozott, melly tsúnya lopással
 Élödvén mindenkor, herék' módgyára henyéllett:
 A'raboló Méhek szint' úgy töldülnek az aggott

Tölgy-fák' hézakiból, mellyek népjeknek el-únván
 Bé-vett munkájit, mézet szük télre 's viafzkot
 El-nem raknak, hanem fofztyák más' tsüreit; és, mind,
 A' mit egéfsz tavafzon gyűjtött a' méhi ferénység,
 Fel-dúllyák nagy erő-fzakofonn, és el-vifzik eggy nap'.

Olly bátor pedig e' buta nép, 's olly szemtelen, hogy még
 A' méhvel teli-töltt lép-kastól fem tud ijedni;
 Sót bé-megy, 's nyilván meri zsákmányolni: ki-hordgya
 A' lépet darabolva; 's ha meg-mattfzannak előtte,
 Tsába dühöfséggel le-tagollya, ki-végzi Világból.
 A' Méhek fzomorún-nézik dúlattni köpűjök';
 Mézeket el-rablattni, falok' repedezni; 's hogy ellent-
 Állyanak a' tölvajlóknak, nints szívek, hatalmok.

A' szaladáft, mellyet kíván más-ként-is az Ifjú
 Hertzegné, véghez-vinnék a' Méhek ezen nagy
 Károk után: de ki-vesztik ezent az Öregbek, hogy a' Raj,
 Nem lévén Fejemár, ne meheffen más-hova; 's ott-hoá
 A' meg-ürültt kaptárba megint bé-fzedgye mezőnek
 Méz-javait, míglen tükorogva nem érkezik a' tél.

Lomba Herék:

A' Méhektől meg-öletteinek.

A' közben, mikor a' Méhek fáradnak határi
 Kíntsek után, az Herék nem nyúlnak feñi dologhoz;
 A' kasban tsák hivalkodnak; vagy, ha fényre ki-hivja
 A' ragyogó Nap; munka helyett a' kertnek erednek,
 'S minden időt, fel-alá-dongván, veszttere botsátnak:

'S bátor elég erejek vagyon a' munkára ; kerülik
 A' fáradtságot, meg-efett károkra nem hajtván :
 'S orrok-előtt lévén a' kintses határok, hevernek
 Ők a' gyenge virág' tetejénn ; ismétlen az étel'
 Kedvéért a' kasba mohon bé-mennek , az hosszú
 Télre-rakott mézet mind-egyre zabálni szeretvén.

A' Méhek nehezen-vefzik ezt ; de hogy el-ne szakadgyon
 A' vártt Raj-nemzés , ki nem öntik haragjok' azonnal,
 Annál bővebben meg-adandván bérek' idővel.
 Öffzel azért , mikoronn vék'nyabb eledelre szoríttya
 Már az idő ; köz végzéffel fegyverre rohóván ,
 El-tsapják az Herék' feregét ; 1) vagy rendre ki-vefztik.
 Mint mikor a' közel ellenség a' várat ijeszti ;
 A' tartós ostrom ne-talán éhséget okozzon ,
 A' népnek seprejét ki-vetik , 's más helyre ki-tudgyák,
 A' mi nem alkalmas , viadal-tételre : hasonló
 Módra, midönn a' Tél közelitt , 's már zörget az ajtón,
 'S a' kályhát-szerető népet bé-zárja derével ;
 Hímeket el-tílnak kastól , 's meg-fojtanak : és a'
 Kik nények' 's húgok' temetését tisztelik ; éppenn
 El-vetik , a' küszöbön fel-taglott lusta Heréket ;
 Nem méltóztatván végső dísz adni henyéllő
 Férgeneknek ; vagy-is örvendvén , meg-ölettvé ha láttyák,
 'S bofízút állhatnak rajtok még holtok után-is.

1) *Plin. II. K. 17. R.*

Hogyha magát a' lárma között rejtekbe vetette
Eggy-valamelly, nem ölik-meg ugyan; de ki-kergetik
onnan :

Ő szalad, a' meddig fizeme lát, 's végtére csak el-vész
Étlensége miatt. Így jár a' munka-kerülő,
'S a' ki nem ő-szerzette vagyont áldoz-fel hasának.

Az Herék meg-újulnak.

A' telelő tojományokból kikeletre meg-újul

A' ki-fogyott munkátlan Herék' nagy tábora : bátor
Olly gyűlött a' Méhek előtt e' nemzet, hogy őket
Több ízben meg-támadgyák ki-keledek előtt-is,
És az halál' torkába vetik; 's nem hibáznak imígyen
Öldösvén azokat : mert nagy szugolyákba vitettek
A' nagy Herék; 's mikor a' Fő Méh már elleni készül,
Illy különbséggel választ tojománnyinak helyet :
Fel-törik ezt, 's az Herétskének még rendbe sem állott
Tagjait hurtzollyák, 's a' földre le-döntik az ágyról.

A' Méhekre mi módon kell ügyelni, meg-írnom
Nem szükség; mivel a' fő-képp' használni-tudó Méh
Gond-vifelést nem vár tőlünk : mert rétre, mezőre,
Önn' kényére ki-tsap : bé-hordgya sietve virágit :
A' kasokat meg-rakja : viaszt, mézt, újra ki-pótol :
'S már meg-tartya Nevendékit, már üzi kosárból.
A' kasból ki-menendő Raj' feregének azonnal
Új-szállást készíts. Balzsam-fü, Tzinnamom, és más
Gyenge virág, ha körös-környül-véendi, fegettend

A' teheren ; mivel a' mézet-keresőknek az útban
 Bádgyadozáft, 's akadályt nem kell szenvedniék illy-képp'.
 E' mellett enyhítsd éhségeket, és az havas tél'
 Jég-tsapokat nevelő hidegét. A' többi dolognak
 Így-, vagy amúgy - kormányzását hagyd r'ájok egéffzen ;
 'S inkább jó példát, mint-fem méz't, venni szeretvén,
 Ves'd szemed' e' békét-szerető férgekre: valóbann
 El-bámúlsz az igen meg-hasonlott Emberi nemzet'
 Erkölttfin ; látván, melly szép rend , 's ritka-szelídség
 Van köz'ttök mindég, azon-egy kaptárnak alatta ,
 Mi pedig egy-másnak példás hafznára születvén ,
 Hajba kapunk, fok perre kelünk, és egyre tzivódunk.

A' Parakváriai népről.

Juffon amaz vóltt szép szeretet, 's szent élet eszünkbe,
 A' mikor a' Kristust-követők így közre fel-adván
 Mindeneket, vétek nélkül 's víg életet éltek.

És ne-talán tsak hiú szókat tüntessék elődbe :

1) Túl a' tengerekenn egy kis szegléje Világnak

---

1) *Le Paraguay ; voyez la Relation du R. P. Florentin Capucin, inserée dans le treizième Recueil des Lettres édifiantes & curieuses, écrites des Missions étrangères, où est rapporté tout ce qui suit. Parakvai Tartomány déli Amerikában. Lásfad T. | P. Florenti^m*

Fenn-van még, mellyről ha-ki hallott, olyan hízfemben-
Lészen , hogy a' jámbor Méhek' képének alatta,
E' nép' erköltsét akarom 's munkájit ajánlni.

Nem nyomnak bizonyos jeleket göbölyre : határ-kő
Nem választ földet ; de közös tartásra keresvén
Mindeneket , köz odorba verik gabonájikat : a' melly
Mesterség 's tudomány szükséges , vagy pedig hasznos
Egy országnak , ezen nemzetnél tudva van : egyik
Réfze tsorofzlyával termékeny földet hasábol ;
Réfze feles nyájat gazdag rétekre vezetget ;
Más , köveken gabonát töröget , 's kenyeret siit : ezekre
Görbe kaszák bízattak ; azok pedig átti mivekben
Forgódnak : 's ha-ki reggel félt, ne-hogy háza le-dölylön ;
Este-felé mikoronn haza-tér az határi dologról ;
Mindene meg-lévén , már kézfenn állani láttya.

A' korosabb Rend kormányt tart : 's ez tiszta tanátsból
Áll , nem erő-szaktól : a' több esztendei próba
Szab rendet : minden törvény , az igazra felettébb-
Hajlandó jó szív 's akarat : nem tsallya-meg őket
(Mert közből élvén , nem akarnak látni magok köz'tt

---

rentin Kaputzínusnak beszédét , melly a' külső
Tartományokban-lévő Missiókról íratott ájtatos ,
és olvasásra méltó leveleknek 13-dik gyűjtemén-
nyében foglaltatik ; és a' mellyben az mind , a'
mi következik , elő-fzámáltatik.

Különözéft) az arany' tsiklandó fénnye : közöttök
 Leg-főbb kints a' jámborság : nem fúrdal irigység
 Senkit egyéb , hanem a' mellyet nevel a' jeles erkölts.

'S jóllehet a' Nemzők példákkal jóra vezérlik
 Gyermekeiket ; még-is rend-tartás-is van azoknak.
 Fel-nevelésekben : köz gondvifeléssel akarják
 A' Nemzet' köz ajándékot köz haszonra nevelni.
 A' kik igazgattyák a' népnek dolgait , arra
 Vigyáznak fő-képp' : hogy az apró Rend-is , ha bírja ,
 Kezgye magát mesterségben gyakorolni leg-ottan :
 Ez mind-egy : köz'ttök nints első , nintsen utolsó :
 A' ki mit üz , betses , érdemes az , tsak jól vigye-véghez :
 A' szántó-, 's hadi fegyvernek dítsérete , mind-egy ,
 Tsak forgattafsék egyenlő szorgalom által.

Bátor az Országban a' tsendes béke nem érez
 Bontakozáft , 's ő Népe zajos viadalra ki nem száll ,
 Sem szomszédi reá nem mernek tsapni : tsatákra
 Fegyvere kész még-is , kész minden korra Vezére ,
 Izgatván nem az hartz-kerefés , hanem a' tsupa béke.

Dolgok után illy nyugtok van : már végbe-vivén az
 Isteni tiszteletet , dob-'s harsány trombita-szóval
 Ünnepi-nap' mulatni , 's magok köz'tt bajra ki-hívó ,
 'S ártatlan viadalt-ábrázó mind gyalog és mind
 Furtsa lovag-feredet kedvellnek nézni ; 's imígyen
 Mind kardot , mind görbe kapát forgatni szokásba
 Vévén , tsontos erőt készítnék az hartzra Legénny'i ,
 És Mávors' mezején nem forgnak ostoba kézzel.

A' viadalra minő tűz légyen benne; eléggé
 Élfre-vevé, 's nem győzte Spanyol-föld' népe tsudálni:
 Mert minap intettvén, hogy kardot köffenek, és az
 Országló mellett magok-is kézüllyenek hartzra:
 Nagy-fzaporán fegyvert ragadának az Ifjak, el-állván
 A' földnek színét, valamint a' Kádmusi dandár:
 Meg-víttak; győztek; 's egyebet nem vártak Uroktól
 A' ditséresnél (követendő példa) jutalmuk.
 A' jeles hartzok után a' Vének' hagyásait hallják,
 És szánt nak, kik imént tábor' Vezetőji valának.

Illy bódogsággal nem birt amaz hajdani Róma,
 Mellyet az Eg' fő bálttyaihoz fel-emeltek az Irók.
 Itt az erőfs Szántó hadat el-rendelni, 's határt-is
 Egy formán tudván, az ekéért sokszor el-hagyta
 Tündöklő szekerét: a' mellyre nem ért vala hadban,
 Két-három darab föld-földét ki-mivekte ferényenn
 A' Váras maga, 's' mint Fegyvert-vifelőnek, azonbái
 Űzte majorságát, 's a' már haza-jöttek határit,
 Mint győzők' bérét, készen juttatta kezéhez.
 Mennél nyertesbenn hasogat köz földet ekével,
 Köz barmokkal, ez' áldott Föld' nem régi lakoffa?

Mert ő, mint bajnok, szolgál mindennek; avagy mint
 Föld-mivelő, kül' munkát üz; és r'ája vízontag
 Mindenek hárittyák kül' 's belső kénntseket. Illy-képp
 Részt-vévén más' asztagiból, szükségre nem indúl,
 Sem mást meg-nem előz felefebb jófzági között-is.
 Bóldog idő' folyamattyában nem büszke; 's ha vakra

Forduland kotzkája, le-nem tsügg kedve; szerentse'
 Bal 's jobb járását eggyenlő módra tekintvén,
 A' többekre fel-ofzlódott kárára nem ügyel.

Nem tud ezen nemzet mi-róllunk semmit: határit
 Hadtól nem, külső vallástól őrizi: téltúl
 A' tenger-partonn alkalmas házakat építt;
 Hogy ki-kötő révébe ha tán kül' gallya vetődnek,
 Adgyanak eggy ideig szállást őrzöji; de tiltsák
 A' jövevény-, 's újság-kémielő népet az ország'
 Belsőbb részzeitől, 's kebelét vizsgálni ne hagyják.

1) Ebből folyt azon hír némelly Népekhez, hogy
 Ignázt'

Szerzete szab törvényt itten, 's országol: eléggé
 Nem tudgyák keferüségek' szüntetni talántán,
 Hogy gonofz álnokság által dús hajnal' határiu
 Töhlök hason'-gazdagságú birodalmak el-eittek.
 A' Szakadás, lábbal nyomván a' drága Kerefztet,
 Lép egyedül-bé Jáponnak part-révibe; mert illy
 Vendégtől amaz Isten' hamis ábrázati, tsúnya
 Templom'ikat soha sem félytik szél-vészre kerülni.

E' népet nem erő-hatalommal tartjuk, hanem csak
 Szent vallással: azok szavait bé-vélzi 's tanátsit,
 A' kiktől az igazságnak fel-vette világát:
 Eggy Istent tisztel, 's Krisztusnak kedves igáját

1) *Voyages de Correal, Korredlnak utazás'i.*

Szívéből kedvelli: magát bódognak alítván,
A' mikoronn fontollya, mi-képp' lappangtanak hajdan
A' vadon-erdőkben Elejik, mint barmok, az Istent
Nem tudván, 's lappangnának még annyi fok ez'rek;
Néki pedig békéje vagyon, víg napjai folynak,
Szent hite tündöklök, 's bővelkedik háza vagyonnal.
Mí maggal bánunk, mellyet jó földbe vetettünk,
'S nagy fárad sággal más-más birodalmakat édes
Jéfusnak keresünk, tsak az' egy jutalomra tekéntvén:
Hogy, tetsző, fzent, kellemetes dolog, Isteni vérrel-
Vett népet mennybéli karok' palotájiba vinni,
És szoktatni feles jóság' miveléfire, mellyből
Embert-is nehezen lehetett el-végre reményl'ni.

Bóldog Nép, ha tovább-is inígy folytattya szerentsés
Kezdeteit, 's a' Méheknek példáji tanítván,
Ön' számára takar, mikoronn köz hafzonra törekszik.

A'

PARASZTI MAJORSÁGRÓL

TIZEN - ÖTÖDIK KÖNYV.

H a l a s - t ó.

A' Major házakhoz kedvem van tóldani Vízi Népet-is, a' mellyről ifjantan zenge furuglyám. Vedd, Lámon, némelly helyeken tisztabbra ki-mosdott Verseimet, mellyek kezdettek nékem először Nyerni nevet; 's mellyek nélkül Szöllőre, Galambra, 'S más munkára magam' nem fogtam volna talántán, **A'** miket érettebb esztendeim hoztak elődbe.

1) **A'** melly agy-költéfekeket én, 's más képre-tserélést Gyermeki Versekkel játszodva dalolni szerettem,

1) Ezen könyvbe (igy szól Vanier) mellyet ifjantan leg-először irtam, sok költeményeket kevertem, Rapint követvén, a' kit méltán ditsértetni látok vala. Ezen agg regéken még éppen ki nem adtam volt, midőn kevés esztendő múlva a' Galambokat, Szőlő - tőt, és Paréjt közre botsátottam.

Tán azok-is mulattságot szerzendenek a' Te
 Két Onokájdinak , kik most nevednek alattad.
 ,S még (ámbar már-is ki-tör a' jeles elme belőlök)
 Rómának , 's Görög-Országnek példái kezek köz'tt
 Nem lévén , Te-read , és erköltsidre közelsől
 Néznek , 's hallgattyák szavaid', mellyekkel hevítted
 Bennek az állhatatos , 's fő jámborságra-vonó tűz't.

Már Kurszont ki-tanítván , mit mellőzzön az Ország
 Dolgaiban , 's mire tárgyazzon : még holtod után-is
 Hogy támaszd Hazád' ügyét , nevelésre Fiadnak
 Fel-vészed Fiait ; 's mikoron készítti királyi
 Páltzákhöz Lajos *) ő számos Onokájit ; ezeknek
 Általad épülnek velek egy-korbéli Tanácsok :
 Kik tsuda példáid' látván , 's intéssdet hallván ,
 Tudgyanak elmésen dolgot folytatni , viselni
 Terheket , és Elejik' fényes nevit éig emellyék.

A' ki halat-nevelő Tavat-is szándékozol adni
 Jószágodhoz ; akár az hegyekről közbe-kerített
 Térségenn hever a' fok nedv , szabad úttya nem esvén
 Egy részről-is , akár a' völgy olly szükbe szorúlyon ,
 Hogy vizet el-foghafs , könnyü pártázatot hányván :
 Élly az ajándékkal , 's háláld a' ritka szerentsét.

A' téren-lakozó (bár nagy töltéssel-is a' víz'
 Terhével nehezen birjon) verjen-ki fejből

*) Ezen nevű 14-dik Frantzia-Király.

Kéttséget ; mindent meg-győz a' szorgalom, és pénz.
 A' tér-földet, ha-tán ez víz-árokhoz hasonlitt (Jóllehet hozna kalongyát-is) tsak lepje-meg a' nedv ;
 'S mellyet elébb eke szántott-fel, már szántsa dereglye ;
 És az Halak rágjják a' víznek alája-nyomúltt fűt,
 Mellyet Juh, vagy Ketske tarolt nem régi napokban.

Am de mihelyt öt nyárig adott ételmet Halaknak ;
 A' vize mind le-botsáttaván, változva megint öt
 Nyáron szántattafsék-fel veteménynek alája ;
 Annál bővebben fog termeni keble gyümölsöt.
 Így a' gazdag völgy gabonát nevel, és halat ; illy-képp'
 Egy ugyan az laponyán vizek, és jó-féle kalászkod
 Habzanak ; és az holott vígann országla fejejlő
 Náis ; sárga Ceres kévéket gyűjt-fel idővel.

Némellyek jó-ponkos helyen készítnek az Halnak
 Tartására Tavak, mellyről tudn'illik az önként-
 Gördülő víz kertbe le-fzáll ; vagy földnek alatta
 Tsői torokban foly titkon, 's véletlen ugráfsal
 A' levegőbe fel-hajtattván, efső-vizet ábráz.

Az Halas tónak meg-szakadott töltése.

A' mesterséges gerebet maga terhivel a' víz
 Meg-szaggattya gyakorb ízben, zúdúlva le-rántván
 Öblében-lakozó népét veteményes határra.
 A' szőkevény lakos a' rohanó nedveknek utánnok
 Töldülván, szanafzért terjed ; 's most búza-vetésre,
 Most rétekre ki-tsap, 's meg'mostan özönnek alatta

El-süllyedett eledelt le-tarol; fzigódik örömmel
 Fel-, 's meg' alá: de midönn a' víz, árkába le-szállott;
 Sárba reked, 's vártt élet helyett véletlen halált lel.

Millyen ama' feslett Ifjú, ki szemérmet el-hagyván,
 Rosz társak' példájok után, kényére botsáttya
 A' zabolát; 's valamerre botor vágyása ragadgya,
 Szem-bé-kötve rohan. De midönn el-enyésztek előbbi
 Napjai, 's tündéres vígsági; magára hagyattván
 El-végtére, 's ki nem gyözvén gázolni motsárból,
 Mellyel fzemtelenül meg-ferteztette virágzó
 Élete' szépségét, 's az halált már érzi: temérdek
 Tetteinek jobbittását ígéri; de késönn.

Az Halas-tónak rejték-bellyei.

Arnyékozó szín.

A' kő-szirtok alá, menedék-, és tsendes-helyekre
 Vágy az Hal, hol bé-rejtse magát, veszedelmet előzván,
 Vagy kedveltt hideget kapjon. Te ne szegd-meg az ő nagy
 Kedvét; söt kerekitts öblöt mélyebbre, minémüt
 Váj a' víz a' régi kövek' reves oldala' lapján.

'S minthogy folyni nem hagy vizet a' fok-féle teker-
 vény;

'S a' nedv, eggy helybenn állván, meg-poshad: igen jó
 Lefiz, fákból környül árnyékot emelni, kivált ha
 A' bö víz azok' hülltt levelit messzebbre ki-hordgya;
 Másképpenn az Halas-tavat undokságba kevernék.

Vonny-le tehát lejtős derekon szomszédos határról
 Tsermelykéket, hogy a' régít mozdíttsa meg-új víz
 Abba febefs le-futáfsal. Ha nagy meredekre fut az le,
 Zúgásával Halat fel-kíft, hogy rabja ne légyen
 A' rest Tónak, hanem frifsebb folyamokra fieszen.
 A' szaladáft, elejébe-vetett szövevénnel akaszd-meg,
 Melly' tetejénn által-menetelt tsak heába keresvén,
 A' futamó habokat nézgéllye rekesznek utánna.

*A' kastélyokat-kerittö árkok leg-alkalmas-
 tosbak az Halaknak.*

Az' víznél nints alkalmasb a' Tói feregnek,
 Mint a' melly le-foly a' majorok' jó-mélyre ki-hányott
 Árkaibann, és Házadnak mind hasznot hozand, mind
 Díft nevelend: mivel el-járván a' vizi tekervényt,
 Téli naponn érezni szeret 's szemlélni verő-fényt
 Minden Hal; és bé-rejti magát árnyékba vízontag,
 A' mikoron meg-hevül. Ételt se felejts-el az éhes
 Népnek vetni: meg-int ő tégedet erre, midönn a'
 Víz' színénn igyeneft fel-kél- 's a' szája ki-nyílik
 Meg-nyújtott éhsége miatt: hány ő neki gyermek
 Ablakról kenyeret, 's mellyet sajnála magától,
 Mézzel készített bélest; 's vígadva tekénti,
 Mint szalad-öfzve, 's miként kapdofsa fogával az ételt.
 Asztal utánn az Inas morzsát hint vízbe le; kukta
 Nyúl-bélt, és Halakot vet vendégségre Halaknak,

És Attyok' bendőjököt-is bé-hánnya fijoknak.

Ten' magad-is r'á-szoktatván, hogy elődbe repítték
Nékik-adott jeleidre magok'; bő-kézzel hajítt's-bé
Búza-fzemet Tavaidba : 's midön játéjkokat onnan-
Fellyülről nézed; g'lyóbift, vagy nyílat ereftvén,
'S nem tartván sem az efsötöl, sem napnak hevétöl,
Sok vadat ejtendelfz ott-benn lévén-is, akár a'
Víz' színénn ugrállyon, akár fenekére lövellyen.

A Tóba Halakat szállítani.

A Halászatról.

Tókat akár-hol készíttesz, vendéget azokba
Akkor fogsz iktatni, midön ki-keletkori tájban
Már kezd ivni, 's midönn hidegenn-is váltig hevülvén,
A' másoltt vizeket meg nem sajdíttya, 's ezernyi
Ikrákat visel a' Nöftény, 's majd elli tojáit.

Vesd-meg azért gyakor hálod' a' szomszédos erekben,
'S vörhenyeges színnel téltül tarkázd-ki; folyannak
Tüköribenn az Hal ezt látván, feregelve reá-gyül:
És valamint a' lépre-fogott madarakkal hafzonra
Lél az okos Madarász, hogy több prédákat is hívjon
Begynek nyelvével, 's törébe rekeffzen: azon-képp'
A' tzeklére-kerültt Hal-is álnok tselbe kerítget
Más Halakat. Nagy erővel jár a' példa, 's el-óltya
Laffanként a' félelmer. Készantag ugyan nem
Veszi rokonságát; hanem agg-ravasz emberi kéznek

Többet hívén ; és , mint némát, meg-feddeni nints ok,
 Hogyha vefzélyektől nem tiltya, 's nem inti barátit ;
 Ember az , a' ki fsját népét árúllyá ; keleptzét
 Tsak maga hány szántt szándékból embernek az ember.

A' víznek közepén meredek kö-szikla ha fekszik,
 Környüllötte fok Hal vagyon: ezt hamar észre-vehetni;
 Mert az Halak ki-felé buborékat vernek alólról.

Illy kö-szikla ha nints , magad állít's mesteri kézzel
 Barlang-forma helyet , víznek fenekére kitákba-
 Gyürött Tölgy-gallyat le-merítvén. A' mikor étel'
 Kedvéért itten szállást fog verni magának,
 Vefs-környül hálót ; a' víz' allyára le-szállott
 Tölgy-vefzöt emelítst , 's az Halat zaklasd-ki gübü-
 vel

A' kotzkára-kötött fonalakba : megintlen ereszd-le
 A' gally't , 's meg-vetvén a' tselt , üzd dolgodat újra.
 Hordódnak, mellybenn Halat hozsz a' pufzta tonyába,
 Ódalain' szükség lélekzetet hagynod : az útbann
 Hogyha folyót látst, vagy valamely jó kútakat enyhítsd
 Keskeny edénybe-szorúltt rabodat, rá nyers vizet önt-
 vén.

Minden Tó nem minden Halé ; mert vagy dohos a' fok
 Állástól ; vagy morzsa-gyanánt el-aprófodik a' föld,
 'S gyenge főveny' módgyára vagyon terjedve fenéken,
 Melly , ha meg-indúl , a' víznek színére homályt von.

*Alló-vizet-kedvellő Halak.**Az Angolnáról.*

Hogyha meg-állapodott a' nedv a' lomha tonyábann ;
 Abba fejr apró Kefzeget , Sígérrel , ereifz-bé ,
 'S félénk Sároglját , mellynek színekkel azon-képp'
 Változik háta ; miként a' nap' fényére ki-szállott
 Égi szivárványnak. Sárdéllýok jöjjenek ofztán
 Hozzájok , Tzompók , 's könnyen kezeidre-kerülő
 Angolnák , mikor a' tengerbe le-szállnak , el-útván
 A' tavakat : minthogy valamint a' Fetske meg-indúl ,
 Túl-kelvén a' tengerekenn , a' déli határonn
 Öfz' elején melegebb szállást vizgálni magának :
 Úgy , mikoron jéggel le padol viz-hátakat a' fagy ;
 Nem gyözvén Angolna tovább fzenvedni folyónak
 Által-ütő hidegét ; a' tenger' langyos ölében
 Tölti telét ; 's meg' vissza-jövéen , a' nyári melegtől
 Hús vízzel szabadíttya magát , 's árnyékos helyekkel.

Vefs tselet néki tehát az helyeñ , az hol öfzve-szoríttya
 A' folyomány' torkát a' gát , hogy rántsa febeffenn
 Habjait , és malmot forgaffon : ez' útat el-állván ,
 Melly a' vontt gátonn a' fel-nöött víznek hagyódott ;
 Nádból szükre-kötött varsákkal vesd-meg az allyát :
 A' lejtős nád' hézaki köz'tt le-fut hirtelen' a' víz ;
 Mellyet iparkodván a' gyors Angolna követni ,
 A' szigonyos börtön' nem-vártit fenekére le-rándúl.

Ám de miként (mikoronn a' képtelen éjtszaka mindent
El-rekkent szem előll) hányván ál törít az egyik
Ellen-fél; az' idő-közben mesterkedik a' más
Rész-is, hogy azt viszonyos tsellel rabbá tegye: szint'
úgy,

A' mellyet zavaros vízben nem látni; le-rakván
Tzeklét az Halász, az el-ugró népnek el-állya
Úttyait, és álnokságann ál móddal erőt vesz.

Part-szerető Bordél, Tö-potyka, Fejér-kefzeg, Ökle,
Szint' úgy rest vizeket kedvell, és Ombla, Galóztát-
Ábrázó, fegyver-vifelő, de nem hartzra-való Hal:
Mert bár szájábann három foros a' fog; azonban
Számptalan Omblákon szégyent teszen egy Tsuka, rajtok
Tágra ki-nyíltt sebeket rántván, és vérbe-kevervén
A' vizet: olly tehetős a' fegyverek ellen-is a' szív.

El - változás.

Töld-meg ezen seregetjövevény Potykával-is, a' melly
Fényes arany-morzszakot ezik; 's bár képe nem olyan,
Mint az előtt, erköltsében nints semmi különbség:
Mert mikoron Száturnus az ő fija' Jupiter' adász
Fegyveritől meg-rettenvén, lappangana némelly
Részébenn Olasz-Országnak, 's nászádra fel-ülvén,
Bénákom - Várafsán túl kívánna szaladni:
Egy nagy aranyt nyújtott az Hajós' tenyerébe: leg-ottan
Fel-gerjedtt a' roffz kívánat az emberi szíyben:
'S már az Hajós-Mester, kit az óság Pótai néven

Híva (mivel ravaszúl pótolta hibáit, ürítvén Máfok' zatskójit) meg-akarta kötözni fzarándok Száturnuft : de gonosz szívért artzája ki-fedvén, A' Vendég sem halasztya foká meg-torlani bünét : Őt az hajó-tatrról le-taszíttya Legénnyivel együtt, 'S szem-pillantat alatt el-változtattya Halakká ; Mellyek mái nap-is lesvén a' terhes hajókat, 'S kívánván az aranyt ; ki-jelentik, hogy emberi nemből Vették lételeket valamely óságos időbenn.

Hogyha kereftül-vág tavadon jó-gazdag-erű víz, A' Márnák jobban meg-termenek, és Kefzeg, a' melly Nyíl-nevet-is nyert már; minthogy valamint az idegből El-repentt nyíl a' levegőn tsuda-hirtelen' ált'megy, Oly szaporán futos a' vizekenn : a' szüntelen ikrás Jász-kefzeg-is, Süliő, Semling, Balin, Hartsa, Lepény, Meny ;

És Göb, melly vékony fővenyet gyomrába mohon töm ; És Lazatzok, 's Ketsegék nyereffb folyamoknak örülnek.

Eggy, a' Pontyónak mind a' két-féle Halas-tót Lakni : folyót, 's tavakat meg-tölt, fok magzatot hozván Hólnap-fzámra. Koránt sem tud vigyázni magára, Eggy Hal-is úgy, mint ez : mikoronn fajdíttya, hogy
ostrom

Van vizeken, 's maga közbe-fzorúltt ; már a' ki-mosódott Kő-fzálnak kebelébe fzalad ; már fel-veti gyorsann A' víznek színére magát, 's ált'-ugrik az hálónn : Sőt gyakran által-törvén ez alatt-is, elébb-áll

Mind maga (késértett dolog ez) mind, annak az allyát
Hátán fel-vetvén, bé-zártt testvérit-is inti,
Hogy leg-alább a' kisedség szabadúlyon utolsó
Vesztéből, 's a' néki-vetett tzelebe ne juffon.

Eggy Hal fints, melynek felesebb századra ki-nyúlva
Élete: mert a' Ponty, melly a' Belláki patakban
Régi lakós lévén, az előtt a' Válezi Házból,
Isten tudgya mikor, szemlélt a' Frantzia Székenn
Úlni Királyt: most el-bámúl a' tizta folyam köz'tt,
Új Országlókat látván a' Burboni Nemből,
'S/a' mi ruházattok' formáját illeti, régi
Ősöktől el-ütött Onokákat: vaj-mi tsudálná.
Leg-főképp' az idők' meg-fordulásait; a' mi
Népünknek dítséreteit, 's diadalmít ha tudná.

'S bátor az agg vénület utánr amaz Udvari vízbenn-
Úfzó Pontyok már őfz héjba vegyültek-is, éppen
Nem meddők; magokat jól-birjak még-is; alá 's fel
Még igen-is tudnak virgontz játékokat üzni
A' vizekenn, őriztettvén a' biztos helyektől.
Nem lesik a' padmalyt; hanem a' zöld partnak eredvén,
A' kézből-nyújtott eledelt bätrodva fogadgyák,
Kelletvén magok' a' vidám Belláki Majornak
Ritka tsudáji között; 's főképp' örvendenek akkor,
A' mikor a' víznek partyán sétálgat alá 's fel
Nagy Lajos; a' kit erő, 's víg kedv, úgy képez elej'kbe,
Mint mikoronn leg-jobb karban vólt él'te' virága.
Még háromszor-öt elztendőt ő-néki nem adnál,

Mint koronás Hertzegnek, ha-tsak nem zengne füledben
Földön, 's tengereken szerzett diadalminak híre;
És nem szemlélnéd, hogy számos, 's emberi korra-
Értt Onckák környül-állyák, mint Öfsöket, Ötet.

Tsuka.

A' Tsuka (bátor az afztalnak nagy dífze) minémü
Vízre sovárogon főképp' ? tudakozni ne kívánd:
Mert ha-ki szállást fog rendelni Tsukának Halak köz'tt,
Az bé-zárhat azon fészekbe Galambokat Ölyvvel;
Tyúkokat öfzve-tehet, 's Rókát, 's Farkasnak-is adhat
Helyt ugyan-ott, az holott kised Bárañyi feküfznek.
Nem lehet azt ki-fejezni, miket vízf-véghez az ádáfz.
Más Halakon: testvéreinek sem kedvez; hanemha
Otsmány fertöben lakván, nagy bélibe bé-hord
Nem-kis számra-menő Békákat, mellyeket a' rút
Posványság termefzt; bár sírva rekegjenek, ö r'á,
Rajtok-tett feneségéért, ezer átkokat ontván.
Söt gyakrann a' tífzta folyón játékokat-üző
Lúdat-is (a' mikor ez, fajdítván a' közel esöt,
Bé-buktattya fejét, 's ki-felé vonogattya megint, 's le-
Gördítvén hátánn a' nedvet, fer'dik) orozva
Meg-támadgya, 's alá-rántván, gyomrába le-küldi.
Gyermetskéket-is, a' mikorönn mellyekkel hasíttyák
A' kékültt habokat, meg-mer febhetni fogával.

Pifztrang.

A' Pifztrang az homályos völgy' bal-, 's jobbra-bo-lyongó

Tsergetegit kedvelli: 's ha rest tótsába szorúl-bé,
Hajdani szépségét vesztvén, el-veszti szerelmét,
És szaporíttását; 's húsának-is el-megy az íze.
E' nagy el-únakodást könnyenn el-fogja törölni,
A' ki tekervényesb úton járkálva ki-fáradtt
Tsermelykét tójába le-von; 's az hol öfzve-vegyül ez,
Ott Pifztrangnak helyet kézfítt, és a' puha parton
Gyep-béllést emelitt; ragyogó fővenyekkel az allyát
Meg-veti; 's a' zajogó vizeket boffzontya kövekben
Meg-botlásokkal. Nehezen tengődik, ezektől,
A' Pifztrang, meg-fosztattván: mert kedves előtte
A' nagy-zúgva-menő patak: és a' mellyeket hajdan,
Mint szüz Lyányka, vífelt ott-kinn a' várati zajtól
Távulabb lakván, most-is meg-tartya szokását.

El-változás.

Száz, meg' ezer színnel-nevető szép gyenge Virágok-,
És ki-virúltt Tölgy-erdő köz'tt ballag vala, hangzó
Zúgással le-felé lökkentvén nedvet, a' víz,
'S a' gyöngy hely' tsendefségét tsörgéffel habarván.
Árnyékszó Tser alatt, a' tiszta folyamnak hanyatlott
Zöld karaján ülvén, 's a' víz-tükörbe tekéntvén,
Kedve talált a' Pifztrangnak duzzadni, hogy éket

Töldgyon képéhez, 's rendes fürtökbe, 's tsumókba
Szedgye haját, melly sárig aranyt ábráz vala színnel.

Ő mikor artzáját nézgéli, magának örülvén,
És feketés pontotskákkal kendőzi; reája
Függefzté szemeit. Tsuka, vad barlangnak ölében
Eggy hozzája közel-lappangó rút hegyi tolvaj;
A' Lyányt kedvellén inkább, vagy kintset? homályos:
Mert ugyan egy fénnel ragyogott artzája, 's ruhája.
A' bokrot mikor észre-vevé rezzenni, 's inogni;
Meg döbbsent a' gyenge Leány a' férjfi személytől,
'S a' parton már erre-fzalad, már arra, fikóltván,
És kérvén veszedelmeiben fejedelmet az Égtől.

Mély örvény volt a' meredek kö-fzáltnak alatta:
Lelke' szakadttá barn, és femmi veszélyre nem hajtván,
Néki-fut a' Lyányzó, 's hogy meg-tarthaffa szemérmét,
A' víznek közepére magát le-löveelli: nyomában
Van Tsuka; nyíl' módgyára repül; 's az halálra-menendő
Pifztrangnak mikor ölteszetét érdekli kezével,
Mind-ketten le-vetik magokat; 's egy-forma halállal
Tévén életek', ismétlen fel-vesznek hafonló
Életet, és új hal-képben Tsuka most-is azon vad
Termézzettel bir, Pifztrang pedig asszonyi szívvel.
Pettegtetve ki-van szeplőkkel teste veresre:
Kedves, képe; szelid artzáját szüzi szemérem
Üli; 's miként leg-szebb volt a' szüz Lyányi feregben
Néha-napon; 'most-is leg-szebb ő minden Halak köz'tt.

Az Halak öldöklék egygy-máft.

Nem tsak az egyy Tsuka tud vérrel motskolni Halas-tót:
 Más Halak-is buzgók e' mesterségre: szünetlen'
 Üldözik, és fallyák egygy-máft; az erősbek erőtlent
 El-nyomnak; nagyok aprókat rettentenek, a' mint
 Szoktak az emberek: és a' melly, váraft, falut, erdöt,
 Vérbe-kever, meg-ront, el-eméft; Márs' mérge folyóktól
 Sem mértékli magát; 's a' Bék a' földet el-hagyván,
 A' Vízben-lakozók' számos feregét-is el-hagya.
 Ám de mivel viszonyos veszttekből, élnek, ugyan-tsak
 Minden haszon nélkül nem jár efféle dühöfség.

Az Halas Tónak pusztítója a' Vidra.

Már az Halas tavakonn a' Vidra-mivelte veszélyről
 Mit szóllyak? füzes közepett vaklandos helyet rak;
 A' fel-emelt partonn ört-áll; 's a' vízi baronnak
 Játékát 's harttát lesvén, 's nyíl-módra hasíttván
 A' vizet, a' küszdö nyájnak közepére tsap; és a'
 Tiszta folyót az Halaknak alutt vérével el-önti.

A' Vidrát törökbe, 's tsalárd urkokba reketfzék
 Mások; vagy teli varsákon fogják-meg az orvot:
 Puskát tölts te reá; 's magadat lappangva meg-húzván,
 A' mikoronn szemlélni fogod tset vetni megintlen,
 Vagy tóról véres szájjal meg-térni, terítsd-le:
 Böréért böven fizetend a' dús nemes Afzony;
 Húsát kellemetes falatúl szórd vízbe Halaknak.

Hogyha lakó-hellyét, 's fíjait meg-tudhatod; annyok
 Ott nem-létébenn, a' kised kölykeket hordd-el;
 'S míg a' kor fiatal, 's el-gyöz szenvedni taníttáft;
 Oktasd a' kised Vidrát konyhádra haláfszni:
 A' mikor a' Tavakat bé-fogja kerítteni hálód,
 Ö padmalyt, üreget, ki-keres, 's a' vízi fenékröl
 Minden-féle Halat neki-hajt: mint a' Kutya Szarvaft
 A' bokrok' ki-verésével tzelebe szorongat,
 'S halk orral szimatollya nyomát a' Nyúlnak harafztonn.

Reffzegüer' Majorjáról.

Illyen haláfszatban töltém veled én minap öfzi
 Napjaimat, ki tanulásban, és várafi zajbann
 El-fáradtt eimém' únalm'it el-hajtani szoktad
 Ékes határoddal, de leg inkább mézzel-eresztett
 'S kedv-nevelö tréfájjiddal, gyöngy Reffzegüérem:
 Mert ámbár a' többi között szemeimbe leg-inkább
 A' te kies Majorod mosolyog: de Te drága személyed
 Ott ha jelen nintsen, már sem kert' gyenge virági
 Nékem, sem sárgás-fövenyü víz' tüköre, sem rét'
 Éke nem ád örömet, sem-zöld árnyéknak alatta
 Tsergedező kedves folyomány, melly téged' ha nem lát,
 Látszatik én-véllem keferü bánatra fakadni.
 A' Liget-is, melly kedvet okoz, 's meg-kelleti másként
 A' Tudományt; Múzsáimhoz, mindétig utánnad-
 Járó gondolatim', tsak alig téríttethi-viffzá.
 Vélled azért mikoronn meg-jött majorodnak az éke;

Szolgálván a' Vidra, Halat zaklatni fok ízben,
'S ezt ő szájából kézzel szedegetni, fzerettem.

Hód. Vizi-egér. Nád. Kaka.

A' Tavakat szörnyen-pufztítottó Hódnak-is a' tsel
Vesd-meg; azonképpenn a' Viz'-egereknek: az Hódra
A' mikor észre-vedez partról a' Tóba le-menni,
Hafztalanul tölteffz puskát: mi veszefztheti, tudván,
A' víznek kebelébe le-tsap, 's úgy mégyen alatta;
'S, a' mellyről a' Tóba le-száll, azon helyre ki nem jő.
Hogyha Tavad' Sás, vagy zöld Nád fel-vette; közép-
benn

El ne metéld szárát: mert rothadtságra megy a' még
Fenn-maradott törzsök; meg-döglél Halas tavat, és új
Erdő kél eleven gyükeréből nem fok időre.

Fogj ladikat, 's menny a' Nádnak vesztére tseléddel:
Máfok kesztyüözött kézzel lombjába ragadnak;
Máfok tsáklyákkal fel-fegyverkezve, hajótskán,
A' ki - nyövött buja Nád-erdőt a' partra ki-húzzák.

Éhség. (Az Halak' eledeléről.)

Am de Halas-tónak veszedelmesb mételye nintsen
A' komor éhségnél: gabonát a' vízbe gyakorta
Hintsetek: hogyha Juhot nyavalyák meg - fojtanak;
hogyha

Járomból az Ökör ki találánd dölni; Halaknak
Küldgyétek kedvelltt falatúl azok' hűfait: hofzas

Efsöktől meg-veztegetett Füge, nem fokat-érő
 Kardos-bab, morzsákra-törött Makk, 's földre le-húllott
 Fái gyümöls-is, hafzon nélkül a' Tóba le-nem megy :
 Mert az Hal éhezvén; mint Vad; nyers húsnak-is örvend :
 Mint Juh, hantot arat; gabonát szeret enni, Madár-ként;
 Sőt maga népétől sem tartóztattya fogát meg.

H a l a t s k á k.

El-változds.

A' Kóltý, és Kövi-hal partot csak hafzontalan' öriz :
 'Altal-hasítt véletlen' az éh Angolna, 's az apró
 Hal-sereget pusztította. Mivel más Vízi-lakófok
 Nagyra-nevelkednek; Múzsám, magyarázd-meg ez úttal,
 Gob, Kefzeg, és Kövi-hal pulya testbe mi végre szorúttak.

A' hol reft Erodán bé-dől a' Tenger' ölébe,
 Néha-nap' a' Gyermekek-fokaság játéknak eredvén,
 A' tsendes folyamon repeső követsekkkel enyelgést
 Indított, mellyek gyakor ugrásokkal az habnak
 Színibe kapdosván, féltek fenekére le-menni.
 Történt, hogy benn-vólt a' mély örvénynek alatta
 Cló; 's kellemes ígéssel múlat vala Vízi
 Nájadeket, ki-beszéllgetvén, mint tsalta legyen-meg
 A' szerelem, 's hi remény *Ephiré*-t. Zavarodni kövektől
 A' vizet érezvén *Egle*, ki-tekénte : meg-inti
 A' kis Gyermekeket : menten vakarodgyanak; és, ha
 Szép szóval nem akarnának, veszttekkkel ijeszti.
 Meg-nevetik; sőt, a' mi nagyobb : játékjok' el-hagyván,

Már öregebb köveket szórnak fzaladásnak helyette.

A' nagy ijedtségben mindgyárt le-lövellkedik *Egle* ;
 És az egéffz vizet el-töltvén jaj-fzóval : imígyen
 Bánni velünk, úgy mond ? útálatos állapot ! egyy szent
 Főre követ, 's tsúfos szókat mérészenek hanyini ? -
 Élni fog a' gaz nép : valamit kell tűrni nevendék
 Vólttoknak ; de gonofzt meg-büntet az Isten akár-melly
 Élet-időben-is. Nofza, Tárfaim, ízibe, rajta :
 Melly által méltó haragunk' egyfzerre ki-töltsük ;
 A' szomszéd Tenger' fenekéről hívjatok egyy rút,
 Rettenetes, fene képet elő. Mondotta, 's tulajdon
 Lyányaiért fel-buzdúlván a' bámtos *Otzan*,
 Kebléből egyy izörnyeteket ki-botsáta legottan.
 Meg-látták ; 's mint nyár fa-levél, reszkedtek az Ifjak ;
 'S kívánták vefzttek' fzaladáfsal előzni : de testek'-
 Meg-kötöző rémulés hág farkokra : le-húllnak
 Lábokról ; rájok rohan, és martzangja fogával
 A' tsuda kép ; 's a' már enyhülő mélybe le-szökvén ;
 Rázza fejét, 's véres száját öblíti habokkal.

A' le-tsepültteknek szomorú szózattyokat hallák
 A' meg-bántódott Lyányok ; 's szemeikkel akarják
 Látni, nagyobb öröm' örvével romlásokat. Ah, mit
 Nem tehet a' mottan-fakadó kor az afszonyi szívben,
 'S melly a' Gyermekéken maradott még hólttok után-is,
 A' gyönyörű szépség ! millyent láthatni virágban,
 Melly, mikoron le-terül az ekétől, földre le-tsüggő
 Nyakkal-is, a' míg él, kedves kínzója szemüknek.

A' ki fzeret, könnyenn-is hiszen: szemlélik imitten,
 Meg-meg' amott a' vér-patakot, 's mind rendre heverni
 A' kis Gyermekeket; 's abban kéttségesek, hogyha
 Vallyon halál, vagy tsak rémulés verte-le. Gyenge
 Kézze ez a' szívek' tapogattya, 's ki nyittya szemeknek
 Bé-zárlott pillájit: amaz vizsgállya, ha-tán még
 Aj'kaikon kis lélekzet tévelygene, halkan
 Szájokhoz tévén száját; 's tsókollya kegyes, szent
 Indulatnak ürügével. De hafzontalan immár:
 Tagjaikon ki-terült az halál' fagya: lelkeik immár
 A' szomorú Hólttak' gzfz-orfzágába le-szállván,
 Váltig esenkednek, gyönyörűen sírva, *Charon*-nak;
 Vinné túl Stikfz' barna taván fietéssel hajójánn.
 Szívek ezen szomorú fors' látására meg-esvén,
 A' Lyányok fok imádságot küldöttek az Égbe,
 Hogy, lelkek' meg-térítvén, új életet adgyon.
 Semmire sem mehetének ezer kérések utánn-is;
 'S hogy kívánságok tehetösb vala rontani, mint-sem
 Hafznot tenni, nagyon bánván; el végzik, hogy a' kis
 Testeket el-vonnyák, 's egygy mély örvénybe temefsék.
 A' mikor a' merevedtt tagokat folyam érte, legott új
 Kép látszott a' Gyermekeken: Hal-fzárnyra vonódnak
 Kis kezeik; bőrök' tserepezve körül-vefzi hal-pénz:
 Két térdek, 's lábok két-ágú farkra lapúlnak;
 'S már-is az új vendég habokat fzagúldva barázdál,
 Hajdani gyenge korát bizonyítván mostan-is apró
 Tagjaival, 's indulatival: mert e' faj akár-mi

Hoffzas időt élyen, soha nem nő nagyra; szünetlen'
 Játszodozik; társát kedvelli; megintlen el-únnya;
 Nem tudván együtt, a' gyermeki régi szokás-ként,
 Élni, sem együtt-más' oldalitól messzebbre szakadni.

Óltalmazni kell az Halat a' tolvajtól.

Kárt tesz a' Maszlag, és Mész.

Éjeli tolvajtól szükség már óvni Halas-tót,
 'S tsalfa szeges fákot fenekére le-dugni; hogy ott az
 Orv-hálót szakadásra vigyék a' kajmatsos horgok.

Több kárt tesznek azok, kik Maszlagos étkeket hány-
 nak,

Vagy pedig óltatlan Mész a' rekeszekbe: le-nyelvén
 A' mérges-falatot, ki-felé ront; erre, meg' arra
 Tsapdos az Hal, 's mintegy eszelős, fok-féle tekervényt
 Téven, a' vízből száját ki-ki dugja pihegve,
 Hogy külső levegőt szíván, ólthaffá ki-gyúladtt
 Béle' hevét: de nagyobb kínnyára; mivelhogy öregbül
 Lángja belől, 's erejét vesztvén, már tátogat, el-megy
 A' párája, hanyatt-fordúl, lebeg, hanyatik habtól.
 A' kártékony-is ifszonyodik végtére, tekéntvén,
 Hogy kised nyereség végett meg-ronta Halas-tót.

Hal - rekesz.

Hogy könnyen, 's jó-zsíros Halat láthaffon az asztal;
 Húzz falat a' szük torkolatonn, a' merre rekeszből

A' dagadott víz zúgva ki-foly : mert ennek az hangja,
 Vagy neki-tett eledel' szaga, vonván, veszni megy önként.
 Vitlából ravaszúl-fonatott véfz' belseje keskeny
 Útat nyitt, mélyenn ha le-fzál, nints módgya kijönk
 Itt a' rab-fereget jól-tartsad, hogy a' mikor enni
 Nem szabad húst ; a' varsa kövér Halat adgyon ebédre.

A' Halas-tónak le-vondása.

Több aratások után, mikor a' negyven-napi böjtben
 A' Krisztus' szolgáji halon tengődnek, Halas-tót
 Jó léfzen meg-nyitni, vizét más részre tsapolni,
 És a' benne-lakó népet szárazra ki-húzni.
 A' rekefzek fel-emeltettvén, nagy zajjal, erővel,
 Dől a' Tó, völgyen köveken zúdúlva szaladván ;
 'S nyomván más vizeket ; mellyek bámúlnak, hogy efső
 Nélkül-is teli töltetnek tág parttyaik, és olly
 Riaka serénységgel futamodnak az annyok' ölébe.

El kezd e' közbenn a' Tó zajdúlni : futosnak
 A' meg-ijedtt Halak ; és vízből végtére ki-hülvén,
 A' nékik-fzegezett sűrű gyalnokba rekednek,
 'S életek egyfzersmind az enyésző nedvvel enyészik.

És ne-talán az egész nemzet fogyttára szorúllyon :
 A' fiatal renden könyörülly ; 's szedeged-ki fekélyből
 A' fel-akadtt aprótska Halat ; 's míg élete fenn van,
 Vesd új Tóba magúl : fel fog serkenni megintlen ;
 'S mindentől félvén, 's pufztáknak lenni tsudálván
 A' vizeket, maga kezd birodalmat az ősi Tonyábann.

A' nedvek le-vonattatván , bé-dugja motsárba
 A' tsúfzós Angolna fejét , 's peretzekbe szedödvén ,
 Hátra-marad , 's tekeregve bolyong : markold-meg erős-
 fen ,

Hogy ki ne lopja magát , 's mikoronn már rabnak alajtod ,
 Tsalia szerentse gyanánt , kezeidből el-ne lövellyen .

Halászat a' nem igen gazdag Tóban.

Míg a' Tó meg-nem rakodik bőséges Halakkal ,
 Meg ne halálszd : más-ként ki-fogyand egyfzerre , 's re-
 ményed

Füstbe menend : élhetsz kissebb gyalmodokkal azonban ,
 'S éjjeleken tüzeket gerjeszthetsz a' tavi parton ;
 Kapván a' fényenn az Hal , és hozzája közelbre-
 Jöni , 's mi-féle világ legyen az , meg-tudni , szeretvén :
 A' mikoronn itt a' ropogó szikrákra figyelmez ,
 Lesd-meg az hálóval , vagy járj - végére szigonnyal .

Szánd az üress napokat más mulattsággra ; nevendék
 Tóra kezed' ne botsásd . Elsöbb' telepedgy-le virított
 Part' karaján , 's édesgetvén a' vándor Halatskát
 Álnok ajándékkal , vefs titkolt horgat elej'be .

Horog - in.

Nem rég'-múltt napokon , emlékezem , ül vala víznek
 Gyepel-vontt széllén némelly Gyermettske : tömén-fok
 Tárjai nézgeltek dolgát ; mire menne . Tekertt in
 Ingadozott hutycorójáról : a' vége horoggal

Borzadván, ravasz étellel tsejt vet vala Halnak.

A' mikor ő le-merítti vasát a' vízbe; fejével

Int: veszteg legyenek, 's szót ejteni senki ne merjen.

A' korbann a' martok alatt jó-forma szakállas

Márna bolyong vala: szentlélték, hogy az étket, akarná

Falni, 's nem-is; 's hogy már közelebb eregelne, meg'

hátra-

Fordulván, az habot farkkával messzire szelné;

Már meg-térne megint ugyan a' tájakra, holott az

Hús-szagot észre-vevé: valamint a' lepke bolyong a'

Gyertya körül, 's az' lángnak örül, melly néki veszélyt

hoz,

Írtt szárnyát el-perzselvén, 's él'tét-is-el-öltvén.

A' Gyermekek-fereg e' közben fel-tátani száját

Nem mervén, tsak alig gyöz lelket venni: reménység

Úl már a' szívében, már hervadt félelem: örvend

A' szép zsákmánynak; búsúl, ha szalasztja; 's utánna

Jérkál a' vízben szemivel, nem elégteli nézni.

A' nagy torkofság tsak erőt von végtire: bé-fal

Néki halált-nyújtó falatot; 's maga vérivel együtt

El-nyelvén a' Márna, leg-ott fajdította veszélyét:

Am de szegény mennél inkább kívánnya ki-pökni

A' falatot, 's a' vélle-fedett gyűlöletes horgot;

Ez sértett ínnyébe magát mélyebbre le-szegzi.

A' Márnát az Halász, kofztonn fel-rántya vizéből,

S a' martnak száraz főenyénn hozzára-terítti.

Nézvén ő, kedves folyamit, levegőbe fel-ugránd
 Háromszor - négyfzer: látván végtére, hogy immár
 Meg-nehezültt testét éppen nem emelheti; víjja
 A' földet boffzús farkkal; 's lélekzete szüvén,
 Búsultt páráját meg-eméftő szélnek ereszti.
 A' Nézőknek egész feregéből nem vala fenki,
 A' ki kopótóját meg-nem fogdofta 's bajúfszát.

El - változás.

Itten imígy kezdett némelly Ifjatska mesézni:
 Vólt egy Márna-nevű Pór, úgy mond, a' ki halálhoz
 Már közelítgetvén, száz esztendőt-is el-ért vólt.
 Agg vénsége miatt rántzosa vala homloka, mint-sem
 A' régen-meg-avúltt Tserfánn a' kéreg: előre-
 Görbült a' feje: két részről artzája le-horpadt:
 Két oldalra-szegett hús-forma bajúfsza: fogatlan,
 Szája; merő tsont 's bőr, keze: borzadt álla szakálltól:
 Meg-nehezültt lépéseiben gyámolta tsögös bot.
 Ő még ifjantan folyamokra szokott vala, 's minden
 Kedve, haláztat vólt; 's mint-hogy gyengítte, nem óltya-
 El mindég az előbbi szokást a' vén kor egészen:
 Kedvellett Halakot meg-késértgetni gelesztás
 Horgokkal, 's gyermek-módon zsákmányokat üzni.
 Eggykor 'ez a' víz-part' meredek széllére le-menvén,
 'S egy közel ámolygó Halhoz bottyával hajtván;
 Véletlen' tsufzomodni talált, és fejre le-fordult
 A' partról: az erő-szakos hab le-borította, 's alá-fut

Borra-szokott torkán: vén karjait hasztalan' hányván,
 Vég' fejedelmet az Égtől kér. Áh! kéklik az Ég-is;
 'S már vitték az habok, mikor a' Meñybéli Kegyesség
 A' nyomorútt vén Emberhez lágyságra hajolván,
 Élly, így szól: de Halak' feregében töltöd ezentúl
 Napjaidat: mivel hátra-maradt rövid életed arra
 Nem méltó, hogy fel-támadgy már emberi testben.

Mondá: 's Hal-szárnyá változnak karjai; farkká
 Forranak egybe-lapultt két lábai; héjra keményül
 Fólt-hátán fóltot-vifelő tzondrája; 's minő vólt,
 Tsak-nem azon száraz, 's tüskés boronához hasonlított;
 'S most-is az álláról le-fityeg pederítve szakállá:
 El-vesztette fogát: fegyvertelen, ínnye: jelentik
 Mind ezek, hogy számosb eztendeje légyen ez Halnak;
 'S annál több betse van, mennél vénsége tovább nyúl,
 Melly más dolgoknak dívját tsípdelve le-vonnyá.

A' Gyermekek mikor el-végzé költéseit, hol-mit
 Én-is utánna veték; 's több-féle halászáti módról
 És veszedelmekről szólván, a' mellyek mallyák
 A' folyamot' népét: oh, kedves Gyermekek! ilyen
 A' ti forfotok-is, mondék; egygy-forma letekben
 Fordúl életemek: mivel a' melly törököt hajdan
 Tsak tsupa Halra talált a' tsalfás elme; Világnak
 Mostani fel-fordútt erkölttse ki-rakja naponként
 Embernek: Férjfit meg-dönt más Férjfi, tsalárdúl
 Meg-vetvén horgát, mallytól romlásra hozódik,
 A' ki tsekély eimével bir; vagy Várai nép köz'tt

Pontakozást tévén, mellyből maga hasznait üzi.
Most gyönyörüségek tsalogatnak titeket édes
Mafzlagival, mellyek teli-töltik időnek előtte
Sok keferüséggel, meg-febhatt lelketek'. Hogy', 's miát
Ejtődött-meg az Hal; színes falatotska 's nyalánkság
Éltétől mint fosztá-meg, láttatok: azonképp'
Szokta tsalárd horgát bé-színleni, 's mézzel-eresztett
Mérgét a' gyönyörüség-is, mellyeknek ha némelly
Gyermek hitelt adván, szívébe talállya botsátni:
Ah, oda van! ki nem hajtya; rövid vígságinak hoffzas
Jaj lessz díjja, 's alig kóftolt örömenek, örök kín.

A'

PARASZTI MAJORSÁGRÓL

TIZEN-HATODIK KÖNYV.

Vadás-kert.

Míg végső bútsút veszek a' kedvelttém határtól,
 A' ligeten Vadakat Lámon fel-verní parantsol
 Elsőbben: szavait, bátor terhesbek, örömmel
 El-fogadom; 's Major-házaknál a' Tengeri Nyúlak
 Hajlékot készítek elébb: majd Erdeit, Őzet,
 Vad-ketskét, Szarvast, bővebb rekeszekbe keríttek.

A' Tengeri Nyúlaknak Szaporaságok: Rekeszek.

Keskeny, akár tágasb helyeken fordúllyon az házi
 Nyúl meg; akár ott-honn rabságban légyen; akár kinn
 Futkoffon tetszése szerént: magzattyai számánn,
 És meg' ezek szaporittásán bámúlhat az ember,
 Mellyeket a' munkás anya fel-nevel, annyiszor ellvén,
 A' kerek esztendő valahány hólnapra van osztva:
 Mert még emlőjén sityeg aprólékja, midőn már
 Új tsemétét vévén, meg kezdett méhe dagadni.

A' ráb Nyúlak sík ugaronn tsavarogva szaladni,
 Hasznos munka, 's verő-fényen játékokat üzni.

Jó-tágas legyen a' rekesz, hogy bút r'ája ne hozzon,
Melly által csak hamar meg-vesztegetődik az húsa.

E' fzaladó Népet nints mód meg-tartani köböl-
Húzott fallal; ha-tsak' szint' úgy a' földbe le-nem száll
Talpával, valamint fel-emelkedik égbe fejével:
Mert ám szüntelenül vájkál; 's mélyebbre le-fúrván
Földbe magát, útat keres a' fal alatt-is, hogy a' bús
Fogságtól menekedhessék, 's a' téres határon
Kényne fzerént szágúldhasson. Mert a' szabad élet
A' Vad előtt gyönyörűséges: 's kézfz mindenik ott-kinn
Tél' idejénn éhség-, 's fagyban, vánszorgani, hogy-sem
Drága szabadságát vesztvén, melegebbre vitetni,
'S válogatott tsemegékbenn-is turkálni rekesz köz'tt.

Árokkal szoktak mások meg-övedzeni Nyúlas
Kertet, 's bö vizeket, fal helyett, környülle botsátni;
Abba pediglen halat szállítani: 's ezt azon okra
Téfszik, hogy a' két nyáj vígságot végyen az egy-máft-
Látásból; 's nem-pénzen vett gyakor étkeket adgyon
Asztalaikra; 's azon partról hullassanak ónnal
Nyúlakat, és emelő hálót eregeffenek hálnak.

Véletlen ropogást adván a' puska, 's az ólom
A' ki-terültt levegő' kebelén füttyölve repülvén,
Meg-rémül a' Nyúlaknak fokasága: de majdan
Meg-szünvén az halált-fzórás, neki-bátrodik, és a'
Földre le-vertt testek közepett játékait újra
Kezdi; reánk ütven, kik láttyuk el-húllni közüllünk
Kedves Atyánkfiait csak-nem minden nap': azonban

Vigadozunk, a' r'ank-váro' temetőre nem hajtván.

Új, Nyúlat-zárló szigetet kerékíteni ha tetszik ;
Környül mély árkot vetvén, az halomra ki-hordott
Földet hanyattold-meg: földnek gyomrába tör a' Nyúl;
Mert terjed, 's gonoszúl bán Süldötskéivel a' víz,
Melly a' gyér földnek likain teletekre szivárog.

A' Nyúl' árka pedig, szélyességére tekintve,
Kétfzer-tíz láb-nyomnyi legyen, 's terjedve le-szálló;
Hogy gyengénn hajlattatván, alkalmas útát.
Adgyon vissza-jövetre: de túl a' víznek utánna
Éppen sугáron-fel légyen emelve, torony-ként;
Hogy mikoronn a' Nyúl elakarván szökni, nagy halkán
Néki-megy a' gázló víznek, 's úszással igyek'zik
A'más partra ki-kapni, leg-ott fel-akadgyon iszap köz'tt;
És ha-talán tsak-ugyan próbát kezd tenni, le-tsúffzon
A' meredek kara' oldal'iról, 's a' vízbe zuhannyon:
És mikor a' dolgot gyakrann újítja; ki-fogyván
Fáradtt tagjaiból az erő, meg-térjen az útról,
'S gondolatot szaladáfa felől el-végre le-tégyen.

Nyúlak' eledele.

A' Nyúlak' számára Bükönyt vefs, vagy Zabot: éket
Nyújtsanak a' fák-is nékik fok-féle gyümöltsből,
'S enyhíttsek a' Nyár' melegét sűrűdve ki-fejtett
Lombjokkal. Szénát, 's Dertzét kell adni, 's Paréjt-is
Nékiek, a' mellyet kertből gyomlálni ki szoktál.
Káposztán pedig (ámbar majd meg-vefznek utánna)

Nem jó tartani; mert nagy büzt hoz r'ájok : azonképp'
 Ártalmat szerez a' Füz-, Nyár-, 's más-féle, vizekkel
 Szomszédos fa: derék ízüvé tészik az húfok'

A' Spikinárd, Tavi Nád, Balzsam-, 's el-végre Kakuk-fü.

A' rab Nyúlra nagyonn ügyelly : élelmet elej'be
 Bövönn adgy; ne-talán teftét le-lohassza soványság:
 Mert ha kopározik, a' közben tsak az étel után van
 Minden gondgya: nem-is szaporitt: nints, kedve nevelni
 Südötskéket: hanem földet váj' a' komor éhség'
 Súllya miatt, 's a' fü-gyökeren rágódik, azonban
 Meg-fojtván még magzatit-is némellytor: akár az
 Vadság légyen; akár ő r'ájok nézve, kegyefség;
 'S veszni nagy éhségtől, rettentőbb forsnek alítsa,
 Mint-fem hamarja halált szenvedni szülői fogaktól.

Nem tsak az eggy éhség nyújtand okot arra, hogy ölyve
 Kisdedeit: tudn'illik, hogy a' Nöftémye ne légyen
 Új terhtől idegen, 's ki ne zárjon férji szerelmet;
 A' buja Kan fel-gyúladván, maga kölykit emészti:
 Illy szörnyű dolgokra tafzított a' fajtalan élet.

A' Nöftény, azt jól-tudván, mikor enni ki-mégyen,
 A' fészket, gazzal bé-szokta fedezni, 's fővennyel.
 Ajtójat ki ne bontsd, mellyet, maga férje' dühétől
 Tartván, öszve-kapáltt tseplyével 's porral ipallott.
 Hogyha ki-nyittva tekénti, leg-ott bámúlni fog a' bús
 Nöftény, 's vádolván a' Kant, el-négyen, hogy édes
 Magzatinak tetemit fel-mészárolva ne-lássa.

Örvös Kan - Nyúl.

Vedd elejét e' nagy roffznak, 's ábrázz-ki kövekből
 Olly üreget, millyent áfott a' földnek alatta
 A' Nöftény. Szük, és nyíltt légyen az ajtaja; mellyet
 Este-felé zárj-bé: ne-hogy a' kölykekre le-rontson
 Éj' idejénn a' matska, 's hogy a' Bak-Nyúlat-is el-tíltsd
 A' lyuktól, 's fiain vérengzést üzni ne haggyad.
 Három-hegyü vasból hevedert kell vetni nyakába,
 A' melly módra izokás nálunk örvözni Komodort.
 Nyaklóján meg - szompolyodik, 's kiinn-lenni, meg-ün-
 ván,

Bé-bé-dugja fejét a' szük erefzekbe; de bé nem
 Férfhetvén, a' zártt küszöbön panaszolkodik, és nyög.

A' vas-nyakravalós Kan-Nyúl úgy tartatik immár,
 Mint egyedül-Országoló, 's Férj, a' nyúli feregbenn.
 Ám de katzér tüztől égvén fok-féle tsatákat
 Kezdenek egy-más köz'tt a' kis süldők is: azonban,
 Míg vának, puskárane kelly; ne-hogy a' Kan' hibáját
 A' Nöftény fzenvedgye: mivel fok-számtalan ízben
 Még az Anyák-is igen tzivakodnak, 's affzonyi módra
 Egy-más köz'tt felzendülvén, táborba ki-fzállnak.
 Éjtzaka bé-vonván magad' hajlékjokba, ragadd-meg
 A' fekvő Kanokat: jól hízlaltasd-meg előffzör,
 Külön-választván; 's eledelre továbbad ölesd-meg.

A' Nyúlak estvére bé-záratása.

Nyár' idején, már estve midőn meg-kellene hálni,
Hafztalanúl vered a' Nyúlat fézskére: f zavadra
Nem fokat hajt a' pajkos Nép; szalad erre, meg' arra,
Tartani nem tudván, melly lesben várja, veszélytől.

Eggy Ebet arra tanitts, hogy reftebb Nyúlat, ugatván,
Vagy téltül meg-tsípdelvén, haza-verjen alunni.
Az mikor a' kertnek közepén dördülni f zavával
El-kezd; a' Nyúlak valahányan vagynak, azonnal
Lábaikonn ágaskodván, 's fülököt fel-emelvén,
Annak látására leg-ott rekefzerekre verődnek.

A' mellyet fel-akarfsz afztalra hozattni, hogy izre
Meg-jobbúllyon az húfa, febefs szaladással ufzitts rá
Gyors Agarat, meg-gátolván fézskébe tsapását.
Fuffon amaz törekedve, 's tsupán helyhezze reménnyét
Lábaiban. Nyíl-módra megy ő: most villog előre;
Most bal, most jobb részre tsavar; most félre-, keresztül-
Tsapja magát; most hátra-hasított, fok ezernyi tekervényt
Színel az úttya: magát már véli fogottnak az Ebtől,
Minthogy szertelenül kattogtat utánna fogával:
Végre, midönn a' bé-fzegezett üregekhez elé kap',
El-nyomatik, 's végső nyivogást tetzen a' küfzöb ellen.

*Vadas-kert. Az előbbi tizen-öt könyvek-
nek foglalattjáról.*

Már van időnk titkos kebelét ki-keresni ligetnek,
És jobb-féle vadáfzattal Vad-kannak utánna

Lenni, 's futó Szarvast ki-repültt ólommal el-ütni.
 A' mit kér az határ, és a' miket érteni fziükség
 A' Majorosnak, elé-hoztam. Már a' mi kevés még
 Hátra vagyon, Néked fogom azt, énekleni, Lámon :
 Mert munkáim után nints édesb nyugtta fejemnek,
 Mint-fem ha Vad-kertben Te-veled fétálhatok, és el-
 Járkálván a' Lónyi mezőt, állíthatok abbann
 Új gyönyörűséget, melly illő légyen Urához,
 És azon helységhez, mellybenn Onokáid, ezeknek
 Gyermekiek, Te-veled vígságos napjaik' éllyék.

Jöjj ide; már ezután nem hozand a' Póri Majorság
 Únakodáft: nem kell földet fel-törni lemezzel,
 Sem forró melegen gabonákat aratni, sem Ősznek
 Vég' fogytánn az olaj-fákról veregetni gyümölcstöt-
 Már nem fog szápoly kertekre vitetni, 's gereblye;
 Távól lészén Ihász, és Gyapjas marha, 's Őkörnek
 Kedvetlen böge: fület tsevegésivel a' Lúd
 Meg nem hatand; szomorún nem fognak nyögni Galam-
 bok;

Méh' füláncjaitól nem lessz mit félni; nem állaffz
 Veszteg Halas-tónál, remegő nád-szálla fel-urkoltt
 Horgos inat kormányozván. Szebb-féle vadászat
 Vár Te-read: a' Farkafokat zsákmány'lod ezentúl,
 'S szél' módgyára-futó Szarvast fogsz üzni Kuttyákkal.

Jer velem hát, Lámon; kellyünk a' Lónyi ligetbe :
 Hallok alá-zúdútt vizeket; szemlélek homályos,

És darabos part-oldalakat, 's bokrokkal egészen
 Bé-szövetett helyet: a' Vadak illy barlangnak örülnek;
 Erdőnek sűrűjében kedvellnek heverni;
 Ott dugják magzattyokat el; zajt meffze nem hallván,
 Ott bátorkodnak mélyebb álomba merülni.

Nézz'd! mint álmolyog a' dagadó patakotska virított
 Hant-dereken, 's jár a' ligeten; melly résznek eredgyen,
 Nem tudván, 's milyen móddal tudgyon ki-feselni
 A' szövevényes helyen: melly fok Szarvasnak el-óltya
 Lankasztó szomjúságát, 's él'tét-is ezen nedv!

A' mozgó víztől zöldellő réteket irten,
 Mellyeknek füviben soha kárt nem okozhat az hőség;
 Itt a' földeket, a' mellyek dús búza-kalongyát
 Szoktanak adni, tovább ezután ne töreksed ekével;
 Parlagokúl hagyván, fel kell áldozni Vadaknak.
 'S jóllehet a' fünek szükít nem látni meződönn,
 'S zúgó szárnyasaival, rázván a' Tölgyeket, *Auster*
 Bö makkot szór ágairól: még-is, mikor a' föld
 Hóval bé-vonatik, vagy fagyba szoríttatik, ételt
 Vettefs nékiek ott, az hová, félelmet el-hagyván,
 Óz, Nyúl, és Vad-kan, 's tarkázott Ketske-fi, Szarvas,
 Rút-orrú Jákör, 's Vad-ketske, feregre nyomúllyon.
 Melly bátran fordul a' Vadakat vizgálni közel-tett
 Erkélyről, 's jáfzlója körül olvasni szemeddel;
 Mint régen nagy Róma, midőn játékait adta,
 'S a' Kög az éh Vadak' szöve-tsapó viválira zengett.

A' Vadakat kö-fallal kell meg-rekeszteni.

A' miket említették, nem-igen költségesek; ám de El-fzántzolni körös-környül nagy-messze-ki-terjedt Helységet, 's fzaladó Vadakat meg-gatlani: bezzeg Pénzes munka; de tartós leffz, 's örök hafznokat hajtand. Nem tetizik vizenyös földből falat húzni, 's reája-Hárogatott gallyal bé-hegyzeni; millyen az, a' melly Bor-termő hegyeket környékez 's kerteket. Efsöt A' föld-fal ki nem áll, 's Nyúlat meg-tartani nem tud.

Környösleg folyományt fe vezefs: Vad-kertet eléggé Meg nem védelmez: mit-is hajtanak arra kivált a' Szarvasok, a' mellyek (bár félénk nemzet-is) a' bús Tengerekenn által-kelek Tziprusba legelni?

Ágafodott fejek' eggy-másnak vállára teríttik, 'S szert változtatnak; 's a' melly leg-előre vezérül Ment, leg-utólsónak marad, és az előtte-valónak Hátán nyugofzik. A' földet nem fzemmel, hanem tsak Szaglással követik: nagy fzarvaik égre hástván, Aunyi vitorlák hely'tt állnak; 's a' néki-feszített Sürü láb az habot vízfára fodorja lapát-ként.

Fogj jeles elmédhez-, 's vagyonod' bőségihez-illő Munkához, 's állíts környösleg kö-falat, a' melly, Hogyha lehet, mind addiglan fenn-tartson utánnad, Mílen fenn-maradand dítsérete, 's híre nevednek.

Földbe le-vertt Tölgy-fzobrokkal rekeszelheted a' vég' Utakat, hogy fzemeit fzabadon jártafsa mezökre

A' rab nép; 's a' Farkafokat, 's Medvéket az Útas
Szemléheffe, nem-is tudván irtózni fogoktól.

Míg pedig a' javasolt kö-fal kész léfzen, azonban
Millyen vendéget szállítt kebelébe, tekéntsük.

Szarvas.

A' Szarvas leg főbb itt, mellyet nagy szem ajánland,
Szép homlok, vékony szár, és több ágra fel-ofzlott
Két szaru, 's virgontz láb, mellyen nyíl-módra repül-
lyön.

A' Termézzettől más-féle Vadaknak, agyar, vagy
Szarvak, vagy ravasz indulat, vagy körmök, adattván
Óltalmúl; a' védetlen Szarvasnak hamarja

Láb maradott, mellyenn; mint villám, által-hasítván

A' ligetenn, az utánna-futó veszedelmet előzi:

És ne-talán akadályt vefen szarvának az ág-bog;

Hátra-szegett nyakkal ki-tör a' térséges határra.

Hogyha kövérséggel meg van terhelve, mezőkre
Ritkán jö-ki; hanem lappang szövevényes helyekben,
Zöld rétnek tsak alig mervén szürkület utánn-is
Meg-kóftolni füvit, valamedig vissza nem hívja
Hofszas időre ki-vontt böjtökkel előbbi futását.

Hogyha való: minden kikelétkor el-hánnya fejének
Ágait a' Szarvas, 's a' sűrűségbe vonódván,
(Tán szégyenli magát) szemeink' mészzebbre kerüli.
Illy-képp' a' piperét-szerető Nemes Afszony-is ott-hoá

Üdögel, a' míglen bub,át bátyás feje fellyebb
 Nem vízi, mint-sem az agg Szarvas tel-verheti szarvát.

Ám de midönn bokrozva ki-nött feje' tzimere, fel-kel
 Rejtekből, 's hegykén ki-tsap a' rétekre, mezökre;
 És a' tizta vizek' kriitály, tük'rebe tekintvén,
 Szarvainak gyakor ágazatit nem gyözi tsudálni;
 Söt nem tsak maga-szépségénn örvendez, hanem még
 A' majd r'ája-Lövönek-is el-bámúl isméretlen íjjánn,
 Öltözetén, 's mellytől veszttere jut élete, nyilánn;
 Illy eszelős, illy gondatlan. Mire nézve tsekélység
 Tükrökkel Szarvas't hálóba keríteni, 's erdök'
 Kebleiből, már mint rabot, új szállásra vezetni.

Szarvas - borjak.

Honnyából ki-hozattatván, mivel öfi lakását
 Szomjúhozza, 's örök fájdalmakat érez az éltes
 Szarvas az új korlát közepett: a' borjakat annyok'
 Tölgyétől lopjjuk-ki, hogy a' fogsági teherhez
 Szoktatsák magokat mindgyárt még gyenge korokbann;
 'S bánattól menttek-lévén kívánni se tudgyák
 A' külső helyeket, melyekbenn részek alig vólt;
 'S azt véllék, hogy azon rekeszen túl femmi Világ nints,
 A' mellyel környul bé van foglalva lakások.
 Leg bóldogb élet, nem látni, nem hallani femmit,
 És maga honnyánál femmit nem tartani jobbnak.

Nem nagy munka pedig Szarvas-fit lelni: mivelhogy Erdőknek szélső körein borjúzik az Anyya, Hol nem látta kalóz Farkasnak nyomdokit, a' melly A' fonatos tseré köz'tt lappangásával ijeszti. A' Vad-utánn-járó, szemefen kémléllye-meg úttját, A' mikor Az fíjait rétekre vezérli, 's taníttya, Mint kellyen köveket, tsalítot, 's mély árkokat által-Ugraniok: meg-térnek azok, 's az előbbi helyekre Vissza rugaszkodnak, feketés árnyékkal az Annyok Bé-fedvén Őket: de nevendék kornak hibája, Egy helyben veszteg nem tudni maradni fokáig. A' borjak mellett idejét a' Szarvas el-útván, Széllyel-jár a' nagy ligetenn, és múlat hasonló Társaival; 's biztattya magát, hogy femmi vesztély nem Fogja követni kitűny fíjait; 's az utánna-való nagy Várakozást el-győzendik szenedni; vagy a' míg Kinn-maradand, a' terhes időt aludozva ki-vonnyák. Ők pedig ott-haggyák almok', 's vigyázni magokra Még keveset tudván, ki-terültt hálóba rekednek. Meg-térvén, nyomrorúltt Annyok sírattya szerelmes Magzatinak forsát, 's tsak nem meg-gebbed utántok,

Erdei.

A' Vad-fertvélyes, szemefebbenn örzi nevendék Süldőit: fekvő-helyeket messzére nem haggya; 'S már emez ört-állván, már ez: most Gölye; megint Kan; A' malatzok mellett közörültt agyarával az Lartzra

Kézzen van. Nyilván, vagy orozva, ki merjen azokra
 Útni, kikért strázfál a' fegyveres Erdei? nem tsap
 Ellenségre, midönn egyedül maga veszte forog-fenn,
 Hogyha vadász-dárdák meg-nem keferítettik előfzör :
 Am de mikor maga kisdedinél a' barna ligetben
 Fekszik, az Útasnak neki-vág két kajtsos agyarral,
 'S a' béliit ki-basította; ha-tsak le-nem omlik előtte
 Artzájára, jelet sem mervén adni, hogy él-még.

Rettenetesb nints a' Kannál, ha szernelme ki-gyúlad :
 A' nőfzö tárfat nem szenved; bajra ki-hívja;
 Lábaival, dobog a' földönn; fú, gőzölög orra;
 Tsattogtattya ki-fentt agyarát; meg-rakja motsárral
 Óldalait, fák' kérgeihez súrollya, 's meg-edzi;
 Fel-borzasztja szegyénn, fertéjit, hogy a' febek ellen
 Mentt-légyen; fene szájából tajtékok omolnak;
 Fut Szarvas, Vad-ketske szalad, valamennyire birják
 Lábai, 's a' Farkas sem mer vele vinni ki-menni.

Nem tsak az erdökben terjeszt félelmeket a' Kan;
 El-nyargal falukot, 's az halálnak képe, jaj, átok,
 Szív-epedés vele, mint követök, bé-törnek azokba.
 Hi Gyermekek jaj-szóval anyát; Gyermekeknek utánna
 Majdkorság tör anyát. Fegyverre rohannak az Ifjak;
 Fegyvert ránt az Öregség-is: de ki-vágja magát ö
 Annyi közül; 's mellyet már vér patakokkal el-öntött,
 Útnak ered, 's az homályba-borúlt erdököt el-érvén,
 Bokrot ront, fiatalit le-terít kártékony agyarral,
 'S nyomdokait rongyosú gallyal bélyegzi futosván.

Gondolnád-e, hogy a' Vad-kan dal-fzóra szelődül;
 'S, hogy muzsikát tévén, tzelebe kerítheted ötet?
 Fogj-fel azért egy szük, és lesre-való helyet: ottan
 Fejtsd-ki vadász-hálód', 's nyomako'gy a' rengeteg erdő'
 Gyomra felé, hegedűn, vagy síponn hangzatot adván.
 A' muzsikára fülét emelítti, 's utánna közeiget,
 A' Sertés; 's meg-bájjolván a' kellemes hangzat,
 Nem veszen, a' mellyben majd veszni fog, észre keletztét.

A' mély erdőből ki-fszakadtt Kannyának utánna
 Indulván a' búba-merültt vad Gölye, te lopd-bé
 Barlangjába magad', 's fíjait fogdosd-ki belöle.
 Ifszonyatos nyivogást tévén, el-mészre repesztik
 A' levegőt: jó bús Annyok; 's mikor őket akarja
 Védelmesni, körül-rakatott törökbe fogódik.

Vad - Ketske. Vad - Ketskétske.

(*Capreolus.*)

A' Vad-ketske-fiat könnyen kezeidre keríthet'd;
 Anny ha kézben van: mivel olly hívségé van hozzá,
 Hogy mikoronn szemléli szegényt rab-módra vitetni,
 Önként társúl adgya magát, 's közösülni szeretvén
 Jobb 's bal forsában, búját nehezíti, 's apasztya.

A' pulya Vad-ketskét meg-tsalhatod a' Fogoly által.
 Mert egy-máshoz igen forró szeretettel hevülnek;
 Játszanak a' gyepeken; még tsókkal-is illeik egy-mást;
 Szép hátára le-ízáll a' szép Foglyotska, 's magassan-
 Költt szarvára fel-ül, 's örvendez tölle vitetni.

A' míg embereket nem látott a' Fogoly, addig
 A' törvényt szentül tartotta; miolta pediglen
 Régi szabadságát vesztvén, meg-szálla közöttünk,
 Kéntelen-is, ravasz erköltsünk' fel-vette: lefekre
 Vonfza tsalárd ének-szóval, 's meg-dönti baráttját.

Ez mikoronn fogságba került, több-is fog-utánna
 Rabbá lenni, ha mély erdőn barlangra találhatsz,
 A' mellyben bús éjeleken virrasztgat az özvegy
 Nöftény: mert társát vesztvén, mást szerzeni kíván:
 És azt nem késéri, hanem maga mégyen-előre,
 És nyájas jel-adáfokkal tsalogattya homályos
 Rejtek-helyekbe, 's erő-szakofon bé-húzza magához;
 És ámbár ígértt örömet el-fogja ravasz-tör,
 Még-is számtalan Hímekeknek romlása; ki-vonván
 Őket az erdőből, 's gyászos rabságra vezetvén.
 Nem volt festettebb Danaus' palotája Leánny'i'
 Férjei' vérektől, mintsem meg-festik az erdőt
 A' Bakok, eggy Nöftény őket szerelemre tüzelvén.

Ketske-bial. Havasi-, vagy Kövi-Ketske,

A' buta Ketske-bial, melly, Puskást látni találván,
 Gallyak alá bé-dugja fejét, 's kinn, hagyja Kutyaáktól
 Mardostatni farát, könnyen fog jutni kezünkbe:
 Ám de ha nagy kö-szirt' derekán lézengenek a' más
 Vad-ketskék, az helyet környül kell fogni Vadálzal,
 A' meredek bértz-oldalnak neki menni Kutyaákkal,
 'S ágakhoz tartozkodván tetejére fel-hágni.

A' kövi Ketske fel-áll sугár kő-szikla' hegyére,
 És könnyen-perdítve, magát tsuda-melfze lövelli:
 'S némellyik köz'ttök tefttét gomolyába tekervén,
 A' mély völgybe le-hempelyedik: bámúlva tekénti
 A' Kutya fellyülről dolgát; ugat ellene: 's minthogy
 Foggal utánna nem ér, haragos tsaholással ijefzti.
 Szédüléfe miatt mikoronn teprenkedik a' Vad:
 Menny szaporánn, 's míg a' völgyben szaladásra ki-fejti
 Labait, ály lesben, 's r'á-fzegzett törrel előzd-meg.
 Néha midőnn az alatta ki-vontt hálókra le-nézell;
 Egyfzeribenn le-szökik, 's görbültt szarvával az hegynek
 Ódaliban-született sűrű vesszőkbe ragadván,
 A' fáról inog hegy' derekán: de veszélye nagyobbúl
 Az' mesterségből, mellyel szabadúltni reménylett:
 Mert mikor így el-nyúlva fityeg, bár a' fok Ebeknek
 Szája nem éri; de puskából tsak el-éri golyóbis,
 'S r'ája halált hoz idő-nap előtt. Bóldogtalan! hogyha
 Annaira hálótól nem tartott volna; kopár hely't
 Drága legellövel, zordon kő-szirtokat ékes
 Erdőnek kies ernyeivel fel-válthata könnyenn.
 Így veszt-el gyakrann az halál' félelme fok embert:
 Így kézfítt a' kedv-el-esés veszttünkre mirígyet.

Vad-, és Erdei Ökör.

Nem foglal méltóbb vendég Vad-kertet el, hogy-fem
 A' Vad Ökör, melly mentt-lévén mind eddig igától,
 Nagy göggel, 's fel-emeltt nyakkal sétálgat az erdőnn,

Büfzke negédséggel fzedégetvén lábait ; a' láz'
 Bel' részét meg-mozdítván bögéssivel, és itt-
 Lenni jelentvén azt, kinek a' fegyvertelen al' rend
 Hely't adgyon, 's kinek, úttýából, rettegve ki-térjen.

Mellyet az emberi kéz ki-fogott a' barna ligetből,
 Hogy mezeink' munkállya, kemény járomba szegezve ;
 Erdei szállását az' Ökör gyakorollya megintlen,
 'S kellemetes napokat töltvén, 's a' terhes igától
 Nem tartván, vagy járjon ugart, víg rétnék aratván
 Gyenge-füvét ; vagy jól-lakván, 's fűzeknek homályos
 Színök alatt puha pázsitnak kebelébe le-dölvén,
 Fel-bömfögött falatit kérő-rágással emétfze.

Kinn hál Ő hideg éjelekenn, és rejtek helyekbenn
 Erdő köz'tt az havas téitől védelmezi testét.
 Nem lakik Istállón ; Béres nem törli kezével
 Izzadt tagjait : ám de víszont járomra sem húzza,
 Sem karikás ostor' nyelivel nem döngöli hátát,
 Sem görtsös botok oldalait nem egyengetik. Ott-honn
 Nintsen ugyan kazalyokba-rakott szénája ; de réten
 Van szabados füve, van páston víg álma ; dologtól
 Ment, 's mellyel ki nem ér az arany ; szabad, élete.

Végre

Nyerje-meg e' tsendes békét, a' Vad bika tölled :
 Majd így fogsz puha borjú-húst asztra reményl'ni ;
 Tulkot ekére ; 's midőn ki-keledeffz víni Bikákkal,
 A' viadal' módgyát ki-tanúllják tölled az Ifjak.

A' Vad-Bikákkal-VALÓ tréfás viadalról.

A' Spanyolok deli bajnokokat fegyverhez imígyen
 Készítnek, nagy Várafokonn a' régi szokás-ként
 A' tsata-fzemlélő helyeken küszködni Bikákat
 Sorral erefztgetvén. Mert már a' Férjfiak ülvén,
 A' kögneq közepére ki-fzáll a' Vadra-menendő
 Ifjú, nagy kelevézt tartván a' földbe fzegezve.
 A' fellyü-inogó, 's ingerlő vázra fel-indúl
 A' Bika; 's földre sütött fővel mikor a' neki-készültt
 Ellenségre rohan, 's nem néz a' dárda' hegyére:
 A' kép-vas testtébe merül, 's ki-fogyasztya Világból.
 Így jár a' fzeles öfzve-kapás, 's éfz-hagyttá dühöfség.

Szarva közé szurkos bört tsapnak mások; ez által
 Látását el-gátolván, és hajtani vérző
 Öfztönnel kezdvén. Dúl-fúl a' Vad-bika; tsúfúl-
 Rázza fejét; a' gyúltt népet nevetésre fakasztya;
 Szédeleg erre, meg' arra, 's napot keres a' kerek égen;
 Fel-tartván, el-nyújtja nyakát; 's mikor hafztalan' hányta
 Szarvait; és mérgét, erejét, levegőnek erefzti;
 Szüntelen' új sebeket szenved, 's tsavarogva futosván,
 Nyomdokait sűrűn-szakadó vérével itattya.

A' ki Lovonn mégyen jelesebb viadalra Bikákkal;
 Nem kap az, illy álnokságon: karjának erej'ben,
 'S bátor szívében bizván, nyargalva meg-indúl,
 'S próbálgattya magát, keskeny kerekbe szorítván
 A' paripát: azután viadalra hevitti Bikáját.

Ez mikoronn ki-rohant a' pállya-határra, 's az ellen-
 Féltre rugafzkodván, majd-majd testtének akasztya
 Szarvait: a' zabolán tsavarított véletlen' azonbann
 A' Lovag; és mikoronn mellette fut a' Bika, hofszú
 Kopjáját neki-méri, 's nagyot ránt rajta derébbenn.
 Ez fájdalmábann ifzonyú méregre dühödven,
 A' viadal-piatzonn-fzaladó paripának utánna:
 Van fene szarvaival: de megint alkalmas időtől
 Várván a' Lovagos, szörnyenn újíttya tsapásit;
 Majdan halált-okozó sebet ejt: a' földre teríti:
 Meg-fordúl: Nézőjire néz: örömevel alig bir,
 Minden helyen zajosonn-hangzó dítséretit hallván.

Farkas, Róka.

Már Rókát, 's Farkast Vad-kertbe vadászat' okáért
 Bé-vezetek. Millyen köszönettel fogja Majorné,
 'S Pásztor ezen munkát én-töllem venni, ha tömlötz
 E' kártékonyokat méltán meg-bünteti! Nem nagy
 Mesterség pedig a' Rókát meg-lepni, midön már
 Tudva vagyon rejtek-lyuka, mellybe pihenni le-mégyen,
 'S éjeli prédákat bé-hord. Füstölni belől ezt
 Tsúnya-szagú szerral meg-kell, 's rakogatni hurokkal
 Szűkre-szabott torkát. A' fojtó füstöt el-állni
 Nem gyözwén a' Róka, ki-jö, 's a' törre reá-megy:
 Mert a' leg-ravaszabb szívenn-is erőt veszen a' kén.

Így fogodja a' Farkast: falatot vész néki, de mellybe
 Horgot elébb bé-rejtettel; ha le-nyelte, halált nyelt;

Vérbe-kevertt gégejéből nints módgya ki-venni.

Vermet-is ás a' Farkas alatt a' szertelen éhség:
 A' föld' mély üregét fellyül teregesd-meg aszattal,
 Gyengénn öfzve-kötött Barányt közepére ki-tévén,
 Melly annyát szomorú bögéffel idézze fegédül.
 Hallván ezt, ottan-terem a' lator, és mikor a' vártt
 Zsákmányt kapja, verembe szakad, 's egyszerre magával
 A' töredék-fedelet nagy zajjal alára le-rántya.
 A' mikoronn ott-benn búsúl, 's teprenkedik, hogy', 's mint
 Kaphasson szaladásra reményt a' tsalfa veremből,
 'S a' bárányt szaggattya, de fel nem fallya, felejtván
 Már a' frifs lakozáit: rostélyos tölgy-fa-kalitzkát,
 Mel'yet függő szárny nyiffon-fel, erefz-le kötélenn.
 A' sűrűn le-repültt kövek' omlására remegvén,
 Ön' kényyén bé-zárja magát a' tölgy-fa rekeszbe
 A' Farkas, 's ki-vonattatván, forog erre, meg' arra,
 'S bujkál a' nap-fény', 's a' néző szemnek előlle.
 Környül-állya feles Gyermekek, gúnyolva nevetvén
 Annak hiú mérgét, 's körmének hafzontalan élet,
 És fel-alá-vondozza zajos lármával az utzánn.

A' Vadászatról.

Irni Vadászatnak szép mesterségeit itten
 Tágas határ adatik, 's fegyverrel, Ebekkel el-ütnei
 Minden-féle Vadat. Nemes embert illet ezen gond;
 Szíveket ez dajkál vérengző hartzra: Vadászat-
 Közben, völgyet hegyet meg-futva, tanulnak az Ifjak

Éhséget, meleget, 's hideget szenvedni, 's szereznek
 A' meg-gyültt veszedelmektől, 's az halálnak előttök.
 Forgó képétől nem-félő bajnoki lelket :

Kézítettik kezeket fegyver-yifelésre, 's Vadaknak
 Álnokságaiból, és erdőbéli lefekből

Tábori tselt, 's orozó fortélyt főznek-ki; 's le-vertém
 Farkafokat, *Mávors-i* jeles munkára hevülnek;
 És ellenségnek kezitől meg-mentik határjok',
 Mellybenn Erdeiket fel-alá-nyargalni nem hagytak.

Olly vajudott erkölcsre szakadt e' mái Világban
 A' Nemes Ifjúság, hogy majd ki fog hűlni belöle
 Minden erő, hadi gerjedelem, 's szív, hogyha vadászat.
 Űzésére nem áll, 's tektét nem fogja dologra.
 Már a' laptá-vetés, hartz'-ábrázlása, lovaglás,
 Innye szerént nem éfik; meg-fzünt ált-úfzni nagy-öblü,
 'S mély vizeket; küszdő helyeken már tsúfos előtte
 Meg-próbálni faját erejét: a' kártya, 's pohár, nagy
 Tisztelség: a' rút-alakos' tréfája, merő szép,
 Bár lustos legyen-is: dísznódi parázna beszédek
 Tüklandgyák füleit: nem kell kürt, trombita, dob-fzó:
 Lány hegedük, lantok, kobozok, vétekre-tanító
 Hístóri'ják, játék-néző-hely; gyenge, 's tudatlan
 Szíveket által-ható szerelemnek nyílai, bezzeg
 Tetfzetefek: nézz'd öltözetit; mind annyi Kis-Affzony:
 Fürtözi, lisztezi, gyötri haját; kendözi posáját:
 Fegyvert veszni hagyott; tükörbe tekéntget egész-nap':
 A' szerelem, vígan-lakozás, és tántzika, minden

Dolga. Jaj! illy pimasz Ifjútól mit várhat Hazája?

XV-dik Lajos Királyról.

Nagy Lajos erköltsön, maga példájával, akarván
 Jobbitgatni; midőn ki-pihent Országai' terhes
 Gondgyaiból, Vad után esvén, a' Frantzia-népnél
 A' fegyver-tudományt heverészni nem engedi hosszas
 Tsendefiség' idején: ki-vifz a' ligetekre nemesb, főbb
 Ifjakat a' Szarvas' nyomain, fzenvedni tanítván
 Ehséget, deret, és meleget; 's a' tábori fok bajt
 Könnyebbítte jelen-lévén. A' többik előre
 Indulván, a' tévelyedés kedvellettik; eggy fem
 Szánnya verítették; 's már a' palotákra nem hajtnak,
 A' Népnek vígsága, Lajos, messzebbre ki-menvén,
 'S udvari dízt, örömet, ki-vivén az hegyekre magával.

Szarvasf vadászni.

Hangozzék más Költőknek több-féle Vad-ejtés'
 Titkairól Múzsájok; az eggy Szarvasra huzítottok
 Én Ebeket; Rókát, Vad-ketskét, Nyúlat el-hagyván,
 És gyönyörű veteményre tömény veszedelmet-hozó Kant.

Ám de bizonytalanúl hogy szerte ne járjuk az erdőt;
 A' Szarvasnak előbb' meg-kell vizgálni lakását,
 Mint-fem utánna vadász-feraget kordéra ki-vonni:
 Mert azon említett Vad nem történet-esetből
 Ver szállást; hanem öfzve-fonott gallyaknak alattok
 Jó-zsíros füvelő helytől nem messze van háza:

'S ezt, ha Vadász' zajogása, vagy Eb' tzihelése nem űzi,
Más uj hajlékkal nem könnyen fogja tserélni.

Választás.

Vesd-meg az olly Vadat, a' melly ifjúsága' nevével
A' szélnek gyors szárnyait-is meg-előzi; 's utánna
Hafztalanúl magad', és Ebeid' ne gyötörjed. Azonn kapj,
A' melly, éleletesb lévén, nem bízhatik annyit
Lábaibann; 's nem erővel, hanem fortéllyal előzi
Vég' vesztét, bizonyos nyomot hágy, 's bizonyos szagot
hint-el,

'S a' pontzolt földben mélyebbre merítte nyomáfit.

Észre-vehet'd mi-korúságát több-féle jelekből:

Eztet az ő négy lábainak puha földre ki-vészt
Képe jelenti: mivel, vén esztendőkre kerülvén,
Öfzve-fzorúl, 's már nem látszik két részre hasítva
Körme; 's midön fut, alábbra merül a' nedves határbann.
Hogyha kövér, 's hornyoltt ganajat fogsz látni: meg-
aggott

Esztendő' jele léfzen ez-is: vedd-észre továbbá

Azt-is: hogy a' próbán nem-forgott Szarvas az útban
Nem tsavarog barlangja felé: de ha már koros, és több
Ütközetenn ment-ált, járását tetteti, 's ösvényt
Vesztvén, száz meg' ezer' szövevénnel, homályos üregbe
Rejti magát, meg-fordulván hajnalnak hafadttán
Régi lakó-helyére megint. Lépése sem olly nagy,
Mint az előtt, később esztendőbéli korábann;

'S első 's hátúlsó láb-nyomdoka fem megyen-öszve.

A' Puskás, ezeket már annak-előtte ki-tudván,
 Jó-reggel, mikor harmattól ki-fejéredik a' föld,
 Árnyékos ligeteknek ered. Pórázra kötött hív
 Eb leg-elöl megyen: egyre füttyész; 's el-végre ki-fejtván
 A' Vadnak nyomait, jelt ad vigadva, szünetlen'
 Tsóválván farkát, 's nagy tsendefséggel igyek'zik
 A' nyom után: vigyázz itten, 's rántsd-vissza Kutyaodat,
 Hogy ne heveskedgyék messzebbre, 's időnek előtte
 Érvén, a' Szarvaít szaladásra ne vesse: mivelhogy
 Réfen van füle, 's hogyha-mit hall, fel-pattan helyéből.

Sajdítván, hogy meg-döbbsent, 's kételkedik a' Vad,
 Vefs tselt neki: leg-ott rejtse a' bokrokba Kutyaodat,
 Jelt adván, hogy azon közben matzanni se mérjen.
 Mint Pásztor, te sivólts, 's pengő fejjével herélvén,
 A' Tölgy' gallyait; Erdőlök' módgyára dalolgass,
 Míg ismét, meg-tágulván ijedelme, le nem döl;
 Minthogy egéssz éjjel nem alutt, messzebbre legelvé.

Hogy pedig a' meg-leltt prédán ne-tsak hasztalan' ör-
 vendgy;

A' Vadat, horgadozott útonn ballagva, kerüld meg,
 R'ája tekéntgetvén titkonn: helyére nem únt-e,
 'S más-hova, félelmet vévén, nem ment-e kereftül?
 Eztet míglén az hív Tatskó ki-fitattyá, te vagdally
 Széltibe tölgy-fákról menetedbenn ágat. Az út
 El-nem vesztheted, a' le-metéltt gallyakra tekéntvén,
 A' Kutya, fordulást tévén, a' Vadnak előbbi

Nyomdokain meg-tér, és fekvésére reá kap.
 Újra megint tégy irtogatást, melly néked az ösvenyt
 Meg-mú'assa: hogy a' mikoronn hólnapra ki-virrad,
 A' jegyezett útonn üzvé'n a' tegnapi járást,
 Éfzre-vehesd, hogy vissz-került a' Szarvas előbbi
 Szállására. Nyomat kéffél kerekítsd-fel azonbann
 A' nyirkos földről; 's ha ganéját látod homályos
 Honnya körül, nem lefz szégyen fel-fzedned; hogy a' két
 Jel Pajtárfid előtt hitelesé-tége beizéded'.

Vadászati készület.

Kristály kút' erinél puha pástonn üldögel immár
 A' Puskás-fereg, és kenyerez, 's ébrefztgeti borral
 Álmatlanságtól el-bádgyadtt tagjait: immár
 A' ki-hozott Ebek-is vék'nyan falatoznak, hogy inkább
 Láffanak a' Vad után, izgatván őket az éhség:
 Mert ám a' Kuvafzok magok' asztalaikra vad'fznak;
 'S emberek és barmok köz'tt olly törvény van, hogy a'
 mint

Bízik az eggy rész a' másbann, olly módra segéttse.

Erdőnek több részeiről meg-jönek azonbann
 A' kémlők, 's a' leltt zsákmány' öregetske koráról,
 Lábai' nyomdokiból, bizonyíttást tesznek előre.

Mindentől, mihelyest szabad, hogy meg-mondgya, mit
 ítéi;

A' korofabb Szarvas válafztatik arra, hogy a' tág
 Térségen próbállya magát az Ebeknek előttok;

'S melly ugyan ál' fortélyaival, mellyekkel erőben
 Meg-lankasztta Vadászt; kedvét ferkentse Vadásznak;
 'S mellynek öreg kora meffze-futást íéerni ne tudgyon.

Eggy-idejű több Szarvas köz'tt, azt vedd-fel arányúl,
 Mellyet az erdőnek fzélső szugolyája fetétes
 Árnyékába fogad: tér földre ki-hajtatik onnan;
 Hogy jól-ismérjék az Ebek, 's-ne hibázzanak osztán,
 A' mikor a' ligetekbe magát bé-vézi megintlen.

El-léven végezve, hogy ezt verjék-ki, leg-ottan
 Talponn áll ki-ki: harsányan meg-fúvatik a' kürt:
 Ezt hallván, viadalra hevül 's hátára botsátván
 Ülőjét, a' síkra ki-izáll az ügetve-menő Ló:
 Ugranak a' Tatskók, égvén berkekre rohanni,
 'S hogy szabaditthafsák fzijtól nyakok', egyre-nyifog-
 ván.

Am de nem indulnak rendetlen módra Vad ellen:
 Fel-vannak külön-feregekre szakasztva: Vezérül
 Tétetik eggy, minden részenn: a' barna ligetbenn
 A' Szarvas' barlangja körül a' főbbik erő ví:
 Mefszebbről más-más helyekenn ört-állanak a' több
 Ser'gek; hogy a' pihegő, 's már nyelvvek' mefsze ki-nyújtó
 Társaikat fel-válthafsák a' pallya-futásbann.
 E' rész vezzteg hever, 's a' Vadnak utánna nem indul,
 A' jel-adást várván. Által-, 's ismeretes-útonn
 Hátul a' könnyű szárny érkezik; hogy mikor inti
 A' fzukség, a' Szarvas utána ő fuslon azontul.

Rejtekből ki-veritt Szarvas.

Meg-lévén az had-ábrázás tétéve, ligetnek
 Indúlnak, 's környül-vévén a' vaklyos haraszttól-
 El-titkoltt Vadat, a' jegyezett barlangra letnek.
 Jobbról áll Lovag és balról: fürkészni Paratskók
 Minden részre mohon kezdik, 's ugatással ijeszti
 A' remegő Szarvast. A' mesterséget hogy el ne
 Vetsd elein; mihelyest a' tágas határra ki-röppen
 Rejtekből, fordítsd szemeid' nyomdékira mindgyárt:
 Mert az idős Szarvas mellett mindenha vagyon más
 Ifjabb; hogy viszonyos fejedelmet nyújtson az egyik
 Fél a' másiknak, mikoronn veszedelmek inallyák.
 A' Korosabb, Fiatal társát el-szokta vezetni
 Biztos helyekre, 's veszélyt távoztat tőlle: de hogyha
 Láb kívántatik, és szaladás; el-szánnya viszontag
 A' Nevedék érette magát, 's hogy veszteg heverjen,
 Nékie jelt adván, maga megy' próbálni szerentsét.

Mennyen azért szabad ínnye szerént, valamerre tsak
 érhet

A' futamó: te pedig szállítsd, 's hívd-vissza Kutyaíd',
 És hevenyénn izgasd, hogy az első nyomdokat orral
 Újra ki-fürkészvén, kezdgyék a' dolgot előlről.
 Meg-térnek nehezenn, és a' barlangra nyomúlván,
 Fel-verik a' Vént-is: ki-rohan szövevényes helyéből,
 És nyíl-módra fut ez, kartsú hátára le-izegvén
 Szarvait a' sűrűségben; majd újra fel-ötli,

Térnek erefzkedvén, 's fzeleket fzaladáfsal utól-hágy.
 Kürtöktől, ugatásoktól, és emberi zajtól
 Zeng az haraszt. Ambár jól tudja, hogy ellene készült
 E' zivatar, 's félelme nagyon lankasztja; de még-is
 Kezdetben, fzaladása, ferény, 's a' téres határonn
 Úgy vágtat, valamintha tavaly lett volna Világra;
 'S így (ez az első főbb álnokság benne) nevendék
 Kornak ürüggyével vénségét rejti, ki-venni
 Kívánván hozzája reményt az utánna-jövőkől,
 Hogy vélek korosabb Szarvasf hajtáson az erdőnn.

A' Szarvasnak álnoksága.

Ált'-kelvén a' láz-dereken, majd a' mikor el-tűnt
 A' fzem előll; nem biztatván már lába, futáfsal:
 Kezdi fzikott mesterségét; tsavaríttya menését;
 Meg-fordúl; meg' előre fzalad; zagyvállya nyomáfit;
 Vagy tágas kerekekre forog; végtére lövellő
 Ugráfsal teftét nagy mészerepítti, hogy immajd
 A' Kutya meg-fzakadott nyomainn el-menni ne tudgyon.

Ökröt ha lel valahol f szabadonn, hátára fel-ugrik;
 Óldalihoz ragad; annak hasát sarkallya; futásra
 Fogja; nevéttében majd meg-reped, a' ki tekénti,
 Hogy Szarvas' lova lett az Ökör, 's felhököt ijefztget
 Költsön-fzarvvaival. Zöldellő réreket ekképp'
 Ált'-futván ez az új Lovagos, mikor a' Kutya-fogtól
 Mészerebb-érzi magát; le-fzökik, 's a' Tulkot el-hagyván,
 Bokrok alatt fülel; és abban mesterkedik, hogy,'s mint

Tsallyon-meg, 's verjen-le Vadászt az utánna-jövésről.

Sarkadból ki ne hagyd magadat vettetni, követvén
 A' szaladó Vadat, a' meddig látással elérhet'd.
 Ált'-utat ne kerefs: mindég a' nyomnak utánna
 Tartfanak hív Ebeid, bátor tekeregve; hogy osztán,
 A' Vad után esvén; nem-hibázva meheffenek annak
 Lába' jelén, melyet ki-tanúltanak annyi futásból:
 Mert bé-rejti magát a' mély erdőbe megintlen
 A' bádgyadt Szarvas; 's ottan társakra találván,
 Hozzájok szakad, ök fejek'-is szélvészbe kevervén.
 Bé-ront ám idegen barlangba, 's erővel-is abból
 Mást ki-taszított: hogy az a' közelítő fátyolos éjben,
 'S lábaibann bizván, próbállyon helyette szereztsét.

Kürttel minden Ebek neki-gyúlasztásának itten;
 'S a' mellyek magokat jelesebb hívséggel ajánllyák:
 Kurta, Dudás, Ordas, Sípos, mind egyre nevenként
 Szóllításának: ez nékik mindenha nagy ösztön;
 Mert Urokat szereztek, 's a' dítséretnek örülnek.
 A' zagyváltt útnak szövevényefsége Kutyaíid'
 Meg-tsalván, te magad kormányozd őket, ha látod
 Hogy más nyomdok után esnek, 's az előbbit el-haggyák.

A' Kutyaíidnak szaglásokról.

A' mikoron pedig egyenlő korbéli, 's hasonló
 Láb-jellel földet-jegyelő Vad ütötte magát-fel;
 A' dolgot láfsák az Ebek, bízd rájok egészzen:
 Szaglással ki-talállyák azt, a' mellyik el-izzadt,

'S lábaiban , szaladása miatt , el-végre ki-gyengült :
Mert mikor a' ki-terültt térenn fáradva-fut-által
A' Szarvas , nehezebb gözt páráll testte ki , hogy-fem
A' mikor erdőből reggel nyugodva ki-menvén ,
Fürgentz lábaival szinét alig éri homoknak.

A' szagos utakat a' Tatskók fürkésztetik ; és , ha
Eggy-némelly a' többi között fel-kapja füttyészve
A' lankadtt Szarvas' nyomaait , nagy-ugatva jelenti
Társainak : minden részről ő r'ája tekintvén ,
Nem gondol vele senki , ha nints neve , 's érdeme köz'ttök
Más pedig , a' mellynek tudgyák fok-féle tsatákban
Ritka vitézségét ; nyifogást kofa-módra ha tészen ,
Mindgyárt öfzve-verik magokat seregelve ; nyomúlnak
A' Vad utánn ; és azt zengő tsaholással az erdő'
Keb'léből ismég ki-verik térséges határra.

Honnyából ki-rekesztettvén , ámbátor aliglan
Vonnya magát ; és már nehezen lelkendez ; azonban
Tetteti nyers erejét szaladáfsal ; tetteti bizttát ,
Míg szem előll el-rejtezvén , szügyének erefzi
El-nehezültt fejit ; és tsak alig dolöngöz előre.

A' tartós viadalmak utánn lankadni ha látod
Ten' Tatskójidat-is ; segedelmül jöjjön azoknak
Más nyugott sereg , és újultt lármával eredgyen
A' már vonni magát nem-gyözö Vadra ; tetézze
Félelmét , tiltván tsupa rettentéfsel-is-úttját.

A' mikoron szaladásában már semmi reménnyét
Nem szemléli , magát el-nem dughattya , 's nem élhet

Semmi ravaszággal: más mód már hátra, vagy eszhez
Nem lévén; mély, és tágas folyamatba le-rándúl.

Hajtatik a' fiető habtól: gázlóra találván

Végre; ne-tán el-vádollyák nyomadéki, ki nem kap
A' túlsó partonn igyeneft; hanem el-tsap az úttól;
És az hideg vízből ki-jövén jó-meszire, görttsel
Meg-rakodott inait nehezenn mozdíttya-meg helyből.

A' Kölykek ki-vetett nyelvvel, törekedve, fietnek,
'S izgatván nagy hevefségek, neki-fognak az által-
Úfzásnak. Te ne hagyd illy mérészésre vetődni
Őket; hanem készültt ladikon vidd-áttal, hogy izzó
Testekben ne tegyen sérelmet az hirtelen hűtés.
Rendre fel-ofztódván, a' partot emerre, 's amarra
Széltibe kémlellyék; 's meg-lelvén a' nyomot, ismét
Egy-mástól jel-adást hallván, feregellyenek-özve.

A' Szarvas' halála.

A' remegő Szarvas, nem lévén meflze, Vadászok'
És Kuvászok' zajogásaikat közelítteni hallya;
Hallya halálának jelit, a' kürt-hangzatot; és bár
Vég' ijedésre-jutott legyen-is; gerjeszti magábann
A' bátorságot, 's az epét, el-fzánva: mivel vagy
Hagyni' szokott álnokságit nem akarja halálig;
Vagy mivel a' végső veszedelmek erőre segélytik.
Földre botsáttya farát; szüggysel fel-emelkedik; Égnek
Tartya gyakor szarvval-fisakos fejit; és fel-hevülván
Mérge, vadútt ábrázattal rettegget; hogy a' melly

Önn' maga fél, mást rettent sen, 's közelebbre ne hagyjon
Jöni Kuttyát; vagy díszes halál legyen élete' vége.

Mint-egy meg nem ijedtt, a' környülötte fel-indúltt
Tatskókkal ki-kelet hartzra tehát, 's fenyegetve fel-álló
Szarvvaival febeket Vívójinak ofztani készül.

Közbe-kerítettik azok nagy-ugatva; de véle közelről
Nem mernek kétes viadalt próbálni. Ha némelly,
Még e' munkában jövevény, közelíttteni hozzá,
Gondatlan foggal, bátorkodik; hirtelen ottan
Haggya fogát, 's a' több' Ebeket maga vesztivel inti,
Hogy magok' örízvén, távulabb víjjanak hangzó
Szájokkal, környül el-fogván úttyait, a' míg
A' meg-fzöllaltt kürt isméretes hanggal halálát
Hirdeti, 's a' téltúl-lévő munkáfokat öszve -
Gyűjtven, a' szomorú játék-nézésre ki-hívja.

A' rövid életnek tündér vígság'i mi végre
Jufsanak; im' látod: mellyet kóftólmi temérdek
Fáradttsággal alig lehetett, a' mézes örömtől
Bútsút venni, 's örökre; minő nagy gyötrellem, és kén!
Mert már élt'éhez nem bizván, könyveket hullat
A' nyavalyás Szarvas; 's meg-álázván térdeit, agás
Fejjel földre borúl, 's irgalmaságot ohajtván,
Nagy-szomorún bartzog: forsán Nézőji meg-esnek,
'S élete' meg-tartásáért majd-sírva szabodnak.

Am de nem hajt a' büszke Vadász könyvekre, 's pa-
naszra:

Fegyvert ránt, és markolatig testtébe meríti.

A' Szarvas, le-terítettvén a' földre, ki-rugdos
Lábaival, 's párája folyó vérével enyészik.

Ah! tiltsd-meg leg-alább meg-kettőztetni halálát,

A' Tatskók' r'á-gyűltt seregét ostorral el-üztvén,
Hogy ki ne szaggassák bélit kíváncsi fogokkal.

Turj-el az Apróknak valamit; 's a' Vadra-tanuló

Tzenk, meg-kóstolván a' vérnek kellemes ízét:

Nagy meleget, 's hofszabb fzaladást szokjék-meg ezentúl.

Már mikoron bé-húnyta szemét a' Szarvas örökre;

Hátulsó lábát tomporban mesd-le: Királyt fogsz

Ezzel meg-tisztelni: vagy olly Urat, a' ki leg-első

A' jelen-állók köz'tt, példásb érdemre tekintve,

A' nékik részül-hagyatott, 's nagy tzifra szekérre

Fel-tolyatott Vad mánn az Ebek vígadva nyomúlnak,

'S húsával meg-ürültt gyomrok' vendégelik este.

Künn, udvar közepett Konyhát üttetni parantsol

A' Szaryast-le-verő: ragyog a' fok gyertya-világtól

A' Vatsoráló-ház; 's mikoron már öfzve-vegyített

A' Tálnok meg-aludtt vért, a' falatokra darablott

Húfsal, 's bélekkal, 's lisztből rántált ada hozzá:

Öfzve-tsoportozik a' népnek fokasága, le-tévén

Dolgait, hogy lálson vendégeskedni Kuttyákat.

Kévánván a' tizfteletet meg-tenni, Fejér Nép

Sem marad-el; 's melly, törököt hány, nem retteg az

éjtől.

Majd mikor a' kürtök lakmárt hírdetnek, omolnak

Minden szegletből az Ebek; de nem esnek azonnal

A' készültt ételnek, hanem jelt várnak Uroktól.
 Környül-áll mind rendre tehát, 's a' néki-parantsoltt
 Helyben meg-marad, ásítván a' tátra, 's az állát
 Szüntelenül nyalván; míg ismértt hangzatot újra
 Ád a' künt, és a' fel-adott vatsorának erefzti.

Hallván ezt az Ebek, törekedve rohannak előre
 Szintén úgy, valamint ellenségekre nyomólnak
 A' Katonák, mihelyest a' trombita hartzra hevítte.
 Néki-mohonkodván a' friss lakozásnak az éhes
 Vendég, válogatást ki-rekefzt az otromba falatban,
 Kímélvén az időt, 's nem igen rágódik az étkenn,
 Azt, mihelyest fel-fallya, leg-ott gyomrába temetvén.
 Mind addig meg-nem nyugfzik, valaméddig az afzta
 Mindenből ki-nem hült: vígann ugrándozik ofztán,
 És olly nagy szeretet kezd benne hevülni haraszthoz,
 Hogy mikoronn álomba merül teli haffal, az erdőnn
 Véli magát fürkésznü, 's hiú képzései közbenn
 A' gondoltt Vad utánn esik, és ugatással ijefzti.

* * *

Én ezeket gyönyörü Virtnek vigságos határinna
 Kezdettem leg-előbb' fordítani: Kassa' folyamtól-
 Tsergő völgyeibenn hajtottam-végre: Világra
 Adtam vólt már egyfzer, Horátz' esztendeit el-nem
 Várhatván: szorgalmatosan ki-gyalúltam idővel
 Gánttsaiból, hogy haláalom utánn nekik életet adgyak.

Tárgyam, mellynek el-érésén törekedtem, ez egy volt:
 Hogy nemes Őfinktől mindég vigyázva meg-örzött,
 'S köz'ttünk már majd magva-szakadtt, 's temetőre te-
 kéntő

Eggy örökünk' ügyét tollammal előbbre fegittsem,
 'S többeket-is fel-serkentsek kintsünknek hatalmas
 Óltalmára. -- Fel-is keltek nagy számra-menendő
 Elmés Férjfiak, a' kik ezen görög hangnak azonnal
 Helyt adván Anya-nyelvünkön, kis időnek alatta
 Annyira mentenek a' végső veszttünkre fel-esküdtt
 Fergetegek közepett, hogy még a' büszke vidékkel
 Meg-vívunk a' föbbik helyért. -- Énnékem ez óra
 Fel-nem jő: nevedék onokáink tellyes örömmel
 'S hál-adatofsággal meg-fogják érni: 's talántán,
 Édes Hazám' híven-szerető szívemre tekéntvén,
 Róllam-is (ez léfzen munkámnak bére) feles jót
 Mondandnak; 's látván hantos sír-halmom', utánnam
 Küldendnek jó szívekből egygy gyenge sohajtáit.

MUTATÓ TÁBLA.

A.

	LAP		LAP
Ablakok	38, 301	Arany-század	168, 309
Ajánlás	18	ARATÁS	77
Alakofok	183	Arató	179
Alap (fundamentom)	38	Árkoláfa a' kastélynak	351
Al-artza	120	Árnyék	46-, 125-
Alma-fa	140	Arpa	180
Amerika	152, 223	Artitsóka	225
Anacreon	261	Arvernia	94, 204
Angolna	354, 369	Ásás, Ásó	58
		Afzonyok	62, 363-

B.

Bacchus (Bromius, Lyé- us)	239, 258, 261	Béres	201
Bak 107	Balzsam-fű 154	Bika	389
Bányák	34, 45	Bíró	24, 62, 68
Bárányok	74, 101-	Blitera-várálla	27
Barátság	24, 85-, 98, 387-	Bóldog Afzony' meñy- be fel-vétele	181
BARMOK 3. 4. K.		BOR II. K.	258
ezeknek fegyverei	99-383	BOR-SZÜRET	256
- lelkei	121	Bor' vékonya	33
- nyavalydji, orvos- láfai	90-	Magyar-, 's más orszá- gi Borok	262
- példái	122-	meg-fordultt Bor	255, 272
- szorgalmatofsága	121	Vizes bor	272
Béka	35, 358	Borjú	82, 96-
Békeség	108	Briaréus 241-	Bújaság 107
Belláki Tó	357	Búza-féreg (zfizfik, zfizfok)	40
P. Belot	49	Böltsekedő	68
Berbéts (ürü)	106		

D.

	LAP		LAP
Daganat	91	DISZNÓ' legelője	
Demokritus	261	's nyavalyáji	113
Dido	293	A' disznó-hús' bé-sózá-	
Dinnye	223, 229-	sáról	71
Dió-fa	143	Dög-halál	94
DISZNÓ	110-112-	Dühödés	118

E.

Egér, Egér-fogó	173, 226-	Enyv	322
Eger-fa	129, 131	Eperj-(Szeder-fa	128, 173
Eg' részei	134, 237-	Építés	35-
Eg' farka	134	Épületek	20
Eg - zengés	175	Erdő	45- 125-
Ehség	363	Erdőt meg-kimilleni	45
Ékesen szálló	48	- ki-vágatott Erdő	46
Ékeségek	20, 260	Eredeti (eredendő)	
El-száradás	91	bűn	17, 211
El-változás	235, 231, 314-	Erkély	381
355, 359-, 364-, 371		Efső	35, 255-
Ember' teste	148	Efső' közelgetésének jelei	103
Új Emberek	141, 160	Efső-víz-fogó hely	43
Emésztetlenség	90, 287	Eftvéli par'aszt munkák	41, 202-
Ennius	261	Eftzendő' 4 részei	169
Enceladus	241	Étzet	222, 272-
Endivia	230	Euméus	65

F.

Fagy	161, 252	hasonló állapotja, éle-	
FAK (ÉLŐ-FAK) 5. 6. K.		te	148
Fa' héjja	136	- Erei	152
Fái nedveség' orvosló		- izzádása	154
mi-volta	155	- ki-pótolása	26, 133
Fákból nedvet - eresztő		- kövérsége	135
mesterség	155	- kulimbsége	24
Fáknak az emberéhez		- lélekzete	154

Fáknek nedvesége		Férgek 164	Fészkek 281-,
járása	49, 151		284, 302
- Nyavalyáji 6. K.	145	Fetske	98
- Nyesése óltása	135	Filemile	98, 126, 251
- Orvoslása	158	Fogoly-madár	115, 188
- rendi	123	Foglalát (summa)	17, 279,
- veszedelnei	161-, 163		379
- Virági	144	Fok-hagyma	180, 230
- öntözése	152	Folyó- (földi) boros-	
- ültetése	129, 139,	tyán	163
	197	Folyó-víz	129, 188
Fánn-fa terem	165	- bé-fagyott Folyó-	
Fa-vgás	197	víz	202-, 206
- folyó-vizeket-szere-		Forgása a' nedveség-	
tő-	129	nek	149, 151
- bankadtt-	158	Forrás-víz	30, 48; 51, 138
- leveleitől meg-fosz-		Földnek éltető nedve.	138
tatott-	162	Föld-mivelés	43-, 178-, 190
- levesebb-	154, 157	ennek ajánlása	66, 167,
- más' helyébe állit-			277
tandó-	133	- szabásai	74-
- meg-fordított	160	Föld-mivelőből fő Pa-	
- termő - Fák	131	rantsoló	167, 344
- Nevendék Fátskák	59,	- el-nem soványodó-	25,
	162		166
Fal	216, 382	- parlagodni indultt-	52
- FALUSI-innepek	181	- termékeny-Föld	18, 21
- lakadalom	77, 108,	Fösvénység	67-
	181,	Fövény	37
Farkas	56, 96, 118,	Füge-fa	141
Fedra	293	FÜVEK' ereje	92, 164
Felhő	255	- szagos-	216
Fekvése a' Teleknek	18	- orvos- Füvek	233
Fenyő-fa	131	Füz-fa	129

G.

Gabona alá-való föld	44	GALAMBOK 13. K.	300
Gabona' veszedelme	40, 178	Galam-búg	300, 304

	LAP		LAP	
Galamb-trágya	158,	307	Gyapjúval bánni	109
Ganój-hely		43	Gyék	326
Ganéjozás		191	Gyermek-nevelő anya	72-
Gesztenye-fa		144	Gyónás	21E
Gólya	93,	227	Gyönyörűségre édesge- tés	372-
Gránát-alma		219	Gyümölcs-fa	140-
Gulya		95-	Gyümölcs' javításá	159
Gulyás		96-		
Gyapjú	105,	107		

H.

Halál	177,	375	- azoknak haszna	294,		
Hajózás		67	- neveltetése	295		
HALAS - TÓ	15. K.	347	Herék	329, 338, 340		
HALASZAT	352,	369	Herélese a' fáknak	157		
Hangya	163,	227,	252	Hernyó	163,	252
Harkály		164	Hideg		205	
Három Sz. Kirdlyok		206	Hideg-lelés	69, 90,	149	
Hárs-fa		127	Hízott ökor		86	
Hártz-ábrázolás		343	Hó	200, 204,	206	
Hattyú		294	Hód	122,	363	
Ház	21, 35,	38-	Hódra-vigyázás	226,		
Havafi-ketske		388			247	
Házi eszköz a' parasz- toknál		70	Homok		37	
HÁZI- (Tengeri-) NYÚL	374,	's a' t.	Horátzius		259	
HÁZI SZÁRNYAS ÁLLATOK	12. K.	279	Horog-in		369-	
			Hordó' füstölése		273	
			- lélező lika		271	
			HÜSVÉTI innepék		210-	

I.

puha-		394	Irtás (nyesés)		145-
- szabadlan- ság	Ifjú-	350	Istálló		40
Isnepi napok		75,	Isteni tisztélet	74,	217-
		181			

J.

	LAP		LAP
Japónia	345	Jószágbéli jövedelem	20
Járom (iga)	83, 85	- egymáshoz közel-	
Játék-nézés	183-	eső-	22
Játszának a' kertészek a'		- el-hagyatott-	52, 58-
fákkal	160	- jól-ki-miveltt-	Jó-
Jegenye-fa	131	szágok	65
Jég-első	161, 252	JÚH	99, 110-, 112
Jeget nyárra el-tenni	202	Juhász	54-, 104-
Jésuiták	46, 126,	Juh nyírés	108, 176
	345	Juh rekefz	101

K.

KAKAS	291-	- miveltlen-Kert	51
Kalitka	393	KERTÉSZ	58, 160-, 232-
Kámpánia	46-	- ennek kedvére gyü-	
P. Kämpisztron	49	mölszőző fak	152
Kánya (Ölyü-) 307,		KERTI VETEMÉNY	
	315	(PARÉJ) 9. K.	214
Kapálás, Kapáló	58, 249-	- ennek öntözése' ide-	
Kaporna	230	je	224
Káposzta	220, 235	Ketske	107, 252
Kappan	289-	Ketske-bial	388
Karátson	206	Ketskés	57
Kafza, Kafzálás	176, 190	Keverés (máfodlás)	176
Katona, föld-miveltből		Kigyó	227
	54, 167	Kigyó-kő	94
Katonai szorofs rend-		Kigyó-marás	92
tartás	343-, 393-	KIKELET (Tavaszi)	
ni	22	153, 166, 169	
- ragadó Katona	22-, 68	P. Klerik	47
Katzor (metfző-kés)	146-	Komondor	116
Kávé	270	Kondás	113
K E R T' fekvése	214	Konyha	40
- tavaszi tekintete	224	Kos	55, 102
kerítése	216	Kritus' Kereszttye	212, 345
jól miveltt-	65	- fel-támaddja	213

	LAP		LAP
Kristus' születése	206	Kutya-kölykek	117-
Kuriosa	348	Kutya-tfillag	186
KUT	19-, 215	Kő-fal	216
- a' Kútak' eredetéről	32	Körös-fa	156
KUTYA	114-, 122, 402	Körtvély - fa, 's ennek meg-nyesése	145, 163
- a' Kutyaírnak Urok- hoz-való szeretetek	119		

L.

nagy Lajos	348	Leppendék (lepke, pil- langó)	370
15dik Lajos	395	Levegő-ég	18, 32
Lamon	300, 347-	Lika a' Rokának	392
Legelő-mezők	104, 108	- Tengeri nyúlak	377-
Legyező	280	Likurgus	234
Lektika-hordozó embe- rek	89	Lima-váráffa	152
Lelkek' buzgó keresése	346	Ló	80
Lelki-isméret	65, 233	Lónyi major	380-
Lép-méz-készítés	322	Lúd	291
		Lúgos-szöllő	243

M.

Madár	126, 187, 274	MAJOROS	58-, 197
Madarász	352	- annak erköltksei	61
Madarász-háló	115	- hivatallya	60
Mágnés	121	- hiv az Urdhoz	65
Mag-verő hely	132	- fiját oktattya	74
- a' Mag' meg-válto- zdsárol	193	- ritkán megy' a' vd- rasba	62
Magyaró-fa	31	- gonosz-	58
Magyar-Ország	239	- jó- Majoros	59
Major-építés	35	MAJOROSNÉ	69-, 198
- erre szükséges sze- rek	37	- a' házdt szükséges eszközökkel fel-ké- szítvi	70
MAJOR-HÁZ	40	- eleséget szerez -1,	198
- annak helyheztetése	20-, 22	- annak mezei munkái	72

	LAP		LAP
Makkot vetni	125	Méhek' Nevendék Ki-	
Malatz	112, 387	ralynéjok	332-
Manna	154	Méh-kas 320-	Meleg 161
Mandola-fa	144	Meleg-ág	223
Maraldi	320	Mennydörgés	175
Maria Terézia	16	Menyegző	77
Marha-dög	94	Mértékletesség	88, 225
Márna	370	Mértékletlenség a' vd	
Maffzerákomi majer	298	- kasban	62, 89
MÉHEK 14. K.	319	Mesék	347
Méhek' el-hullása	336	Mész	37, 367
- Formája	323	Mezei élet' szereztes	
- Harttzai	334	- mi-volta	66, 276-
Munkáji a' kasban	323-	- javai	167
- mezőn	322	Mezei-jószág' meg-vé-	
- szabad Társasága	321	tele 's a' t.	15
- Temetése	328	Mező' gyönyörűsége	186-
- Tenyészése	326	- Kinttsei	274
- Tisztasága	325	- tsendefésége	189
- Tulajdonsága	320	Mirha	277
- Ör-állaja	326	Mirha	154
- beteg-	326	Moh	163
- fiók-	330-	P. Mourgues	49
- Vad-	336-	Munkák-a' hideg tarto-	
- virág-fszedő-	322	mányokban	204
- temető-Méhek	325	- Eftvelenként, és es-	
Méhek' Királynéja	326	sős	202
- ennek ellése	329	- téli-időben	200
- formája	327	- tél' fogytán	209
- halála	328	- Orzöji a' Munkák	
- hatalma	327	az egészségnek	67
- udvari hada	328	- jó erkölcsnek	61
		Muskotály-bor	263

N.

Nád	363	- le nyelt Nadály	91-
Nadályai (el-szív. jl)		Nagy Böld. Ailzony'	
a' köz kintsnek	135	Napja	181

	LAP		LAP
Nagy-hét	211	- kinn - háló-	Nyáj
Nagyra vágyás	66		150, 192
Nedvessége a' fákna	149,	Nyár	166
	151	Nyár-fa	131
- Földnek	138	Nyesés	145
Negyven-napi böjt	210	Nyír-fa	156
Nóe	265	NYUL	114, 122, 252,
NYÁJAK 4. K.			276
felosztott-	110-	NYÚLAS-KERT	375
- havakon legelő-	201	Nyúl-fiziget	376

O.

OLAJ-FA	44, 205	Oriások	241-
Olaj-féprő	158	Orvos	22, 233
ÓLTÁS	135-	Orvoslás a' fák	158
- annak használata	137,	- magon	195
- ideje	139	Orvosságok	69, 155-

P.

PALÁNTÁK		PARÉJ (Vetemény)	
eledele	150-, 152,	9. K.	214-
	245	PÁSZTOR	54-, 104-
- lélekzete	154	- az hajdani Pászto-	
- meg-választása	132	ri életnek mel-	
- viszonyos gyűlö-		tósága	55
séje	193	Pásztori ének	56
- ültetése	134- 139	Patak	69, 215, 359, 381
Parakváriai nép	341-	PÁVA	280-
Paraszt - ebéd	250	Péchy Gábor	275
Paraszt Gyermekek, és		Példának ereje	58, 84, 352
ennek nevelése	72-	Penész	163
Paraszt ház	40	Per	24, 65-, 75, 233
Paraszt házi-eszköz	70	Perje	170
Paraszt Leány, 's ennek		Petrezsfelyem	217
menyegzője	77	PINTZE a' bornak	258
Paraszt-táncz, - vendéges-		Píp	288
kedés	181	Pisztrang	359

	LAP		LAP
Plátán-fa	158	Ptrütsök	123, 179
Potyka	357-	Pulyka	293
Prifztera	314.	Puszpáng	130

R.

Ragya	178	Rev	161
Raj-méh	332	Rikvet	28
P. Rapin	347	Róka	296, 392
Részegség	160-, 167-	Róka-lik	392
RÉTEK	26, 44, 171, 177	Sz. Rókus	95
Retkek	223, 230	Rostély az <i>halastóban</i>	351
Rétze	291	Rózsa-víz	217
Refseguier' majorja	362	Ruta	92-
		Rüh	91, 106

S.

Sajt-nyomás	97	Sajtó	159	SZARVAS	383-
Sántálás			91	Szarvast vadászni	395-
Saláta	219, 222		230	Szeder- (Eper-) fa	128, 173
Sarjú			190	Szék-só (Salétrom)	158
<i>Saturnus</i>			355	Szélvész	268-, 314
Segéttségül-hívás			16	Széna, Széna-tartó hely	177
SÉLYEM-BOGARAK				Szerentse	86, 141, 160
			173-	Szérő	42, 214
Selyem-fonal			176	Szil-fa	127, 242
Síp			56	Szomféd	23-
Sózalékok			198	Szomfédtsága a' városnak,	
Spinátz			220	<i>folyó viznek</i>	22
Szabadság-fzeretés			375	Szúnyog	258
Száfó			293	Szurok	154
Szamar			87	Szöllő	70, 170
Siettetett <i>Paréjok</i>			223	SZÖLLŐ-TŐ	10. K. 237
Szántás, Szántó	53, 171, 178, 190			Szöllő-hegyek	237-
Szántó-földnek tisztítása			25	Szöllő-homlittás	209, 254
			115	Szöllő-karó	249
Szártfa (Fú)				Szöllő-metfzés	197, 247-
				Szöllő' tsepegése	250

Szöllő vástolása 178, 252 SZÜRET 192, 254-, 273

T.

Tántz	181	Tokai bor	262
Taréj	283	Tornácz	42, 296
Tarnis-vize	298	Tréfák	41-192
TAVASZ 153, 166, 169		Trágyázás	191
Tavaszi veteményezés	225	Tseléd-meg-választás	53,
Tégla	37-		76
TEHÉN (ÜSZÓ) 81, 95		Tsemegék	140
Tehén-vizellet, orvosság	98	Tseresnye-fa	145
TÉL 186, 199		Tser-fa	127
igen kemény Tél	205-	Tfiga	227, 325
Téli munkák	200	Tfikó	80
Télre-való készület	71,	Tfillag-néző	55, 68
	197, 198	TSIRKE (Lásd TYUK- FI)	
TELEK' fel-osztása	43	Títser-borsó	230
- javítása	25	TSORDÁK 3. K.	
- ki-választása	18	Tsuka	358
Temjén	154	Tsür	40
Tenger	67	Tök	219
Tengerben-költt sziget	34-	Tölgy-fa	45, 125-
TENGERI- (házi-) NYÚL	374-	Tüzek a' föld alatt	33
-annak lyuka	377-	Tzedrus-fa	142
Termékeny földnek jelei	18, 21	Tzékla (veres répa)	219
Tifza-fa	131	Tziprus-fa	127
Tifztségre-vágyódás	66-	Tzitron-fa	137, 142
Tó 19, 26, 35, 215		TYUK	283-, 288-
Tónak ki-száritása	26	TYUK-FIAK	287
Tojomány	282, 284	-ezeknek születések	285-
		Tyúk-ól	296
		Tyúk-rekesz	287

U.

Új emberek	141, 160	Új' vatsor 'ja	211
Ulifszes	65	Ut	20, 22, 125

Út mellé fákat ültetni
129

Utolsó szántás
190
Út-vesztő kert
128

V.

VADAS KERT 16. K.

VADÁSZAT	374
Vadászó Kutyák	393
Vad-bikákkal meg-víni	402
Vad-bikákkal meg-víni	391
Vad-difznó (Erdei)	385
Vad-ketske	387
Vad-méhék	336
Vad-ökör	389-
Vakondok	226
Vanier' baráttyai	47-
Váras	188-
Várasai Mértékletlenség	62-
Varázsló Tzigdnyok	184
Varfa	367-
Vékonya a' bornak	33
- virágoknak	156
Vendég	22
Vendég-fogadás	42, 311
Vendég-fogadó	42
Vendégség	62- 79, 108, 181, 199, 234
Vénség	25- 252- 371
Verekedés a' parasztok között	184
Vermek	132-
VETEMÉNY (PA- REJ) 9. K.	214,
Veteményes ágyak	216
- kert	232
Vetemény-fák	132

Vetemény - gabonák	134,
	191, 193
VETÉS	172, 193
Vetés utánn következő dolgozok	197
Viadai-mester	168
VIDRA	361
Világot el-öfztő abronts	55
Virágok	216
le-metszett Virág	365
Virági a' fáknak	144
Virgilius	68, 244, 319
Vitel	197, 231
VIZEK	18, 30, 215
Víz-barázda	193
Királyi Víz-árok	28
Vízbe-esett	371
Vízi-ló	93
álló-	22
forrás-	22
gátolt-	28, 349
kút-	22, 215
leg-egészségesb-	22
palántának használó-	152
rózsa-	217
rohanó- Víz	340
föld alatt lappangó Víz- nek jelei, 's annak keresőji	30-
Víz-ömlás	349
Víz-özön	264-

Ö.

	LAP		LAP
ÖKÖR	80-	ÖNTÖZÉSE a' din-	
- egymást szereiő-	86	nyéknek	230
- szilaj-	82-	- fáknek	152
- vén - Ökrök	86	- paréjnak	223
Ökörnek meg-szelidítte-		- réteknek	172
se	82-	Öregebb Barmok 3. K.	80
- igája	83-	Öfzi ültetések a' Paré-	
- nyavalyáji, 's orvos-		joknak	221
lásai	90-	Öfz' le-írása	186-
Ölyü (kánya)	307	Öfzvér	88-

Ü.

Ügyész (Prókátor)	67	ÜSZÓ (ÜNÖ, TE-	
Ünnep-napok	75, 181,	HÉN)	81-
	206, 210	az Arverniai hegyeken	
az üregről	271	legelő Üszökről	95-
Ürü (berbéts)	106	Üveg-borítotték	229

Z.

Zeller	230
--------	-----

A' Nyomtatásbéli hibákat meg-lehet jobbítani,
így olvasván:

LAP SOR

- 21 - 24 magát;
23 - 6 fellegeket;
- - 25 maradékidat-
28 - 2 mellynek fenn-
van még
29 - 15 alól mesgyékbe
30 - 1 támaszt,
38 - 2 napnak
- - 13 síkárlni,
43 - 17 Nyirkos
44 - 18 szelektől,
47 - 1 Hallatik
52 - 2 kóldúlni szokott
völt;
- - 3 folyamatba sze-
gödött,
- - 7 üvöltnek
63 - 15 termeszti
- - 27 Férjekre,
95 - 27 ott - hagyván
eggyfzerre
103 - 7 homlokkal:
105 - 8 nyugtta-felé
118 - 26 kerekittse
119 - 23 meg nem
130 - 7 nyalábból
141 - 10 helye
144 - 20 fürtöknek eresz-
ti,
155 - 1 mivel a' fa * ( )
- - 7 Mert (* nélküi)
157 - 18 törzsök'
- - 23 áradni
158 - 16 Plátánt,
168 - 11 költő

LAP SOR

- 169 - 21 nedvet fzíván,
174 - 8 Almaikat
- - 21 gomolyagba
177 - 5 rétekre
182 - 25 tombolnak,
187 - 4 karjairól fityegő
194 - 20 hajol,
196 - 21 tsudálná,
199 - 2 bö füst
201 - 11 Fel-rótt karjai-
kat
203 - 11 tetejét
217 - 19 Vaskos
224 - 24 jó-fzagot
227 - 5 feñ függve, hi-
teffe,
235 - 5 -vereske
237 - 9 fürtös
- - 13 valamelly
238 - 1 itatni,
240 - 21 parttya'vidékiñ.
243 - 12 előfzör;
244 - 24 magyarázta,
245 - 11 Múzsám,
- - 14 hantot
246 - 11 -tagot
248 - 5 fén-kő:
- - 12 nyomdokokat.
250 - 26 fővenyek
251 - 16 karajára
274 - 4 tágitt
276 - 2 folyáfit:
277 - 25 holottan
282 - 9 Rettegvén ettől,
310 - 8 kitfny

LAP SOR

320 - 12 húzná
321 - 22 Kormányt
352 - 16 hálód'
357 - 17 birják
373 - 11 Jaj
376 - 16 karaj'

LAP SOR

379 - 26 jobb-féle
385 - 20 nyomorútt
390 - 12 bőfögött
391 - 8 fellyül-
394 - 22 Hiltór'ják

A' mutató táblán.

El-változás 235, 241, 's a' t.
Fáknak *izzadása*

-nyesése
Hartz-ábrázolás

14E

14348 -

123